MAGNI, DIVINIQVE PROPHETAE
B. IOANNIS IOACHIM
ABBATIS,
SACRI CISTERCIENSIS ORDINIS, MONASTERII FLORIS;
Et Florenſis Ordinis Inſtitutoris,

VATICINIORVM
DE APOSTOLICIS VIRIS, SIVE DE ROMANIS PONTIFICIBVS HISTORICA,
Et Symbolica explicatio.

AVCTORE, REVERENDISSIMO PATRE
D. GREGORIO LAVRO
S.T.D. ABBATE SAGITTARIENSI,
Congregationis Beatæ Mariæ Virginis vtriuſque Calabriæ,
& Lucaniæ, Sacri Ciſtercienſis Ordinis.

Ad Illuſtriſſimum Dominum D. Carolum Franciſcum Piſcara de Diano Marchionem Caſtellucij, & Dominum Agrimontis.

NEAPOLI, Typis Nouelli de Bonis Typographi Archiep. M. DC. LX.
SVPERIORVM LICENTIA.
SVMPTIBVS IOANNIS ALBERTI TARINI BIBLIOPOLAE.

Digitized by Google

Illuſtriſſimo Domino, ac Domino Colendiſſimo,

DOMINO

D. CAROLO FRANCISCO

PISCARA DE DIANO,

Marchioni Caſtellucij, ac Domino Agrimontis.

D. GREGORIVS LAVRVS

Sacræ Theologiæ Doctor Abbas Sagittarienſis S. Ciſtercien. Ord.

S. P. D.

NON Arabiæ fœlicis odora germina, non coſtum Achæmeneium, non malobrathrum Syrium, vel balſamum Iudaicum, aut Sabæa thura: non denique (vt vetus illa Romanorum Reſpublica, cum floreret ſolita erat mutuum miſſitare) vnguentorum fragrantiam, fauos exquiſiti mellis, lacteos latices, ficus, ſuccuſque nectareos, ſimileſque oris, & narium delitias venio tibi oblatum Marchio Illuſtriſſime, ſed quidpiam longè ſuauius, longè mellitius, Magni nempè, Diuinique Prophetæ Beati Ioannis Ioachim Abbatis Florenſis vaticiniorum de Romanis Pontificibus hiſtoricam, & ſymbolicam explicationem. Quod ſi non admodum facit ad ſaliuam tuæ ſapientiæ, vel minimè grati ſui ſaporis ſenſu mulcere poteſt, aut irrigare; mei nihilominus officij fuit offerre: & (vt olim apud Deos ſacrificuli) merum largiùs affundere, ac prolibare, carnes, & edulia ex ſacro ritu apponere, quæ interim adorati Dij non abſumant. At Opus hocce muſtaceum vilius fortè, ac popularius eſt, fateor, quàm in eo

lau-

laureolam quærat illuſtris tua, & excelſa dignitas: à me tamen quaſi tributario iure hæc officia debentur, iuſtè perſoluuntur tibi. Patere, Patere igitur Marchio ampliſſimè, vt tuum nomen legatur in hac charta, quam publici fauores tuis ſubnixam titulis benignè ſuſcipient. Quis enim genuinum dentem infinget operi inſcripto Viro ſanguine, litteris, & armis clariſſimo? Enim & Galliciana, &, Aquina, & Ieſualda, & Piſcis, & Zurla, & Marra, & Loffreda, & Carraſa, & Correalis, & Angela, & Caſtalda, & Tuſa, & Brancaccia, & Capecia, & Afflicta, & Porta, & aliæ familiæ præſtantiſſimæ tuo quondam fuere ſanguine iunctæ. Tanta Minerua, vt Reges quaſi compulerit tuo ſanguine regi. Ioannes Caroli Regis ſecundi Andegauenſis Conſiliarius, Ciambellanus, Magiſter Rationalis Regiæ Cameræ, Prorex Terræ Laboris, & Magnus Regni Iuſtitiarius. Marinus frater eius ſub Rege Roberto Conſiliarius, & Magiſter Rationalis, qui è viuis exceſſit 15. Menſis Nouembris 11. Indict. anno Domini 1342. cuius corpus, ac Roberti eius primogeniti, qui fato ceſſit 11. Nouembris 8. Indictionis ann. 1354. in Sarcophagis permagnificis in tertio Sacello ad dextram ingredientis Regiam Eccleſiam Sanctæ Claræ Neapoli cuſtodiuntur. Franciſcus Magiſter Oſtiarius, Conſiliarius, & Calabriæ Prorex. Nicolaus Senatoria dignitate donatus à Ladislao Rege: dignitas quidem ſolis Regibus, vel nobilitate præſtantiſſimis tũc dari ſolita. Iacobus eiuſdem Regis Ciambellanus. Ioannottus Regiæ Cameræ Locumtenens. Et Honuphrius Neapoli Domicellus. Armis quoque coruſcat gens tua. Linquo Ioannem, de quo ſupra, à Ludouico Rege, Ioãne primæ Viro, Ordini Equitum Nodi annumeratum; Robertum Equitem Hieroſolymitanum ob res præclarè geſtas à Magno Magiſtro Prioratu Sanctæ Euphemiæ donatum, & Bernabum ſub Carolo quinto Romanorũ Auguſto Equitum Ducem præſtãtiſſimum S. Iacobi habitu decoratum. Vnum tantùm in medium duco Ioannem nempè Alfonſum Piſcara tali militari gloria inſi-

gnem,

gnem, vt ſuper omnem militum manum Carolus Quintus imperandi poteſtatem homini delegauerit; et ob eius nimis egregia facinora à Philippo II. Rege Marchionatum Caſſani, Comitatumque Piadenæ, Caluatonis, Bimaſci, ac nonnullarum aliarum Terrarum in Lombardiæ partibus in retributionem acceperit. Taceo aliorum dominia Oppidorum per tuos antiquiores progenitores quondã poſſeſſorũ, ſcilicet Camerotæ, Burgentiæ, Cãporæ, S. Petri de Diano, Ripæ Candidæ, Caluelli, Caſtri Golphonis, S. Angeli Faſanellæ, Roccæ Romanæ, Macheræ, Fiſciani, et Trecchinæ, præter ea quæ poſſidentur à tua Illuſtriſſima proſapie. Sacra etiam thiara non abfuit à ſanguine tuo. Petrus de Diano anno Domini 1185. feria V. Cinerum à Lucio Papa III. creatus Diaconus Cardinalis tituli Sancti Nicolai in Carcere Tulliano, deindè Presbyter Cardinalis tit. S. Cæciliæ à Clemente III. quem poſtea Celeſtinus III. in Regno Siciliæ, et Innocentius item III. in Germania primo ſui Pontificatus anno, Legatum Apoſtolicum miſerunt, & in multis controuerſijs Auditorem dederunt. Nicolaus de Diano ex Epiſcopo Theanenſi creato à Bonifatio Papa IX. die 23. Octobris ann. 1393. cum eſſet Ladislai Regis Neapolitanorum intimus Conſiliarius, ſub Gregorio XII. & Martino V. Archiepiſcopus Neapolitanus euaſit. Et Gaſpar eius ex fratre Nepos item Theanenſis Epiſcopus à Gregorio XII. creatus anno 1412. die vltima Iunij, à Martino V. Compſanus Archiepiſcopus delectus 13. Kal. Iunij ann. 1422. ſub Eugenio IV. ann. 1431. Vicarius Vrbis deſtinatus, ac Cleri Reformator, & tandem ad præfatam Neapolitanam Eccleſiam ab eodem Eugenio translatus 7. kal. Martij anno 1438. Cui tanta fuit legum peritia, eruditio, & morum elegantia, vt in Florentino Concilio præclariſſimas ſententias dixerit, Peruſij Rectoriam dignitatem exercuerit, & Alfonſo Aragonenſi Regi primo adeò charus extiterit, vt ſanctioris ſui Consilij Præſidem deſtinauerit. Petrus legum Doctor conſpicuus Marſicenſem Eccleſiam Epiſcopalem

Chronicon Placētin. Vmberti Locati pag. 59. Ex quo corrigendus videtur Alfonſus Ciaconus, qui cognominis fortaſſe hallucinatus affinitate attribuit huic Petro Card. ſtemma familiæ Gianæ, aliàs Giglianæ, loco ſtemmatis familiæ Dianæ. Vide Andream Victorellum rem enucleantem in notis Ciaconianis.

ann

ann. 1456. ſubCalixto III. ſanctiſſimè rexit. Et Marcus Antonius Commendatarius Aquæformoſæ S Ciſt. Ord. in Calabria adeptus fuit Archipræſulatum Compſanæ Eccleſiæ die 15. Martij 1574. Nullum in Archiepiſcopali dignitate onus fuit,quod non paribus humeris sũma cũ pietatis, decoris,prudentiæque laude ſubierit De Michaele Angelo ſecundo Caſtelluccij Marchione Genitore tuo,atq; Honuphrio,Ioſeph,& Aloyſio,Patruis,cũ maiorũ ſuorũ virtutes ſuperuenerint, ſuperſtitum modeſtia haud ſinit me in eorũ laudibus progredi. Patere autem Tu Illuſtriſsime Domine,vt quæ ſentio de Te,ac de Illuſtriſſima Vxore Tua Domina,Domna Franciſca eiuſdẽ progeniei Tuæ, Illuſtriſſ.et eruditiſſimi Domini D.Io:Baptiſtæ Piſcaræ de Diano Ducis Saracenæ Sorore, & quæ cæteri ſentiunt, liberè cum admiratione proferre. Ambo ætate pares, & natura placidi, leporem ſuauitate vincitis. Ambo animi candore pellucentes, chriſtallina velut ſerenitate effulgetis. Ambo prudentiæ nitore ſolidiſſimam integritatem operum præclarè ſplendeſcere facitis. Ambo Vaſſallorum iras, & contentiones æqua lance mitigatis, & edomitis. Ambo Religioſos, Eccleſiaſticoſque viros cultu, & obſeruantia ſingulari proſequimini. Ambo mites in pauperes. Et ambo tandem in proximi dilectione benigni Quibus virtutum ornamentis creſcet,& elucebit in omnem poſterorum memoriam amborum laus, & fama; & quod omnibus votis optamus, Illuſtriſſimæ Gentis Piſcaræ de Diano decus, & gloria æternum perennans, *caneſcet ſeclis innumerabilibus*. Cæterùm habe opus hocce votorum meorum exile monumẽtum, & ne grauare id ſub tuæ protectionis vmbra recipere, ac fouere: huiuſmodi enim benignitatis affectu, & tuæ morem geres propenſioni,& me maximo beneficio cumulabis. Faxit Deus,vt incolumis per Neſtorea ſæcula viuas. Datum ex noſtro Monaſterio Sagittarienſi Anglonenſis Diœceſis quarto nonas Octob. Sanctiſſimo Patriarchæ Frãciſco Aſſiſinati Seraphicæ Religionis Inſtitutori dicata, Dominicæ Incarnationis Anno 1659.

LE-

LECTORI CANDIDO.

EN tibi amice Lector ſe ſe exhibet peruoluenda noſtra hæc Magni, Diuinique Prophetæ B. Ioannis Ioachim Abbatis, Sacri Ciſt.Ord. Floris Monaſterij, & Florenſis Ord.Inſtitutoris Vaticiniorum de Romanis Pontificibus ſymbolica, & hiſtorica explicatio. Verùm enim verò ità à te accipi eam velim, vt non affirmares eam à nobis factam, ac ſi prophetam profiteamur; ſed à tanquam in vaticinijs cœcutiente,& conieċtauit noſtri paruitas ingenij ex vitis Pontificum Romanorum. A Nicolao autem tertio exordimur, quia ab hoc etiam exorſi ſunt Rotæ Pontificiæ eiuſdem Magni Vatis optimi interpretes, Hieronymus ſcilicet Iouiniani, & Paſchalinus Regiſelmus, ſymbola explanare; quinimò Paulus Princeps de la Scala, & Hun, Marchio Veronæ, & Dominus Creutzburgi Pruſſiæ, de Nicolao tertio noſtrum Prophetam fuiſſe per illa verba vaticinatum probat pag. 4. in eorũdē vaticiniorum, & figurarum explicatione, nobis ad legendum commodata à nobili viro Patritio Cuſētino Domino Ferdinando de Stocco Theologo præſtantiſſimo, Philoſopho clariſſimo,Mathematico celeberrimo,Aſtrologo perfectiſſimo, non modò Latij, ſed Græcæ, & aliarum linguarum non ignaro, Poeta nobili, atque oratoria arte claro, tantæque virtutis, & auctoritatis eſt, vt ad eum non mediocris Ordinis Calabri conuolent veluti ad oraculum noſtri huius ſæculi. Hic ille eſt, qui cum vidiſſet Cuſentiæ in noſtro Venerabili Monaſterio B. Mariæ Pietatis noſtram B. Ioannis Ioachim mirabilium veritatem defenſam, eamque nimis commendaſſet, adeò apud nos ſua auctoritate præualuit, vt ad eius inſtantiam præfatorum vaticiniorum opuſculum præter intentionem onus ſuſceperimus enucleandũ; quod facilè explicauimus Pauli Principis de la Scala antedicti adiutorio: & ſi quid laudis eſt in hiſce laboribus noſtris, potior pars huic potiùs,qui exemplum reliquit, & Coloniæ Agrippinæ typis dedit anno 1570. quàm nobis eſt tribuenda, vt noſtri dictat ingenuitas animi. Cæterum in Pontificum Vitis noua non confingimus; ſed vetera in memoriam reuocamus; & ideò ſi neui aliqui tibi Lectori occurrent, non nobis, ſed Auctoribus, quos pro maiori cautela noſtra ne dum citauimus, ſed veluti exarauimus, ſunt aſcribendi; immò verè ipſis Romanis Pontificibus, qui ità in Pontificatu ſe geſſerunt, vt aliter de ipſis dici nequiuerit: prædicabilitas enim rei eſſentiam ſequitur; & nec bonis Chriſtianis permiſſum eſt mentiri, & dicere bonum malum, & malum bonum. Verùm enim verò malum illud, quod de Pontifice aliquo prædicatur, non Romano Pontificatui, ſed perſonæ ſolummodò cui conſignatæ Catholicæ Eccleſiæ claues eſt imputandum, quinimò peccatis Populi, ſacra ſcriptura docente. *Deus facit regnare hominem hypocritam propter peccata populi.* Nobis ergo, noſtriſque culpis attribuamus Præpoſitorum noſtrorum malitiam. Hodie (proh dolor) omnes ſe exhibent alienorum delictorum ſolliciti, & anxij ſpectatores, ſuorum nec recordantur quidem: & deberent ad hoc certè attendere, propriam Deo culpam fateri, eiuſque miſericordiam implorare, ac *eſſe ſubiectos cuiuis humanæ creaturæ propter Dominum*

Iob cap. 34. n. 30.

minum, ſiue Regi, tanquam præcellenti, ſiuè præſidibus non ſolum bonis, ac humanis, verùm etiam prauis, & diſcolis, vt mandauit Petrus, primus

Petrus Apoſt. epiſt. 1. cap. 2. Ieſu Chriſti Vicarius. Et Coapoſtolus eius etiam, *Omnis anima*, inquit,

Paulus ad Romanus cap. 13. *poteſtatibus ſublimioribus ſubdita eſt: non eſt enim poteſtas niſi à Deo: quæ autem ſunt, à Deo ordinata ſunt. Itaque qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit; qui autem reſiſtunt: ipſi ſibi damnationem acquirunt.* Et propterea

Idem ad Rom. c. 12. idem Paulus ſcribens ad Hebræos ad Præpoſitorum noſtrorum obedië- tiam nos inanimat, tanquam illorum. qui ſupremo Iudici Deo animarum ſunt noſtrarum reddituri rationem. Quod etiam Sanctiſſimus Confeſſor Domini, Monachorum Pater, & Dux Benedictus non tacuit in ſua

Benedictus Abbas in Regula cap. 2. Regula agens de Abbate. Læto igitur animo, ridentique vultu accipe candide Lector quos tibi offerimus noſtræ induſtriæ fructus, & vtere ad maiorem Dei gloriam, & noſtri Beati Ioannis Ioachim Abbatis Florenſis ornamentum. Vale, fœliciuſque vale, & orare pro me peccatore apud Deum, vt dignus efficiar gratia eius.

A VATICINIORVM MAGNI PROPHETAE B. IOANNIS IOACHIM

De Romanis Pontificibus hiſtorica, & Symbolica explicatio.

AVCTORE

B *Reuerendiſs. P. D. Gregorio Lauro, Abbate Sagittarienſi, S. Ciſterc. Ordinis.*

VATICINIVM I.

B. Ioachim Abbas Floren. Nicolaum tertium Romanum Pontificem præſagit.

Stellas congregabit, ut luceant in firmamento Cæli.

C

D

E

Aſcende calue, vt ne amplius decalueris, qui non vereris decaluare ſponſam, vt comani vrſa nutrias: vade, paſce columbam granis puriſsimis à fera peſſima con-

Ioachim Abbas in libello prophetiarum circa futuros Pontifices, & eorum actiones. Vaticinio I.

culcandis: ſed caue ne fatua pietate deluſus, grana infecta, cum quibus vrſam paſcis, columbæ non propines, quæ cibo infecta grauiter infirmet, tardè, & difficulter curanda. Nicolai tertij, Romani Pontificis vitam calentium, non eſt qui ambigere poſſit, de eo Ioannem Ioachim per adducta non fuiſſe vaticinatum, & in præpoſita vaticinio figura præoſtenſum. Is enim primus qui fuerit de Vrſina familia Pontifex, vt teſtatur Paulus Princeps de la Scala in hunc locum, ſeptimo Kalendas Decembris, anno Dom. 1277. Ioanni vigeſimo, aliàs vigeſimo primo, Viterbij ſuffectus, cum antea Ioannes Caietanus diceretur, è nobiliſſima, & antiquiſſima pariter Vrſinorum familia, tituli S. Nicolai in Carcere Tulliano primò, anno Domini 1244. in Quatuor Temporibus Aduentus Domini, Diaconus Cardinalis B ab Innocentio quarto creatus; deinde Archipresbyter Sancti Petri, à prædicto Ioanne Papa, vir alioqui præſtantiſſimus, & morum maieſtate clariſſimus, malo exemplo ſuos admodum adamauit. Et ideò Vates appellauit eum *caluum* ideſt nudum, *& non amplius decaluandum,* ideſt denudandum; nam Petri ſedē conſcenſus, *non verebatur decaluare ſponſam,* nempe ſpoliare Romanam Eccleſiam, cuius Epiſcopus erat, *vt comam vrſæ nutriret,* ideſt ſibi ſanguine iunctis proſpiceret. Nihil enim non omiſit, vt Caroli Andegauenſis Siciliæ Regis potentiam imminueret, & *ſtellas congregaret, vt luceret in firmamento Cœli,* hoc eſt potentia ſuperaret Vrſina gens reliquas Romanorum familias. Duos proinde Vrſos, hanc ob rem C nutriuit, ideſt duos ſibi ſanguine iunctos, Bertoldum nempe Vrſinum, & Latinum Cardinalem, ex ſorore nepotem, ad ſumma, & eximia rerum faſtigia euexit: cum Romaniolæ Comitem, hunc Herutriæ Legatum cōſtituens, quorum opera fieret voti compos. Dum itaque Regem Carolum nimis perſequeretur, quia Gallum potius, quàm Italum in Pontificem eligendū repopoſcerat, & nuptias fratris eius, filiæ nepti ſuæ, cupidè oblatas ab ipſo, tanquam impares refutauerat, & ſuos nimis amaret, multaque eis condonaret, multa etiam Eccleſiæ decedebant, ideoque ait. *Vade, & paſce columbam,* nempe Eccleſiam, *granis puriſsimis,* ideſt puriſſima, & optima religione, pietate, propoſito, & intentione: quo nomine, cum litteris, & nuncijs Rodulphi Imperatoris receperat Romaniolam D omnem pro Eccleſia, atque etiam Bononiam, & Hetruriam omnem opulentiſſimas, & feraciſſimas prouincias: ſed *à fera peſsima conculcandas.* Hoc eſt à præfatis duobus Vrſis. Quapropter Pontificem monendo inquit. *Sed caue, ne fatua,* ideſt ficta pietate, *deluſus, grana infecta,* ideſt bona Eccleſiæ abalienata, *quibus vrſam paſceret, columbæ propinaret,* hoc eſt Eccleſiæ vniuerſali obedientiam, & pietatem ſimularet, *quæ cibo,* ſupple ſimili, *infecta,* ideſt ad infirmitatem vſque perducta, adeò *grauiter infirmet vt tardè, & difficulter,* ideſt ſine graui incommodo, & damno rerum Chriſtiani Orbis, *curari poſsit.* Vnde tandem non tam Patrum, quam Populorum odium incurrit. Huic enim Pontifici in animo fuerat, duos Reges E creare, vtrumque de ſua familia Vrſina, quorum alterum Hetruriæ, alterum Lombardiæ præficeret. Qui illinc Germanos ab Alpibus, hinc Gallos, Siculum, ac Neapolitanum Regnum tenentes, armis in officio continerent. Quod vt ei facere facilius poteſtas eſſet, Caroli Regis vires, ei nimium ſuſpectas, quas conatibus ſuis refragaturus exiſtimabat, contundere propoſuit. Paleologum Conſtantinopolitanum Imperatorem, à Carolo vexatum, fouendum, tuendumque ſuſcepit. Petro Aragonentium Regi, opera Domini Ioannis Prochytæ, ſuaſit, vt iure hæreditario

Alfonſus Ciaconius in eius vita, & Carolus Sigonius de Regno Italiæ l.b. 20.

Con-

A Conſtantiæ Vxoris ſuæ, olim Manfredi Siciliæ Regis filiæ, Siciliæ Inſulam Carolo adimeret. Eundem Hetruriæ Vicariatu priuauit. Ac Senatoriatus munus, quod detinuerat, eripuit; lege adiecta, qua cauebatur, ne Imperatori, Regi, Principi, Duci, Marchioni, Comiti, neuè fratris filio, aut nepoti ipſorum, aut alicui, quauis polleret poteſtate, aut honore, Senatoriam dignitatem, aut alium Magiſtratum Romæ petere, vel obire liceret: neque Vrbs à quoquam quocumque nomine vltra vnius anni circulum regi poſſet, niſi id Romanus Pontifex publicis Apoſtolicæ Sedis litteris ſpecialiter indulſiſſet. Quo in decreto hæc inter cætera poſuit, quibus contumaciam quoque Romanorum erga Apoſtolicam Sedem perſtrin-
B xit. [Nonne Romana Ciuitas ſub regentis eo tempore nefando ſubuerſa regimine ipſam Vrbem ſpeculum fidei tanta reſperſit infamia, vt à matre ſua Romana Eccleſia filia prædilecta deuiare compulſa, quondam Conradinum, qui de venenoſa radice Friderici quondam Romanorum Imperatoris colubri tortuoſi iuſto ipſius Eccleſiæ iudicio reprobati prodijſſe videbatur in regulum, quique ad exterminium Romanæ matris Eccleſiæ manifeſtis indicijs vnà cum ſuis fautoribus aſpirabat, in contemptum Dei, ſuæ matris, ac ipſius Vrbis opprobrium patenter exciperet, recepto faueret, conſtituens ſe per hæc tam patentis matris ſuæ Eccleſiæ filiam adiutricem?] Hetruriæ Vicariatum Rodulfo Romanorum *Apud Carolum Sigonium lib. cii.*
C Cæſari tradidit. Dein ad Rodulfum Cæſarem conuerſus, grauiter ſe offenſum oſtendit, pro eo quod, vt Gregorio decimo Pontifici promiſerat, adhuc neque in Italiam ad coronam ſuſcipiendam veniſſet, neq; ad Hieroſolymitana recuperanda loca ſe comparaſſet: ac pro Vicariatu Hetruriæ reſtituto, ab eo Romaniolæ Comitatum popoſcit, quem Romanorum Reges iam inde à Friderico primo ſibi in magna contentione retinuerant, cum ad Eccleſiæ ius pertineret ab antiquo. Cæſar autem partim ipſo Hetruriæ vicariatus beneficio delinitus, partim Nicolai gratiæ fouendæ cupidus haud inuitus fecit, vt Romaniolæ Comitatum etiam publicis litteris Pontifici conſignaret, atque reſtitueret. Rege Carolo Senatoria *Auctores citati, & alij cum Platina, & Tarcagnota.*
D dignitate orbato, ſeipſum Pontifex Senatorem perpetuum cõſtituit. Romaniolæ Comitem Bertoldum, & Hetruriæ Legatum Latinum Malabrancam Epiſcopum Cardinalem Oſtienſem Ordinis Prædicatorum, eius ex ſorore Nepotem inſtituit, vt diximus. In Hetruriæ Ciuitatibus Magiſtratus pro animi arbitrio creauit, & ipſorum Reſpublicas nouis edictis editis conſtituit, pacauitq; reſtitutis vbiq; Gibellinis, inque Romani Pontificis verba iurare iuſſit. In Hetruria Imperij iura repetijt, ac Ciuitatibus, accepta priùs grandi pecuniarum ſumma, libertatem indulſit. Vniuerſum Imperium, Rodulpho Romanorum Rege annuente, quatuor in partes diſtribuit, Germaniam hæreditario iure Rodulfo Cæſari dandam cenſue-
E rat. Regnum Arelatenſe quod dotis nomine tradere conſtituerat filio Rodulphi Cæſaris Regi Carolo Andegauenſi inimico adimere volebat. In Italia Lombardiam, & Hetruriam diſtinxerat, quas Prouincias Regijs titulis tribuere tentabat, & tradidiſſet vtique, niſi eius conatus, & vires intempeſtiua mors intercepiſſet vndecimo Kal. Septembris, anno Domini 1280. Nam vtpote amoris propinquorum tenaciſſimus tantis opibus, diuitijs, clientelis, Caſtellis, auro, argentò, & rebus omnibus ſuos abundauit, & S. Angeli Arcem (Eccleſia tantùm excepta) Vrſo, fratris ſui filio dedit, vt omnia hæc gradum ſibi ad ſequentiũ temporum pararent euentum. Hinc facilè intelligitur figuræ ſenſus. *Seges ſpicis vberibus, & cre-*

bris in ſiniſtra manu, ſuper quam columba ſidit; ſunt bona Eccleſiæ, quæ per columbam ſignificatur. *Huius ſegetis grana*, fructum ſcilicèt bonorum Eccleſiaſticorum, *tradit dextra manu*, munificè, & liberaliter confert, *duobus vrſis*, nempè duobus Nepotibus, vt *luceant in firmamento Cæli*, hoc eſt præfulgeant regia dignitate, *ſuper ſegetem, & columbam*, ideſt ſuper fines Italiæ, ſiuè Eccleſiæ, quos defendant, & tueantur contra Germanos, & Gallos, vt diximus. Cæterum fuit Nicolaus tertius magni animi, atque conſilij vir, optimè compoſitus, & vita caſtiſſima, adeòque vt etiam virgo à pleriſque creditus ſit. Cultor, & amator doctorum hominum, & maximè eorum, qui prudentiam, atque pietatem doctrinæ adjunxiſſent. Quod autem in Nicolao tertio Vrſino, vt etiam in nonnullis aliis Pontificibus præter ſummas virtutes, & laudes illorum, hiſtorijs traditas, hæc quoque, & alia quædam vitia, neique deprehendantur, peccatis populi eſt tribuendum, vt in præfatione diximus.

Auctores citati, & Genebrard. lib. 4. Lucas Vuading. tom. 2. Annal. Min. & Ægidius Card. Viterbiẽſis apud Andreã Victorellum in notis ad Alfonſum Ciaconũ in vita Nicol. 3.

A

B

VAT. II.

Martinum ſecundum præoſtendit.

Clauibus claudet, & non aperiet.

C

D

E

Poſt Lunam aſcendet Mars, ſitiens ſanguinem baptiſmalem: aſcendet autem de turri

Ioach. Abb. in libello nuper cit. vatic. 2.

A *turri ad altiſsimum ſolium, qui ſolium clariſsimum obſcurabit cum lilio, & cruce aquilam cruciabit. Minime ædificabit mihi templum, quia vir ſanguinis eſt: zelo immoderato, virtute ſimulata, denigrans, & diſsipans ſuperflua: ſolus coarctans pacem, deuorans vniuerſa.* Poſt *Lunam*, hoc eſt Nicolaum tertium, qui quoad Eccleſiam decreuit, & quoad ſuam familiam, quam Eccleſiæ, & aliorum fortunis ditauit; & euexit, creuit; reſque admodum dubias poſt ſe reliquit. *Aſcendet* (inquit) *Mars, ſitiens ſanguinem baptiſmalem, aſcendet autem de turri, ad altiſsimum ſolium.* Hic fuit Martinus Papa ſecundus, dictus aliter quartus, Simeon de Bria antea dictus, natione Gallus, Patria de Turri, Presbyter Cardinalis Sanctæ Ceciliæ, ex Theſaurario Metropolitanæ Sancti Martini Turonenſis Eccleſiæ anno Dom. 1237. Menſe Decembri ab Vrbano quarto creatus, qui Nicolao tertio ſuffectus octauo Kalendas Martij, die Cathedræ Sancti Petri dicata, anno Domini 1281. *ad altiſsimum* Romani Pontificis *ſolium aſcendit, & ſanguinem baptiſmalem ſitiuit*, quia bellum contra Foroiulianos, Eccleſiæ ſubditos, ab Eccleſia deficientes in Flaminia geſſit; & cauſam dedit, vt Michael Palæologus Conſtantinopolitanorum Imperator, fœdere inito cum Petro Aragonenſium Rege, aduerſus Carolum Andegauenſem Siciliæ Regem bellum gereret atrociſſimum. Siquidem in Regis Caroli gratiam, *ſolium clariſsimum obſcurauit*, ideſt Michaelem Conſtantinopolitanum Imperatorem, Lugdunenſis Concilij decreta non ſeruantem, atq; Græcos omnes anathemate perculſit. *Cum lilio* quoque, *& Cruce aquilam cruciauit.* Nam auxilio Siciliæ Regis Caroli, fratris Ludouici Regis Gallorum, Imperatorem Palæologum anathemate notauit, ſuiſque actibus noui motus in Gallia Ciſalpina ſunt oborti, Turriani potentiſſimi Mediolana Vrbe exacti, Florentini, & Lucani grauiſſimis incurſionibus per Luchinũ in Hetruriam Vicarium ab Imperatore miſſum, ſpretis Pontificijs interdictis, vexati, atque inter Reges funeſtiſſimæ clades ſecutæ. Proindeque *minimè ædificauit Eccleſiam Domino Templum, quia vir ſanguinis fuit.* Nam inter cætera, ſuperbiam, libidinem, alioſq; Gallorum mores Siculi amplius ferre non valentes, Petro Aragonentium Rege magnis copijs, & Palæologi Græcorum Imperatoris ingenti auri ſumma inſtructo, in Sardiniæ Inſula conſpirationis effectum expectante, Domini Ioannis Prochytæ, Inſulæ Prochytæ Tramontis, Cagiani, ac Poſtilionis Domini, & quondam Manfredi Regis Medici, magnoque eiuſdem Regis Prothonotarij, ſuaſu, & miro aſtu feria ſecunda Paſchatis Reſurrectionis anno Chriſti 1281. vllo ſexus, ætatiſue ordine ſeruato, Gallos omnes in tota Inſula ad primum Veſperarum nolæ ſonitum enæcarunt: Vſque adeò in eos ſæuitum fuit, vt etiam proprijs Inſulæ mulieribus non pepercerint, quæ è Gallis grauidæ effectæ ſuſpicabantur. Vnde Veſperarum Siculorum adagium emanauit. Quapropter Martinus ſecundus *immoderato zelo*, quo ergo Carolum afficiebatur, & quem Senatoria dignitate donauerat vix Pontifex conſecratus, ob quod malè vndique ſentijt, cum cæteres magnas in Vrbe ſeditiones eſſet excitatura, & *virtute ſimulata, denigrauit, & diſsipauit, quæ reſidua erant.* vt Carolus, Regis Caroli filius, vulgò Claudus cognominatus, creſcentibus inter Reges vltrò, citroq; iurgijs, magna calamitate effectus, & ingenti ſuorum clade ſuperatus à Rogerio de Laurea, Calabro, Aragoniæ claſſis Duce, haud nimis longè à Neapoli, in Siciliam primò, dein in Aragoniam captiuus fit abductus. Vnde Martinus Caroli miſeria, & calamitate motus Aragonenſem Regem

Platin. in Vit. Martini quarti, & Ciaconius in Vita Vrbani 4.

Plat. in Vita Martini quarti, Ioannes Tarcagnota in hiſtorijs Mundi lib. 15.

D. Ferdinand. della Mara Dux Guardiæ in ſuo opere de familijs extinctis, aduenis, &c. cum de familia Faſanella. §. Quello.

gem excommunicauit, Aragoniam, proprium Petri Regnum, primo oc- A
cupanti in prædam dedit, eius ſubditos à iuramento fidelitatis abſoluit, & Cruce ſignatos contra eum, tanquam bonorum Eccleſiaſticorum inuaſorem concitauit. Vnde cruentum bellum inter Philippum Gallorum, & Petrum Aragonentium Reges eſt ſecutum. Atque ita dum *ſolus coarctaretur pacem*, & ſuppetitias Regi Carolo, *deuorauit vniuerſa*, quia inteſtinis odijs, & bellis vniuerſa in ruinam ſunt conuerſa. Et ità *clauibus clauſit, quod aperire debebat*, nam vt Reges inter pacem inirent, non omnem omninò induſtriam adhibuit, Eccleſiæ cura peruigili præpeditus, ac Palæogolum, & Aragonem anathemate perculſit. Cæterum tanti apud
Deum meriti extitit iſte Romanus Pontifex, vt lenta eo febri vexato, & B
tandem anno Domini 1285. ſeptimo Kal. Aprilis, ſui Pontificatus anno quarto, menſe vno, & diebus ſeptem, ad ſuperos delata eius anima, ad eius Sarcophagum multi valetudinarij, claudi, & cœci delati, priſtinam ſanitatem, & expetitam valetudinem ſint conſecuti. Figuræ tandem ſenſus eſt. *Baculus, quem dextra tenet Pontifex, cum lilio, & Cruce, quaſi aquilam ferientem*, Martinum Papam excommunicantem Petrum Aragoniæ Regem, eius regnum primò occupanti concedentem, nempè Galliarum Regi, ſignificat.

C

D

E

A

V A T. III.

Honorium quartum prædicit.

Duros corporis ſuſtinebit labore.

B C D

Accipe ſupplantator excelſos honores, arbor inutilis, & infructuoſa: & quid cogitas te facturum ingentia, cum ſis corpore, & mente debilis. Implere quæ Abb.Ioach.in opuſc. cit.vatic.3.
E *cogitas, non valebis, quia modicum vigilabis, citò dormies, & non ſurges, ſemper in tribulatione viues, quamuis parum.* Martino ſecundo, Gallo, è viuis ſublato, Iacobus, è nobiliſſima gente Sabella Romæ ſatus, & ab Vrbano quarto anno Domini 1261. Menſe Decembri creatus Cardinalis Diaconus tituli Sanctæ Mariæ in Coſmedin, ſub nomine Honorij quarti *excelſos honores accepit* quarto nonas Aprilis anno Domini 1285. in quo Peruſij Romanus Pontifex deſignatus, & eiuſdem anni 17. Kal. Maij, in quo Romæ in Eccleſia Principis Apoſtolorum, manu Gottifredi de Alatro, Diaconi Cardinalis tituli Sancti Georgij in Velabro, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Archidiaconi, thiria Pontificia coronatus. *Supplantator*, factus eſt,

Platina in Vita Honorij quarti.

eſt, quia etſi neminem lædere, & omnibus prodeſſe, in ſuo Pontificatu conſtituiſſet, Petri tamen Aragoniæ Regis prouocatus iniuria: ſiquidem Siciliæ Regnum pro ſe conabatur occupare, Martini ſecundi interdicta, aduerſus Aragoniæ Regem emanata, confirmauit. Etiam ***arbor inutilis, & infructuoſa*** factus eſt, nam dum Edouardus Angliæ Rex Vaſconiam ſe confert, compoſiturus pacem inter Carolum Andegauenſem, Claudum cognominatum, quem capite præcedenti diximus bello captum, & in Siciliam primò, & deinde in Aragoniam traductum, ac Alſonſum Petri primogenitum, Aragoniæ Regem, (Petrus enim ex vulnere die 14. Augusti 1285. in vultu apud Gerundam à Gallo quodam, Galliarum Regis equite, ſibi illato, è viuis exceſſerat, & Alfonſo, & Iacobo, eiuſdem filijs ſuperſtitibus, huic Siciliæ Inſulam, illi verò Aragoniæ Regnum in teſtamento legauerat) confecta iam ex ſententia res erat, ac de Caroli Claudi libertate agebatur, cùm interim Gerardus Blanchus, Parmenſis, Epiſcopus Cardinalis Sabinus, & Apoſtolicæ Sedis Legatus, ac Comes Atrebatenſis, ſuffragante Rinaldo Auellini Comite, Cathaniam, Siciliæ Inſulæ magni nominis Vrbem, occupant, & eò ex Hetruria collectas militum manus tranſmittunt. Quam ob rem pace infecta in proprios lares ſe recepit. Deinde Honorius ſuperato Guidone à Montefeltro Romandiolam conturbante, & ea pro Eccleſia recuperata, ***cogitabat ſe facturum ingentia***, ideſt mente voluebat non pauca, & plurimum ad propoſitum ſuum conferre putabat, quod Rodulſus Romanorum Cæſar, comparandæ pecuniæ ſtudioſus, Perceualli Fliſco, Iannueuſi, Generali Imperij in Hetruria Vicario, magni animi, & prudentiæ viro, ad id faciendum delegata auctoritate, Hetruriæ populos liberos faciebat, & eos potiſſimum, qui ſuã libertatem auri ſumma redimebant. Quæ venditio, quamquam tanto Principe indigna videretur, Honorio quarto non diſplicuit: nam ea ratione Eccleſiæ imperium tutius futurum videbatur, cum amplius Imperatori non liceret, liberis, & ſui iuris Ciuitatibus negotium faceſſere, eaſdemque vexare in futurum. Itaque quamuis ***mente*** propter Gallicas factiones, quia vbiq; Gallorum Regum partes fouit, ***& corpore*** propter podagram, & chyragram, quibus adeò vexabatur, vt ſacris vacare ſtudens, ſede, & inſtrumentis quibuſdam, ad id aptè fabrefactis, diuinis altaribus ſacrificabat, ***debilis fuerit***, plurima tamen cogitabat perficere, ***quæ implere non valuit, quia modicum vigilauit***, ideſt ſummi Paſtoris officium exercuit: nam ***citò dormiuit, & non ſurrexit***, quia ſui Pontificatus anno ſecundo, & die 2. obdormiuit in Domino, tertio nonas Aprilis anno Dominicæ Natiuitatis 1287. Romæ apud Sanctæ Sabinæ Palatium in monte Auentino, & ad ſacroſanctam Petri Baſilicam magna funeris pompa ſepultus. ***Semper in tribulatione vixit, quamuis parum***, vt patet ex dictis. ***Caput penes Pontificis, & famuli pedes deſcriptum***, denotat mortem Regis Petri de Aragonia, qui ex vulnere ſibi in vultu illato, vt dictum eſt, occubuit. ***Famulus autem capite cooperto cum trunco***, ſignificat Ioachim Abbatem, ſiue eius ſpiritum propheticum, qui Pontificem admonet intrepidè, vt ſupra.

Supra pag. 5. E.

Ioannes Tarcagnota in hiſt. Mũdi lib. 15.

Blondus, Platin. Sabellicus, Abbas Trithemius, Ioann. Cuſpinianus, Albertus Krantius, & Nauclerus apud Carolum Sigonium de Regno Italiæ lib. 20.

A B C D E

CAP.

A

V A T. IV.

Nicolaum quartum prænunciat.

Oriens bibit de calice iræ Dei.

B

C

D

Omninò ad maximum gradum aſcendiſti miſer, de cœloſtellato regnans planeta, deſcendiſti in baratrum vanitatis, primam ſponſam viduam relinquens. Heu, heu imprudens, & inutilis qui es totus circa turpe nutrimentum Veneris
E *occupatus: ad terram benedictionis non cogitas: tua in parte negligentia perdendam: cum hæc audis, irremediabiliter luge, erit enim tribulatio, qualis non fuit ab initio, vſque modò: quadratè viues, & ſubitò morieris es mortis:* in alijs opuſculis legitur: *vir mortis es, ſed aliqua bona merita ſunt in te,* in alijs opuſculis legitur *inuenta ſunt in te. Cede igitur maiori, & meliori te, quia Dominus tranſtulit regnum tuum. In oriente commotio, & poſt commotionem ignis deuorans vniuerſa.* Hoc vaticinium in noſtri Diuini Vatis opuſculo à Typographo quinto loco fuit collocatum, cum tamen in alijs opuſculis, vt obſeruauit Regiſelmus, quartum locum ſibi iure vendicet, auctore ità decernente, & per figuram vaticinio in libello præ-

Paſchalinus Regiſelmus in notis ad Vaticinia Pontificum huius B. Viri Abb. Ioach. Vaticin. 5.

fixam explicante, vt ſit *Pontifex ſacra thiara coronatus in cathedra ſedens medius*, & ex parte ſiniſtra *Vidua, cui manum humeris appoſuit, ac ſi vale diceret*, & ex parte dextera *Iuuencula, cui porrigit poculum vini manu dextera, quam Draco morſu impetit*. Cuius ſenſus eſt, quod Honorio quarto Sabello ſubrogari debebat Pontifex, ſub cuius Pontificatu *oriens bibiturus erat de calice iræ Dei*, hoc eſt ſub eius Pontificatu Suldanus Orientales Chriſtianorum regiones truculenter infeſtaturus erat. Is fuit Nicolaus Papa quartus, Arminilai Tinæi filius, natione Picenus, Patria Aſculanus, Hieronymus antea appellatus, olim Sancti Franciſci Aſſiſinatis diſcipulus, & ſui Ordinis Frater, in locum Sancti Bonauenturæ, Lugduni anno Domini 1274. ſui Ordinis Generalis Miniſter creatus, deinde ex Generali Miniſtro Patriarca Hieroſolymitanus à Nicolao tertio deſignatus, mox ab eodem Presbyter Cardinalis Sanctæ Pudentianæ tituli Paſtoris anno Domini 1278. ſui Pontificatus anno primo, tertio Idus Martij, poſtea Epiſcopus Cardinalis Prænestinus anno Domini 1281. 10. Kal. Aprilis à Martino ſecundo, aliàs quarto declaratus, vir humili genere ortus, at omnibus numerus eruditus. Hic inquam poſt Honorij quarti obitum decem menſium, ac dierum tredecim interregno ſecuto, *omninò ad maximum gradum aſcendit miſer*, ideſt ex humili genere ad Pontificatum maximum tandem aſcendit octauo Kalendas Martij anno Domini 1288. & *de cælo ſtellato regnans planeta*, hoc eſt ex Seraphico Ordine, in quo erat Miniſter Generalis, & veluti planeta regnans præerat Minoritis, *deſcendit in baratrum vanitatis*, ideſt ad ſæculi huius delitias, pompam, luxum, curas, atque moleſtias, *primã ſponſam viduam relinquens*, ideſt Seraphicam Religionem, ſeù vitam deſerens. Doletque Vates, quod ille, *imprudens totus circa turpe nutrimentum Veneris*, ideſt ſæculi huius faſtigium, *occupatus, ad terram benedictionis* hoc eſt ad Terram promiſſionis, nempe Paleſtinam, Terram ſanctam, Syriæ celeberrimam prouinciam *non cogitaret ſua in parte negligentia perdendam*. Ideoque illum hortatur, vt ſe *audiret, & irremediabiliter, ideſt inconſolabiliter lugeret*, prædicens, *erit enim tribulatio, qualis non fuit ab initio, vſque modo*. Quod & euentu fuit comprobatum. Nam ſub eiuſdem quarti Nicolai Pontificatu varijs in Vrbe ſeditionibus ortis, varijſque Chriſtianorum Principum diſſidijs fretus Suldanus Ægyptius Antiochiam, Tripolim, Sidonem, & Berytum, præclariſſimas Syriæ Vrbes, nemine penitus ſubſidium Chriſticolis ſuppeditante, Chriſtianorum præſidijs trucidatis, vi cæpit, captas diripuit, & direptas incendit. Remanſerat tantùm pro Chriſtianis in Paleſtina Vrbs Ptolomais antiquitùs dicta, nunc Acon, quæ ad Tribum Aſer pertinebat, amæno montis iugo clauſa, optimè munita, cincta muris, & ante muralibus, turribus, foſſis, triangularem in modum clipei habens formã, cuius duo latera mari iunguntur, tertium verò terræ planitiem reſpicit, agrum feraciſſimum, optima paſcua, vineas elegantes, & hortos habens amæniſſimos, in quibus diuerſi generis fructus colliguntur. Hæc tamen Vrbs ad biennium inducias obtinuerat à Sultano. Ad hanc tandem aduertit Nicolaus Pontifex, & ære ſuo ad mille, & quingentos ad Chriſti vexillum accitos milites ſine Duce, nullis ſignis, & auſpicijs in Syriam miſit. Qui ſine vllo ordine Ptolemaidem accedentes, non minora Chriſtianis, quàm Sarracenis damna intulere. Suldanus cum res ab Eccleſiæ militibus de Sarracenis per inducias ablatas repetijſſet, & nec à Chriſtianis redditæ eſſent; ira exardeſcens, omnibus noſtris vltimum excidium

eſt

Ciacon. in eius vita.

Platin. in vita Nicol. 4. Tarcagn. lib. cit. & alij cum Ciacone.

A B C D E

A eſt comminatus. Magnum inter Chriſtianos proceres de Ptolemaidis poſſeſſione ortum certamen erat. Nam Patriarcha Conſtantinopolitanus, Templarij, Theutonicorum Ordo, Rex Cypri, Carolus ſecundus Siciliæ Rex ſibi vindicare contendebant. Piſani itidem tanquam ad ſe pertinentem repetebant. Quos, bellum in Hetruria excitatum, ab ea expeditione auertit, Fuerat inter Carolum ſecundum Andegauenſem, & Iacobum Aragonum, Petri Regis demortui filium, opera Edoardi, Anglorum Regis, hiſce conditionibus pax inita, vt Rex Carolus liber dimiſſus, operam daret, vt Carolus de Valois, Philippi, Gallorum Regis, ſecundus genitus, cui Martinus ſecundus, aliàs quartus, Aragoniæ Regnum
B conceſſerat, cunctis Aragoniæ iuribus, quæ à Martino Pontifice habuiſſet, cæderet; & ſuis expenſis Iacobum Aragonum in Siciliæ Regem legitimo iure conſtitui, & coronari faceret. Quod niſi triennij ſpatio id effeciſſet, in carcerem ſe redditurum pollicebatur, datis eam ob rem obſidibus filijs ſuis, Roberto nempe, qui poſtea Neapoli regnauit, & Ludouico, qui piè acta in ordine Minorum vita, in albo Sanctorum meruit referri, ac quinquaginta ſua ex Aula nobilitate præſtantioribus nobilibus hominibus, ſolutis inſuper trigentis millibus argenti marcis. At quia Carolus Claudus, quinto à ſuæ captiuitatis anno dimiſſus, & in Gallias productus, nihil à Comite Carolo Valois de Aragoniæ Regum iuribus remitten- *Auctores cit. & alij.*
C dis impetrauerat; quinimmò Romæ à quarto Nicolao honorificè ſuſceptus, Regni confirmatione obtenta, die Penthecoſtes, de Pontificis manu vtriuſque Regni tertio Kal. Iunij anno 1289. diadema ſuſceperat, & vtriuſque Siciliæ Rex appellari ſe fecerat. Diſplicueratque Aragono, quod vtriuſque Regni titulos Carolus præter Sacramenti fidem à Pontifice ſuſcepiſſet; ideò mox Caietam appulſus Iacobus Aragonus, eius oppugnationi totis viribus inſiſtebat hoc tempore. Et ne quid deeſſet ad Chriſtianorum Occidentalium quietem perturbandam, Orientalium verò vltimum exitium accelerandum, inter Philippum Galliarum, & Edoardum Angliæ, Reges, grauiſſimum bellum eſt exortum. Quæ res ſicut *Alfonſus Ciaconius in Vit. Nicolai 4.* *Auctores omnes citati, & alij.*
D Chriſtianos in Syria mirificè perturbauit, ac omni auxilio deſtituit; ſic hoſtibus noſtris delendi in oriente Chriſtianum nomen audaciam adauctauit, & ſpem certiſſimam dedit. Suldanus enim qui tùnc ægrotabat, & paulò poſt mortuus eſt, ad centum quinquaginta hominum millibus, Mileſaito, eius filio, Duce, Ptolemaidam miſerat, qui poſt acram Vrbis obſidionem, Vrbem tandem ingreſſus, cæſis ſexaginta millibus Chriſtianis, flamma eam conſumpſit. Ac ità Chriſtiani Terram benedictam, & ſanctam, quam ſub Gottifredo Bulione anno Domini 1099. omninò occupauerant Vrbano ſecundo in Cathedra Petri ſedente; anno Domini 1291. menſe Aprili ſub Pontificatu Nicolai Papæ quarti omnino deper-
E dere. Inſtabat Nicolaus Pontifex, vt Rodulfus Romanorum Imperator in deſertam Chriſtianis Syriam traijceret, vel ſuas copias mitteret; at per id tempus pridie kal. Octobris in oppido Spirenſis agri, Germaniæ Kain, è viuis exceſſit Rodulfus anno Domini 1291. ſui Imperij 18. ætatis 74. Nicolaus etiam animi tædio turbatæ nouis rebellionibus Romaniolæ nuncio, ſimulque amiſſæ Ptolæmaidis, ac totius Terræ ſanctæ dolore, quodque malè ſibi omnia cedere videret, & quod etiam pluſquam decebat Pontificem, in partes declinauerat, Romæ hominem exuit pridie nonas Aprilis, anno Dominicæ Natiuitatis 1292. Idcircò ſubdit Propheta Ioachim, *quadrante vines, & ſubito in Babylone* hoc eſt in confuſione *mo-*

rieris. Quatuor enim tantùm annos, menſem vnum, & dies quatuordecim in Pontificatu vixit. *Vir* (inquit) *mortis es: ſed aliqua bona inuenta ſunt in te*. Nam omnes pariter amabat, & cognatis verò neminem, quibus non plus ſe debere arbitrabatur, quàm cuiuis bono, & præſtanti viro. Virtutes, & vitia erant illi incitamenta, vt in hunc magis, quàm in illum inclinaret. Cæterum quia vir mortis erat, ob cauſas prædictas, ſubdit Vates, *cede igitur maiori, & meliori te*, ideſt Celeſtino quinto: *quia Dominus tranſtulit à te regnum tuum*, hoc eſt Pontificatum tuum. *In oriente commotio*, ideſt Chriſtianorum diſcordiæ, *& poſt commotionem ignis deuorans vniuerſa*, hoc eſt Suldanus Ægyptius truculenter deuorans, diſſipans, & deſtruens vniuerſa. Tandem *vidua librum manu tenens*, Monaſticam vitam, quam ante Pontificatum in Seraphica Religione ducebat, ſignificat; *Iuuencula à dextris Pontifici miniſtrans*, huius ſæculi culmen, & gloriam portendit; & *Draco, qui morſu impetit poculum vini*, Suldanum, qui Pontificem Nicolaum quartum, ac vniuerſum Chriſtianum orbem ineffabiliter conturbauit, ac feraciſſimam Syriæ Regionem, Paleſtinam nempe, Chriſticolis omni feritate ademit.

A

B

C

D

E

VAT,

A

VAT. V.

Celeſtinum quintum prædiuinat.

Vox vulpina perdet principatum.

B

C

D

Benedictus, qui venit in nomine Domini, cæleſtium contemplator. Qui ſimplex eductus de terra tenebroſa aſcendit, & deſcendit: nam vox gemina, &
E *vulpina ipſius principatum vorabit, & tribulatus peregrè morietur. O quàm dolor erit Sponſæ de caſu legitimi ſponſi, ad deuorandum traditura Leoni. Cur ò ſimplex homo ſponſam dimittis, truculentis canibus latrantibus tribuendam? Cogita nomen tuum, & prima opera: & fac vt recipiaris in partibus orientis.*

Hactenus Ioachim magnus Propheta in vaticinio quinto loco imprimẽdo, ſed quartó loco à Typographo, ſui libito quarto vaticinio cum quinto transferente, impreſſo: Iſtæ prophetiæ ità ſunt diſpoſitæ, vt ex ordine Pontificibus immineant. Senſus ergo eſt prophetiæ huius, vt Pontifex, qui Nicolao quarto erant ſuſtituendus, ſanctus, & pius exiſtens, vaſra, atque vulpina quorundam perſuaſione deceptus, ſummo vniuerſalis Ec-

Ioachim in opuſculo citat. vatic. 5. ſed in ordine quarto.

clefiæ

cleſiæ Pontificatui cedere debebat. Et ità euenit, vt prædixerat Propheta ſanctus. Siquidem ſciſſis diabolico aſtu ſuffragantium ſtudijs, nam pars vna Pontificem à Carolo ſecundo Siciliæ Rege expetitum, pars altera aliũ arbitrio Columnentium creare contendentes, adeò inter Cardinales contentiones exarſere comitiales, vt non ſine ingenti vniuerſæ Christianæ Reipublicæ detrimento in biennium, menſes tres, & dies duos ſanctæ Sedis Apoſtolicæ vacationem protraxerint. Quo tandem, nempe die ſeptima Iulij anno Domini 1294. Cardinalis Latini, tertij Nicolai, vt diximus Nepotis, perſuaſione, Cardinales cuncti, præter omnium ſpem Petro Moroneo, profeſſione Anachorita, patre Angelerio, matre Maria pijs hominibus, oppido Marſari, Eſerniæ in Samnitibus, vulgò Campania, orto, Sancti Spiritus impulſu ſunt ſuffragati. Hic ille Petrus eſt, qui vigeſimum agens annum, diuino ſuccenſus amore, cum Monachum induiſſet in Monaſterio Sanctæ Mariæ de Faiſelis, Beneuentanæ Diœceſis, & ſacris ordinibus initiatus, ob diuturnam, miram, & incredibilem in eo abſtinentiam, ac pietatis, & integritatis opinionem, in eiuſdem Monaſterij Abbatem à Monachis creatus, & à Romano Capiteſerreo Archiepiſcopo Beneuentano benedictus, ſub Regula Sanctiſſimi Patriarchæ noſtri Benedicti nouam Monachorum Eremitarum tituli, S. Damiani, quæ deinde Celeſtinorũ dicta eſt, Congregationem inſtituit anno Domini 1274. & in Lugdunenſi Concilio ſecundo à Gregorio Papa huius nominis decimo confirmari curauit, atque obtinuit. Et cum nullum ſuæ Congregationis Monaſterium inſtituiſſet, & certam ei, ac firmam viuendi normã dediſſet, cuperetque propterea aliquam pro ſua Congregatione domum fundare, ſolitariæ vitæ deſiderio accenſus, multis Dei ſeruis, & ſui propoſiti conſcijs accitis, vaſtam quandam Eremum ad ſecundum lapidem à Sulmone diſſitam, Maiellam nuncupatam, in Pelignis, adijt, ac Eremi illius Prioratum ſuſcepit, & cellulam in ſaxo excauatam incoluit. Vbi tãtam ſanctitatis opinionem, miro ſuo viuendi genere ſibi comparauit, vt ex omnibus Italiæ finibus, infiniti ferè mortales ad eum confluebant aſſiduè, ſanctis ſuis monitis recreaturi. Erat namque ſermone blandus, & ſuauis, ore decorus, aſpectu venerabilis, ac moribus, & vita probatiſſimus. Quare facilè fuit Latino Cardinali, qui præ cæteris cum Petro Moroneo contraxerat amicitiæ neceſſitudinem, cæteros inter ſe diſſidentes Patres, qui etiam eundem probè nouerant, ad ſuam ſententiam trahere, vt hunc in Pontificem deligerent, qui ob incredibilem vitæ ſanctitatem, tanto Sacerdotio digniſſimus erat. Prout extemplò Latinum vno agmine ſecuti, concordibus votis, Petrum Moroneum Anachoritam in ſummum Sacerdotem acclamarunt, & Peruſia, vbi fuere celebrata comitia, Aquilam Vrbem appulſi, vbi Petrus aſino inſidens acceſſerat (vocatus à Rege Carolo, & vix Rege inſtante, cuius amicus erat, ac totius regionis Populis enixè ſupplicantibus, electionis decretum, ſibi à Cardinalibus miſſum, ſuſceperat, & electioni conſenſerat, atque approbauerat) quarto Kalendas Septembris anno 1294. Petrum Anachoritam, ſub nomine Celeſtini quinti in ſummum Sacerdotem, ſanctæque Romanæ Eccleſiæ Pontificem conſecrarunt, aſtantibus ducentis, & ſupra, hominum millibus, ibi congregatis, vt Pontificem, tanquam cœlitùs miſſum venerarentur, à tanto Patre benedicerentur, ac rei nouitate comperta, tantam contemplarentur ſanctitatẽ viri. Qui homo in vaſta ſolitudine latens, & mundo abiectus, ad ſupremæ, & eximiæ dignitatis gradum non niſi diuinitùs

aſſum-

A aſſumptus eſſe videbatur: præſertim poſt tantas Cardinalium diſcepta-
tiones, qui per biennium,& ſupra, incredibili pertinacia, in neminē præ-
ter hunc potuerant conuenire, ſuæ ſanctitatis, ac tantæ virtutis fama
compulſi: adeò maiore omnium admiratione, quò ob eximiam vitæ ſan-
ctitatem à tanto rerum faſtigio remotior eſſe videbatur. Etiam vel me-
diocriter litteris,& hiſtorijs tinctis, innoteſcit, qualiter præpoſitum vati-
cinium Celeſtino quinto conueniat. Fuit enim Celeſtinus quintus *be-
nedictus*, *& cæleſtium omnium contemplator*, nam Anachorita, & Sanctus,
qui in nomine Domini venit, ideſt Spiritus Sancti impulſu in Pontificatum
intrauit, *ſimplex eductus de terra tenebroſa*, ideſt remotiori ab omni homi-
B num conuerſatione, quia erat Eremita, *aſcendit* ad ſummi Apoſtolatus
culmen, *& deſcendit*, ideſt Romano Pontificato voluntariè ſe abdicauit.
Nam vox gemina,& vulpina ipſius Principatum vorauit. Cum enim Ce-
leſtinus de priori vitæ innocentia, ac norma ob tantum honorem adep-
tum nihil remitteret, atque adeò benigniſſimus,& facilis omnibus peten-
tibus eſſet; Maieſtatis contemptus Pontificiæ, & imminutio, hinc oriri
multis videbatur. Ipſe etiam grauis nimia ſenectute, & præactæ in Ere-
mo priuatæ vitæ ſimplicitate, rebus in agendis parum idoneus eſſe, à
Purpuratis cenſebatur: quapropter à verſutis,& vafris Romanæ aulæ mi-
niſtris ei imponebant facilè, ijs præſertim in rebus, quarum erat ignarus.
C Maximè verò Benedictus Caietanus, Anagninus Cardinalis, vir in vtro-
que iure peritiſſimus, at vafer, & ſagaciſſimus, qui primus poſt Pontificē
locum occupabat, qui ex iure ad ſuam ſententiam ſelectis vndiq; decre-
tis optimo,& ſanctiſſimo Pontifici perſuaſit, vt ſe Pontificatu abdicaret, ne
Dei Eccleſia eius imperitia periclitaretur,& propriæ animæ ſuæ detrimē-
tum, & noxam adferret. Reſpondit Caietano Cardinali Celeſtinus, nil
aliud ſe facturum, quàm quod Deus vellet,& quod Carolus Rex, ac Car-
dinales de Republica Chriſtiana eſſe cenſerent. Cœpit de Pontificatus
abdicatione cogitare, ac paulatim verba facere, malens Dei ſeruitia,
quàm cum aliqua noxa mundi honoribus, implicari. Quod cum depre-
D hendiſſet Rex, Pontificem Neapolim deuehi, & à tanta rei fœditate eum
amouere curauit. Inſtabant nihilominus Cardinales, vt Pontificatum
deponeret, cum ſua imperitia vniuerſa Chriſtiana Reſpublica periclita-
retur; & cum magis vrgerent, affirmabant omnia mala tunc Chriſtianis
accidentia in die Iudicij ſibi imputatum iri. Quibus concitatus Pontifex,
vir ſimplex, & ſanctus, dixit ſe in eorum poteſtate futurum, dummodò à
iure non prohiberetur. Quare Cardinale Benedicto Caietano dictante,
cæterorum conſenſu Cardinalium, conſtitutio eſt emanata, vt Romanus
Pontifex, cum ſe parum idoneum cognoſceret in adminiſtrando Papatui,
liberè poſſit Pontificatu ſe abdicare, & nouam Cardinalibus electionem
E permittere. Quam conſtitutionem ſucceſſor eius Bonifacius octauus cō-
firmauit,& libro ſexto Decretalium inſeruit. Ex quo eò magis elucet mi-
ra Celeſtini ſimplicitas, quò magis comprehenditur, nullum, ſiue ante, ſi-
ue poſt ipſum, extitiſſe Pontificem, qui ſupremo Sacerdotio ſe abdicaue-
rit. Carolus Rex ex aduerſo, vt eum à propoſito reuocaret, in die S.Ni-
colai Epiſcopi,& Confeſſoris à maiori Neapolitanæ Vrbis Eccleſia vſque
ad Caſtrum nouum magnam ſupplicationem haberi inſtituit, cui multi
Epiſcopi, Abbates, Clerus, ac omnes Vrbis Religioſi interfuere; & cum
prope arcem adeſſent, pro pontificia benedictione Celeſtinum ſunt de-
precati. Ipſe verò deprecantium præcibus commotus, cum tribus Epiſco-

Cap. Quoniam. de renunciatione. in ſexto Decretalium.

pis

pis ad feneſtram acceſſit, ac eos benedixit. Mox vnus ex ſenioribus Epiſcopis,qui in ſupplicatione aduenerant, tàm Regis Caroli, quàm totius Regni,nec non tàm Eccleſiaſticorum,quàm ſæcularium nobiliū,& ignobilium nomine,altiſſima voce petijt à Pontifice, vt exaudiretur. Cui annuit Celeſtinus. Tunc Epiſcopus vocaliſſimè, vt ab omnibus audiretur, inquit ei. Quod cum eſſet ne dum totius Regni, ſed & vniuerſi Chriſtiani Orbis ſpes,decus,& gloria,& omnes Populi vno corde non alium Pōtificem, quam ipſum deſiderarent, nulli perſuaſioni conſentire vellet,vt Papatui cederet: ſubdens quod in maximam animæ noxam incurreret, ſi in ea vocatione,qua à Deo pro ſuæ ſponſæ ſeruitio,& fidelium ſalute animarum, vocatus erat, non permaneret. Pontifex per vnū ex tribus Epiſcopis ſecum aſtantibus reſpondit, quod hoc facere non conſtituiſſet,niſi aliquid aliud emergeret, quo ſua conſcientia læderetur. Hymnum [Te Deum laudamus] intonauit Epiſcopus, & cum toto Clero canendo perſoluit. Haud ceſſauere Cardinales à ſuis impetitionibus,quinimmò acriùs ſanctiſſimum,& ſimpliciſſimū Pontificem perſuaſionibus vrſerunt,& ignis æterni pœnis, atque minis vehementiùs inſtiterunt, vt Petri veſtē ſe ſpoliando refutaret; alioqui de malis omnibus, quæ eius ignorantiæ cauſa in dies patrabantur, ſciret, coram ſeueriſſimo Iudice Chriſto Ieſu in die iudicij accuratiſſimam rationem ſe redditurum eſſe,& pariter iuſta ſupplicia paſſurum. Perterritus hiſce verbis ſimpliciſſimus Pontifex maximus inquit ſe futurum in eorum poteſtate, dummodò id fieri iure poſſet. Et obijcientes conſtitutionem ab eo iam publicatam, eum tandem verbis, perſuaſionibus, & futuri iudicij terroribus, vt voluntati eorum acquieſceret, impulerunt. Qui malens in domo Dei abiectus eſſe, & habitare cū eo, quàm in ſummo Apoſtolatus apice conſtitutus, ſua imperitia(vt perſuaſores inſtillauerant in corde ſuo) occaſionem præbere malorum: publico Conciſtorio indicto,in Arce noua Neapolitana in die S.Luciæ Virginis,& Martyris coram omnium Cardinalium cœtu depoſita tiarà Pontificia, annulo, pallio,ſtola,cæteriſque indumentis, ac inſignibus reiectis pontificalibus, ſponte Pontificatu ſe abdicauit, & alterum in ſummum Pontificem eligendi Cardinalium cœtui poteſtatem indulſit: inque habitu ſuo priore remanens,ſeceſſum priorem à ſe concupitum,petijt. Vbi cum percepiſſet, ſucceſſorem ſuum, Bonifacium nempe octauum, cuius conſilio præcipuè infulis ſe exuerat Pontificijs, de ſe retinendo clàm tractaſſe, fugam arripiens mare verſus Adriaticum,vt in Dalmatiam trāſfretaret, & in ſecretioribus latibulis reliquum vitæ tractum duceret,à fluctuantibus vndis prohibitus, veſte mutata, ne à ſatellitibus à Pontifice miſſis, agnoſceretur, apud S.Angeli montem, aliàs Garganum,ad tempus inhabitauit, traijciendi tempus expectans opportunum. At à ſatellitibus deprehenſus, & comprehenſus, de Bonifacij iuſſu arcis Fumonis in Henricis Præfecto ad cuſtodiendum miſſus fuit, donec hominem exueret. Hac ratione motus (vt ipſe aiebat) ne ſeditionum auctores calamitatem aliquam, eo duce, Dei Eccleſiæ inferrent aliquando,licèt reuera fratris Petri Moronei ſanctitatem admiraretur. Vtcunque ſit,illud cōſtat, hominem ipſum, nempe Benedictum Caietanum Anagninum Cardinalem ab omnibus ingratitudinis, & calliditatis fuiſſe notatum; quippe qui ambitionis cauſa,& virum ſanctum deceperit, dum eum ſummo Pontificatu ſe abdicare, quaſi compulerit, & de ſe multis nominibus optimè meritum, vitamque eremiticam appetentem, captum in Arce Fumonis

animi

A animi angore,& dolore oppreſſu n ante tẽpus mori coegerit, anno vno, menſe quarto,& die vigeſuno octauo poſt initum Pontificatum, nempe anno Domini 1296. ſuæ ætatis 87. 14.Kal. Iulij. Qui cum multis miraculis poſt obitum, claruiſſet, à Papa Clemente quinto Aueniona,Regibus Galliarum, & Siciliæ inſtantibus, anno Domini 1313. ſub titulo Sancti Petri Confeſſoris in Sanctorum albo fuit aſcriptus. Eius autem feſtiuitas celebratur quotannis die decimo quarto Kal.Iulij, quo die obijt. Iam patet qualiter *vox gemina,& vulpina ipſius principatũ vorauerit*, ideſt Pontificem compulerit, vt Principatu ſe abdicaret,& quomodo *tribulatus peregrè mortuus ſit*. Et quanto dolore hanc optimi Pontificis abdicationem

B multi tulerint, & *quàm dolor fuerit ſponſa*, nempe Eccleſiæ,*de caſu legitimi Sponſi,ad deuorandum tradita Leoni* nempe Bonifacio octauo. Hic *ſimplex homo*, Celeſtinus, *ſponſam dimiſit, truculentis canibus latrantibus tribuendam*, ideſt Cardinalium cœtui renunciandam. *Cogitauit nomen ſuum*,quod ſit cœleſtium contemplator, *& fecit opera prima*, ideſt ad Eremum redijt ac Anachoritæ vitæ opera fecit. Et ideo *receptus fuit in partibus orientis*, ideſt fuit aſcriptus in Sanctorum Catalogo. En quomodo quadret vaticinio hiſtoria. Figuram vaticinio in libello præfixam modò expendamus. *Papa flexis ad terram genibus coram extenſa manu ſuper arborem de Cœlo ſtellato*, denotat Sanctum Celeſtinum quintum, Spiritus Sancti im-

C pulſu, fuiſſe in Pontificem creatum, ac à Deo benedictum. *Vulpes à tergo ad cucullam erecta* Benedictum Caietanum Cardinalem vafrum, & ſagaciſſimum, qui Celeſtinum ad Pontificatum deponendum ſua vafricia induxit, ſignificat. *Vexillum retro ſe poſitum, & erectum*, Summi Pontificatus addicationem, ac vulpi traditionem ad amuſſim demonſtrat.

D

E

A

V A T. VI.

Bonifacium octauum præmonſtrat.

Fraudulenter intraſti, potenter regnaſti; gemens morieris.

B

C

D

Ecce homo de Scariotis progenie, occultũ principatum habens. quo agnus aſcendit, in alijs legitur *ruit*, *Neronicè regnans, morieris deſolatus. Abbreuiabuntur dies illi, qui totum mundum tyrannus terribilis conturbabit. Gallum ferit,* E
Aquilam deplumat. Gallus, & Aquila eius ſuperfluam auferent potentiam. Columba non timebit ramum portans oliuæ, & in petra foraminibus nidificans, cuius ſecuritas eſt in angelo teſtamenti. Quid tantum affectas Principatum, quem obtinere non poteris? Contra iuſtum inſurget, & ipſum vinculis alligabit? Hæc Abbas Ioachim in opuſculo præcitato vaticinio ſexto. Qualiter autem Bonifacio octauo præfatum vaticinium conueniat, notum eſt lippis, & tonſoribus. Nam etſi filius fuiſſet Luitfredi Caietani Anagnini (quorum maiores nobili genere orti ex Hiſpaniæ Prouincia Cathalonia Neapolitanum Regnum, & Caietam vrbem appulſi, tandiù eam inhabitarunt,

B. Ioach. in opuſculo cit. & vatic. 6.

A tarunt, vt inde traxerint cognomentum, licèt ſubinde Anagniam Vrbem
vetuſtiſſimam, nobiliſſimam, ac Henricorum quondam caput excoluerint)
& Benedictus in Baptiſmo ſibi nomen impoſitum; reuera tamen factis
ex progenie Iudæ Iſcariotis diſcendiſſe ſe oſtendit. Siquidem tanta impro-
bitas, auaritia, vafricies, arrogantia, audacia, ac immodica ambitio regna-
uit in eo, licèt mira doctrina, rerum experientia, ac ſingulari prudentia
eſſet ornatus, vt non contentus, quod fuerit primò Notarius Papæ, de-
inde Diaconus Cardinalis Sancti Nicolai in carcere Tulliano, & poſtmo-
dum Presbyter Cardinalis Sanctorum Syluestri, & Martini in Montibus
tituli Equitij, vt ad Summi Pontificatus apicem aſcenderet, nihil ambi-
B tione, & fraude prætermiſerit, quod ad Papatum conſequendum ſpectare
arbitrabatur. Circumuenit S. Celeſtinum quintum, vt Pontificatu ſe ab-
dicaret, & abdicatum proditoriè cœpit, ac captum in Arce Fumonis vitã
exedere coegit, vt nuper diximus. Poſt Celeſtini abdicationem, nimia
ambitione obcæcatus, noctu ad Carolum Regem properauit, vt ſum-
mus Sacerdos renunciaretur, illiuſque opera implorauit, ſpondens ſe in om-
nibus, & maximè in Siciliæ Inſulæ recuperatione opitulaturum. Nec va-
fricies eius fruſtrata eſt fructu ſuo: nam Carolus tali ſpe ductus, cum
ſuis Cardinalibus amicis, & maximè cum duodecim illis Cardinalibus,
quos Sanctus Celeſtinus anno eodem in quatuor temporibus Menſis
C Septembris, in eadem Neapolitana Vrbe creauerat, egit, vt non alium in
Pontificem, quàm Benedictum Cardinalem Caietanum Anagninum de-
ligerent; prout Matthæo Rubeo Vrſino Diacono Cardinali S. Mariæ in
Porticu, Diaconorũ Priore, & Iacobo Columna Sanctæ Mariæ in via La-
ta Diacono Cardinali, auctoribus, in Caſtello nouo Neapolitano eum,
nono Kal. Ianuarij, vigiliæ Natiuitatis Dominicæ dicato, anno eodem
1294. ſub nomine Bonifacij octaui deſignarunt. En *Ecce homo de Scario-
tis progenie occultum principatum habens, quo agnus*, ideſt S. Celeſtinus Pa-
pa quintus, *ruit. Neronicè regnauit*. Nam Pontificatu obtento, audaciam
ſibi innatam oſtentauit, quà neminem, etiam potentiſſimum, ſe timere
D profitebatur. Deinde temerè ſuperbiens, volentibus, nolentibus Cardi-
nalibus, nemine, dum vixit, ei publicè ne verbo quidem repugnare au-
dente, quidquid voluit fecit. Gibellinos, quos in Cardinalatu fouerat,
adeò eſt perſecutus, vt Prochelo Genuentium Archiepiſcopo, cineres de
manu Pontificis ſuſcepturo, in die cineris ad eius pedes genuflexo, mu-
tata ſolita verborum forma, dixerit [Memento homo, quia Gibellinus
es, & cum Gibellinis in cinerem reuerteris] & nec in caput, ſed in Ar-
chiepiſcopi oculos cineres iniecerit. Imperatoribus, Regibus, Principi-
bus, Nationibuſque, ac Populis terrorem potiùs, quàm religionem affer-
re totis viribus conabatur. Dare etiam regna, & auferre, homines ex-
E pellere, ac reducere pro animi libito contendebat. Aurum vndiq; con-
quiſitum, pluſquam dici poteſt, ſitiens. *Mortuus eſt* etiam *deſolatus*.
Nam Sciarra Columna Romanus, & vt ſcribit Creſcentius, vnà cum
Iacobo, & cum Petro Cardinalibus, Stephanoque, ac Agabito, Co-
lumnenſibus, à Papa Bonifacio diù, multumque vexatus, cum 300. equi-
tibus à Ludouico Gallorum Rege, & Pontificis infenſiſſimo ſibi datis, &
alijs armatorum equitum, & peditum copijs, Ludouici Regis mercede
conductis, atque amicis, quos diſſimulato habitu collegerat, intempeſta
nocte diei Sabbathi ante 7. Idus Septembris 1303. Anagniam vrbem in-
greſſus pontificia præcioſiori ſuppellectili occupata, Bonifaciũ octauum

Ioannes Petrus Creſcentius, Romanus par. 1. ſua corona nobilitatis Italiæ, patria lingua Bononiæ impreſſa anno Dom. 1639. Narratione 9. cap. 2. pag. 339.

in domo paterna cœpit, & captum Romam perduxit, vbi animi dolore, A
ex ingenti calamitate concepto, caput muro concuſſit, & digitos mo-
mordit; & tandem in grauiſſimam triſtitiam incidens, qua per plures dies
ira feruidus, manus ſibi arrodere videbatur, è viuis exceſſit trigeſimo
quinto die poſt acceptam calamitatem, nempe quinto Idus Octobris an-
no ſalutis 1303. Ideò veridicè de eo prædixit noſter Ioachim. *Fraudulen-
ter intraſti, potenter regnaſti, gemens morieris.* Atque ità *abbreuiati ſunt
dies illi,* ideſt Bonifacio Papa octauo, *qui totum mundũ tyrannus terribilis cõ-
turbauit.* Tantæ etenim arrogantiæ fuit, vt omnes ferè contempſerit, at-
que ſpreuerit: & conceſſas à Nicolao quarto, Celeſtinoque quinto gra-
tias reuocauerit. Cardinales quoſdam, (pro eo quod litteras miſerant B
ad Reges, ad Principes, & ad nationes de eius arrogantia, ac Pontificatus
ambitione) vnà cum tota Columnentium familia, (è qua erant Iacobus,
Sanctæ Mariæ in via Lata Diaconus Cardinalis, & Petrus, prædicti Car-
dinalis Iacobi ex fratre ſuo Ioanne nepos, Diaconus Cardinalis Sancti
Euſtachij, de quibus mentionem fecit Bonifacius idem in ſexto libro de-
cretalium, quem ſuo iuſſu Richardus Petro Senenſis, eius Viceecancel-
larius, Guillelmus Longus Bergomenſis Diaconus Cardinalis tituli S. Ni-
colai in carcere Tulliano à S. Celeſtino Papa quinto creatus, ac Dinus
Roſonius Mugellanus, viri doctiſſimi, & Iuriſconſultiſſimi, condiderunt,
ac idem Bonifacius publicauit) publico decreto ſciſmaticos pronuncia- C
uit, beneficijs, dignitatibus, fundis paternis, caſtris, oppidis priuauit, vt
in eodem præcitato libro decretaliũ eſt videri; eorum nobiliſſimas ædes
in Vrbe diſiecit, & omnes ijs fauentes Vrbe expulit. Sumptis deinde ar-
mis, in eos Vrſinis, antiquis eorum hoſtibus, concitatis, cruce ſignatorũ,
ac ſtipendiariorum exercitu comparato, eos opprimere conatus, Præne-
ſte, quo ſe cum Sciarra Columna viro inſigni, eorum Patruo, cuius ſupra
meminimus, receperant, Vrſo Vrſino Duce, obſidione cingit. Inde au-
fugientes, capto, & dirupto Præneſte, Zagarolum, & Columnam confu-
gientes perſequitur: Vnde abire non multò poſt ob hoſtium multitudi-
nem fuere coacti; à quibus hæc item Caſtella diripiuntur, & maximè Co- D
lumna paternum ſolum. Eugubium Vrbem, quæ Gibellinorum ordinis
præſidio ab Eccleſia defecerat, breui recuperauit. Alberto Auſtriæ Du-
ci, Romani Imperij confirmationem bis, terque petenti, negauit. Bellis
contra Italos feruentibus: Genuenſes enim & Piſani in Liguribus, & He-
truſci in ciuili ſeditione, ac Galli, & Aragonij in Regno decretabant; ſi-
quidem mortuo Iacobo Aragonio, cum Robertus, Caroli Claudi filius,
Calabriæ Dux in Siciliam traieciſſet, & Cathaniam Vrbem cœpiſſet, tã-
tùm repentè bellum erat exortum, vt tota ferè Italia tumultuaret: præ-
ſertim cum Siculi ad iniuriam vindicandam ſemper prompti, claſſe edu-
cta, Philippum, Roberti fratrem, vinctum feciſſent. Et Bonifacius Pon- E
tifex nullibi ad pacem, & concordiam inſtituendam, componendamque
ſuam auctoritatem interpoſuit. Tanto repentè terremotu terra tremuit,
quanto nunquam antea auditus erat, quo multis diebus per interualla
durante, ædificia corruere nonnulla. Apparuit quoque ſidus cometes
magnæ, grandis alicuius futuræ calamitatis inditium. Philippum Gallorũ
Regem ob violatum ius gentium, & contumaciam anathemate perculſit,
Regno priuauit, Gallos a iuramento regio abſoluit, Regnumque Gallia-
rum Alberto Cæſari, quem initio ſui pontificatus repulerat, ab ſe tùm
pridem approbato, beneficiario iure ſubiecit. Vt prædixerat Vates. *Gal-
lum*

*Capit. Ad ſucciden-
dos. de Sciſmaticis
in 6.*

Platina in eius vita.

A *lum*, ideſt Ludouicum Galliarum Regem *ferit*; *Aquilam*, ideſt Columnentium familiam, quæ Imperatoris, ac Gibellinorum partes, contra Papam, & Guelfos tutabantur, *deplumauit*, ideſt bonis, caſtris, & fortunis omnibus priuauit. *Gallus,& Aquila*, ideſt Philippus,& Sciarra Columna, *eius ſuperfluam abſtulerunt poteſtatem*; nam eum ob captiuitatem de ſe Anagniæ in domo paterna factam breui ad triſtè moriendum induxerunt, vt diximus. *Columba non timebit ramum portans oliuæ*, ideſt Benedictus decimus, aliàs dictus vndecimus, qui Bonifacio octauo immediatè ſucceſſit, pacis,& quietis amator;*& in petræ foraminibus nidificans*, ideſt in ſacro Prædicatorum Ordine,cuius fuerat alumnus, ſanctiſſima documenta præ-
B bens, *& cuius ſecuritas fuerat in angelo teſtamenti*, ideſt in eximia ſua ſanctitate fundata. *Quid tantum affectas Principatum*, loquitur de Bonifacio octauo,qui ſummum Sacerdotium immodica ambitione concupiuit, *quem obtinere*, ideſt diù retinere, *non poteris*. *Contra iuſtum*, ideſt S.Celeſtinum quintum, *inſurrexit,& ipſum vinculum alligabit*. Nam eum captum in Arce Fumonis miſit, vbi & obijt,vt diximus. Ex dictis patet quid imago ſignificet in ſācti Vatis Opuſculo,& Vaticinio præfixa. *Pontifex* ſignificat Bonifacium octauum, *Mæſtus Monachus retro Pontificem* Celeſtinum quintum, qui Bonifacij ſuaſu Pontificatu ſe abdicauit,& in carcerem truſus ab eodem, vitam obiuit. *Columba claues de ſiniſtra manu Summi Pō-*
C *tificis inuolans*, Benedictum decimum, aliàs vndecimum, arrogantis, & ambitioſi Pontificis Bonifacij octaui ſucceſſorē,omnibus virtutibus effulgentem. *Aquila baculo tridente manu dexra Pontificis preſſa*, Gibellinā factionem, præcipuè Columnentium familiam, quam excommunicatione, bello,& inſidijs preſſit. *Gallus tridentem Pontificis baculum aſcendens*, Philippum Gallorum Regem denotat, Bonifacio octauo infenſiſſimum, & cuius viribus Sciarra Columna Anagniam noctu aſcenſus, & Pontificias ædes ingreſſus, Bonifacium octauum, omnibus ſacris veſtibus indutum, pallio,& thiara ornatum, atque Crucem manibus tenentem,cœpit, & ad extremam calamitatem induxit, vt diximus.

D

E

VAT.

V A T. VII.

Benedictum decimum, aliàs vndecimum indicat.

Viri ſeres inuidiæ orbabuntur.

B

C

D

Hæc eſt auis nigerrima, coruini generis, nigra Nerenis opera diſsipans, ſubitò morietur in terra petroſa, cum videbit fructum pulchrum, ad veſcendum ſuauem, tunc nutriet in gemma, aliàs legitur *in gremio, qui ſibi initiũ miniſtrabit mortis*. Septimum hoc noſtri Prophetæ vaticinium, ſeptimum à Nicolao tertio Vrſino Pontificem deſcribit, nempe Benedictum decimum, aliàs dictum vndecimum, duodecimo Kal. Nouembris anno Domini 1303. Romæ in Palatio Vaticano à ſacro Cardinalium Conciſtorio, nullo intercedente, aut procurante, ſed ſancti ſpiritus impulſu, præmortuo Bonifacio ſuffectum. Nicolaus Bocaſinus antea dicebatur, patria Taruiſinus, natione Italus, prouincia Lombardus. Hunc appellat magnus Vates. *Auem nigerrimam coruini generis*, quia fuit Illuſtriſſimi ſacri Prædicatorum Ordinis, cuius profeſſores coruino, ideſt nigro habitu ſuperinduuntur, E

&ipſe

A & ipſe S. Abbas [coruinum] appellauit Prædicatorum Ordinem, ſicuti & [columbinum] Ordinem Sancti Franciſci, vt in Vaticinio quod ſuo loco retulimus ſupra cap. 49. Et cum eximiæ ſuæ doctrinæ, pietatem, & maiorem ſanctitatem adiunxiſſet, per omnes ſui Ordinis gradus, ad Generalatus culmen aſcendit anno Domini 1296. & ſuæ ætatis 36. Et cum eius vitæ, ſanctitatis, doctrinæ, & prudentiæ, famam audiuiſſet Bonifacius octauus, eum pedeſter, baculo ſuffultum, Galliæ peregrinantem, ſui Ordinis reformationi, & cenſuræ intentum, Presbyterum Cardinalem S. Sabinæ creauit menſe Decembri in quatuor temporibus anno Dom. 1298. & Apoſtolicis litteris Romam ad ſe ſe euocatum, eximia eiuſdem præ- *Supra in noſtra B. Io: Ioach. Abb. Fior. hergaſiarũ Alethia Apolog. cap. 49. pag. 168. E.*

B ſtantia cognita, Oſtienſem, ac Veliternenſem Epiſcopum declarauit die ſecundo Martij anno Domini 1300. atq; in Poloniam, Dalmatiam, Croatiam, Daniam, Sueuiam, atq; Pannoniam miſit. Hiſce legationibus, at præ cæteris doctrinæ, ſanctitatis, & vitæ merito præſtantiſſimum, fratrem Nicolaum Bochaſinum, Cardinales collocarunt ad Petri ſedem, ſub nomine Benedicti. Hic ergo Pontifex Benedictus *nigra Neronis opera diſsipauit*, ideſt cenſuras aduerſos Philippum Galliarum Regem, & Iacobum, & Petrum Cardinales, Columnenſes, à Bonifacio latas abſtulit. Siquidem cognita Regis cauſa, & per litteras, ac nuncios informatus, Philippum Bonifacij octaui cenſuris Apoſtolicis multatum, publico in conciſtorio,

C eius Oratoribus præſentibus, abſoluit. In gratiam itidem Iacobum, & Petrum Cardinales, vt diximus Columnenſes, recepit, quos prædeceſſor ſuus Bonifacius factionis Guelfæ ſtudioſus, & Gibellinæ infenſiſſimus, ingenti odio, pluſquam Pontificem decebat, perſecutus fuerat. *Subitò mortuus eſt in terra petroſa*; ideſt Peruſij, vbi cum Cardinalibus reperiebatur, Benedictus Papa ſanctiſſimus, veneno mortuus eſt. Nam dum vir pius menſæ accumberet, quidam iuuenis, feminæ habitum mentitus, & ſe eſſe ancillã Venerab. Abbatiſſæ Virginum Monialium S. Petronillæ triclinium ingreſſus, recentes ficus, & varia florum genera Pontifici obtulit; quos auidè comedens, nil mali ſubeſſe ratus, dum tamen ficubus illis, aut flo- *Alfonſus Ciacon. in eius vita.*

D ribus venenum acutiſſimum permixtum latebat, malis artibus, & Cardinalium fraude, vt aiunt, Pontificem, & hominem, eſſe deſijt, nonis Iulij, anno Domini 1304. ſui Pontificatus menſe octauo, & die ſexto. Benedictum autem decimum virum fuiſſe optimum, atque ſanctiſſimum, miracula à ſe poſt mortem edita declarant, ægrotis multis priſtinæ ſanitati reſtitutis, pulſiſque Dœmonibus è corporibus obſeſſis. Et ſic *cum vidiſſet fructum, pulcherrimum, & ad veſcendum ſuauem, tunc nutriuit*, ſupple venenum, *in gremio*, ideſt in viſceribus, *qui ſibi mortis initium miniſtrauit*. Nam veneno obijt, vt tradit Villaneus apud Ciaconium. *Viri fortes inuidia orbabuntur*. Italia enim tota ſeditionibus agitabatur. *Coruus*

E enim in figura Vaticinij ſeptimi *retro Pontificem expreſſus*. Italia eſt, bellis, ſeditionibus, & diſſidijs laborans, *Arbor ficulnea pulcherrima cum detorto Dracone, & capite ex cauda eminente*, venenatos ficus, à iuuene mentito habitu, Papæ Benedicto ad veſcendum oblatos, ſignificat.

VAT.

V A T. VIII.

Clementem quintum deſcribit.

Mobilis, & immobilis fiet, & maris plura vaſtabit.

B

C

D

Vide hic ſponſum fugientem ſponſam ſibi admirabilem, & quaſi viduatam re-
linquentem. Nomen habe‥tem diſonum, crudelem, immundum, iniuſtum,
gladiatorem, congregantem, & corrumpentem lucidi,ſimas ſtellas, qui perdet E
fulgorem, contra ſolem tenebroſum. Finaliter pugnatura Luna ipſum perſeque-
tur, in altum corruet, excel,a obſcurabit. Hactenus Ioachim Abbatis vati-
cinium octauum. An id Clementi quinto quadret, expendamus. *Mobi-*
lis nuncupatur à noſtro Vate, quia cum nec Cardinalis, nec præſens in
Conciſtorio eſſet, & Bertrandus Gothus, natione Gallus, in vico Villan-
dro, prouinciæ Aquitaniæ, natus, & Archiepiſcopus Burdigalenſis dice-
retur, nonis Iunij anno Domini 1305. Peruſino in Prætorio Pontifex à
Purpuratorum Collegio fuiſſet renunciatus, & Lugduni in Gallia, quò
ipſe ex Burdegalia, & Cardinales ex Italia conuenerant, die Dominico

pridie

A pridie Idus Nouembris anno 1305. ante fores Eccleſiæ Sancti Iuſti, per
manus Matthæi Rubei Vrſini, Diaconi Cardinalis S. Mariæ in Porticu
Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Archidiaconi, ſub nomine Clementis quinti
ſuæ coronatiouis inſignia ſuſcepiſſet, Romanam Curiā, & ſanctam Apo-
ſtolicam Sedem in Gallias tranſtulit. *Immobilis* etiam dicitur, quia ne dū
ipſe, ſed nec alij eius ſucceſſores vſque ad Gregorium vndecimum, Apo-
ſtolicam Curiam priſtinæ Romanæ Sedi reſtituerunt, permanſitq; ibidem
per annos ſeptuaginta, quo tandem Gregorius vndecimus, à quodam
Epiſcopo correptus, quod ſuum Epiſcopatum, & Romanam Eccleſiam
non repeteret, Romam peruenit, & omnia ad priſtinum reſtituit Idibus
B Ianuarij anno Domini 1376. ſui Pontificatus anno 7. *Maria plura vaſta-
uit*, quia excelſa illa & ſublimia, quæ ſub prædeceſſoribus Romanis Pon-
tificibus, toto orbi admirationi erant, à fulgore priſco Romæ defece-
runt. Propterea Vates inquit. *Vide hic Sponſum*, ideſt Clementē quin-
tum Romanum Pontificem, *fugientem*, ideſt Romæ non reſidentem,
Sponſam, ideſt Romanam Eccleſiam, *ſibi admirabilem*, & vt in alijs opuſcu-
lis legitur, *abominabilem, & quaſi viduatam relinquentem* cū magno Chri-
ſtianorum omnium incommodo Eccleſiæ dedecore, & Vrbis detrimento
cuius ſacroſancta templa, magna ex parte ob ſolitudinem corruerunt,
eorumque redditus ſublati, abſentibus ijs, quorum intererat ipſos con-
C ſeruare, & reſtituere, atque eorum iura tueri. *Nomen habuit diſſonum*, ideſt
factis non corriſpondentem. Siquidem non clemens, ſed *crudelis*, nam
adeò aduerſus Italos immitis, vt in ſuo Pontificatu nullum Cardinalem
Italum creauerit, cum tamen in duabus ſuis ordinationibus viginti qua-
tuor ordinauerit Cardinales, omnes Aquitanicos, & Gallos. *Immundus*,
quia pro obtinendo Summo Sacerdotio cum Philippo Galliarum Rege
pepigit, & fide interpoſita, conuentiones, & pacta chirographo confir-
mauit, & ſolemni coronationis peracto, quæ Regi ſpoponderat, exactè
obſeruauit. *Iniuſtus*; quia ad eiuſdem Regis inſtantiam celeberrimum
noſtrum Templariorum Equitum Ordinem, qui Sarracenis terrori erat,
D & de quo ſcripſerat Paulus Æmilius, [nihil is (nempe Templi Militibus)
aduerſus incurſus Barbarorum ferocius, nihil magis inuictum. Aut vi-
ctoriam, exuuiaſque hoſtium reportabant, aut in veſtigio non multi ca-
debant. Poſitis armis, nihil illis humanius, nihil moribus ſuauius,] falſis
teſtimonijs delatis, anno Domini 1307. & à primaria eiuſdem Ordinis
inſtitutione anno 189. omninò ſuppreſſit, eorum immenſas apes, quæ
eis exitium attulerant, partim Pontificio, partim Regio ærario addixit, &
partim Hoſpitalarijs ea conditione conceſſit, vt illa dato pretio redime-
rent. *Gladiator*, quia eodem Rege Philippo inſtigante, ad inſtar gladia-
toris cædem quæſiuit. Templarios enim puniuit inſontes, omnes per to-
E tum orbem Chriſtianum, ipſo iubente, vno die capti, occiſi, ædes eorum
clauſæ, bona ablata, ac totius Ordinis Magiſter, Iacobus Burgundus, &
ſexaginta ſui Ordinis fratres, capti, & tandem lento igne combuſti. *Con-
gregans* ſupple, diuitias, *& corrumpens*, ideſt immoderata liberalitate pro-
pinquis ſuis Eccleſiæ opes, ſuppellectilemque larga manu diſpendens;
quibus innumerabiles penè gazas reliquit. Item *corrupit lucidiſsimas
ſtellas*. Nam ex innumerabilibus congregatis, vt ſuæ coronationi aſtarēt,
dum coronationis pompa circumducebatur, multi periere. In primis
Britanniæ Dux, Ioannes nominatus, cum duodecim alijs, ruina muri op-
preſſus occubuit, Carolus quoque de Valois, ex Italia in Galliam reuer-

Paul. Æmil. in Ludouicum iuniorem, apud Angel. Manrique in annal. to. 1. ad annum 1128. S. Anton. Archiepiſcop. Florentin. 3. p. ſuarum hiſtor. Iacob. de Moguntia, Nauclerus, Antonius Sabellicus, Ioann. Boccaccius in lib. de caſibus Principum relati à Ciaconio in Vit. Clem. 5. Papirius Maſſonus lib. 3. Annal. Francor. in Philippo, Ioann. Villaneus, & nonnulli alij recentiores ſcriptores.

ſus, atque frater eius Philippus Rex, aliqua ex parte luxati; & Ponti- A ſex ipſe in tanta perturbatione ex equo deturbatus, carbunculum aureorum pretij ſex millium, ex thyara amiſit; & Eccleſia tandem Sancti Iuſti extra muros Lugdunenſes, in qua Clemens fuit coronatus, vt diximus, ciuilibus Gallorum bellis, planè euerſa eſt. *Corripit quoque lucidiſſimas ſtellas*, Cardinales ſcilicet nationis Italicæ, qui Burdegalam cum ipſo profecti, à Cardinalibus Aquitanicis malè habiti fuere; totam enim Curiam in Gallorum poteſtate eſſe ſinebat. Clemens *perdidit fulgorem*, ideſt Albertum Regem Romanorum, *contra Solem tenebroſum*, ideſt Turcam: quia fuit occiſus in traiectu fluminis Ruſæ à Ioāne eius Nepote Kalendis Maij anno Domini 1308. & ſucceſſor Henricus ſeptimus eius iuſſu delectus B 7. Kal. Decembris anno Domini 1308. graui morbo enecatus fuit nono Kal. Septembris anno Dom. 1313. Quapropter *Finaliter pugnaturam Lunam*, ideſt militum coronam, vt *ipſum*, nempè Turcam *perſequeretur* inſtituit. Nam generoſos Gallorum animos adeò contra Turchas incitauit, vt Philippus Gallorum Rex, Eduardus, eius gener, Rex Anglorum, treſque eius ſororij, cum innumeris ex vtraque gente equitibus, nobilibuſque viris, Crucem, belli ſacri ſignum, ſuſceperint. At expeditio ſacra *in altum euecta*, ideſt ad magnam & ferè innumerabilem multitudinē adaucta, *corruit*. quia aduerſus Turchas pugnatura non acceſſit, vt apud Ciaconium vetuſtes Annales aſſerunt. *Excelſa obſcurauit*, ſupple Romanæ C Vrbis, nam inde in Auenionem Sedem Apoſtolicam tranſtulit. Et ideò dicto Vaticinio præfigitur *Pontifex equitans, & accipitem manu ſiniſtra gerens, & relinquens Eccleſiam, & ante fores templi mulierem viduam poſt ſe*. Nam Pontifex in figura ſic expreſſus, Clementem iſtum ſignificat, qui more venantium, Bituricas, Limouices, Petragoricas, Burdegalenſes, Pictauas, Pariſias, Auinionenſes, ac Viennenſes regiones perluſtrauit, & tandem dum ex Auenione Burdegalam redire conſtituiſſet, in Roca Maula ſuper amnem Rhodanum vico Prouinciæ Narbonenſis 12. Kal. Maij anno Domini 1314. obijt, Eccleſiam Romanam omninò viduatam relinquens, & quanta incommoda paſſa ſit huius Pontificis abſentia hi- D ſtorici narrant. Corpus eius dum noctu in Eccleſia ſeruaretur, caſu ſemicombuſtum ſepultum fuit in Eccleſia à ſe fundata S. Mariæ de Vzeſta, Villula ignobili Vaſatenſis Diœceſis. Et tandem violato celeberrimo eius tumulo octo columnis ex Iaſpide perpulchre ornato, eius oſſa fuerunt igni ad comburendum data die 6. Ianuarij ann. 1577. & res prætioſæ cum corpore incluſæ inde ablatæ, tanti nefarij ſceleris ducibus Serra, & Forcade Vaſatenſibus. Cæterum Clementis quinti immortalis eſt memoria ob plurimas, & ſaluberrimas à ſe editas Conſtitutiones tùm in Concilio Viennenſi anno 1311. celebrato, tùm ante, tùm poſt: quas ſiue occupatione, ſiue morte præuentus, in vnum collectas volumen, & ſub E congruis titulis collocatas edere, vt ſtatuerat, non valuiſſet, ſucceſſor eius Ioannes vigeſimus primus, aliàs dictus vigeſimus ſecundus publicauit, datis inſuper litteris Doctoribus, & Scholaribus vniuerſis Bononiæ, Auenionæ expeditis octauo Kal. Nouembris ſui Pontificatus anno ſecundo. Eaſdemque Clementinas Ioannes Andreas Iuriſconſultiſſimus, patria Bononienſis, gloſſis illuſtrauit.

A

VAT. IX.

Ioannem vigeſimum primum, aliàs vigeſimum ſecundum, vaticinatur.

Contra Columbam hæc imago turpiſsima Clericorum pugnabit.

B

C

D

De infimo genere aſcendet cruenta beſtia prima, & nouiſsima, quæ filium minimum, & innoxium crudeliter deuorabit. Vnus es, & parem non inuenies, ad innoxium ſanguinem effundendum. Idcircò tempore tuo ſurget Pſeudopropheta, & ſeducet multos: quia tu malis tuis Agnum mitiſsimum plagis crudeliſsimis vulneraſti, ponens os tuum in Chriſtum Dominum, obſcurans ſtellas Cœli. Malitia tua tibi opprobrium miniſtrabit, qui es ſolus nomine gratioſus. Hæc Vates noſter. Clemente quinto è viuis ſublato, & ob electorum diſſidia duorum annorum, menſium totidem, & decem, & octo dierum interregno ſecuto, in locum demortui ſub nomine Ioannis vigeſimi primi, aliàs vigeſimi ſecundi ſublegere ſacri Conciſtorij Patres, ſeptimo Idus Auguſti anno Domini 1316. Iacobum Oſſam, Caturcenſem, Gallum, Epiſco-

E

Abb. Ioach. in opuſc. de Vatic. Pontificum. Vatic. 9.

pum Cardinalem Portuenſem, ex humili genere ortum; ſiquidem eius Pater Arnaldus nuncupatus, cognomine Deijſa, veteramentariam artem agebat, ſiue ſciſſa, & diſſuta calceamina reſtaurabat. Ideoque de eo prædixit Ioachim *De infimo*, ideſt de ignobili, *genere aſcendet*, ſupple ad tronum Apoſtolicum, *cruenta beſtia*, ideſt ſanguinolentus homo Ioannes 22. *qui filium minimum*, ideſt Hugonem Caturcenſem, & Caturcenſis Eccleſiæ Epiſcopum, *& innoxium, crudeliter deuorauit*. Siquidem anno Dominicæ Natiuitatis 1316. die Dominico, Nonis Septembris, Lugduni in Monaſterij Eccleſia Ordinis Prædicatorum coronatus, indeq; Auenionem cum Curia profectus, ſub colore quod in ipſius cædem cõſpiraſſet, Hugonem Sacerdotio, & Epiſcopatu abdicare coegit, & omnibus Epiſcopalibus inſignibus exutum, ac degradatum, vt more maiorum in eum animaduerteretur, ſæculari Curiæ tradidit, cuius iudicio candentibus forcipibus laceratus, poſtremò combuſtus eſt eodem anno 1316. *Vnus fuit, & par*, ideſt ſimilis, *non eſt inuentus ad innoxium ſanguinem effundendum*. Nam ſi hunc Ioannem excipias Lector, in Vitis Pontificum ſimilem non inuenies, qui rebus nouis ſtuduerit ſicut iſte. Ita enim rebus nouis animum adiecit, vt & ſimplices Epiſcopatus bifariam diuiſerit, (taceo Epiſcopatum Toloſanum, quem in ſex Epiſcopatus ſecuit, & Toloſæ Metropolitanam voluit eſſe Sedem) ac diuiſos in vnum redegerit, & Abbatias in Epiſcopatus, & Epiſcopatus in Abbatias conuerterit. Nouas quoq; dignitates, nouaque collegia in Eccleſijs conſtituit, ac conſtituta prius in aliam formam tranſtulerit; Prælatorum Eccleſiarum Cathedralium omnium, ac Abbatiarum, electionem à Collegijs, & Monachis ad triennium in ſe tranſtulit, idque diù continuauit. Vnde nonnulla in Eccleſijs ſchiſmata ſunt exorta, dum Canonici, & Monachi iuri ſuo cedere renuentes, nouos ſibi Prælatos deligerent, & Papa Ioannes alijs vacãtes Eccleſias concederet. Viſuſque eſt proinde *contra Columbam hæc turpiſsima imago*, ideſt Eccleſiarum diſpenſationis formula, *pugnare*. Et *idcircò ſuo tempore ſurrexit Pſeudopropheta*, ideſt Antipapa Nicolaus quintus, frater enim Petrus dicebatur Reinalutius, vico agri Reatini Cornario, Ordinis Minorum Apoſtata, & ſchiſmaticus, qui *ſeduxit multos*, Pſeudocardinales, & Pſeudoepiſcopos creando, & Eccleſiæ vnitatem diuidendo, & Clerum, & Populum contra eundem Ioannem concitando. Et hoc quare: *quia malis ſuis Agnum mitiſsimum*, ideſt Hugonem Caturcenſem Epiſcopum, *plagis crudeliſsimis vulnerauerat*, *ponens os ſuum in Chriſtum Dominum*, degradando ſcilicet Sacerdotem Domini, ac Cantuarienſis Eccleſiæ Antiſtitem, eumque ſæculari Curiæ ad puniendum dimittendo. *Poſuit quoque os ſuum in Chriſtum Dominum*, nam Pontifex iſte Ioannes. Quæſtionem mouit, an ſanctorum animæ è ſæculo migrantes, perfectè diuinam eſſentiam ante reſurrectionem videant. Contrarium eſſe tenẽdum dicebat, affirmans eas tantùm Chriſti humanitatem contemplari, eaſque non niſi poſt vniuerſalem ſententiam reſurrectionis, & iudicium, plenè, & clarè infinitam Dei bonitatem, eſſentiam, & naturam comprehenſuras; ità & contra de damnatorum pœnis diſputabat, affirmans earum ſupplicia ante vniuerſale iudicium, imperfecta eſſe, iudicatorum vero longe atrociora. Quam ſuam ſententiam multis rationibus, Sanctorũ Patrum auctoritatibus citatis confirmare conabatur. Et licèt à Cardinalibus nonnullis, atque Theologis ſua ſententia tanquam falſa, & erronea damnaretur; eam nihilominus ipſe omnibus Theologis iuſſit, vt quid de

Marginalia: A — *Ciacon. in eius vita.* — B — C — *Genebrard. lib. 4. Chronolog.* — D — *Platin. in eius vita.* — *Alſonſus Ciacon. vbi ſupra.* — E

A de ea ſentirent, diligẽter inquirerent, & ſibi afferrent: affirmans ſe nihil niſi diſputãdi gratia afferre;& ſe nihil adhuc determinaſſe: verumtamen ex verbis eius intelligebatur, eum contra perfectã viſionẽ Sãctorum ſentire. Vnde Gallorũ,& Siciliæ Reges Ioannẽ Pontificẽ admonuerunt, vt ab huiuſmodi quæſtionib. abſiſteret, cũ ſua non intereſſet, ſuſpectas quæſtiones, & contra Catholicã fidem mouere: at veras decidere, & falſa dogmata extirpare. *Obſcurauit* inſuper, ideſt excõmunicauit, *Stellas Cœli*, ideſt potentiſſimos Chriſtianos Principes. In primis Ludouicum Bauarum in Romanorum Regem electum anathemate perculſit, pro eo quod munus Imperatorium, antequam id ſibi Eccleſia confirmaſſet, exercuiſſet,
B & quod hæreticis,& excommunicatis Vicecomitibus fauiſſet, & ſuppetitias dediſſet. Vicecomites Mediolanenſes interdictis notauit, quia ſibi Mediolanum occupauerant. Nicolaum Eſtenſem, Ferrariæ Ducem, & Bonocoſſium Paſſarinum, Mantuæ Principem, diris deuouit. Ac Guidonem Zarlatum de Petramala Tipherni Dominum Epiſcopum Aretinum, Sacerdotio exauctorauit. Quare *malitia ſua tibi opprobrium miniſtrauit*. Nam cum Ioannes Papa cenſuras aduerſus Bauarum renouaſſet, crucem aduerſus eum indixiſſet, eundemque Imperij titulis, ac Bauariæ Ducatu, tanquam Eccleſiæ hoſtem, hæreticum, hæreticorumque fautorem, priuaſſet. Ludouicus Bauarus, magnorum Germanorum Procerum con-
C uentu habito, Papæ cenſuras publicè contempſit, eum legitimum non eſſe Pontificem affirmauit, atque ad generale Concilium Romæ celebrandum, adque legitimum futurum Pontificem appellauit. Triginta ſex hæreſis articulos, Simoniæ,& omnium delictorum Pontifici obiecit, & eam prouocationem, ſcripto comprehenſam, illi in Auenionem miſit. Inſuper ingenti militum manu, in Germania comparata, in Italiam ingreſſus, primò Tridenti Conuentum habuit Lombardiæ Principum, ac Vrbium;& in Ioannem inuectus, illum adulterinum Pontificem, Pſeudopapam,& hæreticum appellauit, atque in diuinis officijs eundem, quem ipſe per ludibrium Presbyterum Ioannem vocabat, anathematizari præ-
D cepit. Deinde Romam producto, & in Baſilica Vaticana nouo ritu in Romanorum Imperatorem coronato, de Romani Populi conſenſu, contra eum indignati fortaſsè (Neapolioni enim Vrſino, Romano, Diacono Cardinali Sãcti Hadriani in tribus foris,& Diaconorum Priori, cuius maximè opera Pontificatum obtinuerat, iureiurando promiſerat, ſe nunquam equum, vel mulam conſcenſurum, quin Romam accederet; deinde eum deluſerat, quippe Lugduno, ſecuro nauigio diſcedens, illicò per Rhodanum amnem, Auenionem, vbi Curiam firmare ſtatuerat, adierat; inde, pedibus palatium aſcenderat, in quo poſtea niſi cum maiorem Eccleſiam, palatio proximam, religionis gratia, ingrederetur, nunquam
E exierat, ac ità Sacramenti fide ſeruata, nunquam Romam, vt promiſerat, acceſſerat.) 14. Kal. Martij anno Domini 1327. in area Baſilicæ Vaticanæ Populo Romano, Caſtrucio Lucentium Tyranno, Epiſcopis aliquot, & multis Clericis ſchiſmaticis aſtantibus, Ludouico verò purpurea chlamide, imperialibus infulis, erecto throno aſſidente, Frater Nicolaus Fabrianenſis Eremita Auguſtinianus, & ſui Ordinis Apoſtata, Ioannem Papam publicè ter excommunicauit, & tanquam hæreticum, & læſæ maieſtatis reum Pontificatu abdicauit, ac optimum paſtorem, ſe Dei Eccleſiæ laturum ſpopondit. Et tandem conſulentibus Marſilio Patauino, Ioanne Gandauenſi,& Guillelmo Oka ex Minoritis iactis iniqui ſui propoſiti funda-

Platina vbi ſupra.

da-

damentis, tertio Idus Maij anno 1327. ad Baſilicæ Vaticanæ aream, in gradibus præhabita ad populum concione à Nicolao Fabrianenſi, die Aſcenſionis Dominicæ, ſub nomine Nicolai quinti Fratrem Petrum Rainalutium, Ordinis Minorum Apoſtatam, & ſciſmaticum prædictum, antea tamen optimæ vitæ, & morum habitum, Ioanni Papæ æmulum futurum, in Pontificem deſignauit. Qui à quibuſdam Schiſmaticis Epiſcopis conſecratus, & vt legitimus Chriſti Vicarius ab omnibus conſalutatus, vniuerſa Ioannis veri Pontificis decreta, & acta reſcidit, largaque priuilegia, aurum emungendo, cunctis largitus eſt. Cardinales, & Epiſcopos, aliorũ more Pontificum, homines ſui ipſius conſimiles, creauit. Ad Reges, & Principes ſcripſit, ne Ioanni Papæ parerent, aut fauores, & auxilia præſtarent, in litteris ſuis hæretica, & erronea aduerſus Ioannem imponendo, & ſuæ depoſitionis, & abdicationis ſententiam inſinuando. Partes Ioannis Papæ tenentes Epiſcopos, Clericoſque in dignitatibus conſtitutos, ſuis prælationibus, ac dignitatibus orbauit. Hæreticos, Schiſmaticos, vel eorum fautores, & plerumque non abſque ſimoniaca prauitate, in depoſitorum, & priuatorum vicem præfecit, munus conſecrationis vel per ſe, vel per alium illis impendendo. Multa alia fecit, & pluria alia patraſſet, niſi Bonifacius Piſanus Comes ad Ioannis vigeſimi ſecundi gratiam aucupandam Antipapam Nicolaum quintum, ſuæ fidei commiſſum, & in quodam eius oppido commorantem, prodidiſſet, captumque, ac benè vinctum ad Pontificem, Auenione exiſtentem, traduxiſſet nono Kal. Septembris anno Domini 1330. Vbi poſtridie publico in Conciſtorio, infœlix, alligato in collum laqueo, proſtratus ad veri Pontificis pedes, ingentique cum humilitate, ac cordis compunctione, omnes, & ſingulos errores ſuos, ac ſcelera, abiurauit, patratorum ſcelerum veniam petijt, & vitam à vero Pontifice deprecatus eſt. Ioannes verò Papa eum abſoluit, Eccleſiæ vnitati reſtituit, præ nimio gaudio illacrymauit, & è terra erectũ oſculatus eſt. Veritus autem ne vniuerſa Chriſtiana Reſpublica perturbaretur, ſi liber iterum in Italiam rediret, cubiculum, libros, & victum in palatio Pontificio Auenionenſi illi dedit, ibique tractatus fuit, vt familiaris, ſed cuſtoditus vt hoſtis. Et ità poſt triennium, & menſem vnum vitam exedit, & Minorum Ordinis habitu indutus, in Eccleſia Minorum Auenionenſi honorificè ſepultus fuit. Vixit in Pſeudopontificatu annos tres, menſes tres, & dies quatuordecim. Inſuper Ioannes Papa *malitia ſua ſibi opprobrium miniſtrauit*. Nam per Ioannem Boæmiæ Regem, & Legatum ſuum, (quem fuiſſe autumo, Bertrandum de Porto, aliàs de Podietto de Caſtronouo Rhaterij, Caturcenſis Diœceſis, Vaſconem, Gallum, Preſbyterum Cardinalem tituli Sancti Marcelli ab eodem Pontifice creatum die Veneris, quatuor temporum Aduentus, anno Domini 1316. deinde anno 1325. Oſtienſem, & Veliternenſem Epiſcopum, & vt tradit noſter Vghellus, eiuſdem Pontificis Nepotem, qui, audita Ferrariæ rebellione, à Pontifice cum ſumma poteſtate in Italiam miſſus anno Domini 1317. Lombardiæ, Picæni, Romaniolæ, & Bononiæ ad ſexdecim annos præfuit) Italiæ Principes opprimere ſtuduit. Quibus Robertus Siciliæ Rex, ac Florentini repentè aduerſabantur, nullo Guelforum, aut Gibellinorum diſcrimine habito. Deinde Maſtinus Princeps de la Scala, Marchio Veronæ, Philippus Gonzaga Mantuæ, Carrarenſes Patauij, & Eſtenſes Ferrariæ, Domini, & viribus non impares, cum Florentinis, Regeque Roberto amicitiam, & ſocietatem incuntes, Maſtinus, Veronæ Marchio, Brixiam, Bergomumq;

Vghell. Abbas Italiæ Sacræ tom. 1. Verbo Oſtienſes, et Veliternenſes Epiſc. n. 53.

Platin. in Vit. Ioannis Papæ 22.

A B C D E

A gomumq; in deditionem accipiens, & alij alia aggreſſi occupantes, paſ-
ſimque cæſo tum in Vrbibus, tum in agris Eccleſiaſtico præſidio, tàm Re-
gem, quàm Legatum, omni ope deſtitutos, terga dare compulerunt,
adeò vt hic Auenionem, ille in Germaniam ſumma cum ignominia, &
opprobrio redire coacti fuerint. Quo tandem tempore idem Pontifex,
nempe pridie Nonas Decembris anno Domini 1334. & ſui Pontificatus
anno decimo octauo, menſe tertio, & die decimo octauo, die Domini-
co, hora tertia, Auenione, in palatio Apoſtolico, nonagenario maior,
vitam cum morte commutauit. Moriens centies viginti quinque millia,
ideſt viginti quinque auri milliones reliquit, & hoc *ſolo nomine gratioſus*
B *fuit*, & gratus. Imago, vaticinio in ſuo peculario libello præfixa, quid
ſignificet, enucleamus. *Pontifex* ſignificat Ioannem vigeſimum ſecun-
dum. *Gladius ex ore Pontificis pendens*, tyrannidem, quam in agnum Chri-
ſti exercuit, vt patet ex ſupradictis. *Flagellum in manu dextra*, ſeditiones,
& perſecutiones. *Claues in ſiniſtra, quibus Columba inſidet*, Excommuni-
cationes, & ſacrorum interdictiones. *Monſtrum, cuius ſuperior pars homi-
nis, papali diademate coronati, inferior vero cauda Draconis eſt, ſupplicans
Pontifici, ad ſiniſtram ſub clauibus poſitum*, denotat Nicolaum quintũ An-
tipapam ad illum traductum, ac humiliter eum ſupplicantem. *Et propter
caudam illius humi ſerpentem*, eundem Pſeudopontificem connotat fuiſſe
C humili loco natum, vt teſtis eſt Platina. Cæterum Ioannes Pontifex mul-
tas pro Eccleſia Conſtitutiones edidit, extrauagantes nuncupatas, quas
Zenzelinus, ſiue Genzelinus de Caſſanis vberrimè lucubrauit, vt videri
eſt in iure. Sub huius Ioannis Pontificatu, & Regno Roberti Neapolita-
norum Regis excitatum eſt Monaſterium Realis-uallis S. Ciſterc. Ordinis
in Diœceſi Nolana, ſiuè nullius, vt docet tabula marmorea in eius Clau-
ſtro exiſtens cum efficie inſculpta Abbatis fundatoris, & huiuſmodi in-
ſcriptione circumcirca...... *Abbas iſtius domus, & Magiſter Cappellæ
Regis, qui primò domum iſtam inſtituit* ...... *anno Domini* 1321.

D

E

VAT.

 A

V A T. X.

Benedictum vndecimum, aliàs duodecimum, præcognoſcit.

Sex lucidabit Planetas, & vnus ipſarum fulgorem extinguet.

B

C

D

De ſuburbanis montuoſis, & ſolidis de terra candida vir aſcendet, actus faciens ſingulares. Stellas in parte lucidabit, & obſcurabit. Sed excelſa non auferet, quæ prædicta Beſtia obfuſcauit; ſed remanebit agnus grauiter vulneratus. Pauca *ſparget, & multa congregabit. Egenus morietur; & propria ſepultura carebit. Coruum perſequetur. Columba regnabit totus ſolus, totus alienus, ſponſas multas viduas relinquens.* Hactenus decimum de Pontificibus Prophetæ noſtræ vaticinium, quo Benedicti vndecimi, aliàs duodecimi deſcribit Pontificatum. Tanquam is, qui *de ſuburbanis montuoſis, & ſolidis*, ideſt de Oppido Sauarduno, Diœceſis Toloſanæ montuoſæ, & ſolidæ, ac *de terra candida*, ideſt ex Ordine Ciſtercienſi, qui candidus nuncupatur, ob cucullam albam, ſibi à Virgine Deipara traditam. Qualiter autem E

C. ex parte. de Decimis. Gloſſa in Clem. 1. de Statu Monach.

A autem id Ciſtercienſibus euenerit narrant Ludouicus Bernardus de Qui-
ros, Barnabas de Montalbo, & Bernardus Brito. Dicunt enim, Deiparam
Virginem Monachis Ciſtercienſibus Matutinas horas deuotè canenti-
bus apparuiſſe, quæ manibus candidiſſimam cucullam præferens, eam ſtu-
pentis Alberici Abbatis capiti impoſuit: & eodem inſtanti Monacho-
rum in Choro pſallentium cucullæ mutarunt colorem nigrum. Quod
eueniſſe probat ſuis in Annalibus Angelus Manrique anno Dom. 1103.
& ab Exordio Ciſtercij anno 5. iuxtà illud. [Anno milleno centeno bis
minus vno ſub Patre Roberto cœpit Ciſtercius Ordo] Ioannes etiam
de Cireio, patria Diuionenſis, ex Abbate Balernæ, anno Domini 1476.
B ad Ciſtercij, eiuſdemque Ordinis regimen tranſlatus, in exhortatoria ad
Monachos tom. 1. Priuil. inquit. [Sæpius fulgidiſſimo Cœli ciuium ſtipa-
ta comitatu, eos viſitabat etiam viſibiliter, conſolabatur, & docebat, ad-
iuuabat, dirigebat. Ob hoc (ait) & ipſa (Sanctiſſima Dei Genitrix) ſacri
huius Ordinis Patrona, Domina, Protectrix, & Aduocata nominatur. Si-
cut & Ordo ipſe primus eſt omnium Ordinum, (hoc de Ordinibus in oc-
cidente fundatis intelligendum eſt, & non vniuerſaliter in toto Mundo;
nàm in Oriente etiam à temporibus Eliæ Carmelitarum Ordo fuit Bea-
tæ Virgini aſcriptus, vt aliàs demonſtrauimus) in eius honorem dedica-
tus; cuius habitum tàm Monachorum, quàm Sanctimonialium tradidiſſe
C fertur, cum tantæ dignitatis auctoritate, meritò, & virtute, vt Diabolus
nullam habeat poteſtatem in aliquem, qui eo indutus moriatur: ſaltim
donec ipſe Iudex viuorum, & mortuorum de eo ſententiam tulerit.] Me-
ritò Ciſtercienſis Ordo Virginis, & Matris tulit primogenita in Occiden-
te, quia ipſe tantùm primus extitit, qui hiſce in partibus, nullo alio in
Patronum aſſumpto, ſoli Deiparæ Mariæ immobiliter adhæſit. Nec diſpli-
ceant iſta Lectori meo; nam licèt Illuſtriſſima Carthuſianorum Patrum
Religio ſit Ciſtercienſi paulò antiquior, vtpotè inſtituta circa annum Do-
minicæ Natiuitatis 1084. atque ſacratiſſimæ Virgini dicata, idque San-
ctiſſimo Brunone Ordinem regente, minus tamen propria Mariæ fuit;
D quia Deiparæ patrocinio, Sancti Ioannis Baptiſtæ tutelam copulauit, vt
tradit eiuſdem Ordinis grauiſſimus auctor, Franciſcus Puteus, Magnæ
Carthuſiæ Prior, cuius iſta ſunt formalia apud Surium. [At illi (inquit,
& Carthuſianos Patres loquitur) incredibili affecti gaudio, illam ſacro-
ſanctam Virginem, cui ſcirent in eius filium nihil negare poſſe, Patronam
totius Carthuſiani Inſtituti ſibi delegerunt, & Beatiſſimum Domini Præ-
curſorem Patronum] Iure ergo Ciſtercienſis Ordo in Occidentalibus
oris Mariæ primogenitus eſt; quia ſub ſolius Virginis intemeratæ præſi-
dio fuit. De hac igitur terra candida Ciſtercienſica *Vir*, ideſt Benedictus
duodecimus, *aſcendit*, ſupple ad ſummi Apoſtolatus apicem. Nec ſunt
E audiendi Carmelitæ quidam, & in primis R.R. P.P. Petrus Lucius in ſua
Bibliotheca Carmelitana, & Alfonſus à Matre Dei Diſcalceatus apud
Chryſoſtomum Henriquez, qui dixerunt hunc Benedictum fuiſſe Car-
melitam, ac ſi Illuſtriſſimus, antiquiſſimus, & celeberrimus eorum Ordo,
nullis bonis abundaret, & furtis indigeret, atque rapinis. Nos ad proban-
dum, Benedictum *de terra noſtra candida*, vt Vates prædixerat, ad Ponti-
ficatum fuiſſe aſſumptum, non aliorum hiſtoriographorum vtimur teſti-
monijs, aut auctoritatibus, niſi eiuſdem Summi Pontificis idipſum aper-
tiſſimè enodantis. Ipſe enim vix ad Petri conſcenſus Cathedram, ſuis
[dilectis filijs Abbati Monaſterij Ciſtercij, cæteriſque Coabbatibus, &
E eorum

& ibi Zabarella, & alij, Greg. Papa 10. priuil. 44. Ludouicus Bern. de Quiros Republica Monaſt. lib. 5. Barnabas de Mont. tom. 1. lib. 1. c. 68. Bernardus Brito tom. 1. lib. 1. c. 10. Angel. Mãriq. tom. 1. ad ann. 1103. c. 1.

Supra cap. 50. noſtra Hergaſiarum B. Io: Ioachim Abb. Flor. Aletbia Apolog.

Laurentius Surius 6. die Octobris.

Chryſoſt. Henriquez in Menologio, ſub die 25. Aprilis, in notis. Vbi è contra multas adducit hiſtoriographor. auctoris. præſter. tem Thomæ Vualſinghe in ſua hiſtoria ad ann. 1313. Hieronymi Plati l. 2. de Bono

eorum Conuentibus Ciſtercienſis Ordinis] ſupplicem miſit epiſtolam A
ſub datum Auenione 5. Idus Ianuarij ſui Pontificatus anno primo, qua
eos rogat, præcatur, & obſecrat, per viſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti,
quatenus pro ſe, & ſalubri, fœlicique ſtatu Catholicæ Eccleſiæ præces
Domino effundere dignarentur, vt omnipotens Dominus, qui humeris
ſuis imbecillibus molem impoſuerat Apoſtolicæ ſeruitutis, ſua omnipo-
tentia dextram ſibi porrigeret, & ſuum defectum ſuæ virtutis robore
fulciret. Inter alia ergo dicta in Epiſtola contenta, verba ſunt ipſiſſima.
[Nos igitur, qui in iuuentutis noſtræ tempora in ordine veſtro peregi-
mus ſub ſanctæ obedientiæ imperio, & obſeruantia regulari, ac in eo effe-
cti alumni in dignitatis, & adminiſtrationis ſtatu fuimus operoſi; nec nō B
de illo per Apoſtolicæ Sedis prouidentiam ad Pontificalis eminentiæ ti-
tulum, & deinde ad apicem Cardinalatus præuenimus; ac demum, ſicut
ex præmiſſis colligitur, nos quamquam immeritos in ſummi Pontificatus
Cathedram ſuprema dignatio collocauit, eo effectuoſiùs, & deuotiùs
charitati veſtræ præcuni noſtrarum primitias deſtinamus, quo ſpiritua-
liùs, & firmiùs credimus, & tenemus, quod illæ apud vos locum ſibi præ-
cipuum vindicabunt.] Hæc in citata epiſtola, quæ eſt prima in ordine
fol. 2. tomi primi Regiſtri Vaticani. Item in eodem Regiſtro, num. 725.
extat eiuſdem alia epiſtola pro reformatione ſtudij Bernardini Pariſien-
ſis, & in libro priuilegiorum noſtrorum priuilegium 60. ſub [datum apud C
Pontem Sorgiæ Auenionenſis Diœceſis tertio Idus Iulij ſui Pontificatus
anno primò] & incipit [Fulgens ſicut ſtella matutina in medio nebulæ
Sacer Ciſtercienſis Ordo, in Eccleſia militante ſtrenuè militat operibus,
& exemplis]. Et poſt præclara elogia, maximè vitam eiuſdem Ordinis
contemplatiuam, primordiaque, atque progreſſus eximiè commendan-
tia, immediatè ſubdit. [Huius quoque Ordinis ab adoloſcentia noſtra
perſeueranter iugum ſuſtulimus, & in eo alumni effecti per temporum
curricula diuturna creuimus tàm in illo, quàm extra ipſum ſucceſſiuis
prælationum honoribus, & tandem conſcendimus (quamquam imme-
riti) ſummi Cathredam Paſtoratus &c.] Item in eodem Regeſtu nu. 8. D
extat eiuſdem Benedicti duodecimi epiſtola [ad Guillelmum Abbatem
Balbonæ Narbonenſis Diœceſis, Ciſtercienſis Ordinis] ſcriptum ſub da-
tum Auenione 18. kal. Martij ſui Pontificatus anno primo. In qua ſe
Abbatiæ celeberrimæ Fontis frigidi clauum tenuiſſe commemorat. [Eo
diligentius (inquit Papa Benedictus duodecimus) ex cura noſtra gene-
rali vtilitatibus Monaſterij Fontis frigidi Ciſtercienſis Ordinis Narbo-
nenſis Diœceſis prouidemus, quo ſpiritualis, & proprius Abbas Mona-
ſterio præfulmus, cum in minoribus agebamus &c.] Eſt igitur luce cla-
riùs, & eiuſdem Summi Pontificis auctoritate conuincitur, Benedictum
hunc Carmelitam vnquam extitiſſe, & quæ in contrarium Carmelitæ E
aſtruunt, ſomnium, fabulam, ac impoſturam eſſe. Benedictus itaqua vn-
decimus, ab alijs duodecimus appellatus, Iacobus du Four, aliàs Forne-
rius nominatus, ex parentibus pauperrimis, & infirma procreatus fami-
lia, ex patre ſiquidam molitore, Guillelmo nomine, natus in Caſtello de
Siberdun, ad Aurigam amnem, cis Pyrenæos ſito, Toloſanæ Diœceſis,
à pueritia Monachum induit in Monaſterio Balbonæ Ord. Ciſterc. apud
Vaſcones, Narbonenſis Diœceſis; Pariſijs deinde ſacris litteris operam
dedit, & ſacræ Theologiæ lauream ſumma cum laude adeptus, Monaſte-
rij Fontis frigidi, Narbonenſis Diœceſis, Ciſtercienſis Ordinis iura dixit.

ſtatus Religioſi c. 28. Arnoldi Vuion ligni Vitæ lib. 1. c. 43. Auberti Miræi Decani Antuerpienſis in ſuo Chronico ad annum 1318. Gonzali de Illeſcas tom. 2. hiſt. Pōtificū lib. 6. c. 3. Ioannis Chenu in Chron. Roman. Pōtif. Abraham Bzouij in annalib. Eccleſiaſt. ad annū 1313. nu. 4. citat inſuper Philippum Bergomēſem in ſupplemento Chronicorum, Chronicon magnum cum figuris, ſexta Mundi ætate, Albertum Argentinenſem, qui temporibus eiuſdem Benedicti floruit, Petrū Boerium in princ. Commentariorum in Benedictinam, & alios.

Fōtis frigidi Abbatiæ Ciſterc. Ord. mētio eſt in iure in epiſtolis Innocentij Papæ 3. cap. per inquiſitionem. de electione, & electi poteſtate. cap. Litteras. de ſupplenda negligentia Prælatorū. & in cap. cum dilecti. de accuſationibus. & alibi.

Ioannes Chenu in Chronico Romanorū Pontificum.

Inde

A Inde ad Epiſcopatum Appamiarum primò, deinde Mirapicenſem à Ioanne vigeſimo ſecundo translatus, tandem Presbyter Cardinalis tituli Sãctæ Priſcæ euaſit anno Domini 1327. & Pontificatus Ioannis vigeſimi ſecundi anno 12. & vulgò Cardinalis Albus dictus eſt. Hunc ergo Cardinalem, cæterorum omnium genere infimum, Ioanni Papæ præmortuo ſuffecere ſacri omnes Purpurati, Auenione in Monaſterio Prædicatorum Ordinis Patrum, 13. Kal. Ianuarij, vigilia S. Thomæ Apoſtoli, anno Domini 1334. Hanc noſtri Iacobi vltimam promotionem cuidam Epiſcopo præoſtenderat bonorum omnium Auctor Deus eadem noctis hora qua Ioannes 22. è viuis exceſſerat. Rem narrat eiuſdem temporis B ſcriptor Albertus Argentinenſis in Chronico hiſce formalibus [Erat autem quidam vicinus Epiſcopus Romæ in via eundi ad Curiam Auenionenſem ad Papam cui in nocte mortis Papæ in ſomno apparuit quidam dicens. Papam quæris? Non eſt. Et poſt puſillum: Vis videre Papam? Ecce iſte eſt, monſtrata ſibi perſona magna incognita. Hic Epiſcopus procedens in itinere, audiuit de morte Papæ Ioannis. Veniens autem Auenionem iuit in Conciſtorium ingredientes diligenter inſpiciens ſingulos Cardinales: & cum non vidiſſet perſonam monſtratam, quæſiuit à quodam nunquid omnes Cardinales ingreſſi fuiſſent? Et reſponſo accepto quod omnes, excepto Cardinale Blanco Ordinis Ciſtercienſis, il- C lum quæſiuit in domo ipſius, ipſumque inſpiciens faciem perpendit mõſtratam, ſibique ſoli in camera ſua dixit. Pater Vos eſtis Papa futurus. De quo cum ille riſiſſet (nulla enim fuit ſpes promotionis eius, cum eſſet humilior, & pauperior inter omnes) Epiſcopus expoſito ſibi ſomnio adiecit. Pater, ille qui mihi monſtrauit faciem veſtram, introduxit me ad ſtabulum immundiſſimum, ſtercoribus plenum, vbi vidi Arcam marmoream altiſſimam, ſed vacuam. Vos eſtis illa Arca, quam debetis virtutibus implere] &c. Ignobilem autem Romanum Pontificem eſſe, eximia interdum, & præclariſſima nobilitas eſt, tunc præcipuè, cum emicantium virtutum radij, familiæ obſcuritatem illuſtrant. Virtutes enim ſunt men- D ſura nobilitatis; & qui nunc dicuntur ſanguine nobiles, non ab aliò, quã à virtuoſo ſtipite, à quo dependent, propriam nobilitatem agnoſcunt. Inter cæteras virtutes, quibus noſter Papa Benedictus effulſit in Domo Domini, vna hac præ alijs emicuit, vt nullas omninò Eccleſiæ diuitias paternam in domum intromiſerit, & ſi illis ſui indigerent. *Actus*, ideſt actiones, *fecit ſingulares*. Nam *ſex Planetas lucidauit*, ideſt ſex in toto ſuo Pontificatu Cardinales creauit, viros ex vniuerſo orbe lectiſſimos, & inſtar Planetarum lucentes in Eccleſia militante: ipſo Benedicto dicente [Cætera condonari poſſe Pontificibus; id vnum ſcelus venia carere, ſi in Senatu legendo, & Pontificum ſeminario amplificando peccauerint: E nam cum ij capita ſint, per quæ Eccleſia regitur, quam Spiritu Sancto auctore natam, eodemque gubernari oportere, ſcimus; culpis alijs in Parentem, Filiumue peccari: hoc vno in Spiritum Sanctum] Et veritus, ne vacante Imperio, ob Bauari depoſitionem, ab externo hoſte Italia infeſtaretur, totidem Principes ſua auctoritate illuſtrauit, nempe Ioannem Vicecomitem, Archiepiſcopum Mediolanenſem, & Luchinum fratrem eius, tàm Mediolani, quàm aliarum Vrbium, quæ poſſidebant, Vicarios conſtituit; Maſtinum Scaligerum Veronæ, & Vicentiæ; Philippum Gonzagam Mantuæ, & Rhegij; Albertinum Carrarium Patauij; Obicionem Ferrariæ, Mutinæ, & Argentæ, eandem Vicariam poteſtatem indulſit.

Ægidius Viterbienſis Ord. Eremit. S. Auguſt. Presbyt. Card. in hiſt. M. S. 20. ſæculorum, Romæ in Bibliot. Angelica.

Platina in vita Benedicti decimi, alias duodecimi.

E 2 *Vnus*

Vnus finaliter ipſorum fulgorem, ideſt poteſtatem *extinxit*, ideſt exceſſit; A
prout in alijs etiam opuſculis legitur, & hic fuit Stephanus Columna, cui Benedictus Papa Senatoriam dignitatem, Regibus dari ſolitam, in quinquennium prorogauit, Eccleſiæ, & ſuis auſpicijs adminiſtrandam. *Stellas*, ideſt Princeps, *in parte etiam obſcurauit:* nam in multos animaduertit, præcipuè verò in Ludouicum Bauarũ, tanquam in Romani Imperij vſurpatorem, cenſuras à Ioanne 22. latas innouauit, confirmauitque ſtatim initio ſui Pontificatus. *Sed excelſa non abſtulit, quæ prædicta beſtia offuſcauit, ſed remanſit agnus grauiter vulneratus*, ideſt non recuperauit Chriſti patrimonium, nempe Eccleſiæ Vrbes, ab alijs ſub Pontificatu Ioannis ſui prædeceſſoris occupatas; quia paruo tempore in Pontificatu vixit. Et B
ideo *pauca ſparſit*, ideſt pauca in Pontificatu egit, & ſi ad multa facienda proſpiceret. Palatium ingens Auenione cum turribus, viridarijs, & pomarijs inchoauit, & perfecit. Suo iuſſu, & impenſa miſſis quinquaginta aureorum millibus Baſilicæ Vaticanæ Sancti Petri in Vrbe tectum reſtituit, quemadmodum edocet Epigramma ad eius marmoream ſtatuam in eadem Baſilica appoſitum in Catacumbis. Lutetiæ Pariſiorum pulcherrimum Templum Bernardinorum Ciſtercientium extruxit. Iottum pictorem, illa ætate egregium, ad picturandas Sanctorum Martyrum hiſtorias in Templis à ſe Auenione ædificatis, conducere in animo habuit; quod morte præuentus adimplere non potuit. *Multa congregauit*, ideſt C
multam vim auri congregauit, ſed *egenus mortuus eſt*, nam non cognatis ſuis, & affinibus, licèt plurimos, & quidem pauperrimos haberet, ſed Eccleſiæ reliquit. Agnatos enim, & conſanguineos ſuos, ignotos ſibi eſſe fingebat, aſſerens Romanum Pontificem conſanguineos non habere: & cum multi inſtarent, vrgerentque, vt aliquos ex illis promoueret: ſubiungebat Dauidicum illud. [Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus, & emundabor à delicto maximo] vt tradit Albertus Argentinenſis illius temporis ſcriptor apud Ciaconium. Et Bernardus illius ætatis hiſtoricus teſtatur ſe vidiſſe diuitem quendam mercatorem Toloſanũ; qui cum vxore ſua, quàm Benedicti Papæ neptem eſſe dicebat, Auenionem productus, vt magna à Pontifice extorqueret beneficia; D
filiſſe quidem ad Pontificis colloquium exceptos: verum hæc fuit illis Benedicti Papæ reſponſio: ſe quidem vt Iacobum Furnum eos agnoſcere; Pontificem verò renunciatum conſanguineos, & affines non habere. Nihil à ſancto Pontifice aliud extorſerunt, quàm expenſas in peregrinatione paſſos, & quæ reuerſuris neceſſariæ eſſent. Tantæque fuit conſtantiæ, vt vllis medijs à recto, & iuſtitia diuelli potuerit. Virtute præditos fouebat, diligebatque, vitijs deditos perſequebatur, & apertè odio habebat. Virorum Doctorum, & ingeniorum bonorum ſtudioſiſſimus extitit, præcipuè Frãciſci Petrarchæ, Poetæ famoſiſſimi, Gregorij Ariminenſis, & Tho- E
mæ Argentinenſis in facultate Theologica doctiſſimorum. Ex tibiæ dolore, quàm imperiti Medici, ne flueret, ſerò conati erant impedire, collacrymantibus omnibus inconſolabiliter, atque gementibus, obijt Auenione in Palatio à ſe extructo ſeptimo kal. Maij, anno Domini 1342. & ſui Pontificatus anno ſeptimo, menſe quarto, & die ſexto. *Et propria ſepultura caruit*. Nam Auenione in Cathredali Sanctæ Mariæ de Donis ineffabili funeris pompa, fletibus, & eiulationibus omnium concomitata, deſideratiſſimus, optimus, doctiſſimuſque, atque Sanctiſſimus Benedictus Papa ſepultus fuit; & non Romæ, cuius nomen ſemper habebat in ore,

vt

Pſalm. 18. n. 14. Albertus Argentin.

Ciacon. in vita Benedicti.

A vt diſcupierat, immò & corpus ſuum poſt obitum in Clauſtro Vaticani, cuius tectum reſtituerat, humandum iuſſerat, vt teſtis eſt Franciſcus Petrarcha, ſub quo Pontifice floruit. Romæ voces Benedictum XII. apud Petrarcham, alloquentis excipe. *Franciſcus Petrarc. tom. 3. op. lib. 1. ep. ſt.*

. . . . nam fama loquuta eſt
Neſcio quid gratum miſeræ te ſemper in ore
Nomen habere meum, nec non de coniuge triſti
Multa ſolere loqui, viduam quoque ſæpe, vocare:
Hac eadem nunc fama meas perduxit ad aures
Pellere te, vt proprias ſedes, ac tecta reuiſant,
B *Prælatos ex vrbe tua: nec velle, putandum eſt*
Externis præbere, tuis ſua iura negare.

Et poſt pauca.

Eſt breue tempus adhuc, cum te duriſsima morbi
Vis tenuit, timuitque putans te vita carere
Terribilem, ſi vera ferunt, in limine mortem
Vidiſti intrepidus: nobis tunc oſſa referri
Iuſsiſse, ac patrio pallentia membra ſepulcro
Diceris, & Clauſtro Vaticani corpus humandum.
Si moriens venturus eras, præcordia quando
C *Vita regit, calidoque agitantur ſanguine fibræ,*
Cur dubium ſecura diem promittere fauſtum
Gentibus Auſonijs?

Viuens *Coruum perſecutus eſt*, Tum quia contra id quod Ioannes 22. ſentire videbatur, pronunciauit, & declarauit animas Sanctorum omnium, qui ante Chriſti mortem, nec non aliorum, qui poſt eam obierunt, ſuſcepto baptiſmo, in quibus nihil purgabile fuit, quando deceſſerunt, nec erit, quando decedent in poſterum, vel ſi tunc fuerat, aut erit aliquid purgabile in ijſdem, cum poſt mortem fuerint purgatæ; puerorumque animas baptiſmo Chriſti regeneratas, & regenerandas, cum baptiſmum ſuſce-
D perint, ante liberi arbitrij vſum, pereuntium, ante corporum ſuorum reſumptionem, & generale iudicium, poſt Chriſtum in Cœlum profectum; fuiſſe, eſſe, & perpetuò futuras in Cœlo, Regno Cœlorum, & Cœleſti Paradiſo, cum Chriſto SS. Angelorum conſortio aggregatas, & poſt eiuſdem Chriſti mortem vidiſſe, & videre, intuitiua viſione, Eſſentiã diuinam, & ſic videntes eadem perfrui; auditis priùs Theologis in publico Conciſtorio, quæ prædeceſſoris ſui opinionem ſequebantur: de qua re ſcripſit doctiſſimè tomos 2. & quæſt. 11. eiuſdem argumenti, & vt nullus ſupereſſet dubitandi locus, decretum dedit, quod qui aliter ſentirent, pro hæreticis haberentur. Conſtitutio incipit [Benedictus Deus in do-
E nis ſuis] Dat. Auenione 4. Kal. Februarij Pontificatus ſui anno 2. & refertur à Laertio Cherubino tom. 1. Bullarij. Tum etiam, quia haudquaquam à recto nec vi, nec precario, aut pollicitationibus, dimoueri potuit. Ideoque abſque macula, & ſimplex, vt *Columba regnauit*, & pro Eccleſia conſtitutiones edidit præclariſſimas, in corpore iuris inſertas. *Totus ſolus* fuit quoad egeſtatem, *totus alienus*, quoad liberalitatem. *Sponſas*, ideſt Eccleſias, *multas viduatas*, ideſt non reſtauratas, *reliquit*. Figurã, modò ante Vaticinium in libello appoſitam, enucleamus. *Trigonum ſex ſtellarum*, ſex prædictos Cardinales, omnibus virtutibus fulgentes, in ſuo Pontificatu à Benedicto creatos denotat. *Aquila ad pedes Pontificis*, Ludo-

In extrauagantibus. cap. ſi Religioſus. de elect. cap. ad Regimen. de Præbẽdis, & Dignitatib. cap. Vas electionis. De cenſib. ex actionibus, & procurationibus, cap. Quod olim. de Immunitate Eccleſiæ,

cap. ex eo. De Hæreticis, cap. Dudum. De Schiſmaticis, capit. Inter cunctas. de Priuilegijs.

Ludouicum Bauarum ſignificat, iterum à Benedicto Papa cenſuris multatum. *Corona regia è latere pendens à Papali corona.* Denotat Pontificem Benedictum duodecimum mittere in Italiam Legatum à latere, & Senatui, ac Populo Romano perſuadere, vt Senatoriam dignitatem, quamdiu Regio nomine geſſerant, ſuis tandem, & Eccleſiæ auſpicijs adminiſtrarét. Et propter hoc Stephano Columnæ Senatoriam dignitatem in aliud quinquennium prorogauit, & Collegas ei annuos dedit. A

VAT. XI.

Clementem ſextum præſcribit. B

Stolam ſuam in ſanguine Agni dealbabit.

C

D

E

Alta aſcendet duplici benedictione præuentus, amator Crucifixi, cultor pacis, altus ingenio: verum tamen quæ cogitat, non implebit. Alta corruent. Infima ſublimabit. Ornabit Cælum. Nemore ſuccendentur extendens manus ad pauperes, viduas deſponſabit. Et tunc caue ſphera volubilis, & nigra, ne impediaris vento aquilonis, in tribulatione cum lilio, & cruce defende. Hæc Vates.

Ioach. Abb. Vat. 11.

Poſt

A Poſt Benedictum noſtrum Clemens ſextus Gallus aſcendit ad Petri ſoliũ, anno Dom.1342. nonis Maij. Antequam Pontificatu donaretur, Petrus Monſtrius appellabatur, ex patre Rogerio natus, patria Lemouicenſis, in Monaſterio Caſæ Dei Regulã SS. Patriarchæ noſtri Benedicti profeſſus, Fiſcanenſis Monaſterij Abbas in Normannia; primò Arelatenſis Epiſcopus, deinde Rothomagenſis Archiepiſcopus à Ioanne vigeſimo ſecundo factus, tandem à noſtro Benedicto duodecimo 15. Kal. Ianuarij in quatuor temporibus Aduentus Domini 1337. Sanctorum Nerei, & Achillei, tituli Faſciolæ creatus Cardinalis. Hic ad tam *alta aſcendit*, quia fuerat *duplici benedictione prævẽtus*, ideſt in facultate Theologica, & Iure Canonico peritiſſimus; tanta enim auiditate prædictas facultates erat amplexatus, vt tunc nemo meliùs, & diligentiùs illis in ſcientijs verſaretur. Tantæ inſuper eloquentiæ profluuio dotatus erat, vt viri eloquentiſſimi eiuſdem tempeſtatis ad eum comparati, elingues eſſe viderentur. Fuit *amator Crucifixi*, ideſt perhumilis, perhumanus, comis, & liberalis in omnes. *Cultor* inſuper *pacis, & altus ingenio. Verum tamen quæ cogitauit non impleuit*. Siquidem cum intellexiſſet quoſdam exortos in Italia tumultos, putans Luchinum Vicecomitem abſque aliorum Italiæ Principum adminiculo, Ludouici Bauari viribus reſiſtere poſſe, eum ſolùm Inſubriæ Vicarium confirmauit, nulla prorſus facta cæterorum Principum mentione.

Plat. in Vita Clemẽt. ſexti, & Ciacon. ibidem, & in Vita Benedicti duodecimi.

B

Tarcagn. in hiſtorijs Mundi lib. 16.

C At Bauarus, qui & fuerat denuo à Clemẽte ſexto anathematizatus, Ioãnem de Vico, Galeottum Malateſtam, eiuſque fratres, Antonium à Monteſeltro, Allegrettum Clauellum, Nicolaum Boſcarettum, Guidonem Polentanum, Gentilem à Varano, Franciſcum, & Sinibaldum Orleaſſos, Ioãnem Manfredum, & alios multos in nonnullis Eccleſiæ Vrbibus in Vicarios conſtituit. Sicque Clemens, *quæ cogitauit non impleuit. Alta corruerunt*, quia Senatores Vrbis, à Pontifice creatos, à Nicolao Rentij filio, Romano, publico Scriba, excelſi, erectique ad libertatem animi, armata manu è Capitolio fuere pulſi. *Atque infima ſublimauit*, ſupple fauor Populi Romani; qui eum ad Capitolium euexit. Tantum inſuper ſibi beneuolentiæ, & auctoritatis, apud omnes ſibi comparauit, vt facilè, quo

D vellet, Populi Romani mentem inclinaret. Is ſiquidem, vt magis hominum animos commoueret, hoc titulo vtebatur [Nicolaus, ſeuerus, & clemens, libertatis, pacis, iuſtitiæque Tribunus, ac ſacræ Romanæ Reipublicæ liberator illuſtris.] Hæc autem verborum pompa tantam de ſe admirationem, & opinionem peperit, vt omnes Italici nominis, per nuncios, & Legatos, pacem, & amicitiam ab eo petierint, & externæ etiã Prouinciæ putarint, per illum Romani Imperij gloriam renaſci. Tantæ audaciæ extitit, vt Clementi Pontifici ſcripſerit, vt Romam ad incolendum citiùs properaret. Ludouicum Bauarum, & Carolum, Ioannis Boemiæ *Idem.*

E Regis filium monuerit, vt eum quam citiùs adeuntes, de Romani Imperij occupatione ei rationem redderent. Sed parum inoleuit fucata gloria. Nam dum parti Ciuium conſulit, partique aduerſatur, repentè ex Patrono, Tyrannus euaſit. Proinde ſeptimo Tribunatus ſui menſe, veritus ne in manus incideret partis iratæ, ſponte ſua, ignaris omnibus, alia veſte indutus, nocte intempeſta Roma abiens, ad Carolum Cæſarem in Boemiam profectus, à Carolo captus, & bene vinctus ad Clementem in Aneníonem traductus eſt, vbi de Pontificis iuſſu fuit coniectus in vinculis. Clemens etiam *infima ſublimauit*. Nam retento in vinculis Nicolao, Cardinales quoſdam Romam miſit, qui ſtatum Vrbis componerent;

Cap. ex eo. De Hæreticis, cap. Dudum. De Schiſmaticis, capit. Inter cunctas. de Priuilegijs.

Ludouicum Bauarum ſignificat, iterum à Benedicto Papa cenſuris mulctatum. *Corona regia è latere pendens à Papali corona.* Denotat Pontificem Benedictum duodecimum mittere in Italiam Legatum à latere, & Senatui, ac Populo Romano perſuadere, vt Senatoriam dignitatem, quamdiu Regio nomine geſſerant, ſuis tandem, & Eccleſiæ auſpicijs adminiſtrarēt. Et propter hoc Stephano Columnæ Senatoriam dignitatem in aliud quinquennium prorogauit, & Collegas ei annuos dedit.

A

VAT. XI.

B

Clementem ſextum præſcribit.

Stolam ſuam in ſanguine Agni dealbabit.

C

D

E

Alta aſcendet duplici benedictione prauentus, amator Crucifixi, cultor pacis, altus ingenio: verum tamen qua cogitat, non implebit. Alta corruent. Infima ſublimabit. Ornabit Cælum. Nemore ſuccendentur extendens manus ad pauperes, viduas deſponſabit. Et tunc caue ſphera volubilis, & nigra, ne impediaris vento aquilonis, in tribulatione cum lilio, & cruce defende. Hæc Vates.

Ioach. Abb. Vat. 11.

Poſt

A Poſt Benedictum noſtrum Clemens ſextus Gallus aſcendit ad Petri ſoliũ, anno Dom.1342. nonis Maij. Antequam Pontificatu donaretur, Petrus Monſtrius appellabatur, ex patre Rogerio natus, patria Lemouicenſis, in Monaſterio Caſæ Dei Regulã SS. Patriarchæ noſtri Benedicti profeſſus, Fiſcanenſis Monaſterij Abbas in Normannia; primò Arelatenſis Epiſcopus, deinde Rothomagenſis Archiepiſcopus à Ioanne vigeſimo ſecundo factus, tandem à noſtro Benedicto duodecimo 15. Kal. Ianuarij in quatuor temporibus Aduentus Domini 1337. Sanctorum Nerei, & Achillei, tituli Faſciolæ creatus Cardinalis. Hic ad tam *alta aſcendit*, quia fuerat *duplici benedictione præuentus*, ideſt in facultate Theologica, & Iure Canonico peritiſſimus; tanta enim auiditate prædictas facultates erat amplexatus, vt tunc nemo meliùs, & diligentiùs illis in ſcientijs verſaretur. Tantæ inſuper eloquentiæ profluuio dotatus erat, vt viri eloquentiſſimi eiuſdem tempeſtatis ad eum comparati, elingues eſſe viderentur. Fuit *amator Crucifixi*, ideſt perhumilis, perhumanus, comis, & liberalis in omnes. *Cultor* inſuper *pacis, & altus ingenio. Verum tamen quæ cogitauit non impleuit*. Siquidem cum intellexiſſet quoſdam exortos in Italia tumultos, putans Luchinum Vicecomitem abſque aliorum Italiæ Principum adminiculo, Ludouici Bauari viribus reſiſtere poſſe, eum ſolùm Inſubriæ Vicarium confirmauit, nulla prorſus facta cæterorum Principum mentione.

Plat. in Vita Clemẽt. ſexti, & Ciacon. ibidem, & in Vita Benedicti duodecimi.

Tarcagn. in hiſtorijs Mundi lib. 16.

C At Bauarus, qui & fuerat denuo à Clemẽte ſexto anathematizatus, Ioãnem de Vico, Galeottum Malateſtam, eiuſque fratres, Antonium à Monteſeltro, Allegrettum Clauellum, Nicolaum Boſcarettum, Guidonem Polentanum, Gentilem à Varano, Franciſcum, & Sinibaldum Orleaſſos, Ioãnem Manfredum, & alios multos in nonnullis Eccleſiæ Vrbibus in Vicarios conſtituit. Sicque Clemens, *quæ cogitauit non impleuit. Alta corruerunt*, quia Senatores Vrbis, à Pontifice creatos, à Nicolao Rentij filio, Romano, publico Scriba, excelſi, erectique ad libertatem animi, armata manu è Capitolio fuere pulſi. *Atque infima ſublimauit*, ſupple fauor Populi Romani; qui eum ad Capitolium euexit. Tantum inſuper ſibi beneuolentiæ, & auctoritatis, apud omnes ſibi comparauit, vt facilè, quo vellet, Populi Romani mentem inclinaret. Is ſiquidem, vt magis hominum animos commoueret, hoc titulo vtebatur [Nicolaus, ſeuerus, & clemens, libertatis, pacis, iuſtitiæque Tribunus, ac ſacræ Romanæ Reipublicæ liberator illuſtris.] Hæc autem verborum pompa tantam de ſe admirationem, & opinionem peperit, vt omnes Italici nominis, per nuncios, & Legatos, pacem, & amicitiam ab eo petierint, & externæ etiã Prouinciæ putarint, per illum Romani Imperij gloriam renaſci. Tantæ audaciæ extitit, vt Clementi Pontifici ſcripſerit, vt Romam ad incolendum citiùs properaret. Ludouicum Bauarum, & Carolum, Ioannis Boemiæ Regis filium monuerit, vt eum quam citiùs adeuntes, de Romani Imperij occupatione ei rationem redderent. Sed parum inoleuit fucata gloria. Nam dum parti Ciuium conſulit, partique aduerſatur, repentè ex Patrono, Tyrannus euaſit. Proinde ſeptimo Tribunatus ſui menſe, veritus ne in manus incideret partis iratæ, ſponte ſua, ignaris omnibus, alia veſte indutus, nocte intempeſta Roma abiens, ad Carolum Cæſarem in Boemiam profectus, à Carolo captus, & bene vinctus ad Clementem in Auenionem traductus eſt, vbi de Pontificis iuſſu fuit coniectus in vinculis. Clemens etiam *infima ſublimauit*. Nam retento in vinculis Nicolao, Cardinales quoſdam Romam miſit, qui ſtatum Vrbis componerent;

Idem.

rent; Ad quos Franciſcus Petrarcha ſcribens, eis ſuadet, vt promiſcuè Senatores ad tollendam ſeditionem ex plebe ipſa crearent, cum non ſatis cõſtaret, in ipſa Vrbe Roma, qui Senatorij, quique plebei ordinis eſſent, omnes peregrini, & ignotis parentibus orti. Iraque fuere declarati Senatores Petrus Sarra Columna, & Ioannes Vrſi filius. *Ornauit Cœlum*, quia ad præces Populi Romani annum magni Iubilæi, quod centeſimo quoq; anno Bonifacius Papa octauus celebrandum conſtituerat, primuſq; anno 1300. celebrauerat, ad quinquageſimum decurtauit. *Ornauit* inſuper *Cœlum*, quia Carolum Boemiæ Regem ob multarum linguarum, & litterum peritiam, in Ludouici etiam Bauari contumeliam, ab Electoribus in Romanorum Cæſarem deſignari fecit. Et Ludouicus Bauarus in *nemore fuit ſucciſus*; nam dum venabatur prope Furſtenfeldt, aplopexia, morbo, inuaſus, & ſuffocatus in nemore obijt, dum *manus extendebat ad pauperes*, ideſt ad ruſticos quoſdam ſecum in nemore exiſtentes, vt eum regerent; luitque pœnam ſuæ temeritatis die 11. Octobris anno Domini 1347. *Viduam*, ideſt Ioannam, filiam Roberti Regis Neapolitani, qui ſine ſtirpe virili moriens, hanc ipſam Ioannam hæredem inſtituerat, & quam Andreæ Hungariæ Regis Caroli filio, vxorem dederat; quem illa tanquam virum ſocordem, & parum virilem peroſa in Vrbe Auerſa per inſidias fune appenſum in feneſtra regij palatij, (nunc à Patribus Celeſtinis inhabitatur) & ſtrangulatum interemerat, 14. Kal. Octobris, ann. Domini 1346. *deſponſauit* alteri fratueli, Ludouico, quondam Philippi Tarenti Principis filio, quem Roberti etiam fuiſſe fratrem conſtabat, Ioãnam ergo diſpenſando abſoluit, & Ludouicum virum eius in Neapolitanorum Regem declarauit. Ideoque Propheta noſter monet Italiam, quam *ſpheram volubilem, & nigram* appellat, vt ſe *caueret à vento aquilonis, & à tribulatione*. A quibus cauere haud potuit. Siquidem *A vento aquilonis*; ideſt à ſpiritibus terræ incluſis talis terræ concuſſio facta eſt, vt Venetijs præſertim mulier grauida non extiterit, quæ fœtum non ediderit immaturum. Terræmotui lugubris, & omninò miſeranda calamitas eſt ſubſecuta, peſtis nempe ſæuiſſima, quæ in Aſia apud Indos incipiens, paſſimque Prouincias irrepens, trium annorum ſpatio vſque Britannos vbique terrarum, malignorum concurſu ſyderum, graſſata eſt, vniuerſumque orbem penè euertit. Franciſcus Petrarcha de ea loquens, ait [annus 1348. lugens, qui non ſolum amicis, ſed Mundum omnem gentibus ſpoliauit; cui ſi quid defuit, ſequens ecce annus (nempe 1349.) illius reliquias demetit, quo non hæc pars, aut illa Terrarum, ſed vniuerſus ferè Orbis ſine habitatore remanſit?] Florentiæ Tuſcorum centena hominũ millia occidit. Et vnico Verbo, toto triennio ità lues eſt peruagata, vt ex quolibet hominum millenario, vix decem homines ſuperſtites remanerent. Nec mirum: cum ob Iubileum, & multitudinem vndique Romam hominum confluentium, contagione, ſquallore, ſitu, fœditate omnia inficerentur. Magna tunc quidem Chriſtianæ pietatis opera à Clemente Pontifice fuere labe illa infectis erogata. Peſte laborantes ſuis ſumptibus fouit. Et contage occiſos, ne inſepulti remanerent, in agro ad id à ſe empto, propoſita iuſtiſſima mercede à publicis ſeruis piè ſepeliri curauit. Vbi & Templum Deiparæ ædificari præcepit, quàm annuis redditibus largiflua liberalitate donauit. Italia inſuper. *Sphera volubilis, & nigra neque ſe cauere potuit à tribulatione* bellorum. Nam Ludouicus Rex Hungariæ, & Frater Andreæ quondam Viri Reginæ Ioannis, audita fratris

Extrauag. de Pœnit. & remiſs.

Tarcagn. ibid.

Idem ibid.

Franc. Petrarch. lib. 8. de rebus ſenilibus.

Plat. in Vit. Clem. 6. Trithem. Genebrar. Albert. Argentin. et Blond. lib. 10. Dec. 2.

A B C D E

necc

A nece crudeliſſima, tantum ſcelus vlturus, cum paratiſſimo exercitu Italiã venit. Et Sulmonenſibus oppugnatoribus poſt longam obſidionem, & oppugnationem potitus, (Ioanna Regina, & Ludouico eius viro ob timorem in Prouinciam Narbonenſem abeuntibus trium triremium claſſe parata) reliquas Neapolitani Regni Vrbes occupauit. Atque Neapolim Vrbem ingreſſus, Carolum de Durazzo, filium Ludouici de Durazzo, fratris Roberti Regis, à Ioanna pro regimine regni relictum, tanquam participem mortis Andreæ, capite plexuit, filiumq; eius, etiam Carolum nominatum, captiuum in Hungariam traduxit. (Hic, Vrbano ſexto Pontifice, Neapolitani Regni corona potitus eſt.) Florentini etiam contra B hoſtes ſuos, Vicecomites, Carolum Cæſarem in Italiam vocarunt. Vicecomites Bononiam, Anglare, Burghum S.Sepulchri, & alia Eccleſiæ oppida Pontifici ademerant, quare Clemens indignatus, miſſo in Italiam Legato, Florentinos, & Maſtinum Scaligerum etiam in Vicecomites cõcitauit. Verum veritus Imperatorem, ne Italiam ferro, & flamma vaſtaret, quemadmodum ſe facturum, Imperator minabatur, ad pacem componendam animum adiecit: & vt Gallorum Regis auxilio aduerſarijs reſiſteret, pacem quoque, & fœdus inter Philippum Gallorum, & Eduardum Anglorum Reges componere conatus eſt: & ſic tam ipſe, quã Italia *Lilio, & Cruce ſe defendit*. Proinde figura in opuſculo Vaticiniorum C habet *Crucem, & Lilium*, quo ſe defendere nitebatur. *Caput agni ad pedes Pontificis*, Andream, ſignificat filium Caroli Regis Hungariæ, & fratrem Ludouici in Regno Hungariæ, Caroli ſucceſſoris, à Ioanna Regina laqueo ſuſpenſum, *in cuius ſanguine* Clemens Papa *ſtolam ſuam dealbauit*, ideſt cum Ioanna diſpenſauit, vt nubere potuiſſet Ludouico Tarenti Principi, eius conſanguineo, & eiuſdem mortis, vt quidam volunt, non experto. *Gallus ad pedem coronatus*, Nicolaum, Rentij filium, Romanum, publicum ſcribam, & ignobilem, Vrbis Tribunum ſuprema poteſtate fulgentem. Et *Serpens ſiniſtram Pontificis, claues tenentem, mordens*, eſt Vicecomes (hi enim ſerpente vtebantur pro inſigni, & gentilitio) bona D Eccleſiæ inuadens, & occupans. Clemens ſextus, febri continua correptus, obijt Auenione in Palatio Apoſtolico 8.Idus Decẽbris, in die S.Nicolai Epiſcopi, & Cõfeſſoris anno Dom. 1352. tranſlatum eſt corpus eius ad Cœnobium Caſæ Dei, in quo Monachum induerat. Cæterum paulo ante eius obitum dirus Cometes fulſit, & quarto Nonas Decembris eiuſdem Anni Cimbalaria Turris Principis Apoſtolorum de Vrbe fulmine cœlitus percuſſa, magnaque ex parte cacumen eius diſruptum, & vi ignis campanæ fuſæ ſunt. Vnde Romani coniectarunt, breui Clementem Pontificem moriturum; vt quatriduo poſt coniecturam, rei comprobauit euentus.

Alfonſus Ciacon. in Vita Clementis 6.

E

A

V A T. XII.

Innocentium ſextum hariolatur.

Lupus habitabit cum agno, pariterque citabit.

B

C

D

Ioach. Abbas in opuſculo Vaticin. ſummorum Pontificum, Vatic. 12.

Ad honores aſcendet duplices homo iſte veniens de centro nebuloſo, concordās diſcordantes, Lunam reuoluens, nouaculam in manu geſtans ad ſuperflua reſecanda: carnes comedet aſſas, vinum bibet myrrhatum: pauper ingrediens: alta conſiderans: infimis condeſcendens. Poſt Clementem ſextum in Cathreda Petri Innocentium ſextum Ioachim noſter prædicit conſcenſurū. Sanè Stephanus Alberti, Lemouicenſis, Prouinciæ Aquitaniæ, Gallus, mediocribus parentibus ortus, optimæ tamen, & honeſtiſſimæ vitæ, Procuratoris cauſarum in Romana Curia officiū cum geſſiſſet, ac cum eſſet Iuris vtriuſque conſultiſſimus, etiam Iudicis poteſtatem adminiſtraſſet, tonſuratus deinde, atque ad Epiſcopatum Nouiodunenſem primò, ad Claromontenſem ſecundò, tertiò ad Cardinalatum Sanctorum Ioannis, & Pauli, tituli Pammachij, 12. Kal. Octobris anno 1342. quarto ad Oſtiēſis, & E

ſis, &

A ſis, & Veliternenſis Eccleſiæ Epiſcopatum anno 1352. 3. Februarij à Clemente ſexto promotus, conſpirantibus Cardinalibus cunctis, Catholicæ Eccleſiæ, ſub nomine Innocentij ſexti, claues meruit poſſidere per annos nouem, & menſes octo. Anno itaque Dominicæ Natiuitatis 1352. 15. Kal. Ianuarij, Innocentius ſextus *veniens de centro nebuloſo*, ideſt munere procuratorio, *aſcendit ad honores duplices*, nempe ad Eccleſiam reformandam, & eius ditionem, à Tyrannis principibus occupatam, Eccleſiæ recuperandam, reſtituendamque. Siquidem inito Pontificatu, totis viribus operam dedit, vt Romanæ aulæ vitia reformaret, & ſaluberrimis editis decretis, laxiorem ne dum curialium, ſed & Cardinalium vitam
B correxit. Eccleſiaſtica beneficia non niſi probatiſſimis, & integerrimis, atque doctrina ornatis Sacerdotibus contulit. Et quia maxima multitudo Prælatorum, & aliorum, quibus cura imminebat animarum, rubei expectatione pilei, dimiſſis grægibus, Auenionem vndique confluxerat; oues non à mercenarijs, ſed à proprijs Paſtoribus cuſtodiendas eſſe aſſerens, ſub anathematis pœna iuſſit omnibus, vt ſinguli ad propriam Eccleſiam remearent. Publico in Conciſtorio acerrimè Cardinales redarguit, dictitans, ſuam, ac omnium Cardinalium vitam cæteris exemplo eſſe debere, ad noſtri imitationem Saluatoris, cuius vita ad humani generis inſtitutionem reſpiciebat. Cardinales quoſdam iuuenes, à ſexto Clemen-
C te creatos, libidini, ac voluptatibus indulgentes, thoroſque Auenionentium Ciuium, ac fœminarum fœdantes pudicitiam grauius ſuccenſuit, ſtercora Curiæ eos appellans, ac minatus, ſi quid ſimile in poſterum patrarent, ſe migraturum in Italiam ad eos ſeueriſſimè coercendos. Sacri Palatij Auditoribus, quos Rotæ vocant, menſtrua ſalaria conſtituit, ne largitionibus deprauati, in quæſtionibus dignoſcendis deficerent; famelicos enim non facilè ab alieno cibo abſtinere dicebat, ſi eſſet oblata quouis modo facultas edendi. Hæc pauca pro Eccleſiæ reformatione ſint recenſita ex Ciaconio. Pro eiuſdem autem Eccleſiæ iurium recuperatione, Ægidium Aluari Carriglium Albornotium Hiſpanum Cardina- *Alfonſus Ciacon. in vit. Innoc. 6.*
D lem, virum in re bellica eximium, armis militaribus cum omnimoda poteſtate in Italiam miſit, vt Tyrannos bello perſequeretur, & omnem Eccleſiaſticam ditionem amiſſam recuperaret. Qui breui omnia ferè oppida recepit, quæ Tyranni, Ludouico Bauaro inſtigante, in Flaminia, aliàs Romaniola, in Marchia Anconitana, & Patrimonio S. Petri, occupauerant. Eoſque tantùm Vicarios in oppidis ſuis confirmauit, quos compererat Romanæ Eccleſiæ obſequentes. *Concordauit diſcordantes*, & tumultuantes Romanos in creandis Senatoribus Vrbis, mittens ad Vrbem externum Senatorem, nempe Romandum Ptolomeum ciuem Senenſem, qui annum integrum 1359. Magiſtratum Romæ geſſit. Et poſt ipſum,
E Vgonem Luſignanum Cypri Regem. *Lunam reuoluit*. Innocentius, ideſt viros doctos, & integerrimos perquiſiuit, vt illis tantùm Eccleſiaſtica beneficia erogaret. Et cum ipſe eſſet vitæ integerrimæ, magnæ conſtantiæ, grauitatis, & ſeueritatis, *nouaculam manu geſtans*, ideſt nulli parcens, *ſuperflua reſecuit;* nam domeſticam impenſam, quæ magna erat imminuit, familiam ſuam ad certum, & honeſtum numerum redegit; nec domi niſi viros probatiſſimos habere voluit, fœdis hominibus expulſis: idque etiam à Cardinalibus obſeruandum edixit. *Carnes comedit aſſas*, quia in victu frugalis eſt habitus, *& vinum bibit myrrhatum*, ideſt dilutum, quo ille inſtar lacrymæ, ex myrrhæ cortice inciſo defluentis, quo mortuorum

 A

cadauera incorrupta conſeruantur, animo ſemper incorrupto,& innoxio exiſteret. Atque ita Innocentius *pauper ingrediens, alta conſiderauit* pro Dei Eccleſiæ ſeruitio, reformatione, & vtilitate. Atque *infirmis condeſcendit*, vt Nicolaus Rentij, captiuus Auenione à tempore Clementis Papæ ſexti, Tribunitiam dignitatem Franciſco Baroncello adimeret, ad id condeſcendendum Innocentius neceſſitate compulſus. Siquidem cum Populus Romanus haud valens amplius Bertoldi Vrſini,& Stephani Columnæ Senatorum, arrogantiam ferre, ad arma, & ſeditiones concitatus, Capitolium irruiſſet, Stephano per poſticum fugato,Bertholdum populum ſedare ambientem, lapidibus obruiſſet; & donarijs, & pecunia multarum Europæ gentium diues ſub Clemente factus, viros nobiles B non ferens, præcipuè Columnenſes, Vrſinos, Sabelloſque, immò aduerſus eos pugnare auſus eſſet; infimæ ſortis hominem ſubleuauit,Franciſcũ quendam Baroncellum, Scrobaſio oppido natum, qui audax, & manu ſtrenuus, Ioanne Vrſino,& Petro Columnenſi Senatoria dignitate pulſis, Tribunitiam poteſtatem occupauit,hiſque titulis vſus eſt.[Franciſcus Baroncellus Dei gratia Almæ Vrbis Tribunus ſecundus,ac Romanus conſul.] Et ingenio, prudentia, & dexteritate præſtans, ſibi omnem Romanorum Ciuium amorem conciliauit. Populi concilium delegit, ad quod cuncta referebat,& de quorum corpore Magiſtratus cunctos ſorte creabat, Iuſtitiæ plurimum vacans, pecunias publicas per Quæſtores, etiam C ſorte creatos, adminiſtrauit; & populum in factiones diuiſum ad Reipublicæ amorem accendit. Quod cum Papa Innocentius audiuiſſet, aliter prouidere haud valens, clauum clauo expellere eſt arbitratus. Ad comprimendam ergo hominis temeritatem,Nicolaum Rentij,qui eodem modo Tribunitiam facultatem appetierat, vt aliàs diximus, è carcere Auenionenſi eductum, Romam miſit, ad Tribunitium dominatum repetendum. Qui Vrbem ingreſſus, nobilitate, & magna Plebis parte ſuffragantibus, Franciſcum Baroncellum, è Capitolio deiectum interfecit, ac ſolus Tribunatu potitus eſt. Et ita *Lupus*, ideſt Nicolaus Rentij, *habitauit cum Agno*, ideſt cum gente Romana; *pariterque cibauit*, ideſt Tribunitia D dignitate gubernauit, & ſi non ſatis diù. Nam priſtinæ Nicolaus conditionis oblitus, dum nobilitatem perſequeretur, maximè verò Columnenſes, à porta Eſquilina in Henricos cum clientela proficiſcentes, magno incommodo pulſus, in Capitolium ſe recepit. Vnde fugam arripiens, inſtantibus hoſtibus, mutata veſte, cognitus, à Romanis fuit obtruncatus. Tribunus itaque vterque, miſero fato, Deo permittente, ſublatus eſt; & Senatoria Dignitas, nobiliſſimis ciuibus, quibus fuerat adempta, per hunc modum reſtituta, atque reddita. Et tunc de mandato Pontificis Guido Iordanus fuit ad annum Senator electus, Poſt quem cum Romanus populus in creandis Senatoribus tumultuaſſet, Ro- E mandum Ptolomeum ciuem Senenſem in Senatorem Innocentius delegit, & ad Vrbem miſit, vt diximus. Elapſoque anno cum iterum Romani, Senatore pulſo, ſeptem ciues creaſſent ſumma cum poteſtate,quos appellarunt vniuerſæ Reipublicæ Reformatores. Innocentius Regem Cypri, Hugonem Luſignanum Senatorem renunciauit,mandauitque vt magiſtratum reformatorum aboleret omninò. Obijt Innocentius Eccleſiæ curis preſſus pridie Idus Septembris hora nona, ideſt ſexta noctis ſequentis, in Palatio Apoſtolico Auenionenſi, anno Domini 1362, Pontificatus ſui anno 9. menſe 8. die vero 23. Eius corpus in Eccleſia Ca-

tbre-

A thredali Auenionenſi Sanctæ Mariæ de Donis ſepultum eſt, deinde tranſlatum ad celeberrimum Monaſterium Carthuſianorum apud Villam nouam à ſe magnis ſumptibus conditum. Habuiſti lector vſque modò vaticinij comprobationem, accipe nunc figuræ, ante vaticinium in ſuo peculiari opuſculo exiſtentis, ſignificatum. *Pontifex ornamentis pontificalibus indutus*, Innocentium Papam fuiſſe integerrimæ vitæ denotat, magnæ conſtantiæ, atque ſeueritatis virum. *Claues manu ſiniſtra, dextra verò nouaculam tenens*, Eccleſiam illum reformaturum, & expurgaturum demonſtrat. *Lupus ad ſiniſtrum Pontificis latum erectus, ore aperto, quaſi Papam alloquens*, Nicolaum Rentij, Auenione apud Pontificem
B captiuum pro ſua libertate ſupplicantem portendit, *Gladius inter Lupi manus*, libertatem, & poteſtatem de adimendo imperio Franciſco Baroncello, Vrbis Tribuno, prædicto Nicolao à Pontifice conceſſam demonſtrat. *Corona ſub pedibus Papæ*, Tribunitiam dignitatem à Papa ſuppreſſam, quam ſibi Romanus Populus occupauerat, oſtendit.

C

D

E

VAT.

 A

VAT. XIII.

Vrbanum quintum diuinat.

Iſte ſolus aperiet librum ſcriptum digito Dei viui.

B

C

D

Ad alta vocaris ò Princeps mente canus: quid agonizas? Surge, & eſto robuſtus: interfice Neronem: & eris ſecurus: ſana vulneratos: accipe flabellum: interfice Muſcas: eijce vendentes de Templo: doctrinam illuminatam aſſume: E *annuncia iuſtum: vita circumciſos: dirige columbam; reprime ſitibundos.*

Ioach. Abbas libello citato, Vatic. 13.

Hactenus vaticinium Prophetæ Ioachim. Innocentio ſexto è viuis exceſſo, quinto Kal. Octobris anno Domini 1362. ſub nomine Vrbani quinti in Pontificem delegere Sacri Electores Guillelmum Griſatum, Grimoardi, militari gloria inſignis, & Amphiliſiæ Montferrand, nobiliſſimæ, & religioſiſſimæ fœminæ, quæ à pleriſque ſancta eſt habita, filium, in Griſatio paternæ ditionis oppido ſatum, duodecim milliaribus diſſito ab Vrbe Mimatenſi, Prouinciæ Galliarum Toloſanæ. Hic à teneris annis liberalibus deditus diſciplinis, artium, vtriuſque Iuris Doctoratum, ac ſacræ

Theo-

A Theologiæ Magiſteriũ in Gymnaſio Montis Peſſulani,& Toloſano, Auenionenſi, & Pariſienſi tandem acceperat. Monachum induerat in Monaſterio Chirtacenſi, Mimatenſis Diœceſis, vbi ſacros Ordines omnes obtinuerat. Magiſterij gradu potito, Ius Pontificium, & ſacras litteras per annos viginti docuerat, habens multos nobiles, & egregios Auditores. Claromontis,& Vticenſis Epiſcoporum Vicariatus officium exercuerat integrè, atque ſeuerè. Et ad Curiam Romanam inde productus, eius virtutes, præcipuè vero induſtria, doctrina, pietas, atque integritas, cognitæ ab Innocentio Papa ſexto, Pontificem concitauerunt, vt eum in Abbatem Antiſiodorenſem primò, dein Maſſilienſem crearet,ac mul-

B tis,& magnis legationibus decoraret: adeò vt cum Pontifex renunciatus eſt Auenione, ipſe legatione Apoſtolica fungebatur apud Italos Viceeomites. Erat ſanè Guillelmus virtutis ſingularis,& ingentis animi,ſanctorumque morum, nec non innocentiſſimæ vitæ maieſtatem adiunxerat; ità vt virgo à nonnullis creditus, & poſt obitum miraculis clarens, pro ſancto habitus, etiam de eius canonizatione mentio facta ſit. Et ideò dixit Ioachim. *Iſte ſolus aperiet librum ſcriptum digito Dei:* quia omnes illæ virtutes erant in eo, quæ maximè in optimum, & ſanctum Pontificem requirebantur. *Princeps* ergo *iſte mente canus agonizabat*, ideſt laborabat apud Viccomites in Italia, dum *ad alta*, ideſt ad Petri ſolium *vo-*

C *catur*, miſſis ad eum à Cardinalibus litteris, vt quam citiſſimè Auenionẽ rediret, nulla ei facta mentione de noua Pontificis electione, ne fortè à gente Itala detineretur. Quid ſibi vellet tam intempeſtiua,& præpropera vocatio, Guillelmus, animo ſuſpenſo, mente voluit aliquantulum. Tandem *ſurgens, & factus robuſtus*, ideſt perplexitatate depoſita, Equo inſidens,Auenionem properauit. Vbi octauo Idus Nouembris anno Domini 1362. die Dominico in Cathredali Sanctæ Mariæ de Donis, per manus Arnaldi de Via,Caturcenſis,Diaconi Cardinalis Sancti Euſtachij, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Archidiaconi, Ioannis 22.Papæ ex ſorore Nepotis, ſub nomine Vrbani quinti coronatus eſt. Mox ad tuendam Eccle-

D ſiæ libertatem animum adiecit, eorumque opera vſus eſt, qui ad eam rem ſponte ſua excitati erant. Itaque Ægidium Cardinalem Carriglium Albornotium Hiſpanum, virum militari gloria famoſiſſimum, cuius ſupra mentionem fecimus, in Italiam cum ſumma poteſtate miſit,quo inter Canem Scaligerum, cognomento Sigonij, Ludouicum Gonzagam Mantuæ, Nicolaum Eſtenſem Ferrariæ, & Franciſcum Carrarium Patauij,inito fœdere, ſingulos in Barnabam Viceecomitem, Eccleſiæ hoſtem infenſiſſimum, quem Vates noſter *Neronem* appellabat, concitaſſet. Qui tanta fortuna cum Barnaba pugnarunt, vt ſuperatus, & ſaucius vix aufugerit, in bello filio ſuo Ludouico deperdito, & captis egregijs copiarum *Cap. præced.* *Ioannes Tarcagnota lib. 16.*

E ſuarum Ducibus, nempe Andrea Pepulano, Bononienſi exule, Synebaldo Ordelapho, Paulo Mirandula,Guidone Foliano, Azone Corrigienſi, & Guillelmo Caualcaboue. Et ità *interfecit Neronem, & fuit ſecurus*. Viecomites enim omnis ſeditionis,& contentionis in Italia auctores erãt. Quibus ſuppreſſis, *ſanauit vulneratos*, ideſt eorum contage infectos. Et licèt Vicecomitum calamitate commoti Reges Galliarum, Angliæ, & Cypri per Legatos ſuos Cardinales Ægidium ſupplicaſſent, vt pacẽ redderet Vicecomitibus, quibus & in Regum gratiam pax conceſſa fuiſſet; ea tamen haud nimis diuturna fuit. Siquidem Ioannes Haucut, Anglus,

co-

Platina in vita Vrbani quinti.

copiarum Vicecomitum Dux, in re bellica glorioſus, cum Florentinos A bello laceſſeret, horum copias apud oppidum Miniate grauiter profligauit. Quam ob rem Legatus Apoſtolicus Ægidius, Thomam Obicionem, Lucenſem, egregium copiarum Eccleſiæ Ducem, cum tribus millibus equitum, & ſatis magno peditatu Florentinis auxilio miſit. Pugnatum eſt inter Aretium, & Cortonam dubio Marte quatuor horis: atq; demum Thomas ità hoſtes ſuperauit, vt ex ſex millibus equitum, qui cum Ioanne Haucut Anglo militabant, nemo ſuperfuerit, atque ipſe Dux in deditionem venerit. Huius autem tantæ victoriæ fama permoti qui ab Eccleſia defecerant, ſtatim deditionem fecere, & Ciuitatum claues Legato, Bononiæ agenti, miſerunt. Itaque Vrbanus Papa quintus, *accepto flabello*, B ideſt induſtria Ægidij ſui Cardinalis Legati, *interfecit Muſcas*, ideſt ingẽtes Militum copias Vicecomitum; & *eiecit vendentes*, ideſt deficientes, *de Templo*, ideſt à ditione Eccleſiaſtica. Quibus ità fœliciter peractis, cũ Legati Populi Romani, Auenionem aducti, Pontificem rogaſſent, vt Romam veniret: ilicèt eorum precibus permotus, quarto ſui Pontificatus anno, Chriſti verò 1365. in Italiam acceſſit, vt Romanis ſatisfaceret, & Romanæ Eccleſiæ res, longa Pontificum abſentia labefactatas cõponeret. Romam ergo ingreſſus S. Petri tumulum adorare voluit: vbi cum pronus daret lacrymas, miſeratus collapſa templa, & desertã primi Pontificis Vrbem *doctrinam illuminatam aſſumpſit*, nam illud Pſalmi 136. [Super flumina Babylonis illuc ſedimus, & fleuimus, cum recordaremur tui Syon:] vt teſtatur Card. Ægidius Viterbienſis inter ſingultus repetebat: & deinde *annuncians iuſtum, & vitans circumciſos*, ideſt pietate, iuſtitia, & ſanctis moribus, *direxit Columbam*, ideſt inſtaurauit Eccleſiam, *& repreſſit ſitibundos*, ideſt bona Eccleſiæ alienantes, & occupantes, nec non in ſui, & non in Eccleſiæ vtilitatem applicantes. Ambitioni frenum impoſuit; & vno, aut paucis, pro dignitate virtutis, & ſcientiæ, beneficijs Eccleſiaſticis contenti eſſent, edixit. Cumque Carolus quartus Romanorum Imperator intellexiſſet Pontificis Romam profectionem, eò mox cum Vxore, & filijs profecit, & in itinere Lucam Piſanis, & Miniate Florentinis D ademit. Romæ verò Stratoris officio Pontifici exhibito, in ſacris Pontificijs ſanctum Euangelium decantauit. Acceſſit & Ioannes ſecundus Paleologolus, Conſtantinopolitanorum Imperator, quẽ pro foribus Baſilicæ Vaticanæ, Imperatorum more, Vrbanus Papa ſuſcepit, & ſuſceptum honorificè habuit. Is ante Aram maximam Principis Apoſtolorum, Pontificis latina miſſa deuotè audita, publicè Catholicam fidem, quam Romana docet Eccleſia, & Spiritum Sanctum à Patre, & Filio procedere, Romanumque Pontificem vniuerſi Dominici gregis Paſtorem, caput, & Magiſtrum, profeſſus eſt. Tandem in Italiam iterum reuerſurſus, Menſe Septembri claſſem ingreſſus, Auenionem remeauit. Vbi in morbum inci- E dens, anno Dominicæ Natiuitatis 1370. ſuæ ætatis 61. Pontificatus vero anno 8. menſe 2. die 23. 14. Kal. Ianuarij circa horam nonam, obijt in cubiculo domus habitationis Cardinalis Anglici, ſiue Ægidij Grimaldi de Griſaco, Epiſcopi Albanenſis, eius ex fratre Nepotis, ianuis patentibus, & apertis omninò, vt quilibet intrare poſſet, & videre felicem eius, & Catholicum tranſitum, ſanctæ Crucis ſignum manibus tenens, & indutus ſuis veſtibus, quas ſemper etiam Pontifex geſtauerat, ex quo neque illa in ægritudine ſe permiſerat ſpoliari. Ex dictis patet figuræ myſterium, vati-

Card. Ægid. Viterbien. in M.S. hiſt. 20. ſacul.

Ciacon. in vita Vrbani quinti.

A Vaticinio præfixæ, *Stella illa quinque intra ſpheram contenta*, quinque
illos Principes, nempe Cardinalem Legatum Apoſtolicum, Canem Sca-
ligerum cognomento Sigonij, Ludouicum Gonzagam, Nicolaum
Eſtenſem, & Franciſcum Carrarium, inter ſe confœderatos, ſignificant.
Flabellum, ſiue flagellum, quod manu dextra tenet Pontifex, eſt induſtria
Cardinalis prædicti, qua Vicecomites fuere correpti. *Angelus ſuſten-
tans claues in ſiniſtra manu Pontificis exiſtentes*, denotat, Vrbanum quin-
tum ope diuina Eccleſiam inſtauraſſe, *Pauò quaſi Pontificem alloquens*, po-
teſt ad Conſtantinopolitanum Imperatorem aſcribi; nam ſicut Pauo,
Ioannes Paleologus varijs virtutum pennis ornatus, diù à Latinis diſcu-
B pitam, tandem aliquando cum Latinis Catholicam fidem profeſſus eſt,
vt diximus. Et quia in quibuſdam non Pauonis, ſed Aquilæ imago con-
ſpicitur etiam ſi Pontificem alloqueretur; ideò poteſt aſcribi ad Roma-
norum Imperatorem Carolum quartum, qui Romæ Pontificem ſaluta-
uit, & ſanctum Dei Euangelium coram Pontifice decantauit, vt ſu-
pra.

C

D

E

 A

VAT. XIV.

Gregorium vndecimum reuelat,

Flores rubei, aquam odoriferam diſtillabunt.

B

C

D

Obſcuratum eſt aurum, mutatus eſt color optimus, rubigo te conſumet. Dulce principium inueniſti, ſed finem tribulantem. Veh primum abyt: & ecce veh ſecundum. Fugiamus à facie eius. Clama in fortitudine, quia iam incipiunt vltimi cruciatus. Ah Ah, vbi eſt Lucifer? Quo abierunt ſtellæ? Curramus, & non reſpiciamus retro, quia ab Aquilone pandetur omne malum. Obſecro mi Domine, mitte quod miſſurus es. Hæc Propheta noſter. Pro Vrbano quinto iuſtis nouemdialibus celebratis, Conciſtoriales Patres de optimo Pontifice prouiderunt Eccleſiam Dei tertio Kal. Ianuarij 1370. Is fuit Gregorius vndecimus, oppido Malmonte, Lemouicenſis agri, in Prouincia Toloſana, nobili genere ſatus, Petrus Rogerij Monſtrius, aliàs Petrus Comes Bellifortis antea dictus, ſexti Clementis ex fratre Nepos, à quo ſeptemdecim annorum quarto Kal. Iunij anno Domini 1348. tituli S. Mariæ E

Abbas Ioach. de Pōtificib. Vatic. 14.

Nouæ

A Nouæ Diaconus Cardinalis creatus; & ne videretur carni, & ſanguini, quàm Eccleſiæ conſuluiſſe, ad litteras, & ſcientias addiſcendas miſſus ad exquiſitiſſimos, & clariſſimos Doctores, maximè verò ad Baldum, Peruſij tunc Ius Pontificium legentem, adeò in omni ſcientiarum, & diſciplinarum genere, cum omnium ſumma admiratione profecit, vt Baldus ipſe eius auctoritate, ſententia, & ſcriptis, in rebus dubijs confirmandis, plerumque in Cathreda vteretur. Doctrinæ tantam vitæ innocentiam, modeſtiam, morum maieſtatem, pietatem, placabilitatem, & humanitatem adiunxit, vt ab omnibus vnicè, & ſummè diligeretur. Inito ſummo Pontificatu Gregorius, Legatum ſuum Apoſtolicum miſit in Italiam, vt res B Eccleſiaſticas recenſeret. Qui vt primùm Italiam aduenit, Vicecomitibus pacem conceſſit, qui erant omnibus infenſi, ac cæteris præbuit fundamentum omnia perturbandi. Ideò inquit Ioachim. ***Obſcuratum eſt aurum***, ideſt Vrbani quinti reſtauratio neglecta: ***mutatus eſt color optimus***, nempe ſtatus Italiæ per Vrbanum compoſitus. ***Dulce principium inuenit***, ſcilicet omnia benè compoſita, & quieta, ***ſed finem tribulantem*** habuit, quia in ſeditionibus facto ceſſit ***rubigine conſumatus***, ideſt intolerabili veſicæ dolore mortuus. Sicut enim rubigo in ferro contrahitur, & arida, & rubra ipſum conſumens: ità in renibus, vel in veſica ſecundum variam Phyſicorum ſententiam, quid ſimile naſcitur, ſiue arena, ſiue calculus vri-C næ meatum impediens, & acerbum dolorē gignens. *Veh primum*, quod ſub Ludouico Bauaro fuerat excitatum, *abierat*: *& ecce veh ſecundum*, ex Legati ignauia exortum. Nam dum Pratenſes Florentinorum iugum excutere concuperent, & Legatus Pratenſibus ſubſidio eſſet, mitteretque Ioannem Haucuth, Anglum, & egregium Ducem ſuis cū militibus, vt Pratenſium partes tuendas ſuſciperet; & hoc ad Florentinorum aures cū deueniſſet, ne dum Ioannē Haucuth ingenti auri ſumma, vt pro ipſis militaret, pugnaretque, ſubornarunt, & multos Pratenſium, defectionis capita, capitali ſententia puniuerunt; ſed libertatis nominis, aureis litteris ſcripti, erecto vexillo, multas Eccleſiæ Ciuitates ad priſtinam libertatem D incitarunt. Et primi Tiphernates (quos Caſtellanos vocant) ad libertatem præ cæteris inclinati, ab Eccleſia deſciuere. Horum exemplum ſunt imitati Peruſini, Tudertini, Spoletani, Eugubini, Viterbienſes, Foroliuienſes, Auſculani, & aliæ Vrbes, & oppida, quæ a Pontifice, & Eccleſia defecerunt. Dicentes, *fugiamus à facie eius*, *clamantes in fortitudine*, ideſt ſimul vnà cōſpirātes pro libertate. Quod audiens Aſtorgius Manfredus, ſub Bauaro tyrannidis dulcedine guſtata, Granariolum, optimum Fauentini agri Caſtellum, eis etiam ſuppetitias ferentibus, occupauit. Ad Aſtorgium opprimendum, Ioannem Haucuth miſit è Bononia cum aliquot cohortibus; ſed Aſtorgium ſunt tutati Florentini, & Bononienſes: E qui eſcluſo Ioanne cum omni præſidio ſe vindicarunt in libertatem. Ioannes autem etiam Fauentinos ad libertatem procliuos comperiens, cæſis omnibus, quos obuiam habuit, & crudeliter Ciuitatem ſolo æquauit, & Vrbis ſolum viginti millibus nummis aureis Nicolao, & Alberto Eſtenſibus, fratribus, vendidit. Tum verò Pontifex, cognita tanta rerum permutatione, Cardinalem Robertum, ex Comitibus Gebennenſibus, Burgundum, Gallum, Baſilicæ Sanctorum duodecim Apoſtolorum Presbyterum Cardinalem, Legatum ſuum, cum ſex millibus equitum Britonum in Italiam mittit. Qui per Taurinos deſcendentes ſine vllo maleficio vſq; ad Bononiæ portas peruenere, Vrbem obſeſſuri. Sed Legatus cognito

Plat. in Vita Gregory vndecimi.

Tarcagn. in hiſtorijs Mundi lib. 17.

Platin. vbi ſupra.

Florentinorum aduentu, qui, Rodulpho Varaneo Duce, Bononienſibus ſuppetitias ferebant, cum omnibus ſuis copijs Ceſennam hyematū conceſſit. Inque Vrbe ità tumultatum eſt ob Gallorum ſuperbiam, vt ſexcenti Britones obtruncati ſint, reliqui Vrbe exacti. Qui poſteà per arcem ingreſſi, aucti numero, cædibus, & rapinis omnia compleuere: neque his quidem parcentes, quorum ætas ſuppliciter veniam petebat; ſolæ virgines, ac iuniores matronæ ad iniuriam, & contumeliam ſunt reſeruatæ. Foroliuienſes autem veriti nè à Legato, inopia conſilij, & Gubernatoris, opprimerentur, Sinebaldum, Pynum, Ioannem, & Theobaldum, Ordelaphos Dominos in Vrbem recepere, quorum virtute à Britonum impetu conſtantiſſimè ſunt defenſi. Et ità *inceperunt vltimi cruciatus. Ah, ah. Vbi eſt Lucifer?* ideſt obedientia Eccleſiaſtica, quæ inſtar Luciferi, tot ſæculis luxit. *Quo abierunt Stellæ?* ſcilicet Principes Eccleſiaſticæ auctoritati, & poteſtati ſubiecti? Aduertentes autem Gregorius, hæc omnia mala, quæ in dies in Italia perpetrabantur, ſua abſentia fieri, naufragiumque tam diuturnum abſente gubernatore committi: profectionem ſuam eò accelerauit. Sed Pontificem permaximè mouere cuiuſdam Epiſcopi verba, qui interrogatus à Pontifice dum ſimul ambularent, cur non rediret ad Eccleſiam ſuam, quam haud par erat, tàm diù ſine Paſtore nudam relinqui: [Cur (inquit) tu ſumme Pontifex ſanctiſſimeque Pater, cæteris exēplum daturus, tuum Epiſcopatum non repetis, Eccleſiamq; Romanam?] Auctor Hiſtoriæ Gallicæ Froſſardus, tunc viuens, ſuis in Annalibus prodit, pro nullius litteris motum fuiſſe Pontificem, quàm Sanctæ Catherinæ Senenſis, ad profectionem magnopere incitantis. Sunt ad eum 14. Epiſtolæ eiuſdem argumenti, vt Sedem Principis Apoſtolorū lætus adeat, pacem ſubditis ſuis, & ſi rebellibus concedat, promiſſa omnibus impunitate ſtatim quieturos, & ad eius obſequium reddituros. Sed ſiue Epiſcopi reſponſione, ſiue Catherinæ monitis, ſiuè vtriuſque ſimul (vt autumo) motus Pontifex, paratis in Rhodano vna, & viginti triremibus, Idibus Septembris, ſui Pontificatus anno ſexto, & Dominicæ Natiuitatis anno 1376. aliò ſe iturum ſimulans, nè à Gallis detineretur, ſi ſe ad Vrbē profecturum intellexiſſent: ipſam enim Curiam, emolumenti gratia, in Gallia volebant: à qua tanquam *ab Aquilone pandebatur omne malum* Italiæ, *Currens, & non aſpiciens retro*, ideſt triremes conſcenſus Romam cum tota Curia profecturus, & in Gallias vnquam rediturus, à portu Maſſiliæ ſoluens, Genuam primò, inde Cornetum contendit. Vnde terreſtri itinere nauigationem pertæſus, hyeme præſertim, Romam peruenit anno Domini 1376. Idibus Ianuarijs, Pontificatus ſui anno 7. migrationis verò Romanæ Curiæ in Gallias anno ſeptuageſimo. Gregorij vndecimi Romā uſque profectionē luculenter deſcripſit Petrus Amelius Senogalliæ Epiſcopus, eiuſdem Pontificis Comes. Quo autem apparatu, quaque incredibili Populi Romani lætitia ſuſceptus in Vrbem ſit, honorato quoque obuiam prodeunte nō attinet dicere, cum vultu, geſtu, acclamationibus, omnem lætitiæ ſpeciem effuderint, vt filij ſolent, redeunte peregrè exoptato parente. Indigebant omnia aduentu Pontificis. Nam & mœnia, & Baſilicæ, & pulica, ac priuata ædificia vbique ruinam minabantur. Quæ certè magna ex parte reſtituit, vt turris iuſſu ſuo ædificata ad S. Mariam Maiorem indicat. Labefactati etiam ità Ciuitatis mores erant, vt nihil vrbanitatis habere videretur: vtique illi mores aliunde petendi eſſent, quæ totum Orbem terrarum quondam ad vrbanitatem redegerat. Collocata igitur

Froſſardus in Annalibus Galliæ.

Petrus Amelius, Alectenſis, Senogalliæ Epiſcopus in Gallia Narbonenſi.

A igitur in Vrbe Sede Apoſtolica, Pontifex (vt bonum Paſtorem decebat) omnia circumſpicere cœpit, & de medela vulneribus inferenda cogitare, vt adimpleretur verbum, quod prædixerat Propheta Ioachim. *Flores rubei*, ex cruento ſcilicet ſanguine nati, *aquam odoriferam diſtillabunt*. Pax igitur, qua ſanari obducta vulnera non dum poterant, ſibi diù, multumque cogitanti oblata eſt. Legatum itaque primò ad Florentinos mittit, qui ad arma ſpectabant, eoſque adhortatur, vt æquas pacis conditiones non detrectarent. Hi verò Pontificis potentiam ſuſpectam habentes, ne ad pacem cogerentur, cum Barnaba Vicecomite hoſte, paterno, auitoq; fœdus, & amicitiam ineunt. Poſtea Ioãnem Haucuth, Anglum, pecunia, *Platina vbi ſupra.*
B & pollicitationibus corruptum, ab Eccleſia ad partes ſuas trahunt. Quo ſucceſſu elati nullum iniuriæ, contumeliæque genus prætermittunt, quod in Pontificem transferri poſſet. Qua ex re Pontificijs diris notati, hac inſolentia vſi ſunt, vt etiam Sacerdotes ſuos, quibus à ſacris interdictum erat, celebrare contra ius, faſque coegerint. Tum verò Pontifex à precibus ad arma conuerſus, conciliatis prius Bononienſibus, qui ſuo nomine Vrbem gubernandam aſſumerent, Rodulphum Varaneum mercede conducit, hac in re Florentinorum artibus vſus, eique aduerſus Florentinos Eccleſiæ committit exercitum. Ne autem, vt deſtinauerat, faceret, diſcordia inter Genuenſes, & Venetos orta, fuit impedimento. Veritus
C enim eſt, ne aliqua eſterna vis Italiam inuaderet, ſi ipſe quoque cum Florentinis decertaret. Nam dum Andronicus Paleologus, Genuentium auxilio fultus, quibus Tenedon Inſulam, in mercedem facinoris permiſerat, Ioannem, Conſtantinopolitanum Imperatorem, eius Patrem, Regno depuliſſet, Veneti eundem in patriam reduxerunt, ac Tenedon Inſulam ab eo accepere. Qua ex re indignati Genuenſes in aliud tempus vindictam diſtulerunt, veriti Pontificis anathema, qui vtrique populo interminabatur, niſi ab armis deſiſterent; cum diceret, neutri eorum bellum illud competere. Sed dum vir Sanctus accuratè agit omnia, quæ ad Pontificem pertinerent, anno Dominicæ Natiuitatis 1378. die 6. Kal. *Idem ibid.*
D Aprilis, circa ſecundam noctis horam, Romæ in Palatio Apoſtolico S.Petri, intolerabili veſicæ dolore, vt dictum eſt, *obſecrans Dominum, vt mitteret, quod miſſurus erat*, nempe mortem, moritur, ſui Pontificatus anno 7. menſe 2. die 29. Tantoque omnium cum gemitu, & lacrymis, quanto nũquam ante quiſquam, ſepultus eſt; parente enim, & vnico genitore priuati omnes videbantur, lugebantque non modo præſentem, verum etiam futuram calamitatem, in quam, ſublato optimo Pontifice, ob patrũ diſcordiam incidere. Ex dictis patet ſenſus imaginis. *Papa* ſiquidem *peregrinationis baculum dextra manu gerens*, ſignificat Gregorium vndecimum terreſtri itinere Romam, tanquam peregrè exoptatum parentem, rediјſſe.
E *Miles enſem in Pontificem vibrans, & lancea è latere*, denotant cladem Ceſennatem, qua ſexcenti Britones, ex parte Pontificis, interfecti ſunt. Prohibuit autem *manus Dei*, ſua diuina prouidentia, partim per cenſuras Pontificias, partim per *Stellas*, ideſt Principes morem gerentes Pontifici, ne planè Pontificis copiæ enecarentur, & eius poteſtas euerteretur; quin potius ille reſumptis viribus in aduerſarios atrociſſimè intenderetur. Significant quoque defectionem Ioannis Haucuth ad Florentinos, & iniurias, & contumelias Pontifici illatas à Florentinis, qui etiam anathemate notati, contra ius, faſque Sacerdotes, quibus à ſacris interdictum erat, celebrare compulerunt. *Gladius à ſiniſtris Pontificis*; *cuius capulus ad pedes*

ipſius

ipſius eſt, denotat Pontificem à precibus ad arma conuerſum, ſicut pa- A
tet ex dictis.

V A T. X V.

Vrbanum ſextum prophetizat.

Terribilis es, & quis reſiſtet tibi?

B

C

D

Hæc eſt fera vltima aſpectu terribilis, quæ detrahet ſtellas: tunc fugient aues, E
& reptilia tantummodo remanebunt. Fera crudelis, vniuerſa conſumens, infernus te expectat.' Hactenus Florenſis Abbatis Vaticinium. Succeſſorem habuit vndecimus Gregorius Vrbanum ſextum 6. Idus Aprilis anno Dom. 1378. Is ſexagenarius, exigua ſtatura, craſſus corpore, & colore fuſco, ante Pontificatum, optimum fore Pontificem, præclara habebat inditia. Præclaræ in eo quidem virtutes ante Pontificatum elucebant, eruditio ſcilicet prope ſingularis, amor iuſtitiæ, & caſtitatis, odium ſimoniæ, ac munerum, ac ingens beneuolentia erga bonos, doctoſque viros. At Pontifex factus, virtutes illas, tunc cum magnopere illis indigebat, aut nun-

Ioa. b. Abb. Floris de Summis Pontificibus Vatic. 15.

Alfonſus Cia conius in vita Vrbani 6.

A nunquam habuiſſe, aut vno veluti momento amiſiſſe viſus eſt. Cardinales quindecim Romæ electioni præſentes, quorum vndecim erant Galli, quatuor tantùm Itali, cum in Pontificem deſignarunt, dum à Romano populo vrgerentur, vt aliquem Romanum, aut ſaltem Italicum in Pontificem eligerent. Verebantur enim Romani, ne ſi eſſet è Gallica natione, iterum Romanæ Curiæ vltra montes migrare neceſſe eſſet, cum maximo Almæ Vrbis, totiuſque Italiæ detrimento, & damno; proinde affirmauerant illis, abſente Pontifice, omnem Prouinciam, Vrbemque Romam tyrannicis vexationibus continuò vexari, Eccleſiaſque Romanas neglectas, & incultas, ſitu, ſqualloreiam magna ex parte prolabi, tolliq; eam
B ob rem Populorum pietatem, Romam continuò proficiſcentium, Sedem Pontificiam, Cardinalium titulos, & Monaſteria, ac ſacratiſſima Martyrum loca ſine tecto, corruentibus iam parietibus, pecoribus, & brutis animalibus patere; ideoque æquum eſſe, vt eo loci Pontifex reſideret, vbi Petrus, Apoſtolorum Princeps, Sedem Pontificiam, relicta Patria ſua, relicta natione, volente Deo collocauerat, ac Martyrum, Confeſſorum, ſãctiſſimorumque Pontificum cineribus, & ſanguine auxerat Dominus: vnde Paſtores Eccleſiæ vndequaq; circũſpicientes, Chriſti memores mandatorũ, exẽplis incitati maiorum, quorũ Martyria, & res geſtas ante oculos haberent, ſaluti hominum cõſulerent, B. Petri patrimonium recuperarent,
C quod Pontificũ abſentia, in Etruria, in Sabinis, in Henricis, in Vmbris, in Piceno, atq; in Flaminia à quibuſdam tyrannis fuerat occupatũ. Et quod ſi Pontificem Romanum, aut Italum precibus obtinere à Cardinalibus nequirent, vi eoſdem cogerent ad talem deligendum. Et cum, Gallos numero plures, Pontificem è ſuo corpore creare, audiuiſſent, armati, occupato palatio Apoſtolico, tota nocte cum tympanorum ſonitu [Romanũ, aut Italicum volumus] cònclamarunt. Et cum Cardinales ſummo mane, ſacris Spiritui Sancto habitis, in ſuffragia ire conſtituiſſent, campana Capitolina, & Vaticana, auditæ ſunt, populi conuentum aduocantes, qui ad aream S. Petri poſitus, eadem verba repetebat. Tunc Patres imminen-
D tem cernentes impreſſionem (iàm inter Lemouiceenſes, & reliquos Cardinales Gallos acri exorta diſcordia, cum vtraque factio vnum ex ſuis Pontificem habere contendebat) omnes, quaſi ex abrupto, nulla perſonæ diſcuſſione habita, in Pontificem delegere Bartholomæum Prignanum, Neapolitanum, natus namque erat Neapoli in vico Pandini, prope tabernam meritoriam, quæ Infernus dicebatur, patre, & maioribus Piſanis, matre Neapolitana, gente ignobili Prignana: addoleſcens iuri Pontificio opera ſtrenuè nauata, egregius Doctor euaſerat, Auenione in Contubernio Petri de Monturneo Cardinalis Pamphilonenſis Vicecancellarij diù fuerat, Apoſtolicam Cancellariam rexerat Romæ ſub Pontificatu
E Gregorij vndecimi, à quo ex Archiepiſcopatu Acheruntino ad Barenſẽ translatus fuerat, & tanquam in Romanæ Curiæ praxi exercitatus, amicus erat, ac familiaris Purpuratorum: cum Cardinales Italici affirmaſſent, ſe ea ratione lectos, Pontificatus munus non ſuſcepturos. Tum verò Patres omnes præter duos, Gallum, & Romanum, metu durante, eo animo, & propoſito quidem elegerunt, tanquam legitimus Papa futurus eſſet. Gallus verò dixit, quod tanquam compulſus conſentiret electioni, & extimabat illegitimum eſſe. Romanus autem dixit, quod ob manifeſtã vim, & impreſſionem, nec ſibi, nec alteri ſuffragaturus eſſet, niſi impreſſione ceſſante, libertati ſuæ redderetur. Verùm tumultu omni ſedato, Cardinales omnes, quotquot erant, ipſum more ſolemni in ſummum Pontificem

ſunt

ſunt venerati, & tandem in die ſancto Paſchæ Dominicæ Reſurrectionis 14. Kal.Maij ann.1378. cunctis Cardinalibus approbantibus, Epiſcopis, Cleroque,ac Populo aſtantibus, ante fores Principis Apoſtolorum per Iacobum Vrſinum, Romanum S.R.E. Archidiaconum decoratus fuit corona Regni. Et ſicut ipſe deinceps tàm in Conciſtorijs,quàm in alijs publicis actibus, vt verus, & legitimus Papa ſe geſſit: ſic cuncti Cardinales in omnibus tùm publicis, cum priuatis actionibus tanquam verum, & legitimum vniuerſi Dominici gregis Paſtorem habuerunt, ſalutauerunt,ac venerati ſunt. Inito ergò Pontificatu, Vrbanus ſextus ſtatim à coronatione ſua, quale illi ingenium eſſet, expreſſit. Fuit ſiquidem vir rigidus,durus, aſper, ruſticus, inexorabilis, callidus,arrogans,habendi cupidus, iniuriarum memor, ac vindex, malens metui, quàm diligi, atque cunctis hominibus, & ijs præſertim,qui de eo fuerant optimè meriti, & maximè Purpuratis ingratus, quibus ſæpè iuſta, & honeſta petentibus, cuncta negauit, eoſque grauiſſimis obiurgationibus cum cæteris Curiæ Prælatis vexatos ad magnum ſchiſma incitauit. Poſtridie coronationis ſuæ, Veſperis Pontificio in Sacello celebratis, ſermocinans, aſtantes Epiſcopos increpatione laceſſiuit vehementi, eos periuros,& Dei hoſtes nūcupans, pro eo quod proprijs Eccleſijs relictis, moram traherent in Romana Curia: cui tacentibus omnibus, ſolus Martinus de Salua Cantaber, Epiſcopus Pamphilonenſis, Iuris Pontificij egregius Doctor, & Papæ Referendarius, publicè reſpondit, ſe vnquam fuiſſe periurum, nam Romanam Sedem ſequebatur non propter ſuam priuatam, ſed propter publicam vtilitatem, ſeque paratum eſſe illicò ſuum ad gregem redire;& clam deinde monuit Vrbanum minus cautè ſe geſſiſſe in generali illa reprehenſione. In primo Conciſtorio Cardinalibus aſſidentibus,Prælatiſq; ac numeroſo Curialium cœtu,concionem habuit,cuius thema fuit? [Ego ſum Paſtor bonus?] quo intempeſtiuè omnium,& Cardinalium præ cæteris, ac Prælatorum mores, vllo modo increpationibus impoſito, cœpit redarguere: monuit,vt manus abſtinentes haberent, non dona aliqua, non munera acciperent, dum cauſas agunt, dum patrocinium ſuum beneficia petenti præſtant; in ſimonia deprehenſos, aut cauſas fouentes iniuſtas, ſe acerrimè puniturum eſt interminatus: præterea oſtendit ſibi placere, & ita velle, vt pompam dimitterent, tantamque familiarium turbam, & equorum, cum id quod in tales ſumptus, Romanæ Eccleſiæ pernicioſos, conſumerent, pauperibus,& corruentibus baſilicis reſtituēdis deberetur: ſe deinceps bonorum delectum habiturum dicebat; addens, malos ſuorum flagitiorum pœnas,nulla perſonæ ratione habita laturos,niſi ſententiam mutarent, ſe enim iuſtitiæ in omnibus ſeuerè vacaturum profeſſus eſt. Et quia ſentiebat Cardinales Gallicos de reditu Romanæ Curiæ in prouinciam ſuam aliquando mentionem facere, apertè oſtendit, ſe Romæ manſurum; neque cuiquam ſuadenti, vt inde abiret, obtemperaturum; quod diceret, fundamentum vniuerſalis Eccleſiæ, fideique Chriſtianæ, Romæ iactum, & auctum ad culmen eſſe. Hac oratione, quæ maximum incentiuum fuit ſubſecuti Schiſmatis, Cardinales ſe pulſari rati, ij maximè, qui theſauros Eccleſiæ in morte Pontificum expilauerant,quippe pro animi ſui arbitrio prius agebant,eam grauiſſimè tulerunt, licèt ad tempus diſſimulauerint, & clandeſtinas in eum conſpirationes iniere. Acceſſere etiam alia multa, quæ ſaucios Cardinalium animos ad defectionem incitarunt. Per eos dies ad Vrbē venerat Quæſtor

Paul. Scaliger hoc in loco, Ciacon. in vita Clementis 7. Antipapa, & alij.

Platina in vita Vrbani 6.

A B C D E

A ſtor quidam pontificius, qui pecunias ab ſe collectas Vrbano corã Cardinalibus obtulit: quas Papa reijciens, [pecunia tua tecum] inquit [in perditionem ſit,] & illam recipere recuſauit. Multa alia eiuſmodi fecit, quibus Cardinalium, & Prælatorum omnium iram in ſe concitauit. Eoſdem quoque maximè turbauit, quod pacem inter Eccleſiam, & Florentinos, ac alios Etruriæ confœderatos, ſub vndecimi Gregorij morte initam, firmare recuſauerat, & Othonem Brunſuicenſem Ducem, & Principem Tarentinum, Ioannæ Neapolitanorum Reginæ, quartum maritũ, (habuerat enim Ioanna poſt Andream, & Ludouicum, quorum ſupra meminimus, etiam Iacobum de Aragona, iuuenem formoſiſſimum) viriũ, Tarcagn. in hiſtoria Mundi lib. 17.
B & virtutum genere egregium, quo potiſſimum procurante, pax inita fuerat, pro eius confirmatione adeuntem ſpreuerat. Vnde Cardinales ipſi eum delirum, & fatuum eſſe exiſtimantes, peſſimi Schiſmatis conſilia agitare cœperunt, ob odium in Vrbanum potiùs, quàm ex illegitima electione id agere, aut aſſerere poſſent. Papa magis inſaniens, Romanis Ciuibus, qui Collegium in comitijs offenderant, quibuſcunque rationibus potuit, gratificabatur. Quod Cardinales haud ferre poterant, proindeq; ipſum ferino odio proſequi, & quæ diù contra eum cogitauerant, cœperunt exequi. In primis ergo eorum conſilio, Archiepiſcopus Arelatenſis, Papæ Camerarius, in cuius poteſtate erant ſacra omnia Pontificum
C ornamenta, vt thyara, cruces, veſteſque, nulla abeundi ſibi venia à Papa petita, Anagniam, omnia ſecum afferens, acceſſit. Vrbanus ea re commotus, Guillelmo de Agriſolio, Lemouicenſi, Gallo, Presbytero tituli S. Stephani in Celio monte, Guido de Maloſiuo, Pátauienſi, Gallo, Presbytero tituli S. Crucis in Hieruſalem, Petro de Bernia, Viuarienſi, Gallo, Presbytero tituli S. Laurentij in Lucina, Cardinalibus, qui & ipſi Anagniam acceſſerant, mandauit, vt Archiepiſcopum Arelatenſem captum reducerent. Ipſi verò eius mandata ſpreuerunt. Et cum repetijſſet Arcem S. Angeli à Petro profecto, qui à Gerardo de Podio, Gallo, Monacho Cluniacenſi, & Abbate S. Martini, maioris Monaſterij, Diœceſis
D Turonenſis, Presbytero Cardinali tituli S. Clementis, eo præſidio impoſitus fuerat, illeque eiuſdem Cardinalis monitu eam tradere recuſaſſet, atque à Pontifice defeciſſet, maioris Monaſterij Cardinalem acerrimè increpauit, eique eſt interminatus, quod niſi arcem maturè reddere procuraret, de eo ſupplicium ſumeret. Ioanni de Grangia, Gallo, Monacho, tituli S. Marcelli, Presbytero Cardinali Ambianenſi minatus etiam, quod Franciſco de Vico, Vrbis Præfecto, Viterbientium tyranno, hoſti Eccleſiæ ſecretè faueret. Et Petro Flandrino, Gallo, Diacono Cardinali S. Euſtachij, quod cum Britonibus eiuſdem Eccleſiæ perduellibus, qui circa Vrbem hoſtiliter graſſabantur, clandeſtina quotidie conſilia agita-
E ret, ac ijs pecuniam, à Pontifice acceptam pro receptione molis Hadrianæ, in eius perniciem tribuiſſet; nec ijs contentus, adeò cum eodẽ Pontifice ageret, vt Britonibus ipſis aliquot ſtipendia penderet, quibus receptis eius ſuaſu Britones à Papa defecerant; quæ res non ſine conſenſu, Ambianenſis, Gebennenſis, maioris Monaſterij, & aliorum Cardinalium, Gallicorum, facta cenſebantur. Vrbanus Gallorum Cardinalium machinamenta cognoſcens, duriùs cum ijs agere cœpit, ea cuncta, quæ ab ijs petebantur, reijcere. Ea re ad extremum irritati, exitu menſis Iunij, ſub ſpecie æſtiui vitandi caloris, & peſtilentis aeris, Gallis maximè aduerſi, Cardinales omnes Galli, qui in Vrbe erant, bona licentia ab Vrbano ob-

tenta, Anagniam conceſſerunt. At Pontifex illos contra ſe conſpiraſſe A
audiens,dolens quod ità inconſultò eos abire permiſiſſet,animo eos ad ſe
reuocandi, clementioris auræ captandæ gratia, Tibur acceſſit cum qua-
tuor Cardinalibus Italis, 200. Equitibus, 100. peditibus, vbi quatuor
menſibus manſit. Anagniæ verò cum omnibus ipſorum familijs, & ſup-
pellectili exiſtẽtes Cardinales Galli, 1200. Vaſconum, & Britonum equi-
tum alas,& cohortes ſuis ſtipendijs adduxerunt, & cum Honorato Caie-
tano Fundorum Comite, Campaniæ pro Eccleſia Romana Præfecto
fœdus inierunt,& ſub eius tutela,quæ cogitauerant, agerent. Primùm
igitur Archiepiſcopus Arelatenſis, ſe vacantis Sedis, non Vrbani ſexti
Camerarium eſſe, publicè edixit, & aduerſus eum cœpit habere proceſ- B
ſum. Quatuor deinde Cardinales, cum Vrbano aſſiſtentes, citarunt, vt
ſecum conuenirent, vacante Sede,& ad nouum Pontificem deligendum:
adhuc Camerarius Cardinalium iuſſu, Vrbanum Pontificem citauit, no-
minans eum, Bartholomæum Archiepiſcopum Barenſem, in Papatu in-
truſum,vt ius ſuum tueretur, & proceſſus, contra ſe habitos audiret. In-
ſuper ipſi Cardinales communi conſenſu miſerunt ad eum primùm Prio-
rem Sancti Martini Neapoli, Ordinis Carthuſianorum, ipſum monentes,
vt qui optimè ſciebat, ſe legitimum Pontificem non eſſe, tanquam vir
pius, prudens,& benè doctus, eam dignitatem deponeret, quæ ad eum
nulla ratione ſpectabat, cum & tumultu Populi Romani,vi obtinuerat,& C
non pateretur grauiſſimum ſchiſma in Dei Eccleſia oriri. Poſt Priorem,
Martinum de Salua, Epiſcopum Pamphilonenſem, & demum Iacobum
Cardinalem Vrſinum, quem vt pacis arbitrum ad ſe vocauerant, eiſdem
cum mandatis diuerſo tempore miſerunt: quibus nihil aliud ipſe reſpon-
dit, quam [Ego ſum legitimus Pontifex?] Tum Otho Dux Briſuicen-
ſis, & Tarenti Princeps, nefarium ſchiſma præſentiens, antequam ex-
citaretur, Anagniam, & Tibur, ad Cardinales, & Pontificem acceſſit,
vt operam daret, ne tantum virus in Dei Eccleſia ſpargeretur. In id
præcipuè incumbebat, vt Cardinales ad Pontificem redirent, quod cum
ſe facere poſſe, aliquam ſpem concepiſſet, Tibur ad Pontificem adijt, D
rogauitque, vt Cardinalibus parcens, eos ſuſciperet; & diſpenſaret, vt
Maria hæres Regni Siciliæ, propinquo ſuo, Marchioni Montis Ferrati,
matrimonio iungeretur, quæ res admodum ad ſuborientis ſchiſmatis
extinctionem eſſet profutura. Neutrum tantus Princeps à Pontifice
potuit impetrare. Iam enim Vrbanus animo conceperat fratris ſui fi-
lium, hominem ignauum, & nullius virtutis, Siciliæ Regem, Maria ei
matrimonio iuncta, creare. Tantam eius duritiem cernens, Princeps
inquit, eum Pontificem, non Vrbanum, ſed Turbanum rectius vocari
poſſe, quod proculdubio Eccleſiam omnem turbaturus eſſet. Sed & Ni-
colaus Neapolitanus, egregius iure conſultus, ac tùm Narbonenſis Pro- E
uinciæ Præfectus, qui maximo amicitiæ iure, Vrbano ante Pontificatum
aſtrictus fuerat, eum impensè rogare cœpit, vt votis ipſius Principis ac-
quieſceret. Qui ab Vrbano contemptus, & reiectus, & ad Gallos Car-
dinales acceſſit, & eam factionem conſilijs, & auxilijs publicè iuuit. Otho
vero Dux Briſuicenſis Vrbani pertinaciam ægrè ferens, ab eo diſceſſit,
cum nihilominus, vt legitimum Pontificem continuò eſt veneratus; Ma-
ria autem ipſa Siciliæ Inſulæ Regina capta, in Hiſpaniam adducta eſt,
& ipſum Regnum ab Vrbani obedientia defecit. Ad quinto Idus Au-
guſti iuſſu tredecim Cardinalium Gallorum, ex auctoritate verò Came-
rarij ſe-

A rarij ſedis vacantis, Archiepiſcopus Hidruntinus, Patriarcha Conſtantinopolitanus, poſt ſacra in maiore Eccleſia Anagnina celebrata, aſcenſo ambone, aſtantibus 13. Cardinalibus, & innumera Prælatorum, Clericorum, & Procerum, ex cuncta regione, multitudine, publicè legit, declaratoriam cedulam, ab eiſdem Cardinalibus factam, & expoſuit, Bartholomæum Prignanum Archiepiſcopum Barenſem in Pontificatum intruſum, qui ſe vocari faciebat Vrbanum, & non eſſe, nec vnquam fuiſſe legitimum Pontificem, ſed Antichriſtum, nec pro legitimo Pontifice haberi debere, cum eius electio per impreſſionem, vim, & metum Populi Romani furentis, & in loco non tuto facta fuerit. Deinde Galli
B Cardinales ſub Britonum, Honorati Caietani Fundorum Comitis, & Reginæ Ioannæ tutela, cum Camerario, & omnibus ipſorum familijs, Fundorum Vrbem, haud admodum à Caieta, & Tyrreno mari diſſitam, acceſſere. Et cum ibi Pontificem creare conſtituiſſent, ad tres Cardinales Italos, nempe Petrum Corſinum Florentinum, Epiſcopum Cardinalem Portuenſem, & Sanctæ Rufinæ, Simonem de Bortano, Mediolanenſem, Presbyterum Cardinalem SS. Ioannis, & Pauli tituli Pammachij, & Iacobum Vrſinum, Romanum, Diaconum Cardinalem S. Georgij in Velabro (Franciſcus enim Thebaldeſcus, Romanus, Presbyter Cardinalis tituli S. Sabinæ, Archipresbyter Sancti Petri in aſſiſtentia
C Vrbani paulò ante defunctus erat) clam, ſeorſum, litteras ſingulis miſerunt, rogantes, vt ad nouam electionem accederent, & ſingulis promiſerunt, fore, vt Pontifex deligeretur, ſi id ſecretè haberent. Qui promiſſionibus inducti, Fundos menſe Septembri acceſſerunt. Vbi poſt multa habita conſilia, omnium conſenſu comitium ad nouam electionem in palatio Comitis Fundani ineunt, 12.kal.Octobris anno Domini 1378. Romanum Pontificem, ſeù potius Pſeudopontificem ſecreto ſcrutinio, quemadmodum antea conſpirauerant, in ſchiſmate delegerunt Robertum ex Gebennentibus Comitibus, in Galliarum prouincia Arelatenſi, ſummo genere ortum, quem ex Epiſcopo Cameracenſi presbyterum
D Cardinalem SS. Duodecim Apoſtolorum Gregorius vndecimus creauerat 6. Idus Iunij anno 1371. & ſub nomine Clementis Septimi coronatus eſt ante fores Eccleſiæ maioris Fundorum die Dominico Kal.Nouembris eiuſdem anni 1378. & deceptis Italis, Auenionem illum traduxerunt. Vnde magna diſcordia in Eccleſia Dei orta, & diuturnum ſchiſma omnium peſſimum, quod annis 71. durauit (quinto enim Idus Maij anno Domini 1449. ad pedes Nicolai Papæ quinti Pſeudopontificales infulas, Friderico tertio Auguſto ſupplicante, Felix quartus, alius quintus, Antipapa depoſuit) cum pars Chriſtianorum Principum Vrbano, pars Gebennenſi faueret. Hinc infinita mala, & hæreſes ortæ. Nam
E quod vnus ligabat, alter ſoluebat: fiebantque ex vtraque parte proceſſus, priuationes, anathemata, non ſine magno Dei, & ſuæ Eccleſiæ detrimento, & ſubſannatione. Eadem Eccleſia, Abbatia, Monaſterium, Parœcia, & Sacerdotia cuncta, exercendæ potentiæ cauſa, duobus ſimul concedebantur, quorum poſſeſsionem vt acquirerent, litigantes armis certabant, vnde hominum cædes, rapinæ, lites, agrorum prædationes ſequebantur. Hinc notiſſimum illud bellum excitatum inter Burgundiæ Ducem, & Leodienſes, quo ad triginta hominum millia cædi traduntur. Recordatur & Ciſtercienſis Ordo ruinæ ſuæ, Monaſterijs ſuis Commendatariorum tyrannidi hoc tempore expoſitis. [Gerardus] inquit An-

H 2 gelus

gelus Manrique, in appendice ad primum Annalium Ciſtercientium tomum, cum in ſerie Abbatum Archicœnobij Ciſtercij ſcribens de Gerardo, trigeſimo ſexto Abbate Ciſtercij [electus anno 1371. vltimam, eamque vrgentiorem cæteris alijs, Ciſtercienſis ruinæ cauſam vidit, & doluit; cum Eccleſia diuiſa per longum ſchiſma, & Pontificibus veris, an intruſis, exercendæ potentiæ cuncta largientibus, Monaſteria peruerunt ambientium prædæ: & quæ paulò ante commendæ in defentionem, in proprios obtinentium vſus datæ, in beneficia ſimplicia tranſierunt: licèt cū onere alendorum fratrum, quos quando quis, aut numero pauciores, aut ſolutiores moribus habebat, tanto minori impendio ſuſtentabat. Gerardi iuſſu, eruditè ſatis ſcripſit contra commendas, nec minus acriter inſignis ille Doctor Arnoldus, Veteris Montis Abbas, (Monaſterium eſt eiuſdem Ordinis in Germania fundatum anno 1133.) qui ab vniuerſis Germaniæ Academijs dicitur Nominales relegaſſe, opere Sixto IV. dicato, ſub hoc initio. Commenda eſt Vipera, Sanctæ Matris Eccleſiæ viſcera rumpens &c.] Et cum de Gerardi ſucceſſore ait. [Tenuit clauum Iacobus in Ciſtercio ſub ingruenti Commendatarum turbine, pentionumq; quæ etiam Commendatarijs, de bonis Eccleſiarum ſoluendæ imponebantur, vſque ad annum 1405. quo mortuus &c.] Porrò facilè eſt ignē accendere; at cum ſemel vagari cœpit, & ſubiectam materiam corripere, non niſi difficilè extinguitur: ità ambitione, & exilij protrahendi Sedis Apoſtolicæ in Gallia tot mala in Eccleſia excitarunt, & tanta calamitas fuit in meſſem, ac ſegetem Dei immortalis inuecta, quantam Angelus Domini S. Cyrillo Presbytero, in Carmelo ſacrum facienti, prædixit c. 3. hiſce formalibus: [Veh coronæ ſuperbiæ brutorum calcibus conculcādæ: vnde eſt ſuperbia, niſi quod ex ſanguine diſtillante? cum ſtillæ ceſſauerint, non rubeſcet corona, ſed liuida conculcabitur. Veh Sponſo glorioſo creato ad ſonum cymbali exultantis. Et veh ſponſis confertis malis punicis laureatis. Sponſus ſponſam Virginem proſtituet, & fratres ingredientur ad eam. Ipſe quidem iniquus iniquos miniſtros habebit fornicantes cum ſponſæ virginibus. Et ſponſus ſuæ ſponſæ dotis obliuiſcetur propter craſſitudinem, & mollitiem, ac monilium diuitias: ſponſæ ſuæ ornamentorum muneribus cæterorum quibus delectabitur perfruetur in talamo. Ornabit thalamum, dilatabit templum, & numerum militum ampliabit, & neceſſarios prædicabit ſponſæ ſuæ diuitijs, non opibus hæreditarijs: lilia, & flores ex pratis virginis longè, latèque diffuſis carpentur, quibus ſolita eſt honorari. Sponſus Syon cum cæteris paranymphis vacabit ſuperuacuis, & quietis ſufficient eis thalami purpurati, equites falerati, calices aureati, & pueri variati. Hortus ſponſæ ſpinis, tribuliſque replebitur, & ab exteris occupabitur.] & cætera, quæ de Cyrillo refert B. Theoloſphorus Cuſentinus Presbyter, & Eremita, qui nimium dolens, ac gemens ſuper inundante malitia, & abhominationibus Chriſtianorum, & præſertim Eccleſiæ ſub Pontificatu huius Vrbani, triſtique nimium de malis inſtantis ſchiſmatis, oranſque pro eius reformatione, Angelicam tandem habere viſionem promeruit, & conſolatoriam habere reſpōſionem ann. Domini 1386. circa auroram diei Reſurrectionis Dominicæ, vt ipſe teſtatur in ſuo inde confecto opuſculo, De magnis tribulationibus, & ſtatu Eccleſiæ, Venetijs impreſſo per Bernardinum Benalium cuius alibi mentionem fecimus. Vrbanus ergo ſextus *fera vltima*, ideſt peſſima, à Vate noſtro vocatur; *aſpectuque terribilis*, quia me-

A tui potius,quam diligi malebat. Genuenſes odium, quod in Venetos mẽ- *Paul.Scaliger hoc in*
te conceperant, oſtendunt, aſcito in ſocietatem belli Ludouico Hunga- *loco.*
riæ Rege, Auſtriæ Duce, Patriarcha Aquilegienſi, & Franciſco Carra- *Plat.in Vita Vrbã-*
rio: cum à partibus Venetis eſſent Perinus Lucignanus, Cypri Rex, & *ni ſexti.*
Barnabas Vicecomes,& vtrimque dubio marte acriter pugnatur, terra,
marique omnia depopulantur, ferro, ac igne abſumuntur: tunc primum
à Theutonico quodam Bombarda fuit inuenta, à ſonitu, & tonitru ſic di-
cta; nulla erat Venetorum ſcapha, nullus lembus, qui duas Bombardas
non haberet ad minus, quibus multi Genuenſes, vt à re inſolita, nec ad
præcauendum ſcita, opprimebantur: ſingulæ enim Bombardæ vno ictu,
B binos, ternoſque plerumque necabant, cum præſertim in triremibus de-
clinare ictus,vt in terra, non liceat. Acceſſit tum Venetis etiam Caloioã-
nes, Græcorum Imperator, qui Peram Genuentium Vrbem, Conſtanti-
nopoli vicinam aggreſſus eſt oppugnare, At Andronicus eius filius,Pa-
tri, ac Veneto æquè infenſus, Thurcarum, Bulgarorumque præſidijs, &
ſocietate fretus, eam acerrimè defendit: eoque terroris Patrem deduxit,
vt ad Genuentium partes ſtatim tranſiret. Vrbanus autem inter Chriſtia-
nos paci componendæ non intentus, vt parerat, ſed iniurias à Ioanna *Idem loc.cit.*
Neapolitanorum Regina acceptas vlciſci cupiens,Ludouicum Hungariæ
Regem impulit, vt Andreæ fratris mortem, ſe adiuuante vlciſceretur.
C Et Carolum de Durazzo, alterius Caroli, filij Ludouici de Durazzo,fra-
tris Roberti Neapolitanorum Regis filium, in Neapolitanorum Regem
coronaturum ſponduit. Qui Carolum, in Taruiſinis contra Venetos di-
micantem, in Ioannam concitans, res Venetorum propè afflictas meliuſ-
culas fecit. Itaque Carolus ex Hungaria contra Ioannam accitus, cum
octo millibus equitum in Italiam venit. Aretium,Guelphorum,& Gibel-
linorum ſeditionibus agitatum, ſuam in poteſtatem redegit. Florentini
veriti ne tanti impetum Regis ſuſtinere non poſſent,pacem à Rege qua-
draginta millibus nummis aureis redimunt. Inde Carolus, ſalutato Ro- *Tarcagn.lib.17.*
mæ Vrbano,Regnum ingreſſus ſuperatis etiam Ioannæ Ducibus Neapo- *Camillus Tutini de*
D lim, dedentibus Ciuibus, capit, atque Ioannam, quam laqueo ſuſpendit *variet. fortunæ c.2.*
22.Maij 1382.eodẽ in loco,quo ipſa Andreã virum ſuum ſuſpẽderat,atq;
3 Nonas Nouẽb.ann. 1382. Generali totius Regni Cõcilio,in area Arcis
nouæ congregato, eſt illi Regnum Pontificia auctoritate confirmatum.
Dum Neapoli, atque Aretij hæc agerentur, noua belli nubes Italiam
inumbrauit. Nam Ludouicus Andegauenſis, à Gallorum Regibus origi-
nem ducens, & quem Ioanna Regina Auenione ſibi in filium adoptaue-
rat, & cui Clementis Pſeudopontificis auctoritate publicis litteris Nea-
politanum Regnum dederat anno 1379. Italiam cum triginta millibus
equitum ingreſſus, non longè à Bononia conſederat, à Clemente Anti-
E papa impulſus, non tàm,vt Reginam Ioannam obſeſſam liberaret, quàm
vt Vrbanum armis Pontificatu deijceret. Ludouicus per Marſos iter fa- *Platina ibidem.*
ciens, ad Caſſinenſem ſaltum iàm peruenerat. Adhuc ad duodecim mil-
lia equitum expectabat, qui Italiam ingreſſi, Duce Andegrauio, per Pla-
centinum, Lucenſem, Florentinum, Senenſem agrum iter facientes, Are-
tium iam peruenerant, Vrbemq; à Guelphis introducti, poſt illatam ab
Alberico Cladem diripuere. Interea Ludouicus Andegauenſis ſaucius
quinque vulneribus, ſibi ab Alberico à Cuneo Caroli Regis exercitus
Duce illatis, menſe Septembris 1383. moritur. Quocirca Andegrauius
in Gallias redijt, ipſique milites bini, terniuè mendicantes etiam in patriã
ſe

ſe contulerunt. Vrbanus terrore Gallico liberatus, Neapolim ſe confe- A
rens,à Rege petit, vt ſibi liceat,quendam Butillum, ineptiſſimum, viliſſi-
mumque nepotem ſuum, Capuæ creare Principem: quod cum impetra-
re nequiuiſſet, ſub ſpecie iuſti, & honeſti, minus vrbanus,ac nulli gratus,
ad minas conuerſus, eò iracundiæ Regem compulit, vt cuſtodijs adhibi-
tis, per aliquot dies in publicum prodire nequiuerit. Verùm diſſimula-
ta ad tempus iniuria, Nuceriam ad vitandos æſtus (vt ipſe aiebat) cum
bona Regis venia profectus, communitaq; firmiſſimis præſidijs Vrbe,de-
cem,& octo Cardinales creat. Poſtremò verò, & proceſſum (vt com-
muni more loquamur) contra Regem inchoauit, miſſa de more citatio-
ne. Rex breui ſe Nuceriam venturum reſpondit, diluiturumque obiecta B
crimina, non verbis modò, ſed etiam armis. Nuceriam ergo cum ſatis
magno exercitu veniens, vrbem obſidet, multos ad pugnam venientes
occidit, & Butillum, Papæ Nepotem, pro quo Capuæ Principatum pe-
tierat, captum in carcerem conijcit. Vrbanus furijs refertus, neſcienſq;
aliter ſibi ſatisfacere, ſeptem ex veteribus à ſe creatis Cardinalibus fœ-
diſſimum in carcerem truſit, dicens cũ Rege contra ſe coniuraſſe. Dein-
de magna aureorum quantitate oblata Raymundo Balciano,è gente Vr-
ſina, Nolani Comitis filio (ſunt qui dicunt,vt Scipio Ammiratus, & Fili-
bertus Campanilius, Thomã de Sancto Seuerino Montiscaglioſi Comi-
tem, ac totius Neapolitani Regni Proregem, Vrbanum à Nuceriana ob- C
ſidione Pontificem liberaſſe) eiuſque copijs, quas ſub Rege Carolo du-
ctauerat, hiſque tutatus, & cum tota Curia ad proximum Barenſe littus
deductus, Genuentium triremes, ad id inſtructas, parataſque conſcen-
dit. Quibus dum Genuam deſertur, ex ſeptem Cardinalibus, Nuceriæ
captis, quos diù in fœdiſſimo carcere clauſos detinuerat,quinque nempe
Ioannem Archiepiſcopum Corfienſem, Presbyterum Cardinalem San-
ctæ Sabinæ, Marinum de Iudice, Amalfitanum, Archiepiſcopum Taren-
tinum S.R.E. Camerarium presbyt. Card. Sanctæ Pudentianæ, Bartho-
lomæum de Cothurno,Genuenſem,eiuſdemque Vrbis Archiepiſcopum,
Presbyterum Card. S.Laurentij in Damaſo, Ludouicum Donatum, Ve- D
netum, eiuſq; nationis, ſub titulo S. Marci Presbyterum Cardinalem,&
Gentilem de Sangro, Neapolitanum, Diaconum Card. S.Hadriani, fera
immanitate,& pluſquam barbara feritate cruciatos,tãdem 4.Non. Ianua-
rij, anno Dom. 1385. ſaccis, ſiue culeis inſutos in mare demerſit. Ex his
clariſſimè patet, quàm fuerit Vrbanus ſextus *fera vltima*, ideſt peſſima,&
aſpectu, ſiue ſpiritu *terribilis*, & quomodo *detraxerit Stellas*, ideſt Cardi-
nales demerſerit in Mare. Sub ſuo etiam Pontificatu *fugierunt aues*, nem-
pe Cardinales, qui ipſum creauerant ab ipſo defecerunt, & Antipapam
Clementem crearunt; & qui ab ipſo deinde creati ſunt, eum comitari
non poterant: *& reptilia tantummodo remanſerunt*, nempe eos Cardina- E
les, quos ſaccis inuolutos,& in mare demerſos reptilibus mandauit. At
verò mortuo Ludouico Rege Hungariæ, qui Hungariæ Regnum Ma-
riæ, eius filiæ, & quam Sigiſmundo, Vinciſlai Romanorum Cæſaris fra-
tri, matrimonio copulandam, ex teſtamento legauerat,Hungariæ proce-
res, quibus admodum diſplicebat,ſi Sigiſmundus iuuenis,& viribus debi-
lis eis imperaret, ad Hungariæ Regni coronam inuitarunt Carolum de
Durazzo Regem Neapolitanorum. Qui eò profectus, & de omniũ con-
ſenſu, etiam Mariæ, eiuſque Matris Eliſabeth Reginæ,quondam Ludoui-
ci Regis vxoris, in Hungariæ Regem ſolemniter coronatus, dum conui-
uat,

Scipio Ammiratus cùm de familia Sãſeuerina, Filibert. Campanilius ibidem Don Camillus Tutini de variet. fortuna cap. 2. & alij.

S. Anton. hiſt. par. 3. tit. 22. cap. 2.

Ioãnes Tarcagn. vbi ſupra.

A uat; curante Regina Eliſabeth, quæ odium diſſimulauerat, obtruncatur
quinto Non.Iunij, anno 1386. Vrbanus vero Genua Romam appulſus,
audita Caroli morte, preſſus deſiderio (vt ipſe aſtruebat) videndi Neapo-
lim, Ferentinum vſque proficiſcitur: ea intentione reuera, vt Margaritã
de Dyrrhachio Reginam, Caroli Regis vxorem, quam eiuſdem Pontifi-
cis nomine, & iuſſu Gentilis de Sangro tit.S.Hadriani Diaconus Cardina-
lis, & Apoſtolicæ Sedis Legatus 7.Kal.Decembris ann.1381.Rege, & cũ-
ctis Neapolitani Regni Proceribus aſtantibus, diademate aureo corona-
tam inunxerat in Eccleſia S.Mariæ de Coronata, & Ladislaum admodum
puerum, & Ioannam, Caroli filios, deturbaret paterna hæreditate. Mul- *Plat.in Vit.Vrb.6.*
B ti enim Proceres, Ludouico Andegauenſi ſtudere ſoliti, ſpem ei ſummi-
niſtrabant regni potiundi. At Caietæ Vrbis Ciues fideliſſimi, quorum fi-
delitati ipſi vltrò ſe dederant, & eos in vita retinuerunt, & regnum cum
ſumma laude ſeruarunt. Pontifex itaque, re infecta, Romam rediens, cũ
magno apparatu, honoreque ſuſceptus eſt. Verum haud multò poſt à
Bandereſijs inſidias perpeſſus ſit; quas certè omninò deuitauit, & ſuſtulit,
creatis vna die nouem, & viginti Cardinalibus. Tandem Pontificatus ſui
infœliciter acti anno 11. menſe 6.die 7. Vrbanus 6.*fera crudelis, vniuer-*
ſa conſumens, vt patet ex dictis, non ſine ſuſpicione veneni (tumuit enim *S.Antonin. hiſt.p.3. tit. 22.cap.2.*
corpus eius poſt obitum) Romæ moritur, die Veneris, Idib. Octob. ann. *Petrus Boninſegnius*
C 1389.& in Baſilica S.Petri ſepelitur, paucis, aut nullis flentibus mortem *hiſt.Flor.lib.4.*
eius, vtpote hominis ruſtici, inexorabilis, aſperi, rigidi, duri, callidi, arro-
gantis, iniuriarum memoris, vindiciſque, metui potiùs, quàm diligi cu-
pientis, & cunctis ingrati: & ideò dixit Vates, *Infernus*, ideſt Sepultura,
te expectat. Terribilis es, & quis reſiſtet tibi? Alia Vrbani 6. geſta videri
poſſunt apud Petrum Boninſegnium Florentinæ hiſt.lib.4. & apud Car-
dinalem Ægidium Viterbienſem in hiſt. 20. ſæculorum, qui etiam adijcit,
Vrbani mortem Principibus admonitioni eſſe debere, vt ſciant, ſe ſum-
mo loco à Deo poſitos, vt generis humani commodis proſpiciant, non vt
ſuis cupiditatibus ſatisfaciant; & eum, qui Vrbanus vixerit, ſe quoque
D Vrbanum moriturum ſperare poſſe. Ad figuram veniamus. Exprimitur
iſte Pontifex in figura tanquam *Draco, habens caput humanum, auriculas*
aſininas, coronam regiam, ex qua galea prominet, Thurcarum more retorta, vt
intelligamus eum, hominum fuiſſe ruſticum, callidum, vindictæ cupidum,
vniuerſam Europam, & circumiacentes regiones veneno ſuo, inſidijs, &
artibus inficiente. *Caudæ alterum caput ineſt, gladium euomens, & ignem*
conflans. Et Clementem ſeptimum Antipapam ſignificat, qui veri Ponti-
ficis acta reſcindens, potiſſima cauſa fuit, vt bellis, atque hæreſijs omnia
replerentur, & Commendarum in proprios obtinentium vſus inuenta cõ-
ceſſione, Eccleſiæ, Abbatiæque, ac Monaſteria deſolarentur. *Nouem ſtel-*
E *læ intra circulum è cauda contorta Draconis reſultantem*, Ioannam Reginam,
& octo Cardinales illos ſignificant, qui Clementis Pſeudopontificis par-
tes ſunt ſecuti. *Tres magnæ ſtellæ*, denotant Ioannam Reginam, Ludo-
uicum Andegauenſem, & Carolum de Durazzo, qui Vrbani vafricie, at-
que artibus, vitam cum morte violenta commutarunt, vt diximus. *Quin-*
que illæ ſtellæ intra Lunam exiſtentes, præfatos quinque Cardinales à Pa-
pa Vrbano in mare demerſos ſignificant. Luna enim Domina Maris eſt,
& appellatur.

VAT.

V A T. XVI. A

Bonifacium nonum præſagit .

Occaſionem filij Balael ſectabuntur .

B

C

D

Genus nequam Vrſa catulos paſcens,& in quinque Romæ ſceptrum conturban-
tes nouæ, & in triginta ſex annos miſerè ambulabit primus finis ſectæ haben-
tis quinque filios, à figuris enim moďus eſt . Aerea quoque Ciuitas barbaros E
idem recipiet . Cum autem videbis vrſam matrem canum miſerabiliter luge
in altitudine Cæli,vt à Deo conſequaris auxilium . Multos decipies nequiſsi-
me ſub aliena pelle, immutata enim viſum fallacem conuertis, in terra abſcõ-
dens,& deceptionem faciens . Vaticinium hoc 16. in ordine vaticiniorum
Pontificum, ſicuti & ſequentia vſque ad 30. in quibuſdam opuſculis co-
rundem vaticiniorum nõ Vati noſtro Abbati Ioachim, ſed Anſelmo Epi-
ſcopo Marſicano tribuuntur,cum tamen reuera omnia ſint noſtri Prophe-
tæ Beati Ioachim; probaturque ex ijſdem opuſculis primò in lucem edi-
tis, impreſſiſque in Vico Equenſe, apud Ioſeph Cacchij, quorum vnum
eſt

A eſt apud me, quod explicandum aſſumpſimus, eſtque illi titulus *Ioachini Abbatis Vaticinia circa Apoſtolicos Viros*. Et ſequitur immediatè Italica lingua ſic. *Le Prophetie dell' Abbate Gioachino intorno alle Vite de Sommi Pōtefici*. In quo, nulla facta Anſelmi Marſicani Epiſcopi mentione, omnia Prophetæ Abbati Ioachim aſcribuntur;& Paſchalinus Regiſelmus in notis vaticiniorum eorundem, non Anſelmum,quem in alijs opuſculis, alibi impreſſis,expreſſum viderat,ſed Ioachim Abbatem dictorum vaticiniorum auctorem fuiſſe conſtanter affirmat, dicens. [*Nos vnicuique iudicium relinquemus, pro conſtanti omnia Ioachimi eſſe dicentes, & vana ſomniare, qui aliter cenſeant, ſiue Græci, ſiue Latini homines*.] Et in notis ad Vaticinium

Paſchalin. Regiſelm. in notis Vaticiniorū Pontificum Abbatis Ioachim.

B 16.ait [*Cuidam Anſelmo Epiſcopo aſcribuntur ſequentia,nos Ioachimo,alij Rabano cuidam accepta ferunt, ſuum eſto cuiuſque iudicium per me ſartum tectū, modò ſuperioribus connectantur*. Præterea nonnulla vaticinia, qualia ſunt 27. 29.30. è Ioachimi ſcriptis tradit exaraſſe ad verbum in ſuo opuſculo de magnis tribulationibus, & ſtatu Eccleſiæ B. Theoloſphorus Cuſentinus ſupracitatus,vt eſt videri pag.21.& pag. 27. reliqua item vaticinia, vt autumo inuenirentur in eodem Theoloſphori opuſculo, quod magnū erat, ni Frater Ruſticianus illud abbreuiaſſet, & abbreuiatum typis dediſſet; licèt vaticinia 26.28. & 29.paucis mutatis, & additis, S. Rabano aſcribat pag. 25.& 26. Vrbano igitur ſexto communi Purpuratorum vo-
C to ſub nomine Bonifacij noni ſuffectus eſt 4.Nonas Nouemb. ann. Dom. 1389. Petrus, aliàs Petrinus Tomacellus, dum ſuæ ætatis agebat circiter trigeſimum, teſtibus Sabellico, Genebrardo, Platina,& alijs. Pater eius dicebatur Nicolaus Tomacellus, patria Neapolitanus, ſicut nobilitate inſignis ex præſtantiſſima Tribu Nidi, ſic antiquitate celebris. Dicunt quidam Thomacellæ familiam eandem prorſus eſſe, quæ & Capecia,quæ Troianam agnoſcit originem. Sed alij affirmant eandem omninò eſſe,quæ & Cibò,familia quidem in Italiam aduecta ab Vrbe Græca Cibon, à Cibonio Caldæo eius Auctore ità dicta. Faſſa eſt hanc veritatem Caſſinenſis Congregatio, quæ multis, & eximijs à Bonifacio 9. affe-
D cta beneficijs,gratitudinis ergò eidem Bonifacio ſedenti, ſiniſtraq; manu librum tenenti marmoreum ſimulacrum erexit, in Baſilica S. Pauli extra Vrbem locauit,ac formalia verba incidit.

Marcus Ant. Sabellicus En.10. lib.11. Genebrardus lib. 4. Chron. Platina in Vit. Bonif. 9. Franciſcus Ioannettus in hiſt. Pontificum, & alij.

BONIFACIVS IX.
STIRPE TOMACELLVS.
GENERE CIBO.

Mater eius vocabatur Gratinola ex familia Filimarina Neapolitana eximiæ Tribus Capuanæ, non minus nobilitate, & Vrbium, Oppidorū, & Feudorum ditione, quàm antiquitate Neapolitano in Regno clariſſima: dum aut à Filmaro Goeto, aut ex vno ex filijs Marini ex Principi-
E bus Capuæ, quod certius auctumo, traxiſſe fertur cognomentum; cuius præclara extat memoria in monumentis ſcriptis tùm quando Neapolis, vt Reſpublica regebatur, tùm etiam quando primorum Regum parere cœpit imperio. Habuit enim ſemper Filamarina Gens Viros in pace, & in bello potentes, quorum conſilio,& virtute tàm Reſpublica,quàm Reges tutati ſunt. Eccleſia Romana quoque tantæ familiæ habet experimentum, dum præcipuas, atque nimium arduas prouincias Filimarinis commiſerit, Eccleſias regendas deſtinauerit, ac multis proinde honoribus aſſecerit. Et nunc inter Purpuratos Patres veluti cœleſte ſydus emicat Aſcanius Filimarinus Presbyter Card. tit.S.Mariæ in Ara Cœli S.R.E.

Monumētum Tabularij S. Scholaſticæ de Sublacu de ann. 963. in quo nominatur Dominus Madius Filimarinus, & refertur à Chioccarello in vit. Archiep. & ab alijs modernis Auctoribus, item monumentum tabularij S. Sebaſtiani olim S. Petri à Ca-

I orna-

ſtello, de ann. 1026. in quo Gregorius Filimarinus vocatur Præfectus Vrbis, & refertur à Recentioribus, monumēt. Archiuij S.Georgij Maioris Neap. de ann. 1080. in quo appellatur Dom. Matthæus Filimarinus Pater Marini, & adducitur à Filiberto Cāpanilio, Abrahā Bzouio, Chioccárello, & alijs, monumētum S. Laurentij Amalphitani de anno 1085. in quo fit mentio Domin. Ioannis, & Petri Filimarini. De Stephano Filimarino Archiepiſc. Tarentino de ann. 1102. vide Ioannem Iuuenem de antiquit. Tarētinor. Campanilium, Bzouium, & alios, Matthæus Filimarinus ſub Gulielmo Nortmādo huius nominis Siciliæ Rege 1. in ordine Regū 2. de ann. 1158. Dominus Carmigni, & Regni Mareſciallus, Marinus Filimarinus Sacri Palatij Apoſtolici Auditor, S. R. E. Vicecancellarius, & denique ann. 1252. Idibus Ianuarij ſub Innoc. 4. Archiep. Capuanus, ac decem Pō. tificibus Maximis inſeruiuit teſte Reuerendiſſ. Abb. Vghello in ſua Italia ſacra quem conſule de cæteris.

ornamentum, Archiepiſcopus Neapolitanus, cuius virtutes heroicas, & A
actiones, ab omnibus animarum ſaluti Præpoſitis imitandas, aliqualiter delineauit eruditiſſimus amicus noſter Reuerendiſſim. Pater Don Ferdinandus Vghellus Abbas Ciſtercienſis tom. 6. ſuæ Italiæ Sacræ, Verbo [Neapolitani Archiepiſcopi.] num. 58. & ante Vghellum doctus Pater Magiſter Mauritius de Gregorio Ord. Prædicatorum in ipſo limine ſuæ expoſitionis Laconiæ Paraphraſticæ omnium Bullarum. Cæterùm quod Bonifacij noni mater diceretur Gratimola, & non Catarinola, vt alij ſcripſerunt, apertè patet ex eiuſdem Bonifacij litteris, datis Peruſij Kal. Maij ſui Pontificat. ann. 4. dum ſub tali forma Genitrici ſuæ epiſtolam dirigit. [Bonifacius &c. Dilectæ in Chriſto filiæ nobili Mulieri Gratimolæ Filimarinæ Domicellæ Neapolitanæ Genitrici noſtræ ſalutem, &c.] Hanc B
eandem Gratimolam agnouit quoque Gregorius duodecimus in quodā diplomate dato Caietæ Kal. Auguſti ſui Pontificatus ann. 4. quod (Andrea Victorello teſte) aſſeruatur in eiuſdem Gregorij Papæ 12. Regeſtu de diuerſis formis fol. 116. Petrus, ſiue Petrinus itaque Tomacellus ſolis tribus Minoribus Ordinibus Neapoli inſignitus, Romam delatus, adeò cordi fuit Vrbani Papæ ſexti, vt eum ſtatim Acolytum ordinauerit, Prothonotarium Apoſtolicum fecerit, ac in quinto decimo die poſt eius Romæ aduentum in quatuor temporibus Aduentus Domini menſe Decembri ann. Dom. 1381. Diaconum Cardinalem tit. S. Georgij in Velabro, & C
deinde Presbyterum Card. tit. S. Anaſtaſiæ creauerit. Ad Petri tandem Apoſtolorum Principis Cathedram ſub nomine Bonifacij noni conſcenſus, taliter eiuſdem Petri fluctuantem Nauiculam gubernauit, & rexit, vt cæteros omnes prædeceſſores ſuos Pontifices longe ſuperauerit. Audire placeat ſuper hoc omnibus numeris docti, & eruditi Eminentiſſimi Cardinalis Aegidij Viterbienſis teſtimonium regiſtratum in ſua hiſtoria 20. ſæculorum, quæ Romæ aſſeruatur M.S. in Bibliotheca Angelica ſui Ordinis Eremitarum S. Auguſtini. [Bonifacius nonus (inquit Card. Ægidius) omnium, qui vnquam fuerunt Pontificum vt maximè iuuenis, ità & maximè integer, maturus, & grauis: & ſi florente ætate iuuenis, præter morem, extitit tàm inſigni virtute ſenex, ac velut id faſtigium nemo iunior, D
ità nemo attigit modeſtior, prudentior, grauior; agebat is ætatis annum circiter trigeſimum: quem homines in ætatis flore tanta ſapientia, virtute, moderatione præditum, non vt hominem ſuſcipiebant; ſed vt Numinis effigiem colebant, admirabantur. Nihil in illo iuuenile, nihil leue, nihil præterea, quod vel ad luxus, vel ad voluptatem, mollitiem inclinaret, facilis alijs, vni ſibi durus; ad bonos excipiēdos mitiſſimus, leniſſimuſque, ad malos coercendos ſeueriſſimus, atque conſtantiſſimus; vtrumq; in Pontifice damnabat, in probos, improboſque æquam vel manſuetudinem, vel ſeueritatem: cum altera in alteros, altera vti in alteros oportere. . . . . E
Nemo hoc Pontifice in conſilijs capiendis prudentior, nemo in rebus diſponendis accuratior, nemo in peragendis celerior, expeditior: primus vim Populi Romani in Pontificem retulit, primus in Hadriani Mole Arcem firmauit, primus Tiberis aditus, Ponteſque communijt, &c.] *Genus* ergo *nequam Vrſa* ſcilicet Vrbanus ſextus, cuius cauſa ſchiſma in Eccleſia Dei ortum erat, *catulos pauit*, nempe Petrum Tomacellum Neapolitanum, & Coſmatum Melioratum Sulmonenſem, in Romana Curia aluit, & tenuit, qui ei in Pontificatu ſucceſſerunt, & tranſmiſit *in quinque* Pontifices *ſceptrum* Pontificium cum ſchiſmate, *conturbantes ſceptrum noua Romæ*,

quæ

A quæ tunc Senatores admittebat ad ſui libitum, & Cõſeruatores ſuo arbitrio deligebat, hac arte vſus prudentiſſimus Pontifex. Bonifacium nonũ Aſſiſij agentem, Legati Populi Romani adierunt, vt Aſſiſio Romam proficiſceretur. Id etſi percuperet Bonifacius, diſſimulato tamen ſuo deſiderio, renuit, aſtruens, Romanos, ex nobilitate externa Senatores noluiſſe recipere, contra priorum Pontificum conſtitutum, & quod Romanæ Cameræ Conſeruatores ſuo arbitrio delegiſſent, homines quidem parum idoneos, quorum ignauia Bandereſijs omnia licerent. Tum Romani Magiſtratus ex Populi auctoritate, vt Papæ gratum facerent, Nicolao Columna potiſſimum auctore, & Bandereſios tollunt, & Malateſtam *Ciacconius, & Platina in eius Vita, & Tarcagnot. lib. 17.*

B Pandulphi filium, Piſaurenſem Regulum. virum doctum, & prudentem, Pontificis nomine in Senatorem recipiunt, Conſeruatores admittunt; omnia demum faciunt, ac ſe facturos ſpondent, quæ iuberet Põtifex, & auri ſummam Pontifici mittunt, atque eum ad Vrbem vocant. Romam ergo ingreſſus Pontifex tantum conſilij, & prudentiæ habuit, in recuperanda Eccleſiaſtica ditione, vt magna mole Hadriani, mœnibus, & turribus, Capitolio, & Pontibus Vrbis dominatu liberè potitus ſit; & primus Romanorum Pontificum Populi Romani vim omnem in Papam tranſtulerit, creatis ſuo nutu Magiſtratibus omnibus, munitaque S. Angeli Arce in Mole Hadriani ſita ad Tiberis pontem, quo ab Vrbe in Vaticanum itur:

C munitiſque item Pontibus, quibus in Tranſtiberim Romani commeant. Pontificiam ditionem mirum in modum ſtabiliuit, Vrbis tandem ſummũ Imperium ciuibus dedentibus obtinuit, & Pontificum auctoritatẽ eo vſq; nutantem confirmauit anno 1398. Nulli Pontificum tanta obſeruantia, & obedientia contingit, quanta Bonifacio nono, Populo Romano omnia ſibi tradente. Roma ergo à Pontificatu noni Bonifacij *in triginta ſex annos miſerè*, ideſt ſine libertate ambulauit, in quam ſe repoſuit anno Dom. 1434. quo creatis ad ſui libitum Magiſtratibus, quos ipſi Gubernatores appellabant, pænes quos vitæ, & mortis hominum ſumma poteſtas erat, occupatoque Capitolio, Senatorem ſauciauit, & Eugenium tunc Ponti- *Plat. in Vita Greg. Pap. 23.*

D ficem, altera veſte, nempe Monachali, indutum, Vrbe fugere coegit. Bonifacius nonus fuit *primus finis ſectæ*, & prout in alijs eorumdem vaticiniorum opuſculis legitur, *primus filius feræ*, Vrbani nempe ſexti, qui *habuit quinque filios*, ideſt quinque Pontifices durante ſchiſmate ſucceſſores, hunc ſcilicet Bonifacium, Innocentium ſeptimum, Alexandrum quintũ, Martinum quintum, & Eugenium quartum, qui clauum Eccleſiæ Catholicæ tenentes contra Pſeudopontifices, durante adhuc ſchiſmate, veſte pontificia induti, è viuis exceſſerunt: cum tamen Gregorius duodecimus, Innocentio ſeptimo ſubſtitutus, & Ioannes 22. aliàs appellatus 23. Alexandro quinto ſuffectus, Pontificio honore, & dignitate priuati ſint,

E ille quidem die 5. Iunij 1409. à Patribus in Piſano Concilio congregatis; hic vero die 31. Maij 1415. in Conſtantienſi Cõcilio. *A figuris enim modus*, ideſt medius, *eſt*, ſupple Bonifacius nonus, nam inter Vrbanum ſextum, & Innocentium ſeptimum Bonifacius intermediat, qui ſucceſſiuo, & continuato ordine nutantem Petri nauiculam rexere vſque ad obitum: reliqui verò non ità, ſiquidem, vt patet ex dictis, poſt Innocentium ſeptimum Gregorius duodecimus ad Petri Cathredam fuit euectus, à qua tandem pulſus fuit à Piſano Concilio; poſt Alexandrum quintum, Gregorij 12. ſucceſſorem, Ioannes 23. Romanæ Eccleſiæ thronum conſcendit, à quo tandem exactus fuit à Conſtantienſi Concilio; à quo Martinus

quintus in eius locum ſuffectus eſt, & poſt eum Eugenius quartus, vltra quos alius Papa non legitur, qui cum Pſeudopontificibus vſque ad obitum ſuum pugnauerit, diſceptaueritque, vt prædicti; aſſignari proinde non poteſt alius Pontifex, qui continuato ordine vitam in ſchiſmate excederit, & qui medius ſit inter alios duos Pontifices ſucceſſiuè, & vnũ poſt alium immediatè creatos, & vſque ad vltimum vitæ diem cum Antipapa in certamine, & diſputatione conſumptos: poſt Eugenium 4. delectus quidem fuit Nicolaus quintus, at certè, deleto, & prorſus extincto prius ſchiſmate, mortuus eſt. Igitur ex tribus Pontificibus, qui vnus poſt aliũ immediatè ſucceſſerunt, & qui ſchiſmate vigente, Petri vacillantem Cathredam conſtantiſſimè gubernarunt, medius eſt Bonifacius nonus. Prima figura eſt Vrbanus 6. ſecunda Bonifacius 9. tertia Innocentius 7. *Ex figuris*, ergo *medius eſt* Bonifacius nonus, de quo eſt ſermo, & ſub cuius Pontificatu *Ærea quoque Ciuitas*, nempe Alma Vrbs Roma, ad quam totius Europæ Æs conducitur *Barbaros*, ideſt homines ex omni natione *recepit* occaſione Iubilæi ann. 1400. celebrati, quo in Vrbem innumera ferè multitudo ex Gallia præſertim religionis cauſa intrauit. Fuit Bonifacius nonus vnus inſigniorum, & prudentiſſimorum Pontificum, quos vnquam Roma vidit, & qui plus timoris, obſeruantiæ, & obedientiæ, apud Romanos ciues obtinuit. Dimiſit Cameram Apoſtolicam ditiſſimam. Statuerat enim, nullum ad Epiſcopatum, vel Abbatiam, vel Sacerdotium aliquod promouendum eſſe, niſi dimidia parte primi anni reddituum Cameræ Apoſtolicæ perſoluta, neceſſitati Eccleſiaſticæ ſubleuandæ, primi anni dimidiatos prouentus ærario Apoſtolico perſoluendos in perpetuũ ſtatuit, priuſquam gratiam Apoſtolicam conſequerentur. Quoad mores irrepræhenſibilis extitit, & præcipuè continentia, & eius commendantur honeſtas. Ad ædificia Romæ denuò inſtauranda propenſiſſimus fuit, atque ad Vrbem nobilitandam. Hadriani molem, quæ deſtructa erat, renouauit, & munitiorem reddidit. Multa fecit in Capitolio, & Vaticano, quorum adhuc veſtigia, & inſignia gentilitia extant. Mala corporis habitudine affectus, grauiſſimis morbis vexatus, tuſſi, raucedine, gutturis, cholica, calculo, quo afflictatus, lecto decubuit. *At cum vidiſſet* Vrbs Roma *Vrſam matrem*, ideſt Bonifacium nonum, *canum*, ideſt præ infirmitatibus debilem, & ſenem, hoc eſt morti proximum, præ amore quo ergo eum afficiebatur, *miſerabiliter luxit*, & orauit pro eo *in altitudine Cæli*, ideſt coram ſancto Altari, *vt à Deo conſequeretur auxilium*, longiorem vitam tam ſancto, & amato à cunctis Pontifici indulgendo. At fruſtra, nam triduo poſt è viuis exceſſit, Kal. Nouembris 1404. & in Baſilica Vaticana humauit; eius in tumulo, quod deinde dirutum eſt, ſequens legebatur elogium,

Plat. in Vit. Bonif. 9. Tarcagn. loc. cit. Carolus Sauſſeius in Annalib. Eccleſiaſt. Aurelian. ad annum 1400.

Ciacon. in eius vita.

Flete ſuper pugilem, claues, crux, alma thyara,
Eccleſia viduata viro, ſimul inclita Roma.
En petra parua, patrem ſub cælica ſydera primum
Claudit Apoſtolica, ſolum qui rexit habena,
Catholicamque fidem, ſeruans à turbine ſanctum
Remigium Chriſti victis virtute tyrannis.
Orthodoxus erat ſuper omnis arca ſuperni
Conſilij ſui iura tuens, & grandia tractans
Cæſaris ex animo fidei clypeatus honore
Corpore conſpicuus roſeus flos, famine conſtans,

A *Auditorque placens, miſeris miſerator opimus,*
Oſſa iacent, mens alta polum felicibus alis
Aſcendens micat ante Deum noua lucis origo;
Glorius antiſtes, quiſnam Bonifacius alter
Nonus & iſte fuit, qua chronica ſcripſerit vnquam
Quodue genus, parilem dedit, auo nomen, & omnis,
De Tomacellis fulget, fulget, fulgebit in annos
Parthenope luſtrans, tulit hunc genus omne latinum;
Quidquid alit tellus, & quod tegit omnia Cælum.

Cæterum antequam Bonifacius hominem exueret, Presbyter quidam, B *multos decepit nequiſsimè ſub aliena pelle,* ideſt albo indutus, corde tamen *immutato.* ideſt nigrò, ſua hipochryſi, & ficta modeſtia *viſum fallacem conuertens,* ideſt præ ſe ferens, vt ab omnibus ſanctus haberetur, ex Alpibus in Italiam deſcendens, magnam hominum multitudinem, ac mulierum turbam in ſui ſententiam traxit, linteis albis circumuoluti omnes, ſine diſcrimine, mares, an fœminæ, ruſtici, an ciues, ſerui, an liberi eſſent, paſſim veluti pecora, vbi nox oppreſſiſſet, *in terra abſcondebant,* ideſt dormiebant, publicè in vicis epulabantur, portatis vndique quaſi ad ſacrum epulis, Crucifixum Sacerdos proprijs manibus ipſe præ ſe ferebat, quem lacrymari ob hominum errata, multitudini dictitabat. Cuncti incredibi- C li deuotione ſubſequebantur, pacem, & miſericordiam Domino ſupplices depræcantes, laudes Virginis canentes, hymnis ad id aptè compoſitis. Ex Ciſalpinis ergo Flaminiam, Hetruriam, Picenum, aucta opinione ſanctitatis, veniens, non plebem modò rudem, ſed & Principes, atque Epiſcopos Vrbium in ſui ſententiam facilè deduxit. Itineris labore feſſus Viterbij ſubſiſtit, Romam inde venturus, vt ipſe dicebat, ad loca ſancta, & ſacra Sanctorum Corpora viſenda: verùm re vera ſuperſtitioſus Presbyter, *deceptionem in multis faciens,* adiuuante illa multitudine, Pontificatum Bonifacio adimendum, & ſibi tribuendum intra ſe pollicebatur. At Pontifex, noua ſuperſtitione audita, fraudem ſubeſſe veritus, milites ali- D quot præmiſit, vt eum comprehenderent, & ad ſe perducerent. Cruciatus, tandem reatum ſuum confeſſus eſt, tantoque in facinore deprehenſus, iuſto Bonifacij iudicio, igne crematus eſt. Verbis vaticinij explicatis, & euentu comprobatis, paucis ab imagine expediemur. Senſus ergo eius eſt. *Pontifex, qui humeris Vrſam gerit,* eſt Bonifacius nonus, qui Romanam Rempublicam primus à ſe gubernandam aſſumpſit, & ad ſui libitum Senatores, & Magiſtratus inſtituit, eamque præ cæteris amauit. *Duo Vrſi ad vtrumque eius latum erecti, ore aperto, quaſi in Pontificem vociferantes,* ſunt duo Pſeudopontifices, Clemens nempe ſeptimus, qui multa in Bonifacium latrauit, & obijt Auenione 16. Kal. Octobris, anno Domini E 1394. & ſui Pſeudopontificatus anno 15. menſe 11. die 28. atque Benedictus 12. dictus 13. Arago, Hiſpanus, Petrus de Luna antea vocatus, qui Clementi in Pſeudopapatu ſucceſſit 4. Kal. Octobris. 1394. & eundem Bonifacium, vt ſe Pontificatu abdicaret, per legatos ſuos allocutus eſt. Et ità *occaſionem filij Balael ſunt ſectati,* vt pacificè Pſeudopontificatu potirentur, & fruerentur. Sub huius Sanctiſſimi Pontificis Bonifacij Papæ noni Pontificatu, & Regno Ludouici ſecundi Andegauenſis, anno Domini 1394. die 4. Menſis Decembris ſumpſit exordium celebre Monaſterium S. Nicolai de Valle Clarimontis Illuſtriſſimi Ordinis Carthuſiæ, vt ex ſuo originali exemplato priuilegio, quòd eò liberius damus,

Plat. in Vit. Bonif. 9.

Sabellicus Ennead. 10. lib. 9. Æneas Siluius in hiſt. Boe. Polidorus Virg. de inuentor. rer. lib. 7. cap. 10. & alij cum Ciacono, & Platin.

quo magis dicti Monaſterij Adm. RR. PP. diligimus,& arcta neceſſitudine coniuncti ſumus. Sic enim ſe habet priuilegium. A

Ex Archiuio ſagittarienſis Monaſterij. Ludouicus ſecundus Dei gratia Rex Hyeruſalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, Principatus Capuæ, Dux Vnghariæ, Comitatuumq; Prouinciæ Forcalquerij Cenomaniæ, Pedimontis, ac Bounciati Comes. Vniuerſis preſentes litteras inſpecturis tàm præſentibus, quàm futuris. Sedentes in ſolio noſtrum finem quo tendat aſpicimus, & cum dono Dei ſint omnia quæ habemus circa diuinarum rerum ſtatum gloriam, & honorem debemus dirigire ſenſus noſtros, & noſtrum acuere intellectum, ſi ea omnia, quæ terrena ſunt ipſe Deus ex alto reſpiciet, ſi in via cum glorioſis opibus ambulare debemus, ipſi Deo placitis, atque gratis, & quæ diuinarum rerum conditiones promoueant amplitudinem, & concernant, B vt ad patriam libera fronte poſſimus accedere, ibique pro humanis meritis quietum locum, & ſtabilem inuenire. Sanè Venerabilis, & Religioſus Vir frater Mattheus de Tito prior Monaſterij Sancti Martini propè Neapolim Ordinis Carthuſientium Commiſſarius Deputatus per Venerandum, & Religioſum Virum fratrem Camillum Priorem Carthuſiæ agens pro nomine, & pro parte dicti Ordinis, & Monaſterij Sancti Nicolai de Valle hædificandi per ſpectabilem,& generoſum Virũ Vincislaum de Sancto Seuerino Ducem Venuſij Comitẽ Tricarici,& Clarimontis affinẽ collateralem Conſiliariũ,& fidelẽ noſtrum dilectum Maieſtati noſtræ C & Conſilio noſtro nuper oſtendit, produxit, et præſentauit quoddã Inſtrumentum publicum omni qua decet ſolemnitate vallatum, non abolitum, non abraſum, nec in aliqua ſui parte ſuſpectum, cuius quidem Inſtrumenti tenorem preſentati, et viſi per nos, et dictum noſtrum Conſilium, ac diligenter inſpecti, & cogniti & quod legi coram nobis pro habendo vniuerſali, & particulari informatione ipſius inde fecimus, vt proceſſiſſe quod agitur de certiori noſtra ſcientia pateat nihil inde ſubtracto, addito, vel mutato, quod ſenſum variet, vel vitiet intellectum ſigno Notarij ab his dumtaxat excepto, præſentibus inſeri iuſſimus, & apponi, qui per omnia talis videlicet. D

In Dei nomine Anno à Natiuitate ipſius milleſimo trecenteſimo nonageſimo quinto Regnante Sereniſſ. Domino noſtro Ludouico Secundo Dei gratia Rege Hyeruſalem & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, Duce Andegauiæ Comitatutum Prouinciæ, Forcalquerij, Cenomaniæ, Pedimontis, & Bounciati Comite Illuſtri Regnorum verò eius anno vndecimo feliciter. Die ſexta decima mẽſis Ianuarij tertiæ Inditionis Neapoli Nos Franciſcus Callenſis de Neapoli per totum Regnum Siciliæ ad Contractus Iudex Antonius de Vrſo de dicta Ciuitate Neapolis publicus vbilibet per totum prædictum Regnum Siciliæ Reali authoritate Notarius,& ſubſcripti teſtes ad hoc ſpecialiter vocati, & requiſiti preſenti ſcripto publico E notum facimus, & teſtamur, quod auuocatis, & perſonaliter accerſitis ad preſentiam ſpectabilis eminentis,& generoſi Viri Domini Vincislai de Sancto Seuerino Militis Ducis Venuſij,& Tricarici, ac Clarimontis Comitis moram trahentis ad preſens in quodam hoſpitio ſuo ſito in Platea Sanctæ Claræ regionis Plateæ Nidi Ciuitatis Neapolis, quod aliàs fuit quondam Domini Fritij de Rauello, & exiſtentibus nobis ibidem in quadam ſala ipſius Hoſpitij, & conſtitutis coram nobis dictis Domino Duce agente pro ſe, et ſuis heredibus, et ſucceſſoribus vniuerſalibus, et particularibus &c. Nec non promittente ſolemniter, et expreſsè ſe curaturum, et factu-

A & factum realiter cum effectu quod magnificus Iuuenis Dominus Rogerius de S. Seuerino miles Altimontis, & Curoliani Comes filius ſuus primogenitus legitimus.& naturalis ratificet,& acceptet omnia,& ſingula infraſcripta, & eiſdem conſentiet,& ſuum præſtabit aſſenſum, & non contraueniet, & dicet, vel opponet quoquomodo pro quo ipſe Dominus Dux etiam promiſit de rato, & ratihabitione ex parte vna. Et Venerando, & Religioſo Viro fratre Matthæo de Tito Priore Monaſterij Sācti Martini prope Neapoli Ordinis Carthuſien. Commiſſario Deputato, vt dixit per Ven. & Religioſum Virum fratrem Camillum Priorem Carthuſiæ Authoritate Capituli generalis dicti Ordinis ad omnia, & ſingula
B infraſcripta agente, & interueniente nomine, & pro parte dicti Ordinis ac Monaſterij Sancti Nicolai de Valle ædificandi per dictum Ducem, & fratrum omnium, ac Conuentus,& Capituli qui erunt omni futuro tempore in eodem, & ſucceſſorum in illo dicti Ordinis Carthuſiæ ex parte altera. Dictus Dominus Dux ſponte aſſeruit coram Nobis, & dicto Fratre Matthæo audiente, & intelligente, quod olim ipſe cognoſcens,& in mente reuoluens ex multis perceptis beneficijs profuſam erga eum ſupernæ dexteram largitatis,quod ipſius proueniente gratia tàm in honorum ſuorū primordijs claris titulis ſublimatus, quàm iugiter in progreſſu proſperis ſucceſſibus extitit ſēper auctus: volēs pro tātis ſibi collatis gra-
C tijs,& beneficis in conſpectu eius,qui dedit nō apparere vacuus;ne ingratitudinis vitio apud Deū,& homines de talento duplicato nō reddito valeat argui potius,& teneri. Et gratū cupiens offerre obſequiū in ſignū ſuperioris,& vniuerſalis dominij omniū largitoris,& pro ſalute animarū anteceſſorū ſuorum,& ſuæ,habens ſpecialē deuotionē ad Ordinem Carthuſiæ, ipſiuſque ſacrum Cœnobium, & fratrum vitam laudabilem, qui pro eorum regulari obſeruantia tàm ſolitarij, & vacantes ſilentio, & quieti laudibus Deo ſeruientes à ſæcularibus mundanis, quæ à ſtrepitibus ſunt præſempti, quorum meritis, ſuffragijs, & orationibus multiplicatis veniā de commiſſis impetret, quam ipſe ſuis interceſſionibus à Deo obtinere
D non valet; deliberauit, & pia mente diſpoſuit fundare, & de nouo ædificare ad laudem, & gloriam ipſius omnipotentis Dei quoddam Monaſterium Conuentuale dicti Ordinis Carthuſientium ſub vocabulo mirifici Confeſſoris Sancti Nicolai de Valle ex maxima etiam deuotione, & confidentia quam habuit, & habet in ſuis quibuslibet agendis ad eum eiuſq; patrocinium in ſuis effuſis præcibus votiuè obtentum in Territorio Siniſij in loco vbi dicitur Territorium Sancti Philippi quod permutationis titulo ob cauſam prædictam dixit ſe habuiſſe à Venerando Viro Archi mandrita Sancti Eliæ de Carbono Ordinis Sancti Baſilij;volenſque ſuam laudabilem diſpoſitionem Spiritus Sancti gratia ducere tunc ad effectum,
E nè per mundanas res, & ſæcularia implicantia deſiſteret. Ipſe Dux in teſtimonio publico conſtitutus (conſentiente dicto Domino Rogerio eius filio) donauit donationis titulo inter viuos pro ædificādo dicto Monaſterio cū dicta Eccleſia, & omnibus adiacentibus ſibi pro Conuentu vno Religioſorum,& fratrum Ordinis Carthuſientium Venerando,& Religioſo Viro fratri Ioanni de Oliuario Priori Monaſterij Sancti Iacobi de Capro, & Vicario Generali in tota Italia Ordinis Carthuſientiū ad recipiendum loca ædificanda de nouo, & alia faciendum expedientia Ordinis ſupradicti tunc præſenti, & recipienti nomine, & pro parte dicti Ordinis

dinis

dinis Territorium Sancti Philippi prædictum de Territorio Siniſij ipſius A
Ducis cum vineis, arboribus fructiferis,aquis, aquarum decurſibus,& cũ
omnibus alijs iuribus, & pertinentijs ſuis, nec minus quàm parum eſſet
condere Monaſteria & oratoria, niſi orantes ipſi, & ſeruitores Dei haberent neceſſaria alimenta, & alia neceſſaria quotidie opportunè donauit
tunc eidem Fratri Iacobo Territoriũ pro ſeminãdo capacitatis thuminorum quingentorum eligendum per ipſum Procuratorem, vel alium eius
nomine pro parte dicti Ordinis in toto Comitatu Clarimontis in vno,vel
diuerſis locis coniunctim, vel ſepatatim ad eorum arbitrium voluntatis,
nec non & Vineas fructiferas, & rendentes annuatim vini barrilia ſexcẽta ad generalẽ menſuram Terræ ſuæ Siniſij fertilitate,& infertilitate anno B
quolibet moderatione penſata franca, & libera ipſa prædicta omnia, &
exempta ab omni redditu, cenſu, tributo, ſeruitio, onere,& præſtatione
quacunq; Volenſque præfatum Monaſterium redditibus opportuniſque
& competentibus non carere, ſimiliter donauit,& dedit, atque conceſſit
dicto Fratri Iacobo tunc præſenti,& acceptanti nomine, & pro parte Ordinis Carthuſien. & Monaſterij fiendi prædicti vncias centum annuatim
in carolenis argenti boni, & iuſti ponderis percipiendas ſingulis annis
per fratres in dicto Monaſterio ædificando morantes, vel Procuratores
eorum in locis infraſcriptis dicti Ducis v3. in Terra S.Martini de Rapario
ſuper iuribus Baiulationis, & herbagijs.vncias viginti quinque,ſuper iuribus Baiulationis Caſtri noui vncias quatuordecim,ſuper iuribus Baiulationis officiorum Terræ Clarimontis vncias triginta, ſuper iuribus Baiulationis dictæ Terræ Siniſij vnciam vnam,& ſuper iuribus Officiorum, C
& Tabernarum ipſius Terræ vncias triginta, & ſuper certis clauſulis, &
formis verborum, prout hæc, & alia in quodam prædicto Inſtrumento
exinde facto, & celebrato ſub anno ab Incarnatione Domini noſtri Ieſu
Chriſti milleſimo trigenteſimo nonageſimo ſecundo die decimo nono menſis Aprilis quartadecima Indictionis Siniſij per manus Notarij
Antonij de Melle Ducali Authoritate publici Notarij per omnes Terras
ipſius Ducis ſubſcripto ſubſcriptione Iudicis Iacobi de Setano tunc annalis Iudicis ipſius Terræ Siniſij, & nonnullorum teſtium in numero opportuno ſubſcriptionibus roborato plenius continetur in eadem aſſertione ſubiuncto dum ipſe in ipſius capti própoſiti ſiſteret, & ipſe Dux inſtanter, ac clarè optaſſet Monaſterium prædictum ne dum incæpiſſe, ſed D
ad perfectionem,& complementum perduxiſſe. Attamen quoniam locus
ipſe dicti Territorij de Sancto Philippo de Territorio dictæ Terræ Siniſij
in quo conſtrui debebat Religioſis Viris Ordinis Carthuſien. qui viderunt,quàm omnibus alijs communiter viſus eſt aeris contagioſi, propter
quod ſuſpectandum erat,& meritò de ſanitate, & ſoſpitate debendorum,
& debentium commorare in eo pro diuinis celebrandis, & ſeruitijs E
Deo præſtandis ad Animarum prædictarum ſalutem: ideò ob cauſã prædictam Dux ipſe, vt dixit diſtulerunt dictum Monaſteriũ ibidem inchoare, & conſtruere vſque dum de alio loco prouideretur per eum cum licentia, & beneplacito Ordinis ſupradicti, ne ex diſplicentia corruptionis
aeris contigiſſet ipſum Ducem ſumptibus ſubijſſe in vanum cùm iam
aliàs contigit loca aliqua dicti Ordinis propter infectionem aeris mali
fuiſſe penitus derelicta, & ſic fuiſſet per conſequens ſui boni propoſiti
intentione fruſtratus, ob quod prouidit ſi & quatenus Gubernatoribus
dicti Ordinis gratum,& viſum fuiſſet prædictum Monaſterium ſub prædicto

A diĉto vocabulo fundare, & ædificare in Territorio Clarimontis in locō vbi dicitur Sanĉtæ Helaniæ, loco vtique boni aeris cum ijſdem Territorijs, Vineis, annuis prouiſionibus, & alijs omnibus quibuſcunque per ipſum Dominum Ducem conceſſis pro prædiĉto Monaſterio ædificando, & dotando in Territorio Siniſij in loco vbi dicitur Territorium S.Philippi datum,& aſſignatum, vt ſupra, & loco permutationis pro diĉto Monaſterio ædificando dare, & aſſignare diĉtum Monaſterium S. Helaniæ de Territorio Clarimōtis cum dotibus prædiĉtis, ſuper quibus omnibus ipſe Dux præſentialiter intereſſe non valens aliis ſuis arduis negotijs occupatus,& ad deſignandum, & decernendum, & aſſignandum locum prædi-
B ĉtum Sanĉtæ Helaniæ,& propterea ad hæc peragenda fecit, conſtituit,& ordinauit ſuum Procuratorem, & Nuncium ſpecialem Reuerendum in Chriſto Patrem,& Dominum Virum,Dei,& Apoſtolica Sedis gratia Epiſcopum Tricaricenſem omni qua conuenit, plenaque poteſtate ſuffultū, prout de ſua procuratione conſtare dixit tunc de quodam publico Inſtrumento ex inde faĉto olim ſub Anno Domini milleſimo trecenteſimo nonageſimo quarto die decima Oĉtobris, tertiæ Indiĉt. apud Terram Bellouedere Principatus Calabriæ per manus Andrææ de Bellouedere publici vbilibet per totum Ducatum Calabriæ regali authoritate Notarij
C ſubſcripto ſubſcriptione Notarij Andrææ de Bellouedere annalis Iudicis ipſius Terræ,& quamplurium teſtiū aliorum in numero opportuno. Subſequenter vero, vt Dux ipſe in eadem ſubiunxit aſſertione, quod diĉtus Dominus Epiſcopus Tricaricenſis offerens ſe paratum exequi per eum ſibi in procuratione prædiĉta commiſſa. Conſtitutis in teſtimonio publico ipſo Domino Epiſcopo Procuratore vt ſupra. vt diĉto Fratre Matthæo Priore diĉti Monaſterij Sanĉti Martini de Neap. & aſſerente tunc ſibi fore commiſſum per diĉtum Fratrem Camillum Priorem Carthuſiæ quod Monaſterium ipſum reciperet pro parte diĉti Ordinis cum omnibus expediētibus, & opportunis cauthelis,prout docuit per quaſdam pa-
D tentes litteras ſigillo Crucis in cera viridi impreſſo pendenti ſecundum morem Carthuſiæ. ſub datum anno Domini milleſimo trecenteſimo nonageſimo tertio, die duodecimo menſis Iunij de poteſtate ſua,& ſe paratum dicente eidem Procuratori fore recipere ipſum Territorium,ſeù locum Sanĉtæ Helaniæ pro fundatione diĉti Monaſterij cum aſſenſu tamē, & authoritate Dioceſani, itâ quòd libertates, Priuilegia, Conſuetudines, & Statuta Ordinis Carthuſian. remanerent illibata. Et propterea cū cōſenſu,& authoritate Reuerendi in Chriſto Patris Domini Rogerij Epiſcopi Anglonenſis præſentis ibidem, & eiſdem Procuratori quo ſupra nomine,& Fratre Matthæo, vt præfertur ſuum contenſum,& authoritatē
E præſtantis eo modo, & forma quod libertas, Priuilegia, & Statuta diĉti ordinis integra;& illibata manerent, & maneant. Prædiĉtus Dominus Epiſcopus Tricaricenſis Procuratoris nomine, & pro parte diĉti Ducis authoritate diĉtæ ſuæ procurationis prædiĉtum locum S. Helaniæ ſitum in Territorio Clarimontis, vt ſupra diĉtum eſt quod fuit de bonis diĉti Ducis præfato Patri Matthæo recipiēti nomine,& pro parte Ordinis Carthuſien. vigore prædiĉtarum litterarum, & poteſtatis ſibi conceſſæ aſſignauit tradidit, & conceſſit irreuocabili donationis titulo pro conſtruĉtione Monaſterij ſupradiĉti cū arboribus fruĉtiferis,& infruĉtiferis cuiuſcunque generis,aquis, aquarum decurſibus, & alijs locis adiacentibus iuribus, & pertinentijs omnibus alijs ſuis neceſſarijs pro conſtruĉtione,

K &ædi-

& ædificatione dictæ Domus cum Eccleſijs, Clauſuris, Clauſtris, Gallileis, Officinis, Currerijs, Molendinis, Iardenis, Vineis, Oliuetis, Territorijs, alijs connexis, quibus intereſſe poſſint etiam Monachi, & alij Deo famulantes ibidem remoti, & tuti ab omni inquietitudine, & tumultu eorum qui ſi propè, vel quomodlibet liberarent, poſſent coram Deo dedicatum ſeruitium, quies, ſilentium, & ſolitudo turbari. Et dictus frater Mattheus tunc recipiens dictum locum quem plenè prouiderat, & tamquam gratum amæni Aeris, & ſalubris cum aliorum probatorum conſilio, & aliarum commoditatum locupletem ſecundum Ordinis inſtituta ob ipſius receptionem, traditionem, & aſſignationem ſibi factam modo præmiſſo, & ſubſcripto remiſit dicto Epiſcopo Procuratori, quo ſupra nomine, & refutauit locum tantùm, ſeù Territorium Sancti Philippi in quo diſpoſitum fuerat dictum locum, ſeù Monaſterium ædificare per Ducem prædictũ faciens in omnibus conditionem dictæ Domus propterea meliorem. Et ſic dicto loco Sãctæ Helaniæ recepto cum conſenſu Dioceſani prædicti, fuit ibidem cum benedictione ipſius Dioceſani, aſtantibus ibidem Clericis miniſtrantibus in diuinis, lapis benedictus appoſitus, Venerabili ſigno Crucis ſanctæ ſignatus, pro fundatione Domus prædictæ, ſeù Eccleſiæ ſub Venerabili vocabulo Sancti Nicolai de Valle Clarimontis, ob quam cauſam facta permutatione, prædictæ fundationis ipſius Domus, ſeù Eccleſiæ, & Monaſterij de loco ad locum: Præfatus Procurator iuxta tenorem præſenti Inſtrumenti donationis factæ per ipſum Ducem in perſona præfati Patris Ioannis de Oliuario Vicarij, vt prædicitur generalis, vt præfertur nomine, & pro parte dicti Ducis authoritate ſuæ procurationis per ſtipulationem legitimam, & ſolemnem prædicto fratri Mattheo tunc præſenti, & recipienti nomine, & pro parte Ordinis Carthuſientium ſtipulationem ipſam, ac nominæ dictæ Domus Sancti Nicolai de Valle Clarimontis promiſit à menſe Aprilis primo futuro præſentis Anni tertiæ Inditionis in antea immediate; inceſſanter ipſam Domum cum Eccleſijs, Currerijs, Clauſtris, Gallileis, & Officinis & alijs adiacentibus incipere, ædificare, & proſequi vſque ad complementum proprijs ſumptibus, & expenſis dicti Ducis tàm in conſtructione murorum, neceſſarijs alijs, libris, campanis, quàm paramentis, & pannamentis pro Eccleſijs, & Cellis, abſque intermiſſione quacumque, prout Ordo ipſe Carthuſiæ exigit, & requirit: Nec non pro alimentis neceſſariis, & opportunis renouando donationem iam factam per dictum Ducem donauit ipſe Epiſcopus Procurator eidem fratri Matthæo recipienti, vt ſupra Territorium per ſemmando capacitatis tumulorum quingentum ſeminum eligendi per ipſum, ſeù alium pro parte dictæ Domus ſiuè Ordinis in toto Comitatu Clarimontis in vno vel diuerſis locis pro libito voluntatis, & vineas fructiferas annui redditus facta compenſatione de anno fertili, ad infertilem ſexcentum barilium vini ad dictam menſuram francam, & francas ab omni onere ſeruitutis, redditus, ſiuè cenſus cum hac adiectione adiecta quod vineæ ipſæ ad dominium dicti Ducis reuertantur cum, & quando dicta Domus, & Monaſterium effectualiter conſtruxerit vineas tanti annui redditus vini, quanti ſuperius eſt expræſſum, & etiam dictus Procurator nomine quo ſupra præfati fratri Mattheo recipienti nomine, & pro parte dicti ordinis Carthuſienſis, & Domus Monaſterii præfati ſimiliter dedit, & conceſſit modo prædicto vncias annuas centum pro annuis redditibus, vita ælemoſinis, luminaribus, indumentis, & neceſſariis

dictæ

A dictæ Eccleſiæ, & Deo ſeruientium in eodem, in & ſuper Iuribus Baiulationum,& alijs Terrarum prædictarum dicti Ducis modo prædicto. Hoc etiam adiecto, & reſeruato vltra contenta in dicto primo Inſtrumento quod ſi prædicta Iura Baiulationum,herbagiorum,officiorum,& tabernarum excidetent continuo,vel anno quolibet redditum annuatim vncias centum, quod illud plus totum quod ſuperfuerit debeat dicto Duci, & eius Curiæ applicari. Et è contrario,ſi continuò,vel anno quolibet dictarum Terrarum annuus redditus ex dictis Iuribus proneniens ad dictam ſummam vnciarum centum non aſcenderet, dictus Dominus Dux debeat B ſupplere de redditibus quorumcumque iurium ſuorum quarumcunque Terrarum,& bonorum ad electionem Prioris,vel Procuratoris dictæ Domus Sancti Nicolai vſque ad concurrentem quantitatem vnciarum centum. Ità quod ipſe annuus redditus ipſi Eccleſiæ, ſiue Conuentui nullatenus minuatur ex quauis ſuperueniente cauſa,Terris ipſis ſtantibus ſub dicto dominio,ſiuè nō,aut quouis modo in alium tranſlatis,propter quod perceptio ipſarum vnciarum annuarum centum tolleretur,vel impediretur, ità quod de plano haberi non poſſent, etiam quod dictæ centum vnciæ debeantur, & percipi poſſint nomine dictæ Domus, dictus Dominus Dux ipſe eidem Domui de alijs bonis burgenſaticis francis, & liberis nulli C ſeruitio, cenſui,vel ſeruituti aſtrictis, tanti valoris annui, atque fructus ad plenum Dominium duxerit prouidendum ea dandum, & aſſignādum. Quibus burgenſaticis realiter, & integraliter datis, ipſe centum vnciæ annuæ conceſſæ ſuper Iuribus Terrarum prædictarum ipſo facto reuertantur ad dictum Ducem,& ipſius Domus nomine exigi,nec peti vlterius poſſint. Ipſoq; Fratre Matthæo nomine quo ſupra per eundem Epiſcopū Procuratorē,quo ſupra nomine de prædictis bonis, & annuis vncijs centum poſſeſſionem,ſeù quaſi per baculum,vt moris eſt inueſtito. Pro quibus omnibus ſcil. nouæ Domus conſtructione cum neceſſarijs ſupradictis loci ipſius fundationis donatione,ac Territorio vnciarum centum D annuarum præſtatione,& Vineis donatis,& conceſſis per ipſum Procuratorem, ac omnia contenta in Inſtrumento ipſius donationis firma, & illibata omni futuro tempore perſeuerent, & nullatenus contra fiat in totum,vel in parte per dictum Ducem, hæredes,& ſucceſſores ſuos de facto in Iudicio, vel extra,actione,vel exceptione, vel contra fieri attentetur quouis modo, ipſe Dominus Epiſcopus Procurator obligauit authoritate prædicta prædictum Ducem, ſuoſque hæredes,& ſucceſſores quoſcunque ad dictam pœnam,renunciauit, & iurauit, ac reſeruauit expreſsè ſuper hijs regium beneplacitum, & aſſenſum impetrandum per ipſum Ducem prout hæc,& alia in quodam alio publico Inſtrumēto ex inde facto, E ſeù fieri rogato ſub anno Domini milleſimo tricenteſimo nonageſimo quarto, die quarto Menſis Decembris 3. Indict. apud Clarimontem per manus Notarij Cicci à Siniſio de Monte Syon plenius,& ſeroſius aſſeruit contineri. Quibus omnibus ſic aſſertis, & recognitis per ipſum Dominū Ducem modo prædicto præſente prædicto fratre Matthæo quo ſupra nomine audiente, dictus Dominus Vincislaus Dux, volens de omnibus prædictis actis, geſtis, & promiſſis in præmiſſis,& circa præmiſſa tàm per eum, quàm per dictum Dominum Epiſcopum Procuratorem ſuum ſuo nomine tàm dictum Fratrem Matthæum Priorē Monaſterii Sancti Martini nomine,& pro parte dicti Ordinis Carthuſien.quàm dictum Monaſterium, Domum, & Eccleſiam S. Nicolai de Valle Clarimontis dicti Ordi-

nis Carthuſien. quàm dictum Monaſterium,Domum,& Eccleſiam Sancti A
Nicolai de Valle Clarimontis dicti Ordinis,& fratres in eodem Monaſterio pro tempore futuro degentes, & aliis ſucceſſiuis temporibus futuros cautos reddere,& ſecuros. Cum quæ per alium aguntur à principali factum de iuris tramite probabilitatem reputantur, nec firmitate egeat quod eſt firmum. Tamen pro maiori efficacia promiſſorum, Dux ipſe ſua libera,& gratuita voluntate prædicto die coram nobis etc. conſiderans quod efficacius obligat, quod ſpecialiter exprimitur, quàm quod faciendum alteri demandatur,prædictã aſſignationẽ dicti Territorii Sanctæ Helaniæ modo prædicto factam per dictum Epiſcopum Tricarici B
Procuratorem ſuum,traditionem, & conceſſionem irreuocabili donationis titulo pro conſtructione Monaſterii prædicti,ac conſtructione,& ædificatione dictæ Domus cum Eccleſiis, Clauſuris, Gallileis, Officinis, Curreriis,Molendinis,& aliis neceſſariis,Vineis, Oliuetis,Territoriis fundationem, promiſſionem,donationem,& omnia,& ſingula in dicto Inſtrumento contenta,& dictum Inſtrumentum tanquam ſibi rata, grata pariter,& accepta, ac ratum gratum pariter, & acceptum ratificauit, confirmauit,& acceptauit modo,qui ſequitur, & prout infrà ſubſequitur eidem Fratri Matthæo quibus ſupra nominibus præſenti, recipienti,& ſtipulanti ſolemniter de nouo donauit, ac tàm ipſam ratificationem præmiſſorum, C
quam nouam donationem modo ſubſcripto, & non aliter efficaciam habere voluit, & pro vt infra ſubſequitur fecit. Et nihilominus ex hoc dictus Dux conſiderans, vt dixit, quod cum nihil contingat congruentius humanæ fidei quàm promiſſa gratuitè, ſincerè ſeruari,quanto magis efficacius,quæ ad gloriam omnipotentis Dei, & ſuorum remiſſionẽ peccatorum diſpoſuit,debeãt perfici pariter,& percompleri,vt ipſe Deus,qui tàm laude dignum propoſitum in ſuis præcordijs benignè infundit,& facultatem tribuit ſuam ſinceram mentem in exequendo cognoſcat. Cum etiã ſola autem voluntas ſit animi,quæ apud Deum omnium largitorem gratificat, propterea promiſit, & conuenit per ſtipulationem legitimam, & D
ſolemnem, ac ſub verbo Magnatum dicto Fratri Matthæo quibus ſupra nominibus præſenti, recipienti, & ſtipulanti, & mihi etiam Notario publico tanquam perſonæ publicæ pro parte dicti Monaſterij,& Ordinis,ac fratrum, Conuentus,& Capituli ipſius, qui pro tempore erunt in illo ſtipulanti legitimè,dictum Monaſterium in dicto Territorio S.Helaniæ fundatum, ſeu inceptum ſub vocabulo S. Nicolai de Valle Clarimontis, vt prædicitur, ac datum,& aſſignatum eidem Fratri Matthæo recipienti nomine dicti Ordinis, ædificare, & ædificari facere cum Eccleſijs, Currerijs,Clauſtris,Gallileis, Officinis, Dormitorijs, Domibus, Coquinis,Cellarijs,Cellulis,& alijs hædificijs neceſſarijs Campanili, Campanis, Portis, E
Ianuis, Muris,ac Parietibus,nec non libris,pannamentis, & omnibus alijs neceſſarijs, & opportunis in eo ſuis proprijs ſumptibus, & in omnibus pariter percomplere infrà annos decem à Menſe Aprilis præſentis anni in antea numerandos, illud ex nunc,prout ex tunc,& ex tunc, prout ex nunc, & prout eſt fundatum, & erit pro tempore percompletum de nouo prædicto die coram nobis &c. dedit, tradidit, & titulo donationis inter viuos irreuocabiliter aſſignauit per ſuum anulum eidẽ fratri Matthæo quibus ſupra nominibus recipienti cum promiſſione prædicta, & ſubſcripta per ipſum Ducem facta non obſtante promiſſione, & donatione, conceſſione factis per dictum Dominum Epiſcopum Procuratorem, vt ſupra.

A ſupra. Subiungens etiam quod pro dotatione ipſius quidquid Deo mũdanum tribuitur, tanquam creditum præſtanti debetur. Nàm ipſe cum immenſitate muneris, ſed libertatem animi in donatione concernit. Hac conſideratione ſuaſus, vt fratres,& perſonæ aliæ in dicto Monaſterio degentes omni futuro tempore valeant ſubſtentari commodè, & tàm ad luminaria, quàm ad alia, quæ ad diuinum cultum pertinent impenſæ neceſſariæ miniſtrari: propterea modo infraſcripto donationem,& conceſſionem fecit dictus Dominus Dux ſua ſponte prædicto die coram nobis de nouo. v3. In excambium Territorij capacitatis tumulorum quingentorum
B ſeminis eligendi in Territorio Clarimontis coniunctim, vel diuiſim, vt prædicitur donati,& pro dicta cauſa donauit donationis titulo irreuocabiliter inter viuos dicto Fratri Matthæo, quo ſupra nomine,recipienti dictum Territorium quod dicitur Territorium Sanctæ Helaniæ ſitum, & poſitum in Territorio Clarimontis per hos fines deſignatum v3. à parte Orientis Territorium,quod dicitur li Pantani di Santa Helania, ſicut eſt à vallone verſus timpas Sanctæ Helaniæ iuxta ipſas timpas à latere Orientis,& à parte meridiei Territorium etiam quod confinat cum Territorio Rubei à parte Occidentis dictus Vallonus,& Territorium Monaſterij, à parte Septemtrionali viam veteram, quà Rubeum itur, & de-
C ſcendit ad Vallonem prædictum ſecũdum deſignationẽ arborum ibidem propterea aſſignatarum. Item donauit eidem Monaſterio præter,& vltra Territorium prædictum donatum infraſcriptum aliud Territorium.v3. A Territorio, ſeù Vallone prædicto S.Helaniæ vſque ad Vallonem S.Angeli modo inferius deſignato ſcil. à capite Vallonis, ſeù tranſitus ipſius Vallonis quo itur Rubeum, & per pendilia montanearum Curiæ,quantum oſtendunt Terræ laboratoriæ ſecundum quod per limites apponendos, & alia inſignia apparebunt, & à parte vſque ad Vallonem S. Angeli, & deſcendendo inferius per dictum Vallonem S. Angeli vſque ad flumen Signi,& deſcendit per dictum flumen Signi inferius vſque ad præfatum
D Vallonem S.Helaniæ ſecundum quos per limites apponendos,& arbores inciſas ibidem, & alia inſignia apparebunt, & demum aſcendendo per ipſum Vallonem S.Helaniæ vſque in capite,& vbi eſt tranſitus ipſius Vallonis prædictus viæ qua itur Rubeum, ſeù Calabriam,& concluditur, & alios confines cum arboribus fructiferis, & infructiferis, Terris cultis, & incultis, planis, Montibus, Pratis, Nemoribus, Paſcuis, Aquis, aquarum decurſibus, Iuribus, & pertinentijs ſuis omnibus in eiſdem diſtinctis Territorijs habitis,& contentis vti franca,libera,& exempta ab omni venditione,alienatione, donatione, conceſſione, obligatione, legato, cenſu, redditu, ſeruitio, nexu, onere,præſtatione quacunque collectis, ſubexe-
E cutionibus, ac taxis quibuſcunque impoſitis,& imponendis ad habendũ, tenendum, poſſidendum, vti fruendum, dominandum,laborandum,cultiuandum, ædificandum, maſſarias faciendum, vineas plantandum, ac iardena; & molendina conſtruendum per ipſum Fratrem Matthæum nominibus quibus ſupra dictum Ordinem, ac Priores,& Fratres dicti Ordinis, qui pro tempore fuerint, ſeù erunt in eodem Monaſterio conſtruendo in dicto Territorio,vt dictum eſt ex nunc in antea liberè,ac diſponendum, locandum, concedendum, & faciendum prout, & ſicut faciunt alij Fratres,& facere poſſunt de bonis alijs Monaſteriorũ dicti Ordinis prout quantum eis melius videbitur, & placebit. Ità quidem quod ſi dicta Territoria S.Helaniæ excederent menſuram capacitatis tumulorum quingẽ-

torum

torum ſeminis, & ſexcentorum barriliorum vini,illud plus ad quamcunque quantitatem,capacitatem,& menſuram aſcendat,etiam gratiosè Dux ipſe donauit eidem Fratri Matthæo præſenti, &c. & recipienti nomine quo ſupra. Et promiſit, & conuenit Dux ipſe per ſtipulationem ſolemnē eidem Fratri Matthæo,vt ſupra dare,tradere, & aſſignare,ſeù tradi,& aſſignari facere integrè, & ſine diminutione anno quolibet in eodem Monaſterio Fratribus, & Prioribus, & perſonis alijs in eo ſiſtentibus pro tēpore, & alij, ſeù alijs poteſtatem habentibus pro eiſdem anno quolibet de vino bono barrilia ſexcentum ad menſuram Clarimontis donec, & quouſque dictum Monaſterium effectualiter conſtruxit vineas tanti annui redditus vini, quanti ſuperius eſt expreſſum in Territorio prædicto S.Helaniæ. Ità quidem quod cum,& quando dictum Monaſterium conſtruxerit, & fecerit vineas in dicto Territorio ex quibus proueniāt dicta barrilia vini ſexcēta, ſeù plus dictus Dux ad dictam aſſignationem dictorum barriliorum ſexcentorum vini minimè teneatur. Item dictus Dux donauit, & conceſſit eidem Fratri Matthæo præſenti, & pro parte dicti Ordinis,& Monaſterij,ac dare,& aſſignare,ſeù dari,& aſſignari facere promiſit ex dicta dotis, & donationis cauſa animalia Baccina numero quinquaginta, & pecudas numero quingentas pro vſu, & vita Fratrum dicti Monaſterij. Ità quidem quòd tàm animalia Baccina, & pecorina,& fætus ipſorum, & fætus fætuum veniendi,& prout,& ſicut multiplicabuntur,& omnia alia animalia Bouina,Pecorina,& Baccina dicti Monaſterij in quacunque quantitate, & numero fuerint poſſint, & valeant vbique liberè, impunè ſumere aquas,& paſcua vbique per omnes Terras,& Territoria dicti Ducis, & hæredum,& ſucceſſorum ſuorum, ac ſine ſolutione cuiuſcunque affidæ, defenſæ,pedagij, & iuris alterius cuiuſcunq;& etiam poſſint ſumere aquam,& paſcua in quibuſcunque locis in quibus animalia Curiæ dicti Ducis poſſunt ſumere,& ſumunt aquam,& paſcua abſq;ſolutione aliqua pedagij, affidæ, & iuris cuiuſcunq; Inſuper dictus Dux donauit, & conceſſit denuò eidem Fratri Matthæo quibus ſupra nominibus, & dicto Monaſterio quod in Defenſa quæ dicitur la Clauſura de Territorio Clarimontis ſita iuxtà Vallonem S.Helaniæ ex vno latere,& ex alio latere iuxta Vallonem Rubei poſſint immittere, & tenere Boues prout, & ſicura Curia dicti Ducis habet actionem, & ius pro Bobus tantùm in dicta Clauſura, Boues tantum tenendi liberè, & ſine impedimento. Hoc amplius dictus Dominus Dux prædicto die coram nobis ex nunc in antea,& in perpetuum pro ſe,& ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus dicto Fratri Matthæo recipienti, & ſtipulanti, vt ſupra,& dicto Monaſterio pro victu indumentis calceamentis luminarijs, & alijs neceſſarijs Fratrum, & perſonarum ipſius Monaſterij prædicti donauit,& conceſſit annuum redditum vnciarum auri centum ponderis generalis, & carlenorum argenti aſſequendum, & habendum in, & de bonis burgenſaticis ſtabilibus francis,& liberis emendis per ipſum Dominū Ducem in ipſo Comitatu Clarimontis, vel vbicunque in Terris Demanialibus Regni Siciliæ de pecunia ſua propria. Quæ quidem bona ſtabilia burgenſatica annui redditus vnciarum centum promiſit ipſe Dominus Dux per ſtipulationem ſolemnem eidem Fratri Matthæo,quo ſupra nomine recipienti, emere nomine, & pro parte dicti Monaſterij, infra annos quatuor à prædicta die in antea numerandos, illaque veniente dicto termino,& etiam ante, ſi infra dictū tempus empta fuerint dare, donare, & aſſignare eidem Monaſteria franca,

A B C D E (margin letters)

A ca, libera,& exempta ab omni reddito, cenſu,tributo,& præſtatione quacunque & ipſa ex nunc prout ex tunc, & ex tunc, prout ex nunc donat donationis titulo inter viuos irreuocabiliter eidem Priori, & Monaſterio vt ſupra recipienti ad habendum, tenendum,poſſidendum,vtiſfruendum, locandum, diſlocandum bona ipſa,& quodlibet ipſorum per Monaſteriũ Fratres, & Priores,& faciendum tanquam de bonis ipſius Monaſterij, & interim durante aſſecutione ipſorum bonorum ſtabilium burgenſaticorum annui redditus vnciarum centum emendorum per ipſum Dominum Ducem,vt ſupra pro dicto Monaſterio, Dux ipſe ſponte prædicto die coram nobis conceſſit, & dedit ipſas annuas vncias auri centum pro lumi-
B naribus, indumentis,calceamentis,victu,& alijs neceſſarijs Fratruum, & aliorum Deo ſeruientium dicti loci, ſeù Monaſterij percipiendas, conſequendas, & habendas per eoſdem Monaſterium Priores, & Fratres, ſeù alios nomine, & pro parte dicti Monaſterij anno quolibet ex nunc in antea, & donec emerit prædicta bona ſtabilia in, & ſuper Iuribus Baiulationum, & alijs infraſcriptis infraſcriptarum Terrarum ſuarum modo,qui ſequitur infraſcripto . v3. Item ſuper Iuribus Baiulationis, & Herbagijs S. Martini de Rapario vncias auri viginti quinque, ſuper Iuribus Baiulationis Caſtrinoui vncias quatuordecim auri , ſuper Iuribus Baiulationis
C Officiorum Terræ Clarimõtis vncias auri triginta,ſic modo prædicto frãcas, liberas,& exemptas ab omni præſtatione ſeruitij, ſeù adogha cum hac declaratione adiecta, quod ſi dicta Iura dictarum Baiulationum excederent ſummam annuarum vnciarum centum, vt prædicitur illud plus ſit Curiæ dicti Ducis. Et in caſu quo non aſcenderent ad dictam ſummã vnciarum auri centum illud quod defecerit dictus Dominus Dux teneatur, & debeat ſupplere vſque ad dictam ſummam vnciarum centum annuatim. Ità quidem quod tàm prædicta Territoria S. Helaniæ prædeſtincta cum Terris cultis,& incultis, paſcuis, aquis, aquarum decurſibus,Molendinis conſtruendis, Iuribus,& pertinentijs ſuis omnibus, &
D animalia Baccina,& Pecorina,quam dictæ annuæ vnciæ centum,ſeù bona ſtabilia burgenſatica emendo, vt dictum eſt ſic franca,& libera,vt ſuperius continetur. Nec non dictum Monaſterium, & Eccleſia, vt prædicitur,donata,ſint à præſenti die in antea, & tranſeãt in dominio,Proprietate,Poſſeſſione,& Poteſtate ex dicta donationis cauſa dicti Ordinis Monaſterij, & fratruum dicti Ordinis Carthuſien. ad habendum,tenendum, vti fruendum, poſſidendum, percipiendum, locandum,diſlocandum, diſponendum, & faciendum de eis, & qualibet parte ipſius prout & ſic faciunt de Monaſterijs, Eccleſijs, locis, & bonis Monaſterij dicti Ordinis liberè per ipſos Priores,& fratres ipſius Ordinis,& in eodem Monaſterio
E ſtandum, morandum,& Deo ſeruiendum. Cedens, & transferens ipſe Dominus Dux ex dicta donationis cauſa in eundem fratrem Matthæum præſentem,& recipientem quo ſupra nomine,& pro parte dicti Monaſterij omne Ius,omnemque actionem,vſum dominium,& proprietatem realem, & perſonalem vtilem,directum, mixtum,& in rem ſcriptam, & omnem, & quamcunque aliam ipſi Duci, & ſuis hæredibus,& ſucceſſoribus competens, competentem, & competituram in & ſuper dicto Monaſterio, et loco ædificando per eum, quàm Territorio ipſo S. Helaniæ, ſeù Territoris prædictis prædeſtinctis ex cauſa prædicta,et omnibus alijs ſupradictis cum declarationibus expreſſatis eundem Fratrem Matthæum

ibidem

ibidem præſentem,& nomine,& pro parte Ordinis,& dicti Monaſterij re- A
cipientem,ac in locum dominium,& Priuilegium ſuum. Et voluit dictus
Dominus Dux, quod præſens inueſtitura per ſuum anulum modo præ-
miſſo facta de prædictis habeat vim, locum, & efficaciam veræ realis, &
corporalis poſſeſſionis,& aſſertionis illius lege, & conſtitutione qualibet
non obſtante. Conſtituens eundem Fratrem Matthæum, quo ſupra no-
mine coram nobis recipientem, & cum omnibus priuilegijs, prærogati-
uis,& immunitatibus dicti Ordinis Carthuſiæ Procuratorem vti in rem
propriam dicti Ordinis,& Monaſterij. Et nihilominus dictus Dux conſti-
tuit ſe precario nomine,& pro parte dicti Monaſterij, & ordinis Carthu- B
ſien.ac dicti Fratris Matthæi quibus ſupra nominibus dictum Monaſteriũ
locum,& Territorium præfatum S. Helaniæ, & omnia, & ſingula prædi-
cta donata,& conceſſa per eum ex nunc in antea habere, tenere, & poſ-
ſidere, donec ipſe Frater Matthæus nominibus quibus ſupra per ſe, vel
per alium, ſeù alios dicti Ordinis Carthuſiæ nomine, et pro parte ipſius
poſſeſſionem acceperit corporalem, quàm accipiendi, apprehendendi,et
in poſſeſſionem,et tenutam intrãdi,ac manus iniectionem habendi,et re-
tinendi per ipſum Fratrem Matthæum quibus ſupra nominibus Ordinem,
Monaſterium, Fratres Conuentum,et Capitulum ipſorum, vel alios, ſeù
alium ipſorum, vel alterius eorum nomine authoritate propria abſque C
iuſſu Iudicis, licentia Curiæ, et Magiſtratus, ſeù Prætoris, et dicti Domi-
ni Ducis, ac Officialium ſuorum, et ſine requiſitione, et intimatione, et
denunciatione, ſolum præſentis Inſtrumenti vigore, et in poſſeſsionẽ,et
tenutam immiſit, ac dictus Dominus Dux eidem Fratri Matthæo licen-
tiam dedit, ac omnimodam,et plenariam poteſtatem conceſſit. Et quod
ipſe Frater Matthæus, et alij prædicti poſſit, et valeant,ac poſsint, et va-
leat quibus ſupra nominibus dictum precarium reuocare per ſe, et alios
dicti Ordinis, et Monaſterij nomine,ſine ſolemnitate quacunque, quan-
docunque voluerint, et ſibi placebit. Et promiſit, et conuenit per ſti-
pulationem legitimam, et ſolemnem dictus Dominus Dux Venuſij, ac D
obligauit ſe hæredes,et ſucceſſores ſuos, et bona ſua omnia mobilia, et
ſtabilia, feudalia, et burgenſatica, ſeſeque mouentia,et alia cuiuſcunque
vocabuli appellatione diſtincta,habita, et habenda, præſentia, et futura
vbicumque ſita, et poſita dicto Fratri Matthæo nominibus quibus ſupra
recipienti, ſtipulanti ſolemniter obligauit dictam aſſignationem dicti lo-
ci,ac dotationem, dationem, donationem, promiſſionem, et conceſſionẽ
prædictam, et omnia, et ſingula ſupradicta, et infraſcripta in præſenti
Inſtrumento contenta, et præſens Inſtrumentum ſemper omni futuro tẽ-
pore,et in perpetuum habere, tenere, et inuiolabiliter obſeruare ratam,
gratam, et firmam, ratas, gratas,et firmas,ac rata,grata, et firma, et con- E
tra, et aduerſus eam, et ea, et ipſorum alterius,ac eum non dicere, face-
re, opponere, allegare,vel venire, nec donationes,conceſſiones per eum
nouiter factas,et promiſſiones prædictas retractare, reuocare,caſſare,di-
minuere,vel ab eis deficere, vel ceſſare, vel aliquod in contrarium præ-
tendere. Immò dictum Monaſterium, & perſonas quaſcumque exiſten-
tes pro tẽpore ad ſeruitia Dei in eodem,& bona ipſa donata,& aſſignata,
ac etiam aſſignanda,defendere, & atteſtare ab omnibus hominibus, &
perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus,& alijs quibuſcunque moleſtantibus
dictum Ordinem, ſeù Fratres quoſcunque dicti Ordinis ſuper proprieta-
te, poſſeſſione, ac poteſtate prædictorum, quàm circa ſuſceptionem di-
ctorum

A ctorum paſcuorum. Nec non dictum Monaſterium, & Eccleſiam ipſam cum Domibus, Clauſtris, Currerijs, Gallileis, Cellulis, Dormitorijs, Officinis, & beneficijs alijs opportunis, ac Campanile, & Campanis, libris veſtimentis, paramentis, & alijs neceſſarijs ad conſtructionem, & ædificationem ipſius Monaſterij, & Eccleſiæ ſub vocabulo Beati Nicolai de Valle Clarimontis conſtruere, facere, & fieri facere integraliter percōplere infra prædictum decennium, vt prædicitur, numerandum eiuſdem Domini Ducis, hæredum, & ſucceſſorum ſuorum ſumptibus proprijs, & expreſſis. Nec non infra dictum quatriennium emere, & emi facere ad B ſuas expenſas de ſuo proprio tanta bona burgenſatica ſtabilia coniunctim, vel diuiſim ſita, & poſita in dicto Comitatu Clarimontis, vel alibi vbicumque in Regno, vt dictum eſt, nomine, & pro parte dicti Monaſterij, vt prædicitur ædificandi, quorum Iura, fructus, redditus, & prouentus aſcendant ad dictum redditum vnciarum centum prædictarum ſine requiſitione, & dilatione, omni exceptione, & excuſatione, & occaſione remotis, & interim permittere pati, & ſincere, liberè, pacificè, & quietè dictum Monaſterium, & Fratres dicti Monaſterij degentes in illo per ſe, vel alium, ſeù alios ſuo nomine, ſeù dictorum Fratrem Matthæum quibus ſupra nominibus percipere, recolligere, & habere dictum annuum redC ditum vnciarum centum ſuper iuribus Baiulationum, & alijs Iuribus prædictis prædictarum Terrarum modo, & forma prædictis, ac tenere, & poſſidere dictum Territorium, ſeù Territoria prædeſtincta S. Helaniæ ſic frācum, & liberum, franca, & libera cultiuare, cultiuari facere per eoſdem Priorem quibus ſupra nominibus, & fratres, Iura, fructus, redditus, & prouentus ipſius percipere, & percipi facere, Molendina cōſtruere, ipſaq; animalia prædicta habere, & tenere, vt ſupra liberè, et ſine contrarietate quacunque. Et interim dictus Dominus Dux conſtituit ſe tenere, et poſſidere bona ipſa ſua omnia mobilia, et ſtabilia, ſeſeque mouentia, burgenſatica, et feudalia, vt prædicitur per eum obligata tenere, et poſſideD re præcario nomine, et pro parte dicti Fratris Matthæi quo ſupra nomine Ordinis, et Monaſterij prædictorum, Fratrum, Conuentus, et Capituli ipſius, qui pro tempore erunt in illo ad pœna vnciarum auri decem millium medietate v3. ipſius pœnæ ſi eam committi contingat Papali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, Cameræ Apoſtolicæ, & regiæ Curiæ, ſeù alteri cuiunque tàm Eccleſiaſticæ, quàm ſæculari, vbi exinde reclamatio ipſa fiet, ſi ſecus inde fieret applicanda, et reliqua pœnæ medietate dicto Fratri Matthæo quibus ſupra nominibus, ac dicto Monaſterio integrè perſoluenda, me prædicto Notario tanquam perſona publica pro parte dictarum Curiarum, et dicti Monaſterij, Fratrum, Conuentus, et Capituli E eius, qui pro tempore erunt in illo, ac Ordinis ſupradicti, et dicto Fratri Matthæo quibus ſupra nominibus præſentibus à dicto Domino Duce pœnam ipſam ſtipulantibus modo præmiſſo. Et pœna ipſa toties committatur, petatur, et exigatur cum effectu, quoties fuerit exinde quomodolibet controuentum: et pœna ipſa ſoluta, vel non, aut gratioſe remiſſa, præſens contractus cum omnibus, quæ in ſe continet, in ſuo robore, et efficacia perſeueret, cum refectione, et integra reſtitutione omnium, et ſingulorum damnorum, intereſſe, et expenſarum litis, et extra, quæ fierent propterea quocunque modo in Iudicio, ſiue extra, quibus ſtari conuenerunt ſimplici verbo dicti Fratris Matthæi quibus ſupra nominibus, et eius ſucceſſorum in dicto Ordine, et Monaſterio nulla alia probatione

quæſita, ità quod non poſſit reclamare, appellare, ſeù ad arbitrium boni viri reduci petere, lege qualibet non obſtante. Pacto expreſsè inter partes ipſas coram nobis voluntariè, quod in caſu controuentionis prædictorum, ſeù alterius eorundem liceat, & licitum ſit dicto Fratri Matthæo quo ſupra nomine, ac Monaſterij prædictorum Fratrum, Conuentus, & Capituli capere, apprehendere, vendere, alienare, vel in ſolutum tenere, vel dare per ſe ipſos, vel alium, & alios eorum, vel alterius ipſorum nomine authoritate propria abſque iuſſu Iudicis, licentia Curiæ, Magiſtratus ſeù Prætoris manu etiam armata, & militari, ſi expedierit, tantum de bonis dicti Domini Ducis, vel hæredum, & ſucceſſorum ſuorum mobilibus, ſtabilibus, ſeſeque mouentibus, feudalibus, & burgenſaticis vbicunq; ſitis & poſitis, debitis, & actionibus, ac nominibus debitorum ad electionem eorum, prout voluerint, pro dictis pœna, damnis, & intereſſe, & bonis donatis iàm dictis, donec fuerit, & ſic eiuſdem Monaſterio, & Fratribus Cõuentui, Capituli ſupradictis, ſeù alteri ipſorum integrè, & plenariè ſadisfactum. De quorum omnium ſatisfactione ſtari conuenerunt ſimplici verbo, ſiuè Iuramento dictorum Fratris Matthæi, & Fratrum, ac Conuentus, & Capituli prædictorum nulla alia probatione quæſita, ſuper quibus omnibus, & eorum ſingulis dictus Dominus Dux ex certa eius ſciẽtia renunciauit expreſsè exceptioni doli, malis, vis, metus, & in factum rei prædicto modo non geſtæ, vel aliter haberi, exceptioni dictæ donationis, traditionis, & aſſignationis non factæ, legi dicenti, donationem excedentem ſummam quingentorum aureorum reuocari poſſe, legi dicenti, donationem, ſine inſinuatione factam non valere: cum voluit ipſe Dominus Dux quod præſens donatio non cenſeatur vna donatio, ſed plures cenſeantur donationes, ità quod quælibet ipſarum donationum ſummam quingentorum aureorum non excedat, nõ obſtante, quod præſens donatio facta ſit per eum ſimul, & ſemel, ſeù vno tempore, lege in contrarium forſitan dicente quomodolibet nullatenus nõ obſtante. Cui legi, vel eius beneficio prædictus Dominus Dux renunciauit expreſsè, & ex certa ſua ſcientia, quoniam prædicta facta ſunt per ipſum Dominum Ducem pia compunctione commotum ob reuerentiam Dei, & prædictã cauſam piam, & non ad ſubiectionem alterius, legi dicenti, quod donatio per ſuperuenientes liberos reuocari poſſe, ac iniectionem manus, immo, & ingratitudinem, legi prohibenti pœnam in contractibus committi, exigi, & expoſci. Conditioni indebitæ ob cauſam, ſine cauſa, & ex iniuſta cauſa. Priuilegio fori ſcripto, & non ſcripto competenti, & cõpetituro. Litteris, Priuilegijs, Cedulis, & reſcriptis quibuslibet Regijs, Papalibus, & quorumcunque Dominorum impetratis, & impetrandis, & ipſis impetratis nõ vti, & omnibus alijs Iuribus tàm Canonicis, quàm ciuilibus contentis in corpore vtriuſque Iuris, iurique dicenti, generalem renunciationem non valere, & Iuri per quod cauetur quod prædicto Iuri renunciari non poſſit, beneficio reſtitutionis in integrum, & omnibus alijs iuribus, exceptionibus, compenſationibus, allegationibus, defentionibus Iuris, & facti, quibus, & per quæ dictus Dominus Dux, vel ſui hæredes, & ſucceſſores contra, & aduerſus prædicta, vel aliquid prædictorum venire poſſent, aut ab ipſorum obſeruantia ſe tueri in Iudicio, ſiue extra certioratus prædictus Dominus Dux, vt dixit de iuribus, legibus exceptionibus, renunciationibus, auxilijs, & effectibus eorundem per iuris peritum antequam renunciaret eiſdem. Pro quibus omnibus, & eorum ſingulis

A gulis obſeruandis inuiolabiliter attendendis,& in nullo controueniendis per ipſum Dominum Ducem, hæredes,& ſucceſſores ſuos, & quod prædicta omnia vera ſint, & firmiter obſeruentur prædictus Dominus Dux Venuſij pro ſe, & ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus ſponte prædicto die coram nobis iurauit ad Sancta Dei Euangelia per eum corporaliter tacta, & præſtitit iuramentum dicto Fratri Matthæo quibus ſupra nominibus præſenti, & ſtipulanti ſolemniter. Et voluit dictus Dux quod pœna periurij per pœnā pecuniariam,vna per aliam, & è contra,non tollatur, nec etiam ſuſpendatur,ſed de vtraque agi, & accuſatio fieri poſſit ſimul, B vel ſeparatim in vno Iudicio,vel diuerſis Iudicibus ad voluntatem dictorum Fratris Matthæi quibus ſupra nominibus,Monaſterij,Fratrum, Conuentus, Capituli,& Ordinis prædictorum,ſeù alterius eorundem,vel Procuratoris, aut legitimæ perſonæ pro eis, vel ipſorum altero. Reſeruato in præmiſſis omnibus, & ſingulis per ipſum Dominum Ducem Regis beneplacito, & aſſenſu quatenus fuerit opportunum, ac inſinuatione, authoritate, & decreto cuiuslibet Iudicis competentis, nec non regia confirmatione,authoritate, & decreto,& inſinuatione in præmiſſis omnibus, & eorum ſingulis neceſſarijs, & quatenus fuerit opportuna ad hoc, vt præſens donatio, ſeù donationes valeant,& firmæ,ac validæ omni futuro C tempore perſiſtant, licèt excedant ſummam quingentorum aureorum: Et promiſit dictus Dominus Dux dictum regium Aſſenſum, inſinuationem, autoritatem, & decretum, & cònfirmationem ſuper prædictis habendum impetrare, & obtinere à Regia Maieſtate ſuis ſumptibus, laboribus proprijs, & expenſis, & quolibet alio Iudice competente. Et demum impetrato, & obtento,aſſignare eidem Fratri Matthæo quibus ſupra nominibus pro cautela. Et voluit dictus Dux, quod ſi in præſenti Inſtrumento eſſent aliquæ clauſulæ omiſſæ ad validationem præmiſſorū, quod clauſula deficiens poſſit apponi ſemel, & pluries, & quoties opus erit. Et quod de prædictis poſſit fieri vnum, duo,& plura publica Inſtru- D menta conſimilia per manus mei Notarij ſupradicti veritatis ſubſtantia non mutata ad cautelam dicti Monaſterii, Capituli, & Fratrum dicti Ordinis, Priorum dicti loci, nec non dicti Fratris Matthæi, quibus ſupra nominibus, ſeù alterius ipſorum. Hoc amplius promiſit dictus Dominus Dux coram nobis ſolemniter, & ſolemni ſtipulatione dicto Fratri Matthæo præſenti, recipienti,& ſtipulanti vt ſupra, ſub pœna, obligatione, & iuramento prædictis, quod cum dictum Monaſterium erit conſtructum ædificatum,& completum per eum,vt decet; ſtatim ab omnem ipſius Fratris Matthæi nominibus quibus ſupra, vel Fratruum,& Ordinis prædictorum, ſeù legitimæ perſonæ pro eis requiſitionem, et voluntatē E ſimplicem,vel ſolemnem dictum Monaſterium cū dotibus, et bonis prædictis de nouo donare eidem Ordini, & donationem facere ſolemniter, ipſaque prædicta omnia,et ſingula adimplere,prout ſuperius ſunt expreſſa, et per eum promiſſa. Et hæc acta fuerunt coram nobis palam, purè, publicè, ſpontè, et bona fide, et abſque aliquo vitio prauitatis, colludij, ſiue fraudis. Vnde ad futuram rei memoriam, et dicti Fratris Matthæi quibus ſupra nominibus, et Ordinis, Fratrum, Capituli, et Conuentus dicti Ordinis,et Monaſterij,ac Priorum dicti Monaſterij,et loci, et aliorū quorum, et cuius intereſt, et poterit intereſſe,et ſucceſſorum in dicto loco, ſeù Monaſterio cautela etc.factum eſt ex inde de prædictis hoc præſens publicum Inſtrumentum per manus mei Notarij Antonij ſupradicti

ſigno meo ſolito ſignatum, ſubſcriptorum ſubſcriptione mei prædicti Iudicis, & noſtrorum ſubſcriptorum teſtium ſubſcriptionibus roboratum, ac ſubſcriptione propriæ manus dicti Ducis Venuſij munitũ,quod ſcripſi ego prædictus Antonius de Vrſo publicus,vt ſupra Notarius,qui prædictis omnibus rogatus interfui, ipſumque meo conſueto ſigno ſignaui, ac abraſi,& emendaui ſuperius in vno loco, vbi legitur, habens ſpecialem deuotionem, non vitio, ſed quod ſcribendo caſualiter erraui, ideò pro valido habeatur. Ego Franciſcus Scalenſis de Neap.qui ſupra Iudex ad contractus ſubſcripſi. Ego Dux Venuſij rem prædictam fateor, & me ſubſcripſi. Ego Franciſcus de la Rattha Comes Caſertæ, & Alexani, & magnus Camerarius Regni Siciliæ teſtis ſubſcripſi. Ego Iacobus Cicarus de Neapoli Miles,& legum Doctor teſtis ſubſcripſi. Ego Thomaſius Brancacius dictus Imbriacus de Neapoli Regni Siciliæ Mareſciallus teſtis ſubſcripſi. Ego Maffeus Brancacius, dictus Imbriacus de Neapoli Miles teſtis ſubſcripſi. Ego Petrus Ruſulus de Neapoli Miles teſtis ſubſcripſi. Ego Liſulus de Auerſana de Neapoli Miles teſtis interfui.Ego Liſulus Minutulus de Neapoli Miles ſubſcripſi. Ego Notarius Nicolaus Antonius Aiotus de Neap. teſtis ſubſcripſi. Ego Notarius Clemens de Sinadaro de Neap. teſtis ſubſcripſi. Ego Domnus Antonius de S.Agnete teſtis ſubſcripſi. Ego Presbyter Frãciſcus de Cuſtantio de Neap.teſtis ſubſcripſi.

Ego Presbyter Bartholomæus Palatius de Ciuitate Noua teſtis ſubſcripſi. Et propterea dictus Frater Matthæus nomine quo ſupra Maieſtati noſtræ humiliter ſupplicauit, vt omnibus, & ſingulis tam contentis in dicto Inſtrumento, quam dictis alijs contentis in alijs Inſtrumentis ſupradictis, de quibus in præfato Inſtrumento fit mentio, & de alijs de quibus forſan in ipſo Inſtrumento mentio aliqua non fieret, & in dictis alijs Inſtrumentis continentur aſſentire, illiſque confirmationis noſtræ robur adijcere benignius dignaremur. Nos igitur conſiderantes, quod prædicta in hoc tangitur Eccleſia,quæ digno fauore per Principes,& Reges Populi proſequi debet, præfatis contentis in dicto Inſtrumento, & in dictis alijs Inſtrumentis de quibus fit mentio in Inſtrumento prædicto, ac omnibus,& ſingulis appoſitis in eiſdem non obſtante,quod ſuper bonis feudalibus prædicta, ſeù ipſarum aliqua proceſſerunt,de dicta noſtra ſcientia,& ſpeciali gratia earundem tenore præſentium cum deliberatione dicti noſtri Conſilij aſſentimus, ipſaque cum deliberatione qua ſupra ratificamus,& acceptamus,ac etiam confirmamus. Volentes, & iubentes expreſsè, vt prædicta omnia,& ſingula acta, & geſta inter dictas partes, vt præfertur, dictaq; Inſtrumenta, & contenta in eis dicto Ordini Carthuſientium perpetuò efficacia, firma, & incommutabiliter perſiſtẽt, & valida. Fidelitate noſtra,feudali quoq; ſeruitio pro dicto Caſtro Clarimontis,& bonis feudalibus ipſius per eundem Ducem Venuſij,& ſuos iàm dictos hæredes, & ſucceſſores noſtræ Curiæ debito, noſtris alijs, & alterius cuiuslibet ſemper ſaluo. In cuius rei teſtimonium præſentes litteras ex inde fieri, & pendenti Maieſtatis noſtræ ſigillo iuſſimus communiri. Datum Neapoli per virum magnificum Rogerium de S.Seuerino Comitem Potẽtiæ Logothetam,& Prothonotarium Regni Siciliæ Collateralem Conſiliarium,& fidelem noſtrum dilectum. Anno Domini milleſimo tricenteſimo nonageſimo ſeptimo die 1.Menſis Iunij quintæ Indict. Regnorum noſtrorum anno tertio decimo. Nihil, quia exemptus ex Priuilegio

uilegio

A uilegio Domini noſtri Regis &c. N.de Petra, & Lya Regiſtrata in Cancellaria Coll. &c.] Hactenus Priuilegium . De cæterorum adducto in Priuilegio Monaſteriorum fundatione id mihi notum, quod Monaſterium Sancti Martini famoſiſſimum in ſui Auctores habuit Carolum Andegauenſem Ill. Calabriæ Ducem, & pro Roberto Patre ſuo Neapolitano in Regno Vicarium generalem, qui ob ingentem deuotionem, qua erat affectus tùm erga S. Martinum Epiſcopum, & Confeſſorem, tùm etiam erga Ordinem Carthuſiæ ſanctitate admirabilem, anno Dom. 1325. Bernardo, & Ioanni Caracciolis germanis fratribus vncias auri 185. dedit pro loco

Ex monumentis S. Mart. de Neap. exiſtentib. apud Adm. R.P. D. Matthæum Meum eiuſdē Monaſt. Vicarium, & præ vitæ, & doctrina merito maiori officio & dignitate dignū.

B quem ipſi poſſidebant in monte S. Eraſmi, in contrata vulgò dicta Campanora, ac ibi ſacram Domum plantauit. Inde ad paucos annos, nempe 1328. Carolo Duce è viuis ſublato, filia eius Ioanna prima Regina, de conſenſu Roberti Regis Aui ſui, qui filio ſuperuixit, & deinde obijt 15. die Ianuarij 1345. Monaſterij ſtructuram admirabilem reddidit, & compleuit, atque annuas auri vncias 200. pro dote aſſignauit. Monaſterium autem S. Iacobi Apoſtoli ad Inſulas Capreas in ſui Auctorē laudat quendam Iacobum Arcucciam Regni Camerarium, qui vt teſtatur Tutinus, illud inſtituit anno 1371. ac multis diuitijs ditauit cum eiuſdem Reginæ conſenſu.

D. Camill. Tut. de variet. fortunæ pag. 17.

C

D

E

VAT.

V A T. XVII. A

Innocentium ſeptimum vaticinatur.

Decimæ diſsipabuntur in effuſione ſanguinis.

B

C

D

Secundus autem filius alia fera volans, ſerpens ad meridiem vinctus, magnus,
& niger totus, priuatus lumine è Coruis, manifeſtans tempus à figuris litterali- E
bus, qui ſuccedit paterno fini, exiſtens ſerpens miſer, & deſtructio Vrſæ. O quo-
modo es eſca miſerorum Coruorum, exiſtens enim genus abbominabile eorum.
Ab oriente miſerabiliter turbaberis, te ipſum ſimilem ciuitatis lumen gentium
dabis in tempore metus. Hæc Vates. Bonifacio nono Innocentius ſeptimus omnium Cardinalium ſuffragijs ſuffectus eſt 16.Kal.Nouemb.ann.1404. Coſmatus Melioratus ante Pontificatum vocatus, Sulmone è Pelignorũ oppido, Valuenſis Diœceſis in Aprutio, mediocri genere, & honeſtis parentibus ortus. *Secundus autem filius*, ſcilicet Vrbani ſexti fuit, qui eum in Romana Curia enutriuit, ac pluribus honoribus, & dignitatibus decorauit; primò enim Clericum Cameræ Apoſtolicæ eum fecit, deinde eiuſ-

dem

A dem Cameræ reddituum Collectorem in Angliæ Regnum miſit, poſtea Archiepiſcopum Rauennatem creauit, mox ad Bononienſis Eccleſiæ ſedem tranſtulit cum commenda Rauennatis Eccleſiæ, tandem S.R.Eccleſiæ Theſaurarium,& Viccecamerarium inſtituit, demum cum à Bonifacio nono Presbyter Card. S.Crucis in Hieruſalem fuiſſet creatus 15.Kal.Ianuarij ann.1389.ſub nomine Innoc.7. Petri ſolium conſcendit. Quando erat Cardinalis, priorum timiditatem Pontificum, atque negligentiam carpere conſueuerat, dicens, eorum ſecordia factum, ne ſchiſma,Romanæ Eccleſiæ, totiuſque Reipublicæ Chriſtianæ, pernicies,hactenus extinctum, & ſublatum eſſet. At cum tandem ipſe euaſiſſet Pontifex, ſecutus

B eſt in hac parte Vrbem, & Bonifacij veſtigia, & quos priuatus carpebat, non modò quod tantopere laudabat effecit, verum etiam iniquo animo ferebat,ſi quis apud ſe, & de re verbum aliquod feciſſet. Igitur Innoc. 7. tanquam ***alta fera volans***, & veluti ***ſerpens ad meridiem vinctus***, ideſt ad Sedem Apoſtolicam contortus, ſeù tenaciter eam amplexatus,***magnus,& niger totus, & priuatus*** deprehenditur ***lumine*** illo,quo,ante Pontificatum adeptum, illuminabatur. Idque ***à Coruis***, ideſt à Romanis expertus eſt, ***manifeſtans tempus à figuris litteralibus***, ideſt præſcriptis cap. præcedenti cum de Vrbani ſexti filijs dicebamus, ***qui ſuccedit paterno ſiui***, ideſt cum Alfonſus Ciacon. in vita Innoc. 7.

C Papatum eſt conſecutus. Etenim adeò tumultuosè omnia gubernabat, vt cum ſemel Romani reſtitui in libertatem, reddique ſibi Capitolium, Pontem Miluium, & Arcem Sancti Angeli peterent;inſtarentque item,vt ſchiſma, rem pernicioſi exempli,de Eccleſia tolleret,bella extingueret,& ſeditiones,Rege Gallorum ad eam rem conficiendam operam ſuam pollicente, ac Petro de Luna, aliàs Benedicto 12. dicto 13. Antipapa, nequaquam tantam concordiam abnuente: vndecim ex primoribus ciuibus, perinde ac coruos, fures,& latrones, ad Ludouicum Melioratum, Nepotem ſuum,iuuenem 30. fermè annorum, audacem,& temerarium, Eccleſiaſtici exercitus Ducem,ad valetudinarium S.Spiritus de Saxia di-

D uertentem, tanquam ad certum carnificem miſerit (abutabatur enim Ludouicus Melioratus auctoritate Pontificis in perniciem aliquorum) Romanæ Reipublicæ labenti, negligentia Pontificis, conſulturi, ad Ludouicum producti, ſtatim fuere capti, illicò occiſi,& per eiuſdem valetudinarij feneſtras corpora exanima, ob maius Romanorum dedecus,in publicum fuere iactata: & quod diceret eo modo tolli ſeditiones,& ſchiſma & non alio quidem poſſe. Et ità Innocentius ***exiſtens ſerpens miſer*** Romanos callidè,vt graui auctores aſſerunt,decepit. ***Et Vrſam***,ideſt Rempubl. Rom. deſtruxit; ***& eo modo eſcam miſerorum coruorum***, ideſt Romanorum,***& genus abhominabile eorum effecit***. Proinde irritatis Romanorum

E animis, armata manu multa patrauerunt, Ladislao Rege Neap. eos adiuuante, ſupplicium de Ludouico ſumpturi. At Pontifex declinaturus Romani populi furorem nonis Auguſti 1405. Viterbium cum Lodouico,& Curia citatogradu proficiſcitur, & ita ***ab oriente***, ideſt à Sede Vaticana ***miſerabiliter turbatus fuit*** à Romano populo, qui eum ad fugam induxit, in palatium pontificium impetum fecit ***decimas***, ideſt Eccleſiæ facultates ***in effuſione ſanguinis diſsipauit***, eius Aulicos exagitauit, Capitolium cœpit, Pontem Miluium occupauit, & alia multa fecit; & patraſſet quoque ingentiora, niſi aduertiſſet,quod Ladislaus moliebatur Vrbem occupare,& quod Pontifex reuera fraude, & culpa carebat in occiſione ciuium Romanorum. Quapropter ab irato Populo Ladislaus Rex Vr-

be

be pellitur, & Innocentius ad Vrbem vocatur, ſe ei Romani omnes ſubdentes, & Vrbis claues offerentes: prout anno 1406. Vrbem venit ſummis honoribus ſubter pallium excipitur, & Vniuerſæ Vrbi dominatur. Confirmata autem ſuo Pontificatu pace, Ludouicum nepotem Agri Pigeni Marchionem creat, eundemque Firmanum Principem conſtituit, & tandem ſenex, & grandæuus ſecundo ſui Pontificatus anno, die 21. ann. 1406. 8. Idus Nouemb. in ſchiſmate contra Benedictum Pſeudopontificem, Romæ defunctus eſt, & in Baſilica S.Petri ſepultus. Reliquitque poſt mortem, cuilibet ſcelerato peccandi licentiam. Præcipuè vero Cabrinus Fundulus, Caroli Caualcabouis militum Dux, eius appetens ditionem, Carolum, fratreſque, ac conſanguineos, ab Vrbe Laude reuertentes, trucidauit in loco, Machaſturna dicto, ad decimum lapidem à Cremona vrbe diſſito. Mox Cremonam ingreſſus, Arce, & portis Ciuitatis occupatis, omnes, quos ſui aduerſarios ſuſpicabatur, interfecit, & aliquos in exilium miſit: nec aliquam crudelitatem omiſit, vt propriam tyrannidem tutaretur. Gugegaldus Genuæ Gubernator, vt Mediolanum Galliarum Regi ſubijceret, conatus eſt. Otho, tertius Parmæ Dominus, de pace tractans cum Nicolao Eſtenſi, de eiuſdem Nicolai mandato, à Sfortia de Cotignola, apud Rouere Caſtrum trucidatus eſt. Et alij multi ſimilia perpatrarunt. Et ità Innocentius 7. *ſe ipſum ſimilem*, ideſt crudelem oſtendens mittendo ſcilicet ad Ludouicum Melioratum nepotem ſuum homines ſuæ *Ciuitatis, lumen gentibus dedit in tempore metus*. Itaque depingitur Innocētius, quod *leua teneat arundineam palmam ſupra quam coruus volat in os ſerpentis:* & ſignificat quod Papa, quaſi aliud agens, Romanos remiſit ad Ludouicum Melioratum, nepotem ſuum, per *ſerpentem* ſignificatū, tanquam ad deuorandos. *Vexillum Eccleſiæ tenens manu dextra:* denotat ipſum de Romanis, & Eccleſia triumphaſſe. Hæc figura in aliquibus opuſculis mendoſis in vatic. 7. repoſita reperitur, atque cum decima ſeptima figura commutata; cum tamen vtraq; locum proprium à nobis poſitum, & declaratum, ſibi vindicet, vt aperte eſt videri in opuſculis antiquiſſimis, in Vico Equ,,nſi impreſſis, & in alijs.

VAT.

A

VAT. XVIII.

Gregorium duodecimum præſcribit.

Pœnitentia veſtigia Simonis magi tenebit.

B

C

D

Duplum tertium eſt auis crucifera, equus cornizer, ſic multũ velox, ſicut promptus, & laſciuus, principium habens vnitatem, & finem, vnitati duplici vacationis prima, recurua figuræ numerorum, extremum in tempore ſicut boni anni. Venit dies, in qua tenebit medietatem curuæ figuræ: multum quidem magnus Rex volucrum Solis. Iſte enim recipiens principium à meridie, in quo explebit cornuto die mediante ſtella poli veſpere, & punitus, vt multum velox exiſtens, & ad bella præparatus. O Genus Bizantij habens auditus vobis inclinatos; ligna ſine fructibus. O amice, ſed vltima ſyllaba vulnus lucrabitur te in locis irriguis, præter ſpem cadens principium, & finis corui eſt. Hactenus noſtri Prophetæ vaticinium, quo Gregorium duodecimum præmonſtrabat. Hic Gregorius Innocentio 7. præmortuo, pridie Kal. Decemb. ann. 1406. ea lege ſuffectus eſt, vt primo quoque tempore pontificatu ſe abdicaret, ſi

E (margin)

Ioach. Abb. de Rom. Pontif. vatic. 18.

Alfonſus Ciacon. in eius vit. Platin. ibid.

Ioannes Mariana de reb. Hiſpan. S. Anton. par. 3. hiſt. tit. 22. cap. 5. §. 1.

idem Benedictus 13. quemadmodum ſe facturum iurauerat, præſtitiſſet: A
ipſeque, Pontificatu ſuſcepto, iterato ad deponendum pontificatum, ſe ſcripto, adhibitis notarijs, & teſtibus, obligauit, quandocunque Antipapa Benedictus, qui alterum Pontificatum in Gallia tenebat, idem factitaſſet. Haud longè poſt Gregorius imperij dulcedine allectus, & à propinquis deprauatus, à quibus inanes formidines, & adumbrata pericula eius auribus inſtillata fuerant, optimam voluntatem mutauit, atq; in his, quæ ad pacem Eccleſiæ adferendam pertinebant, difficilem, & moroſum præbuit. Cum verò de loco eligendo, quo ſine diſcrimine Benedictus 13. & ipſe, de Pontificatu contendentes, conuenirent, mentio haberetur; Gre- B
gorius Vrbe exiens, Senas primum, mox Lucam acceſſit, Benedictus Sauonam, qui locus ſtatutus conuentui erat, aduenit. Cæterum cum de re inter eos non conueniret, colluſores, & fidefragi, ab vtroq; Cardinalium conuentu ſunt habiti, & maioris diuiſionis auctores. Quapropter Piſis, generali Concilio indicto, vno conſenſu Gregorium, & Benedictum die 5. Iunij ann. 1409. dignitate pontificia priuarunt, conſentientibus in eam ſententiam omnibus fere Chriſtianis nationibus; & in locum Gregorij, Alexandrum quintum ſuffecerunt die 26. Iunij. Cæterum abſente Gregorio armis omnia Romæ circumſonabant, Ladislao Neapolitanorum Rege potiſſimum infeſtante. Gregorius autem quaſi profugus C
Ariminum ad Carolum Malateſtam, amicum ſuum, ſe contulit. Benedictus verò ad Caſtellum Paniſcholæ locum munitiſſimum confugit. Et licèt vterque exauctoratus fuerit à Piſano Concilio, neuter tamen deſtitit à creatione Cardinalium, maximè verò Gregorius, quo tutiorem papatum ſuum redderet, atque firmaret, tertium periurium faciens, Senis in Tuſcia 14. Kal. Octobris, alteram decem Cardinalium creationem fecit.

Tarcagn. lib. 17.

Tandem Sigiſmundo Romanorum Rege eum vrgente ſponte per procuratorem ſuum, Carolum Malateſtam Arimini domicellum, pro bono pacis, ſchiſmateque tollendo, 4. Nonas Iulij ann. 1415. abſens, in Concilio Conſtantienſi, ad id congregato, ſe abdicauit Pontificatu. Quamobrem D
ex Synodi ſententia, Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, & Collegij Decanus renunciatus eſt, & apud Recinetenſes vitam cum morte commutauit ann. 1417. Itaque Gregorius *Pœnitentia*, & vt alibi legitur, *Patentis, veſtigia Simonis magis tenebat*, dum publicæ commoditati, & vtilitati, priuatam gloriam, & emolumentum præferebat. *Duplum tertium*, ideſt ſupplicium triplex, nempe priuationem in Piſano Concilio, fugam, & exilium à Conuentu Catholicorum, & abdicationem à Pontificatu in Conſtantienſi Concilio, pertulit, & hoc quare ſubiuit, quia veluti *auis crucifera*, ideſt aquila, *& equus corniger*, ideſt vnicornis, fuit *velox*, *promptus*, *& laſciuus* ad Pontificatum conſequendum, dum non curauerit illum accep- E
tare ea conditione, vt primo quoque tempore Pontificatum deponeret, ſi idem Benedictus 13. quemadmodum ſe facturum iurauerat, præſtitiſſet: ita vt magis procurator ad deponendum Pontificatum, quam Pontifex factus exiſtimaretur. *Principium*, ideſt Principatum *habuit* ergo Gregorius propter *vnitatem* Catholicæ Eccleſiæ per ſchiſmaticos diuiſam, & eiuſdem ſchiſmatis *finem*, ideſt vt ſchiſma ab Eccleſia tolleretur, & *vnitati duplici*, duabus nempe Chriſtianorum partibus, quarum vna verum, altera falſum Pontificem ſequebatur, catholicam vnitatem afferret adueniente tempore *primæ vacationis*, in quo pontificias infulas deponeret, atque ſuſciperet *recurnæ figuræ numerorum extremum*, quod eſt centū, litera

A tera curua,nempe C. ſignaui ſolitum, hoc in loco ſignificat, Ceſſionem,
ſiue abdicationem. At quia nec ex ſe, neque à Piſano Concilio iuſſus,
imò potiùs priuatus, Pontificatum deponere intendebat, *venit tandem
dies,ſicut boni anni* nempe tempus Conſtantienſis Concilij, *in quo tenuit
medietatem*, & vt in alijs opuſculis legitur *immeditè curuæ figuræ* litteram,
nempe C. ceſſionem à Pontificatu: *multum quidem magnus* ille *Rex* Hungariæ,
nomine Sigiſmundus, *volucrum*, ideſt Romanorum Imperator ad
id ſua induſtria contulit, & ad inſtar *Solis*, Eccleſiæ caligines diſſipauit:
Iſte enim Sigiſmundus *recipiens principium* ideſt principatum, ſiue papatũ
B Gregorio traditum, *in meridie* ideſt in medio conſeſſus Cardinalium, &
Conſtantienſis Concilij, *in quo* Pontificatum *expleuit*, ideſt omninò ademit
cornuto, ideſt Gregorio 12. (Angelus enim Cornàrius, Venetus, antea
dicebatur)*mediante, ſtella poli* nempe Carolo Malàteſta, Arimini Domicello,
& quidem *veſpere* ideſt ad extremum, cum videret aliter amplius
pontificatum retinere haud poſſe,*punitus* enim erat *multum* metu Sigiſmundi,
qui eum vrgebat, *& velox exiſtens*, ideſt anxius tollendi ſchiſmatis,
ad bella præparatus erat, ſi Gregorius Pontificatu ſe àbdicare renuiſſet.
Genus ergo *Bizantij*,nempe Angelus Cornarius,quem ex Epiſcopo
Caſtellano ann. 1400. Patriarcham Conſtantinopolitanum Bonifa-
C cius 9. creauerat *habens auditus ſibi inclinatos*, ideſt nolens acquieſcere
ſanis conſilijs,vt ſtaret promiſſis, à ſe in ſui electione,& inito pontificatu
ſtatim Sacramento firmatis, *lignum* ſe oſtendit,& arborem, *ſine fructibus*,
quia nil boni in pontificatu egit. Proinde exclamat vates. *O amice, ſed
vltima ſyllaba*, nempe *ce*, hæc enim eſt vltima ſyllaba amice,& vt diximus
hoc in loco idem ſonat,ac ceſſatio à Pontificatu,& *vulnus*, ideſt dolor ex
orbitate reſultans *lucratus eſt eum in locis irriguis*,quia eius ſpontanea depoſitio
cauſa fuit, vt ipſe ex Synodi Conſtantienſis decreto crearetur
Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, Collegijq; Decanus, & Picœni perpetuus
Legatus. Et ità eius *præter ſpem cecidit principatum,& corui*, ideſt
D mali Pontificis *finis*, iam diù expetitus à cunctis, *eſt* obtentus. Præſignatus
ergo fuit in figura à noſtro ſancto Vate, *Vnicornius*, qui vnitatem ſignificat;
Aquila ſuper thyaram pontificiam, Imperatorem Romanorum Sigiſmundum;
& à dextris Pontificis adoleſcens, Carolum Malateſtam Oratorem.
Ac ſi dicat propter concordiam,& vnitatem Gregorius 12. in
gratiam Sigiſmundi Cæſaris per Carolum Malateſtam Oratorem ſuum
Pontificatu ſe abdicabit.

Tarcagn. loc. cit.

Panuinus in Chronolog. ad hunc annũ.

E

A

VAT. XIX.

Alexander quintus depingitur.

Confuſio, & error vitabitur.

B

C

D

Iſte Collateralis quartus ab Vrſa, carens gladijs, & homo mouens inciſionẽ Roſæ tamen ſiccabitur ſicut Roſa, & incidens Vrſam annis mortuus tribus, etenim littera tertia, & tertium elementum illud videt. Recipiens enim principium, E *vt incideret florem, non miſerebitur tui, quamuis in principatu maneas. Vide enim, iſte incipiet colligere Roſam, ante ferens in hominibus habens finem, in quo lætare multum fruſtra.* Hactenus Prophetæ noſtri vaticinium, quo Alexãdrum quintum, loco Gregorij 12. abrogati, à Piſano Concilio ſubſtitutũ, 26. Iunij ann. 1409. prædixit, *Iſte Collateralis*, hoc eſt in locum Gregorij, Põtificia poteſtate priuati, ſubrogatus, *quartus ab Vrſa*, ideſt ab Vrbano ſexto, Potifex fuit. *Et carens armis*, ideſt ſine armis, ſed ſolo verbo Romanam Rempublicam gubernauit. Adeò munificus in pauperes erat, ac viros ſua benignitate dignos, vt breui nihil ſibi reliquerit: vnde per iocũ

Joach. Abb. de Rom. Pontificib. Vatic. 19.

dicere

A dicere aſſolebat, ſe diuitem Epiſcopum, pauperem Cardinalem, mendicum Pontificem extitiſſe. In illo enim defuit illa habendi cupiditas, quæ vna cum re, & ætate accreſcit ſimul: at hoc vitium cadere non poteſt in viros bonos, & rerum humanarum contemptores, qui quò magis conſeneſcunt, eò minus viatici ſe indigere cognoſcunt; & hanc ob rem cupiditates ſedant, refrenant auaritiam, & cæteras animi labes expellunt. Firmius igitur, quod traditur ex tabula Dyptica Epiſcoporum Nouarientium, hoc tamen de illo narratur, quod cum eſſet in vltimis vitæ conſtitutus; dixiſſe, parentes ſuos ignorare, nec alicuius affinis notitiam vnquā habuiſſe, vt apud Baptiſtam Fulgoſium legitur. Tanti inſuper animi fuit

Platin. in eius vita, Genebrardus lib. 4. Chronog.

Baptiſta Fulgoſius lib. 4. memorabiliū factorum apud Ciaconum.

B quintus Alexander, vt Ladiſlaum Neapolitanorum Regem tum potentiſſimum, qui Eccleſiæ ditionem, Pontificibus abſentibus, diù, multumque vexauerat, oppidaque aliquot vi occupauerat, in Concilio Piſano, illis approbantibus, qui tum aderant, Regno deſtituerit, atque ius illud Ludouico, Andegauiæ Duci, competere declarauerit. Idcirco inquit Abbas Ioachim. *Et homo mouens inciſionem Roſa*, ideſt Regis Neapolitani. Soluto Concilio Piſano, Papa Bononiam ſe contulit; vbi cum grauiter ægrotare cœpiſſet, cognouiſſetque prope mortem inſtare, Cardinales ad ſe venientes, ad concordiam, ad pacem, ad tuendam Eccleſiæ dignitatem

Matthæus Palmerius in Chronicon Euſebij ad an. 1410.

C adhortatur: teſtatuſque præterea eſt, per eam mortem, quam ſe continuò cernere dicebat, nec reformidare, conſcientia benè actæ vitæ motus ſe exiſtimare, & credere, quæ in Concilio Piſano decreta fuerant, rectè, atque integrè facta fuiſſe, omnia ſine dolo, malo, fraudeue. Cum hæc dixiſſet, lacrymantibus omnibus, qui aderant, illud Saluatoris verbū ægrè proferens [Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis] piè ſuſceptis Matris Eccleſiæ Sacramentis *ſiccauit vt Roſa*, ideſt cum odore ſanctitatis emiſit ſpiritum, ſui Pontificatus menſe 10. diè 8. 5. Nonas Maij, ann. 1410. Cæterùm illa Ladiſlai Regis priuatio magnam confuſionem concitauit. *Incidit* enim Alexander *Vrſam*, & vt in aliis opuſculis legitur, *Roſam*, ideſt Ladiſlaum, *annis mortuum tribus*, ideſt ſub Inno-

Platin. in vita.

D centio, Gregorio 12. & Alexandro 5. Eccleſiæ ditionem infeſtantem, ac ſi animam non haberet, in qua poſt obitum à Domino puniri potuiſſet. *Etenim*, ideſt propterea, *tertia littera*, quæ in alphabeto eſt C. & hoc in loco ſignificat Concilium Piſanum, *& tertium elementum*, ideſt Alexander Papa, vtriuſque fori Principes ſua dignitate præcellens, *illud* Ladiſlai flagitium cum *vidiſſet*, quaſi *recepiſſet principium*, ideſt Pontificatum, *vt incideret florem*, ideſt Ladiſlaum Neapolitano Regno priuaret, *non miſertus* vllo modo Ladiſlai, Regni iura illi abſtulit, & Ludouico, Andegauiæ Duci, contulit, *quamuis in Principatu manſerit*, ideſt Neapolitanum Re-

E gnum ſemper retinuerit. *Vidiſti enim* Lector, quod Alexander *iſte incæpit colligere Roſam*, ideſt corrigere Ladiſlaum, cuius correptionem *antetulit*, ideſt in Concilio Piſano, ſed quia *habuit finem*, ideſt vitam breuem in Pontificatu, ſicut *in eo multum lætari* haud potuit, ſic *fruſtra* ſupple laboraſſe viſus eſt: cum varia fortuna inter Pontifices ſucceſſores, & Ladiſlaum Regem bellum ſemper ſit actitatum. *Confuſioque, & error ſint vitiati*, & vt alibi legitur *incitati*. Ad figuram veniamus. *Imago hominis coronati*, Ladiſlaum Neapolitanorum Regem ſignificat, *Imago Fratris Religioſi* Alexandrum quintum denotat, qui fuit Ordinis Minorum, & Frater Petrus Philiargi è Candia dicebatur; à pleriſque creditur, fuiſſe Cretenſem, veraciter tamen è Cimrunallo, Nouarienſis ditionis, oriundus fuit,

primò

Abb. Vghell. Italiæ Sacræ tom. 1. verbo Roman. Pontifices. nu. 205.

primò fuit Epiſcopus Vicentinus, poſteà Nouarienſis, mox Archiepiſcopus Mediolanenſis, tandem Presbyt. Card. SS. Duodecim Apoſtolorum euaſerat ſub Innocentio 7. *Manus falcem Monacho porrigens*, ſignificat Cõcilium Piſanum, quod Fratrem Petrum in Papam Alexandrum euexit. *Tres columnæ*, potentiam, & ſtabilitatem ſignificat. Concilium enim ſtabile, & potens eſt, itidem & Pontificatus, & Regnum, ex quorum diſſentione confuſio, & error: ſicut ex illorum concordia, robur, & fortitudo naſcitur. A

V A T. XX. B

Ioannem 22. aliàs 23. prænotat.

Elatio.

C

D

E

Vide iterum alienum exiſtentis modum, falcem magnam, & roſam manu ferẽtem, tertium autem duplicatum, in primo elemento diuiſa ſunt. Item coniuncta falciferi quatuor menſium ſcribo: erit ſcilicet principatus autem omnis, quem conſumpſiſti cum gladio in templis idolorum, poſt paululum reſuſcitabis, tres

annos

A *annos in mundo viues, ſenex valde in infimum duabus tribulationibus in medio corruet*. Hactenus Florenſis Abbatis vaticinium, quo Ioannes 22. dictus 23. notatur, quinto Alexādro ſubrogatus Bononiæ 14. kal. Iunij, ann. 1410. dicebaturque Balthaſar Coſſa, Neapoli patre equite, & opulento ſatus. Bononiæ, adoleſcens vtrique iuri operam dederat, & Pontificatus ambitione concitatus, Romam profectus, primò cubicularius Bonifacij noni in patriæ gratiam, inde Archidiaconus, & Prothonotarius Apoſtolicus, poſtea Cardinalis Diaconus tituli S. Euſtachij, & Bononiæ Legatus à Bonifacio nono Romæ adlectus eſt 13. kal. Martij Ann. Domini 1402. Bononiæ ergo Cardinalis Balthaſar militem potius, quàm Clericū agens, B tantas militum, & diuitiarum copias cumulauit, quæ ſibi ſat erant ad Cardinales ſubornandos, vt ipſum, & non alium Alexandro quinto ſubſtituerent. Hunc itaque *exiſtentis* ſupple Pontificis, *modum* ſupple electionis, Abbas ſanctus appellat *alienum*, ideſt contra ſacros Canones, qui liberam, & abſque ſimoniæ labe eſſe decernunt electionem. *Falcem magnam*, ideſt apparatus, & copias; *& roſam*, ideſt Ladislaum Regem Neapolitanorum, *manu tulit*; dum Paulum Vrſinum, & Sfortiam à Cotugliola ſuarum copiarum Duces ſecundo Lugdouico Andegauenſi dedit, vt Regnum Ladislao adimeret; & ademiſſet vtique, ſi poſtquam apud Sancti Germani Vrbem Ladislaum ſuperauit, victoriam fuiſſet proſecutus. C Et ſic *tertium duplicatum* ſcilicet elementum nempe Pontifices Alexander, & Ioannes, *in primo elemento*, nempe Rege Ladislao *diuiſi ſunt*, nam vt diximus ambo Ladislaum Neapolitano Regno priuarūt diuerſimodè. Vnde Rex Pontificem ſequenti anno bello vexare cœpit, Oſtia Tiberina expugnata, Vrbem ingreſſus, murum verſus Baſilicam Lateranenſem diruit, per quem ad Lateranenſe Palatium ſuis cum copijs progreſſus, multis diebus ibi permanſit, vſque ad 13. Martij. Vnde Ioannes Papa timore correptus, Vrbe egreſſus, Florentiam primò, deinde Bononiam venit multis Romanis comitatus, quorum non pauci ſiti in itinere ſunt D enecti. Rex Sancti Angeli Arcem in deditionem accepit; ac nonnulla Eccleſiæ oppida occupauit. Quò tempore adeò fames inualuit, vt tritici menſura, quæ à Romanis rubium dicitur, 18. Florenis venderetur: multi ea caritate annonæ, fame peribant. Ladislaus Romanorum cladem miſeratus, è Sicilia magnam frumenti copiam nauibus Romam inuexit, ægentibus illud diſtribuit, & Romanis, paruo pretio inde habito, dedit. Ioannes autem Laudæ, & Cremonæ cum Sigiſmundo Cæſare, de pellendo ab Vrbe Ladislao, Conuentum tenuit. Quo tempore Rex, ex Vrbe diſcedens, Florentiam contendens, Peruſij febre correptus in itinere, Neapolim ſe recepit, vbi paulò poſt hominem exuit anno Dom. 1413. E Sunt qui ſcribunt, Florētinorum induſtria, aliter potiri libertate non valentium, puellæ miniſterio, quam Ladislaus adamabat, veneno ad pudenda appoſito, Patris ſui conſilio, qui medicus erat, puellam, ac Regem perijſſe. Ioannes Papa ex alia parte ad Conſtantienſe Concilium nationum omnium conſenſu citatus, Conſtantiam proficiſcitur cum viris quibuſdam in omni doctrinæ genere præſtantibus, qui multis diſputationibus Germanos incertos, & ambiguos tenuerunt, quid potiſſimum diffinirent. Verùm poſt Pontificem, qui Conſtantiam aduenerat, & honorificentiſſimè ſuſceptus fuerat 5. Kal. Nouembris die Dominico anno Domini 1414. Imperatore Sigiſmundo ſuperueniente, factaque omnibus, quod liberet, dicendi libertate, multa, & quidem grauiſſima ſunt Pontifici

Ioach. Abb. opuſcul. cit. Vatic. 20.

Plat. in eius Vita, & Ioannes Tarcagn. in hiſtoriis mundi lib. 17. ad ann. 1410.

Ioann. Tarcagn. vbi ſupra. ad ann. 11.

Alfonſus Ciacon. in eius vita.

Tarcagnota ad ann. 1413.

fici obiecta crimina. Quorum cauſa, noctu clàm mutato habitu, de Conſtantia fugiens, Schafuſſam, Friderici Auſtriæ Ducis oppidum, ſe contulit, in Burgundiam paulò poſt profecturus, veritus ne quid grauius in ſe experiretur. At Concilij, & Imperatoris ſtudio de fuga retractus, in Inſula S. Marci apud Conſtantiam in honeſta cuſtodia ex Concilij, & Sigiſmundi ſententia eſt aſſeruatus, ſui Pontificatus anno quarto, & menſe decimo, vt tradit Platina. Quo in loco exiſtens, proceſſus contra eum formatus eſt, & articuli multi ſupra quadraginta ſufficientiſſimè probati. Idcircò inquit Abbas, *Item coniuncta falciferi quatuor meſſium ſcribo*, ideſt conſpirationes, & delicta falciferi Pontificis, qui contra Ladislaum Regem pro Eccleſia bellum deſignauerat, Conſtantienſi Concilio repreſentata fuere. Vnde factum fuit, vt *omnis principatus, quem cum gladio conſumpſerat, in medio idolorum*, ideſt in medio Patrum Conſtantienſis Concilij *poſt paululum reſuſcitaret*. Nam viſo proceſſu, ſeruatiſque ſeruãdis Ioannes vigeſimus ſecundus, aliàs vigeſimus tertius à Conſtantienſi Concilio de ſede eſt deturbatus. Et in Caſtro Heydelbergæ apud Ludouicum Bauariæ Ducem incluſus, *tres annos in mundo vixit*, ideſt peregit in rerum omnium ægeſtate, & ſine vllo cubiculario, vel famulo Italico. Teutones enim erant omnes cuſtodes eius, quibus tantùm nutibus, & ſignis loqui poterat, cum nec ipſe Teutonicam, nec illi linguam Italicam ſcirent. Coempta tandem triginta millibus ducatorum fuga, *ſenex valde in infimum duabus tribulationibus*, nempe captiuitate, & carentia famuli ſuæ nationis, anno Dom. 1419. liber factus, in fugitiui hominis forma, lacrymabundus, humi genibus fixis, & ad Martini quinti eius ſucceſſoris, qui tunc cum Curia Florentiæ morabatur, pedes procumbens, eum vt Chriſti Vicarium eſt veneratus, à quo S. Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus, & ſacri Collegij Decanus adlectus ſexto Kal. Iulij, *in medio* Florentiæ *corruit*, ideſt è viuis exceſſit 11. Kal. Ianuarij eiuſdem anni 1419. En *Elatio* quanta mala Ioanni peperit. Ex his patet, quod *imago Pontificis manu dextra tenens falcem, & ſiniſtra manu roſam*, deſignat bellum pro Eccleſia contra Ladislaum Regem. *Crus cum pede truncatum à ſiniſtris*, deturbationem ab Apoſtolica Sede, & denudationem Pontificiæ clamydis denotat. *Littera B. à dextris* ſiue pro *littera ipſa B.* ſumatur, ſiue pro *compedibus* maximè quia ſupina iacet, carcerem, & afflictionem repreſentat, ſicut & mortificationem indicat cucullа, qua Pontifex indutus eſt. Cæterùm Ladislaus Rex antequam è viuis excederet, Venerabilibus Monaſterijs Sanctæ Mariæ de Sagittario ſacri Ciſtercienſis Ordinis, & Sancti Nicolai de Valle Clarimontis ſacri Ord. Carthuſienſis Priuilegium conceſſit totidem verbis connotatum.

Ladiſlaus Dei gratia Hungariæ, Ieruſalem, Siciliæ, Dalmatiæ, Crohatiæ, Ramæ, Seruiæ, Calitiæ, Lodomeriæ, Comaniæ, Bulgariæq; Rex, Prouinciæ, Forcalquerij, ac Pedemontis Comes. Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis, tàm præſentibus, quàm futuris. Debetur gratitudo ſeruitutis, & amplioris exhibenda eſt exhibitio muneris perſonis diuinis obſequijs dedicatis, cum primùm à mundanis, quæ ſunt caduca, deperdant, & reliquum ad rependendum animæ accedat. Sane ad Venerabilia Monaſteria S. Mariæ de Sagittario Ciſtercienſis Ordinis, & S. Nicolai de Valle Clarimontis Ordinis Carthuſienſis Anglonenſis Diœceſis; nec non Religioſos Viros Abbatem, & Conuentum dicti Monaſterij S. Mariæ, ac Priorem, & Conuentum ipſius Monaſterij S. Nicolai Oratores, & fideles

noſtros

A noſtros dilectos,& ad dictos etiam Ciſtercientium, & Carthuſientiū Ordines in orbe ſatis Venerabiles, & acceptos, gerentes ſummum charitatis,& dilectionis affectum: nimirum ſperantes Religioſorum prædictorū, qui diuinis quotidie vacant obſequijs, deuotis orationum ſuffragijs à ſiniſtris euentibus releuari. Moti quoque deuotis ſupplicationibus per Venerabiles,& Religioſos Viros fratrem Antonium Abbatem dicti Monaſterij S. Mariæ de Sagittario, & Fratrem Ioannem de Lauria Priorem dicti Monaſterij S. Nicolai de Valle Clarimontis Oratores, & fideles noſtros dilectos ſuper hoc culmini noſtro porrectis,quibus annuere inſtinctu meritæ gratitudinis, qua Deo, ſuiſque Miniſtris obligati rationabiliter inducimur, & tenemur: attendentes præcipuè, quod ex collatione munerum,quæ rogantur,corporis,& animæ retributionis remedium acquiritur, & ſalutis; tàm præfatum Monaſterium S. Mariæ de Sagittario, Abbatem, Fratres, & Conuentum ipſius Monaſterij, quàm iam dictum Monaſterium Sancti Nicolai de Valle Clarimontis,Priorem, Fratres, & Conuentum ipſius Monaſterij S.Nicolai de Valle Clarimontis,pro omnibus,& ſingulis ouibus, caſtratis,baccis,bobus domitis,& indomitis, porcis,capris,& animalibus cuiuſcunque generis, quas, & quæ dicta Monaſteria,& vnumquodque ipſorum in quibuſcumque terris,locis,territorijs, & partibus Prouinciarum Principatus citra,& vltra, & Baſilicatæ ad præſens habeat, & habere in futurum poterunt, à ſolutione,contributione, & exhibitione iurium Gabellæ omnium Caſtratorum, & animalium in dictis Prouincijs Principatus Citra,& Baſilicatæ,ſeù generaliter in Regno noſtro Siciliæ per Curiam noſtram impoſitæ, ſeù imponendæ ex nunc in antea in perpetuum de certa noſtra ſcientia tenore præſentiū exemptos facimus,& francos reddimus, liberos,& immunes. Ità qnod dicta Monaſteria,& vnumquodq; ipſorum,ac eorum prædicti Abbas, Prior, Fratres, & Conuentus, ſeù Gregarij, & Cuſtodes dictarum ouium, & omnium prædictorum animalium dictorum Monaſteriorum diſtinctorum ſuperius,vel aliarum quarumuis ſpeciarum, & generum ad ſolutionem, contributionem,& exhibitionem iurium Gabellæ prædictæ ex nunc in antea vllo vnquam tempore realiter, vel perſonaliter non cogantur, & ex eo Vicegerentibus noſtris Iuſtitiarijs, Capitaneis, & Erarijs Prouinciarum prædictarum,vel eorum Locatenentibus, cæteriſque Officialibus, Commiſſarijs,& Credenzerijs,quacunque diſtinctione notentur,ſtatutis,& ſtatuendis per nos, & noſtram Curiam in dictis Prouincijs, vel in qualibet ipſarum, ſuper recollectione, & perceptione iurium Gabellæ prædictæ, ad quos ſpectat, ſpectareq; poterit, præſentes litteras inſpectaturis, præſentibus,& futuris, dicimus vigore præſentium, expreſſiuſq;mandamus: quatenus formam præſentis noſtræ immunitatis, exceptionis, & gratiæ, quod ea diligenter attenta, illam ipſi,& quilibet eorum præſentes,& ſucceſſiuè futuri, iàm dictis Monaſterijs, & cuilibet ipſorum, & eornm Abbati, Priori,& Conuentibus officiorum eorum tẽporibus obſeruent efficaciter,& faciant ab alijs quantum in eis fuerit tenaciter, & inuiolabiliter obſeruare, dictaque Monaſteria,& vnumquodq; ipſorum,& eorum prædictos Abbatem, Priorem,& Conuentus, ſeù Gregarios,& Cuſtodes dictarum ouium, & animalium ipſorum Monaſteriorum prædictorum, & cuiuslibet ipſorum, ſeù quas,& quæ dicta Monaſteria per ſe,vrl alios eorum nomine præſentialiter habeant, & in futurum habere poterunt in quibuſcumque terris, territorijs, locis, & partibus dictarum Prouincia-

rum,& cuiuslibet ipſorum ad ſolutionem, contributionem, & exhibitionem iurium dictæ Gabellæ ouium, caſtratorum, & animalium prædictorum. A quorum ſolutione dicta Monaſteria,& vnumquodq;ipſorum, & eorum Abbatem, & Conuentus pro dictis corũ ouibus,caſtratis,baccis, bobus, porcis, & animalibus exemptos (vt prædicitur) facimus, compellere, moleſtare, vel impedire in perſonis, rebus, & bonis ipſorum, aut ab eis iura Gabellæ prædictæ petere, recolligere, vel exigere ex nunc in antea vllo vnquam tempore aliquatenus non præſumant,neque compelli,moleſtari,vel impediri ab alijs quomodolibet patiantur. Contrarium non faciant,quantum noſtram gratiam caram habent: quinimmò reuocent,& reuocari faciant prorſus in irritum, quidquid per eos,aut alium, vel alios ipſorum aduerſus dicta Monaſteria, & ipſorum quodlibet, eorumque prædictorum Abbatem, Priorem, Fratres, & Conuentus, ſeù Gregarios,& Cuſtodes dictorum eorum animalium alium, vel alios ipſorum,vel eorum res, & bona fieri,aut attentari propterea contigerit in poſterum contra præſentium ſeriem, & tenorem. Et inſuper attentè prouideant,quod præſentium prætextu oues, & animalia quarumuis perſonarum aliarum in huiuſmodi immunitate, quam dicti Monaſterij conceſſimus, non includantur in Curiæ noſtræ damnum, quibuſcumque commiſſionibus, litteris, cedulis, & mandatis per nos in contrarium fortè factis,vel à noſtra Curia procedentiſius ſub quibuſuis tenoribus, ſiuè formis, per quos,& quæ præſenti noſtræ immunitati non intendimus derogari, non obſtantibus quoquo modo. In cuius rei teſtimonium præſentes litteras exarari fecimus, & pendenti Maieſtatis noſtræ ſigillo iuſſimus cõmuniri, quas ex dignis cauſis Nos mouentibus dedimus,& ſubſcripſimus propria manu noſtra. Datum in Caſtro noſtro Nouo per manus noſtri Prothonotarij anno Domini milleſimo quadringenteſimo duodecimo die 21. menſis Octob. ſextæ indictionis. Adeſt ſigillum pendens

A

V A T. XXI.

Martinus quintus delineatur.

Inciſio, Hyppocriſia in habominatione erit.

B C D

Vacca autem quintum, & finis vrſos paſcens, ſigna manifeſtat, & modum, &
E *locum vnde adueniens ſolus manifeſtabit mihi amicos primos, habes virtutes; plus diſpenſas circa amicos, propterea inueniſti dulciſsimum finem. Solus ſublimaberis à gloria, & mortuos relinques potentiſsimè potentias, ſicut enim imbrem benè inuenies*. Hucuſque S.Abbas. *S.Abb.Ioachini Vatic. 21.* Ioanne 22. aliàs 23. à Sede pulſo, vt ſupra diximus, Gregorius duodecimus ad præces Sigiſmundi Imperatoris, atque vrgentias, pro bono pacis, & ſchiſmate tollendo, 4. Nonas Iulij anno Dom. 1415. & ſui Pontificatus anno 8. menſe 7. & die 5. per *Abbas Vghell. Italia Sacra tom. 1. verbo Romani Pontifices. num. 204.* Carolum Malateſtam, Arimini Domicellum, procuratorem ſuum, abſens in Conſtantienſi Concilio, eam ob cauſam congregato, Pontificatu ſe abdicauit. Quam ob rem ex Concilij decreto Epiſcopus Cardinalis Tuſculanus creatus eſt, Collegijque Decanus, ac Piceni perpetuus Lega-

tus, omnibus eius actibus confirmatis, & Cardinales viuētes ab eo creati, qui pro Cardinalibus non fuerant habiti, ex eiuſdem Synodi decreto in cæterorum Collegium fuere aſcripti, & apud Recanatenſes, vt ſupra diximus, hominem exuit anno Domini 1417. paulò ante Martini creationem. Reſtabat Petrus de Luna, Arago, Hiſpanus, quem ex Archidiacono Cæſarauguſtano Gregorius vndecimus anno Dom. 1375. ſui Pontificatus anno 5. Menſe Decembri Auenione, tituli S. Mariæ in Coſmedia Diaconum Cardinalem creauerat, Pſeudopontificatum, quem ſub nomine Benedicti tertij decimi tenebat, deponere. Miſit proinde ad Benedictum Pſeudopontificem, Perpiniani commorantem, Legatos ſuos Conſtantienſe Concilium; quos ſecutus eſt pijſſimus, & Religioſiſſimus Imperator Sigiſmundus peregrinatione diuturna, & laborioſa ſuſcepta, ſi quo modo poſſet, ſua præſentia, & verbis in abrogationem Pontificatus hominem inclinare. Menſe Septembri, ann. Dom. 1415. Sigiſmundus Perpinianum appulit & cum partim cum Benedicto, partim cum Ferdinando Aragonum Rege, partim cum ambobus ſimul quinquaginta dies Perpiniani egiſſet, tractans de negotio, ad quod venerat, videns tandem ſe nihil proficere, & duriorem illum euadere, decreuit illum relinquere tanquam mortuum. Conuentum tamen eſt inter Imperatorē Sigiſmundum, & Regem Ferdinandum, vt per publicum præconium ſub grauibus pœnis Regno indiceretur, ne vllus ei in aliquo obediret, neque pro Papa eum haberet. Benedictus ſtatim, ac edictum Regium aduerſus ſe publicatum competit, nauigationi ſe commiſit, & ad oppidum, & arcem Peniſcholæ Regni Valentiæ, Dertucenſis Diœceſis, ſe recepit, natura, & arte munitum, rupe quadam ſitum, mari vndique cinctum, anguſtiſſimum aditum terra præbens, & ideò Peniſchola corruptè vocatum, quaſi pene inſula; vbi toto vitæ ſuæ tempore manſit in ſua obſtinatione perdurans. Obijt anno Dom. 1424. ſui Antipontificatus anno 30. Menſe Septembri, translatum eſt eius corpus Igleucam Aragoniæ oppidum ibique intra arcem loco profano repoſitum, in ditione Comitis Moratæ, & cum in Pontificatu egiſſet annos triginta, clariſſimè illegitimus Papa oſtenſus eſt, cum nullus ex legitimis Pontificibus Romanis annos Petri viderit. Sigiſmundus verò Imperator per diſpoſitos equos ſuſcepti itineris, & legationis ſuæ ad Benedictum, certum fecit Conſtantienſe Concilium, & menſe ſeptimo Conſtantiam peruenit. Concilij Patres habita pro vacāte ſancta Apoſtolica Sede, vltima ſententia aduerſus Benedictum prolata, & Pontificatu depoſuerunt, & ſchiſmaticum, & pacis, & quietis vniuerſalis Eccleſiæ, ac totius Chriſtianæ Reipublicæ perturbatorem declararunt; & qui eum tanquam Pontificem colebant, aut colerent tanquam ſchiſmaticos damnarunt. Sublatis ergo tribus ſchiſmaticis teterrimis capitibus, reductoque toto Orbe Chriſtianorum ad Catholicæ Eccleſiæ vnitatem, Sede Apoſtolica iam tertio anno vacante, Otho Columna Romanus, clariſſimo genere ortus, Cardinalatu tituli S. Georgij in Velabro ab Innocentio ſeptimo decoratus Romæ pridie Idus Iunij anno Dom. 1405. nationum omnium, & Cardinalium conſenſu in eodem Conſtantienſi Concilio tertio Idus Nouembris anno Dom. 1417. non magis ſuo, quàm Eccleſiæ iam labentis tempore, ſub nomine Martini quinti Romanus Pontifex eſt deſignatus. Qui in Papatu conſtitutus non ſomno, vel otio; ſed negotio, & ſollicitudini deditus, audire, refellere, approbare, ſuadere, diſſuadere, hortari, & deterrere, ad Sedem Apoſtolicam

A cam accedentes conſueuerat, cognita petentium honeſtate, vel ſecus. Mira enim vtebatur facilitate, & honeſta petentes, voti compotes dimittebat. Iu conſultationibus miræ prudentiæ habitus eſt; nam, & quid agẽdum, & quid vitandum eſſet, ſtatim re propoſita acutiſſimè dijudicabat. Breuis in dicendo, cautior in agendo; adeò vt prius rem factam cernerent homines, quàm ab eo excogitatam putarent. Sermo autem eius ſententijs plenus erat; eius ex ore nullum tàm crebrò verbum, quàm iuſtitiæ nomen prodibat. Ad eos verò, qui ius dicebant prouincijs, & Vrbibus, ſcribebat, vt illius diuini verbi meminiſſent, [Diligite iuſtitiam, qui iudicatis terram.] Indigebat tum profectò tali Pontifice Eccleſia Dei, qui B Petri nauiculam, ſchiſmatis, & ſeditionum omnium fluctibus quaſſatam, redigere in portum ſalutis, gubernaculo admotus ſciret, & poſſet. Tantũ ergo magiſtratum adeptus, cum reſtare adhuc cerneret caput renaſcentis Hidræ, Petrum Lunam cum aliquot Cardinalibus, & Prælatis, Peniſcholæ, tanquam in arce ſchiſmatis ſe continentem, quibuſdam Aragoniæ populis in vtram partem inclinantibus, titubantibus adhuc, approbante Concilio, Alamanum Adimarium, virum doctiſſimum, patria Florentinum, tituli S. Euſebij Presbyterum Cardinalem olim Archiepiſcopum Tarentinum Legatum è latere miſit in Aragoniam, qui ſub pœnis, & cenſuris Eccleſiaſticis, Petrum admoneret, vt Pontificatu ſe abdicaret. C Cardinales autem, qui Petrum ſequebantur, vltimam Concilij, & Pontificis ſententiam intelligentes, Petrum ipſum adiere, vt tandem de Eccleſia Dei omne ſchiſma tolleret, quo magno annorum ſpatio vniuerſa Chriſtiana Reſpublica peſſimis calamitatibus afflicta erat; addentes ob eandem labentis Eccleſiæ ſalutem, hoc idem à Ioanne, & Gregorio Pontificibus factum fuiſſe. Compertaque eius pertinacia, & ſex Cardinalibus, qui eum erant ſecuti, eo relicto, quatuor ſtatim ad Martinum quintum defecerunt; & oſculatis Martini Papæ pedibus 16. kal. Aprilis 1419. ab eo in cæterorum Cardinalium collegium fuere cooapti; nam vſq; ad D eam diem pro Cardinalibus habiti non erant. Martini quoque auctoritatem vniuerſa Hiſpania ſecuta eſt, ac tota Chriſtianorum Reſpublica, excepta ſolùm Peniſchola, quàm Pſeudopontifex incolebat. Et cũ Balthaſar Coſſa in vinculis arctiſſimis à Comite Palatino adhuc detineretur in Germania, Martinus ad Florentinorum inſtantiam, maximè vero Coſmi Medices ad præces, vt tandem è carcere Balthaſarem liberaret, facturum ſe id Pontifex eſt pollicitus. Verùm dum eò Legatum ob eam rem mittit, Balthaſar, moræ impatiens, nummorum aureorum triginta millibus, Palatino Comiti perſolutis, ſe è vinculis redimens, in Italiã rediens, adiunctus Legato Pontificis, qui eum in via conuenerat, nullis pactionibus interpoſitis, nulla cautione requiſita, Florentiam appulſus, admi- E rantibus cunctis, exoſculato Pontificis pede, audientibus eum omnibus, Martinum quintum tanquam verum Pontificem, & Chriſti Vicarium canonicè electum ſalutauit. Mirã profectò hæres omnibus viſa eſt, Dei potius, quàm hominum induſtria eò deducta, quo homo regnandi auidus, in ſummo rerum faſtigio antea collocatus, in loco libero, vbi plurimum ab omnibus diligebatur, vteretur manſuetudine tanta. Quæ certè omnibus præ gaudio lacrymas excuſſit, maximè verò his Cardinalibus, qui eum priùs, vt Pontificem ſecuti erant. Martinus autem humanarum rerum viciſſitudine motus, paucis inde diebus eum in numerum Cardinalium aſciſcens, Epiſcopum Cardinalem Tuſculanum, ac ſacri Collegij Deca-

Plat. in vit. Martini quinti.

Alfonſus Ciaconius ibid.

Garimbertus lib. 1. cap. 3. Io: Iuuenis de antiquitate, et varia fortuna Tarentinor. & alij de Alamano ſcribentes.

Plat. vbi ſup. et Tarcagn. ad ann. 1418.

Vghell. Abb. vbi ſupra num. 206.

Decanum creauit ſexto kal. Iulij anno Dom. 1419. *Vacca autem quintū,* inquit in dato Vaticinio S. Abbas, idest Ioannes Papa à Constantienſi Concilio Pontificia veſte depoſitus,& humili habitu indutus, Martinum quintum, vt verum Pontificem,& Chriſti Vicarium ſalutat, contra opinionem multorum, qui callentes eius animi magnitudinem,& ſagacitatem, ac hominis audaciam, rurſus ſchiſma innouandum putabant; nec deerant, qui eum ad res nouas moliendas concitarent, adeò tunc rebus nouis ſtudebatur. At *finis vrſos paſcens*, ideſt Sigiſmundus Imperator ſchiſmaticos,& malos Pontifices ſuis ſuaſionibus optimis nutriens, *ſigna manifeſtauit,& modum,& locum,* ideſt induſtriam, Conſtantiam Vrbem, & artem, *vnde* Martinus quintus *adueniens*, *ſolus manifeſtauit amicos primos,* ideſt pacem,& concordiam priſtinam in Eccleſiam Dei, diù ſchiſmate,& varijs calamitatibus vexatam inuexit. *Habuit virtutes* multas, vt videri eſt apud Baptiſtam Fulgoſium, qui eum viderat. Prudentia præ cæteris mira in dandis beneficijs vſus eſt, non enim vnicuique petenti ea conferebat, ſed ſtatim mente agitabat, quis potiſſimum eſſet idoneus, cui tali cura demandaretur. Quod ſi homines non noſſet Prouinciarum, in quibus vacare beneficia contigiſſet, ſtatim peritos Regionum conſulebat, quis, aut in curia, aut in gymnaſijs publicis eſſet doctrina, nobilitate, moribus, tanta prouincia dignus. Atque hac quidem ratione, & Eccleſijs,& hominibus honore dignis pariter conſulebat cum maxima ſui nominis celebritate; atque ità *plus diſpenſauit circa amicos*, ideſt omnia ritè,& rectè diſpoſuit. *Propterea inuenit dulciſsimum finem*, ideſt ſummam obedientiam nationum omnium,& *ſolus fuit ſublimatus à gloria*, ad ſupremum faſtigium Pontificatus, extimationis, pietatis, & iuſtitiæ ſcilicet euectus. Et cum die 20. Februarij ann. Dom. 1431. & ſui Pontificatus anno 13. Menſe 3. die 10. vir in omni vita ſua integer, prudens, modeſtus, manſuetus, & iuſtus anno ſuæ ætatis 63. ex apoplexiæ morbo hominem ex tuiſſet, *etiam mortuus reliquit potentiſsime potentias*, ideſt ſummā potentiam, atque obedientiam ſuo ſucceſſori reliquit. Siquidem etſi Petri de Luna poſt obitum duo illi Anticardinales Dominicus de Bona Spe Carthuſianus, olim Prior de Monte Alegre Monachus Carthuſianus,& Iulianus de Dobla Hiſpanus, qui Petri in pertinacia remanſerant, menſe Septembri ann. 1424. Ægidium cognomento Mugnoz, Canonicum Barchionenſem, genere Nobilem, ſub nomine Clementis octaui in Pontificem delegerint, & hic Cardinales creauerit,& omnia ea fecerit, quæ veri Pontifices facere conſueuerant: tamen adeò præualuit Martini veri Pontificis ſapientia,& induſtria, vt iubente Alfonſo Aragonum Rege, Clemens in manus Petri de Fuxo, tituli S. Stephani in Cœlio mōte Presbyteri Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis Legati, omnia ſui Pontificatus iura depoſuerit anno Dom. 1429. & Antecardinales ab ipſo creati, ſponte ſe Cardinalatu abdicauerint. Et ſicut Ægidium Mugnoz Epiſcopatu Maioricenſi benignè decorauit; ſic duos illos Anticardinales, qui eum in Papam creauerant, & in priſtina pertinacia perſeuerabant, per eundem Legatum in carcerem truſos, vel necare, vel animi angore perire fecit, vt Ciaconius tradit: ſed re vera tàm Dominicus de Bona Spe Carthuſianus, quàm Iulianus de Dobla etiam in eiuſdem Legati manus Cardinalatui ceſſerunt, ille quidem die 24. Auguſti ann. 1429. hic verò die 16. eiuſdem menſis,& anni, vt ex Bzouio tom. 15. probat noſter Vghellus Abbas in notis Ciaconianis. Atque ità omne ſchiſma vndique ſublato, ſummam obe-

Baptiſta Fulgoſ. lib. 8. rerum memorabilium.

A obedientiam apud omnes *ſicut imbrem*, qui pergit, quò vis, *benè*, ideſt ſine alicuius reluctantia, *inuenit*. Ad figuram enucleandam veniamus. *Papa manibus ad commiſerationem poſitis*, Martini Papæ quinti pietatem, miſericordiam,& probitatem ſignificat. *Vacca ante pedes,& manibus ſupra Pontificis genu, quaſi eum alloquens*, Ioannem 22. aliàs 23. Pontificatu depoſitum, Martinum quintum humiliter in verum Chriſti Vicarium recognoſcentem, atque laudantem, oſtendit. *Rex, & Regina* Ludouicum tertium, à Ioanna ſecunda, Ladiſlai Neapolitanorum Regis ſorore, in filium adoptatum oſtendunt. A Martino enim quinto, Cardinalium omnium conſenſu, Neapolitani Regni titulum,& Ioannæ ſecundæ Ladislai *Tarcagnot. ad ann. 1418.& 1423. Plat. in vit. Martin. 5. & aly.*

B ſororis, & Guillelmi Auſtriæ Ducis viduæ hæreditatem, Ludouicus tertius Andegauenſis conſecutus eſt ann. Domini 1423. Intelligi etiam poſſunt Sigiſmundus Romanorum Imperator, eiuſque vxor, qui Conſtantienſi Concilio interfuerunt,& Martino Papæ debitam obedientiam præ cæteris præſtiterunt. At ſi altera imago non Reginæ, ſed Regis etiam eſt. Optimè de Alfonſo Aragonum Rege intelligi poteſt. Nam Alfonſus de Martino palàm conqueſtus eſt, dicens, eius opera, & ſe à Regina Ioanna abrogatum Neapolitano Regno eſſe, quem prius hæredem inſtituerat, & Ludouicum nouum hæredem inſtitutum. Et Martinus papa reſpondit, inquiens, Ludouicum nouum hæredem inſtitutum. Et Martinus *Plat. in Vita Martini quinti.*

C Papa reſpondit, inquiens, Ludouicum hæredem Ioannæ ab Alexandro quinto,& Ioanne 23. in Regno prius cõfirmatum fuiſſe; & reijciens eam omnem culpam in Reginam, addidit, ad ſe pertinere Eccleſiæ feudatarios cõfirmare, non autem tollere, niſi aliquod graue facinus in Sedem Apoſtolicam commiſiſſent, ſeque non videre cur Ludouicus, Ioannæ ſuo iuſſu coronatæ, legitimus hæres eſſe non poſſet. Inſuper Alfonſus Aragonum Rex poſt contractam cum Martino amicitiæ neceſſitudinem, adeò pro Martino laborauit, vt Ægidius Mugnos, aliàs Clemens octauus appellatus Pontificatus ſui iura depoſuerit, vt diximus. Itaque ſi duo illæ imagines Regum ſunt, vna Ludouicum Andegauenſem, altera Alfon-

D ſum Aragonenſem indicauit. Et ſi non Regum, ſed Imperatorum ſunt, vt autumo: certè vna Sigiſmundum Romanorum Imperatorem ſignificat, qui Martino ſummam obedientiam præſtitit; altera Ioannem Palæologum Imperatorem Conſtantinopolitanum, qui eandem Martino Papæ præſtare obedientiam diſcupiebat, & Legatos ſuos ad eum miſit, publicantes velle in latinorum ſententiam venire, ſi æquæ conditiones proponerentur: quod tandem vt mox dicemus, ſub Eugenio Papa quarto effectum eſt. Ex Martini tandem ſapientia,& induſtria, omnis *inciſio, & Hypocriſia*, ſupple Schiſmaticorum, *in abhominationem fuerunt*, vt ſupra dictum eſt.

E

 A

V A T. XXII.

Eugenium quartum depingit.

Occiſio, filij Balael ſectabuntur.

B

C

D

Alia Vrſa paſcens catulos, & in omnibus illi, præterquam in vmbra tantùm ſcripta ſimilis natura templorum, Natiuitas abortiua præfigurat. In vltima enim ſcribuntur vltima ſubſolares, ante retroque coronæ manifeſtantes diuiſio- E
Ioach. Abb. Vat.22. *nem totius pænitentiæ*. Hactenus Vaticinium vigeſimum ſecundum, quo Martini Papæ quinti ſucceſſor deſcribitur, Eugenius nempe quartus, Gabriel Condelmerius nuncupabatur ante quàm ad Petri ſoliũ conſcenderet; Venetijs honeſta familia populari, ſed antiqua ortus, Canonicorum ſæcularium cæleſtini habitus in Monaſterio S.Georgij in Alga Venetiarum, cuius extiterat inſtitutor, veſtem indutus, Epiſcopus Senenſis, dein Apoſtolicæ Cameræ Clericus, & Theſaurarius, tandem Presbyter Cardinalis tituli S. Clementis à Gregorio duodecimo, cuius erat ex ſorore nepos, menſe Iunio anno Domini 1408. creatus, & poſt Gregorij abdicationem,

A cationem, à Conſtantienſi Concilio pro bono pacis, vnà cum Gregorio in Cardinalium numerum aſcriptus. Renunciatus tandem ſub nomine Eugenij quarti Pontifex Maximus 5.Non.Martij ann.Dom.1431.in vita varium ſe oſtendit. Etenim inito Pontificatu malis conſilijs ductus, diuina, humanaque omnia perturbauit. Nam & Baſilienſi Concilio auctoritatem dedit, vnde infinita mala ſunt exorta; & Romanum Populum Iordani Vrſini, Epiſcopi Cardinalis Albani, S.Romanæ Eccleſiæ maioris Pœnitentiarij artibus ad arma excitauit. Ideò inquit Propheta noſter, *Alia Vrſa paſcens catulos*, ideſt hic Papa à primi Vaticinij Nicolao Papa tertio, familia Vrſino, ſecundus eſt, qui Vrſinæ factioni faueat contra

Alfonſus Ciaccon. in Vita Eugenij Papa 4.

B Columnenſes. Siquidem Eugenius *in omnibus fuit ſimilis illi*, Nicolao nempe tertio quoad Vrſinorum patrocinium, *ſed in vmbra tantùm*, ideſt non quod ipſe fuerit ex Vrſina familia, cum è gente populari Condolmeria prodierit; ſed Vrſinam familiam tantùm adumbrans; & repreſentans; ac ſi ſub vmbra ſua, ſuoque patrocinio, atque malis conſilijs, omnia fierent. Dicamus aliqua. Eugenius 4. 5.Idus Martij ann.Dom,1431. ante fores Baſilicæ Principis Apoſtolorum in Vaticano per Lucidum de Comitibus Romanum Diaconum Cardinalem tit. S.Mariæ in Coſmedin, aliàs Schola Græca, S.R.E. Archidiaconum ſuæ coronationis inſignia ſuſceptis, viſitataque S. Ioannis Lateranenſis Baſilica, in Vaticanum re-

C diens, Conciſtorium generale propoſuit, indicta die, qua tanta multitudo adfuit, vt cum trabes deficerent, eius loci, vbi nunc publicum Conciſtorium teneri ſolet, trepidatum adeò tumultuosè ſit, fugam omnes arripientes, vt in ipſa preſſura Senogalliæ Epiſcopus, ciuis Romanus è gente Mellina, obtritus perierit. Inſtantibus deinde quibuſdam delatoribus, qui dicebant, Martinum, congregandi auri cupidum, maximos theſauros reliquiſſe, idque ſciturum Eugenium ex Martini familiaribus, atque Nepotibus Columnenſibus, eo veſaniæ hominem perpulere, vt Oddum Poccium, Martini Vicecancellarium comprehendi iuſſerit, idq; negotium Stephano Columnæ dederit, quem ſuis copijs præfecerat (ab

D alijs enim Columnenſibus, ſolus Stephanus diſſentiebat) Iordano Vrſino, & Lucido de Comitibus, Romanis, Cardinalibus, adiuuantibus, quorum artibus, hæc omnia contra Columnenſes geſta putantur ob inueterata factionum odia. Mădauerat Eugenius, vt Oddo Poccius ad ſe ſine vllo tumultu, & ſine ignominia produceretur; quod contra à Stephano factum eſt. Nam eius bona à militibus ſunt direpta, & ipſe vi, tanquam latro, per ora hominum ad Pontificem tractus eſt. Qua indignitate motus Eugenius, Stephano admodum ſuccenſuit, eique interminatus eſt, quod & Oddonem, & Epiſcopum Tiburtinum Nicolaum de Cæſaribus Martini olim cubicularium, ità indecenter ad ſe pertraxiſſet. Veritus au-

E tem Stephanus Eugenij iram, & Preneſte ad Principem Columnam confugit, eumque adhortatus eſt, ſuas opes pollicitus; vt Eugenium ab Vrbe pelleret, quod diceret, ei in animo eſſe, Columnentium extinguere nomen: idque ſe optimè ſcire, eiuſque conſiliorum participem fuiſſe: ob eamque rem Roma aufugiſſe, quod ſciret partem illius calamitatis, ad ſe quoque (niſi tantum mali ſimul declinarent omnes) peruenturam. Motus his verbis Princeps, & eorum calamitatibus, qui Papæ Martini familiares fuerant, ſumptis properè armis, Pontificem aggredi inſtituit. Subſiſtit tamen aliquandiù, donec eius frater, Proſper Columna domicellus Romanus, tit. S.Georgij ad Velabrum Diaconus Cardi-

lis, ab Vrbe diſcederet. Viſo ergo Fratre, è Præneſte, Marinum, atque A
deinceps Romam; tanquam ex arce bellum in Eugenium mouens, occupata, per Ioannem Baptiſtam, porta, quæ dicitur Appia, Vrbem armato milite ſine vllo maleficio primò ingreditur. Iàm peruenerant ad Sanctum Marcum, & in vicum Colnmnam, cum ſubitò Pontificis milites facti ſunt eis obuiam, magna populi parte adiuuante; pugnatum eſt in Vrbe aliquandiù, acriterque, ita vt multi vtrimque ceciderint, & capti fuerint. Quare Columnenſes, cum viderent populum Romanum, longe aliter ſentire, quàm arbitrarentur, cedere ex Vrbe inſtituentes, omnia paſſim rapiunt, pecora abigunt, homines abducunt, Pontificis milites ex alia parte, Romano populo mixti, Proſperi Cardinalis, ac Columnen- B
tium omnium, & eorum, qui cum Martino familiariter vixerant, domos hoſtilem in modum diripiunt, & vaſtant. Irritatis hoc modo vtrinque animis, non ſolùm aperto marte, verùm etiam proditionibus res agi cœpta eſt: capitur namq; Archiepiſcopus Beneuentanus, Antonij Columnæ filius, ac quidam Maſius frater; qui faſſus eſt quæſtione adhibita, ſibi in animo fuiſſe, arcem S. Angeli dolo capere, interfecto ipſius Præfecto, eam Columnenſibus tradere, eaque occupata Pontificem, & Vrſinos ab Vrbe pellere. De Maſio, Sacerdotio abrogato, quod degradare appellant, ſumptum ſupplicium eſt in Campo Floræ, eiuſque corpus quadrifariam ſub furca diuiſum, ad quatuor Vrbis celeberrimas vias ſuſpenſum C
eſt: de Archiepiſcopo Beneuentano nulla mentione habita. Iacoboque Caldora, tunc in Aprutio exiſtente, ad ſe ſe euocato, Salernitano Principi, cæteriſque Columnenſibus, multa oppida, quæ in Campanea Romana poſſidebant, ademit, Ioanna Neapolitanorum Regina etiam Pontifici Eugenio ſuffragante. Verum poſtea Eugenius quandam in ægritudinem cum incidiſſet, vel dolore animi, quo tantis in perturbationibus affligebatur, vel veneno, quod propinatum à Soldano ſuo quidam dicebant, ad ſe ipſum rediens, agere de pace cum Culumnenſibus cœpit; curante eam rem Angelo Fuſco ciue Romano, quem non ità multo poſt, vnà cum Franciſco Condelmerio nepote ſuo Cardinalem fecit: & remo- D
ta *vmbra*, omnia prudenter, & conſtantiſſimè egit. Vir aſpectu inſignis, & veneratione dignus, grauis in dicendo, potius quàm loquens, modicæ litteraturæ, multæ cognitionis, hiſtoriæ præſertim, liberalis in omnes, tum vel maximè in litteratis, quorum familiaritate delectatus eſt. Nam Leonardum Aretinum, Carolum Poggium Auriſpam, Trapezuntium, & Blondum, doctiſſimos viros ſecretis ſuis admiſit. Ad iram non facilè mouebatur ob illatas iniurias, & maledicentiam hominum, aut mimos, & dicteria ſcribentium. Gymnaſia ante omnia, quàm diligentiſſimè fouit, maximè Romanum, ad quod omne litteraturæ genus adhibuit. Religioſos mirum in modum dilexit, eoſque opibus, & immunitatibus auxit. E
Conſtans in pactis ſeruandis præterea eſt habitus, niſi quid pollicitus fuiſſet, quod reuocare, quã perficere ſatius eſſet. Splendidus in victu familiæ, parcus in ſuo, & à vino ità alienus, vt abſternius meritò vocaretur. Familiares habuit admodum paucos, ſed viros doctos, & quorum opera in grauibus rebus vti poſſet; quoſque tanquam ſuæ modeſtiæ teſtes in cubiculum cœnaturos admittebat, ac ſciſcitabatur, quid in Vrbe fieret, quid de Pontificatu ſuo ſentirent homines, vt errata ſua, vel ſuorum, ſi quid perperam factus eſſet, emendaret. Facta cum Columnenſibus pace, adeò cum Vrſinis ſe geſſit, vt ingratitudinis notaretur præcipuè erga Iordanum

Tarcagn. in hiſtor. Mũdi ad ann. 1431.

Platir. in eius vita verſus finem.

Platin. ibid. Ciacon.

A danum Cardinalem Vrſinum, quod eius opera, & ſtudio in Pontificatum prouectus fuit, & Vrſinorum opera, ditionem ſuam amiſſam recuperauit. Non enim rependit beneficium, 33. Cardinalibus, ex infirma fermè conditione creatis, nullum tamen ex Vrſina familia in Cardinalium numerum cooptauit, etiam poſt Iordani Cardinalis obitum (hic enim hominem exuit 4. Kal. Iunij 1439. cum tamen multi ea tempeſtate viri inſignes eſſent, & qui eum gradum promererentur. Exornare autem Eccleſias ædificijs, & ſacellis eſt annixus, vt ex Cappella Pontificia, & æneis S. Petri valuis apparet; & Baſilicis S. Petri, S. Pauli, S. Ioannis Lateranenſis, Spiritus Sancti, S. Mariæ Maioris, S. Mariæ Rotundæ, S. Sebaſtiani, &
B S. Suſannæ reparatis, Palatiũ ruinoſum Apoſtolicũ refecit, pium in pauperes, inque maritandis puellis, & Virginibus collocandis liberalẽ ſe oſtendit. Et hoc eſt quod S. Vates in dato vaticinio prædixit verbis illis, *ſcripta ſimilis natura templorum:* ideſt elemoſinarum in pauperes, puellis, & virginibus elargitio, ac ſi plura templa alia, & ſacella exornaſſet, & ædificaſſet, habita eſt à prudentibus hominibus. Bella ità amauit, quod mirum in Pontifice, quo ad ea in Italia geſta, & Delphinum Caroli Regis Franciæ filium, compoſita prius inter Regem, & Ducem Burgundiæ pace, cum magno equitatu in Baſilienſes concitauit; cuius impetu diſſipatus ille conuentus eſt, & adimpletum, quod prophetauerat Ioachim, *na-*
C *tiuitas abortiua præfigurat, in vltima enim ſcribuntur vltima ſubſolares.* Ideſt Baſilienſe Concilium ex præſcripto Synodi Conſtantienſis à Martino Papa quinto de componendis Clericorum, & Laicorum moribus intimatum, & ab Eugenio 4. confirmatum, vix *natum*, ideſt congregatum *abortiua præfigurauit*, ideſt non leges, & decreta præſcripſit, quæ ad Cleri, & Populi reformationem pertinerent; ſed ſub ſpecie reformandi Rempublicam Chriſtianam, pleraq; Romanæ Eccleſiæ priuilegia, & ea quæ erãt magis neceſſaria omninò tollere, & abrogare ſtuduit. Quod veritus Pontifex Eugenius, reuocato Sedis Apoſtolicæ Legato, Baſilienſe Concilium Ferrariam tranſtulit, hoc prætextu, quod diceret Græcos cum Romana
D Eccleſia in articulis Fidei, in quibus aberrabant, conuenturos, eundem locum ſibi deligere. Quæ omnia eò tendebant, vt Baſilienſe Concilium diſſolueretur. Quo cognito, Patres Cõcilij Baſilienſis (horũ anteſignanus erat Ludouicus Alemannus, quem ex Epiſcopo Maclouiẽſi, Archiepiſcopum Arelatenſem, Vicecamerarium, & Presbyterum Cardinalem tituli S. Ceciliæ Martinus Papa quintus creauerat Romæ 9. Kal. Iulij ann. Dom. 1426. qui ab Eugenio quarto, cum quo graues ſimultates, & inimicitias habuerat, aufugiens, ad eos confugerat) non ſolum Baſilea non diſceſſerunt, ſed ipſum, Cardinaleſque omnes, ad Baſilienſe Concilium, legitimè congregatum, citarunt. Eugenius Baſileam accedere renuens, quo
E illud Concilium omninò tolleret, vel infirmaret, Ferrariam cũ ſuis Cardinalibus profectus eſt, vbi Nicolaus Albergatus Cardinalis S. Crucis in Hieruſalem Sedis Apoſtolicæ Legatus Concilium inchoauerat. Ingruente tamen repentina peſte Ferrariam, transferre illud Florentiam Eugenius coactus eſt. Vbi Græci cum Latinis in omnibus fidei noſtræ articulis conuenere. Interim Baſilienſes Eugenium Pontificem. Baſileam accedere renuentem, & Florentino Concilio præſidentem, damnarunt, & anathemate notatum in publica ſeſſione 34. 8. Kal. Iulij ann. 1439. ſummo Sacerdotio priuarunt, ſui Pontificatus ann. 8. menſe 3. & die 23. atque in eius locum nonis Nouembris Amædeum Subaudiæ olim Ducem, & Ge-

Platina loc. cit.

neuæ Comitem, eremiticam vitam cœlibem,& ſolitariam in Ripalia,Gebennenſis Diœceſis, ſub regula S. Auguſtini, in Monaſterio à ſe extructo, Anglicam vitam agentem, ſub nomini Fœlicis quinti, in Pontificem delegere. Hinc magna confuſio in Eccleſia Dei, nam *filij Balael* hanc occaſionem nacti, in *ſectas* ſunt diuiſi. Alij enim Eugenio, alij Fœlici, alij neutrique obediebant,& neutrales vocabantur,& hi erant Germani: vnde magnæ ſeditiones, & *occiſiones* reſultarunt. Dixit autem S. Abbas *in vltima* ſupple Synodo Baſilienſi, *ſcribendas eſſe vltimas ſubſolares*, vt prænotaret vltimum in Dei Eccleſiam ſchiſma futurum ſub hoc Pontifice Eugenio quarto. Lege lector hiſtorias, quod non reperies poſt hunc Fœlicem quintum Pſeudopontificem, alterum Antipapam; neque vnquam B futurum eſſe ſperatur, vt hoc in loco prædixit nobis sáctus Propheta Domini. Cæterum *ante, retroq; corona*, ideſt Imperator occidentalis, & orientalis *manifeſtati ſunt*, ideſt præſentati ſunt coram Eugenio Papa quarto, Sigiſmundus enim Occidentalis Imperator Romam cum magna pompa ingreſſus, Eugenium Pontificem humiliter eſt veneratus, à quo tandem in S.Petri Baſilica imperiali aureo diademate decima octaua die Maij anno 1433. reductus eſt coronatus. Ioannes item Palæologus Orientalis Imperator in Florentini Concilij medio, Eugenio præſidente, diſcuſſa Græcorum,& Latinorum contentione, inter cætera, primus omnium, Romanum Pontificem, verum Chriſti Vicarium, Petrique legitimum ſucceſſorem, primum in orbe locum tenere, cui & Orientalis,& Occidentalis meritò pareret Eccleſia, confeſſus eſt, vt omnes quotquot extant aſtipulantur Auctores. Ioannem Paleologum, Imperatorem Orientis, Græci, Armenij quoque, ac Æthiopi, ſunt imitati, ſubdentes ſe Pontifici,& Concilio, petentes formam, & regulam, quam in Chriſti Religione debe- rent obſeruare, ſublatis crebris diſputationibus eorum erroribus, crediderunt in primis, Spiritum Sanctum à Patre, Filioque procedere, homouſionque eſſe, non à Patre tantùm, vt ipſi credebant, prouenire; vtque in azimo, ſine fermento, triticeo pane corpus Chriſti conſecrari, ac Purgatorij locum eſſe crediderunt ſicuti Romanum Pontificem vniuerſalis Eccleſiæ caput, ac Chriſti Vicarium eſſe. Atque ità vtriuſque Imperij coronæ *manifeſtantes diuiſionem*, ideſt ſuggerentes Florentino Concilio rationes, cur Orientalis Eccleſia cum Occidentali non conueniebat; ambo Romanum Pontificem, in vniuerſum orbem tenere primatum, & ſucceſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolorum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſq; Eccleſiæ caput,& Chriſtianorum omnium Patrem, ac Doctorem exiſtere,& ipſi in Beato Petro paſcendi, & regendi,& gubernandi Eccleſiam vniuerſalem à Domino Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe, humiliter confitentes: *totius pœnitentiæ*, ideſt pœnituerunt, quod ante quam Florentinum Conciliū celebraretur, hæc omnia Græci, Armenij quoque, atque Æthiopes non credidiſſent. Fuere ſuper hoc diuulgatæ Eugenij Papæ litteræ, cum inſcriptiones. [Datum in Sacroſancti œcumenici Concilij Florentini, quod in Cathedrali Eccleſia habitum eſt, ſeſſione. ann.Dom. 1439. die 22. Nouembris.] Teſtantur huius veritatem hiſtoriæ carmina, in Eugenij Papæ quarti marmoreo tumulo appoſita, formalia continentia verba.

Honofrius Panuinus in Chronolog. Plat. in Vita huius Pontificis, & alij.

A B C D E

Eugenius iacet hic Quartus, cor nobile cuius
Teſtantur vitæ ſplendida facta ſuæ.
Iſtius ante ſacros ſe præbuit alter ab ortu,

Alter

A *Alter ab occaſu, Cæſar vterque pedes.*
Alter vt accipiat fidei documenta Latina.
Alter vt aurato cingat honore caput.
Quo duce, & Armenij. Græcorum exempla ſequuti
Romanam agnorunt, Ætiopeſque fidem.
Inde Syri, ac Arabes, mundique è finibus Indi,
Magna, ſed hæc animo cuncta minori ſuo, &c.

Obijt Eugenius Papa quartus Romæ in Palatio Apoſtolico Vaticano 7.kal.Martij an.Dom. 1447. ſui Pontificatus 16. vitæ verò 64. cadauer ſepultum eſt Sepulcro marmoreo in Baſilicæ Vaticanæ S.Petri. Quod cùm B diruerctur in reædificatione nouæ Baſilicæ Vaticanæ, Canonici S. Saluatoris in Alga Romæ exiſtentes, miſerati memoriam tanti Pontificis labefactari, marmorea, quibus erat conſtructum emerunt, & monumentum ex ipſis in Clauſtro confecerunt, & dedicarunt cum huiuſmodi elogio.

Vrbs Venetum dedit ortum,
Quid Roma? Vrbis, & Orbis
Iura dedit optanti
Cælica regna Deus.

Memoria Eugenij quarti ſummi, atque optimi Pontificis.

Hic in pace grauis, in bellis pro Chriſti Eccl. impiger, in iniurijs patiens, Re- C *ligioſorum amator, ac in eruditos viros munificus, Concilij Baſilienſis inſolentiam aduerſus Pontificiam Romanam poteſtatem, Concilio Florentino celebrato, refrenauit, ac fregit. In quo Ioannes Palæologus Græciæ Imperator Romanum caput agnoſcens, eius pedibus ſe multaſque externas, & remotas nationes humillimè ſubſtrauit. Congregatio Canonicorum S.Georgij in Alga Venet. Religioſiſſimo fundatori pietatis cauſa p. c.*

Ex dictis ſupra facilè patet, quid ſignificet imago præpoſita vaticinio. *Pontifex* enim *Vrſam*, ideſt Iordanum Vrſinum Cardinalem, fouet; & hic ſub vmbra Eugenij quarti Papæ *catulos ſuos paſcit*, vt iam declaratum eſt. Cæterum de Ludouico Archiepiſcopo Arelatenſi D Presbytero Cardinali Sanctæ Ceciliæ, quem ab Eugenio ad Concilium Baſilienſe defeciſſe ſupra diximus ſcripſerunt Faſciculus temporum, Chronicon Magnum Belgium, Ioannes Chenu, & Lambertus Vandenburchius, & inter cætera eius elogia, poſt mortem miraculis claruiſſe dixerunt, & Clemens ſeptimus in diplomate directo [Dilectis filijs Præpoſito, & Canonicis Metropolitanæ Arelatenſis Eccleſiæ, ac Priori, & Fratribus Domus Fratrum Cœleſtinorum Regularis obſeruantiæ Ciuitatis noſtræ Auenionen.] illuſtri ortum proſapia, vitam cælibem, caſtam, immaculatam eum egiſſe, mortalium illecebras contempſiſſe, puriſſimam animam Deo reddidiſſe, proindeq; ſine conſcientiæ ſcrupulo, pro E Beato venerari poſſe, auctoritate Apoſtolica conceſſit, & indulſit. ſub dat. Romæ apud S. Petrum ſub anulo Piſcatoris die 9. Aprilis ann. 1527. ſui Pontificatus 4. Hæc ideò adiunximus, vt inde lector aduerteres quantum poteſt diuina gratia ad ducendnm inuios in via. Ludouicus obcæcatus non agnoſcebat veritatem, quam prædicabat Eugenius, & ideò inſimulatus, fuit ab eodem Eugenio purpura ſpoliatus. At diuinæ gratiæ luce affulgente facilè veritatem agnouit, reſipuit, & Nicolaum quintum veneratus eſt, & ab eodem purpuram, quam perdiderat à benigno Pontifice accepit, bono fine quieuit, & miraculis coruſcauit.

VAT.

V A T. XXIII.

Baſilienſe Concilium præſcribit.

Sanguis.

Heu, heu miſera Ciuitas ſubſtinens dolores, & paſsiones. Ciuitas enim miſerabile vt appareat lumen, mox tenebit arma paruum tempus. Cædes erunt in te, & effuſio ſanguinum. Vnde vnum incipientes non deficient in quinque principatus à Monarchia ſua. Dracones oua confringent. Quæ comederunt vt cibum, fruſtatim laniabunt membra ſua non cæſa, & ad pugnam inteſtinam excitata, innumerabilem multitudinem cadent gladio ad miliaria ſex, ſeptem numerata, & omnis Ciuitas multiplicabitur fornicationi, et cadet maculatus, adulter, raptor, & iniuſtus. Sodomita videbit vltimum lumen ante oculos matris eius. Hactenus Prophetæ noſtri Ioachim vigeſimnm tertium vaticinium. Quo procul dubio Baſilienſe Concilium ſupra memoratum oſtenditur. Et Baſileam *Ciuitatem miſeram ſubſtinentem dolores, & paſsiones* appellat Abbas Ioachim, quia Concilium contra Pontificem Romanum in ea celebrari

celebrari

A lebrari voluit, ſuumque Concilium ſupra Florentinum,ab Eugenio cele-
bratum, eſſe contendit. Abrogatoque Eugenio, Amædeum Subaudiæ
Ducem, Eremitam agentem in Ripaliam cum quibuſdam nobilibus, ſub
nomine Fœlicis, in Romanum Pontificem delegit. Ideoque dixit. *Ciuitas
enim*, ſupple Baſilea Pſeudopontificem creauit, *vt appareret* in ea *lumen
miſerabile*, ideſt Antipapa, quem expectabat. At decurſo *paruo tempore*
donec hæc omnia ad Eugenij aures deuenirent, *mox tenuit arma*, ideſt
bellum paſſa eſt, *cades fuerunt in ea,ac effuſio ſanguinum*. Nam Eugenius
Papa quartus cum percepiſſet à Baſilienſi Concilio factam de ſe abroga-
tionem, & noui Pontificis electionem, Delphinum Caroli Gallorum
B Regis filium cum formidabili exercitu, equitum nempe 20000. & pedi-
tum 12000.in Baſilienſes concitauit,cuius impetu conuentus ille diſſipa-
tus eſt,ac Baſilea Ciuitas lacrymabiliter afflicta. *Vnde vnum* ſcilicet im-
petum *incipientes* ſupple Delphini milites *non defecerunt*,donec *in quinque
principatus à Monarchia Baſilienſis Concilij*, ideſt in quinque nationes, Hi-
ſpanam ſcilicet, Gallam, Germanam, Pannonam, & Italam, timorem
etiam incutientes, veluti *Dracones oua* ſupple Concilij Patrum circulatio-
nes,*quas comedebant vt cibum*, ideſt quæ illis pro cibo inſeruiebant, per
diſperſionem *confrigerent*, *& fruſtatim laniarent* Concilij *membra non ca-
ſa,& ad pugnam inteſtinā excitata* hoc eſt aufugientibus nationibus Con-
C cilij, Baſileam Vrbem diriperent,& depopularentur; qua irruptione Gal-
li milites *innumerabilem* Baſilienſium *multitudinem ceciderunt gladio*, quæ
quidem depopulatio,& clades *ad miliaria ſex,vel ſeptem*, & ſupra *numera-
ta*, ideſt continuata fuit, etiam contra eos,qui Baſilientium in adiutorium
venerant: atque adeò *omnis circumuicina Ciuitas multiplicata fuit fornica-
tioni,& cadi: maculatus,adulter, raptor,iniuſtus,& ſodomita viderunt vlti-
mum lumen ante oculos matris eius*, ideſt Baſileæ Vrbis. Ad figuram modò
veniamus. *Vrbs armatis plena* ſignificat ſeditionem Baſilienſis Concilij,
ac impetum Delphini contra Baſilienſes.

Tarcagn. in hiſtorijs mundi lib.19.ad annum 1447. Plat. in Vit.Eugenij 4.verſus finem, & alij.

Tarcagn. *vbi ſupra.*

D

E

VAT. XXIV.

Nicolaum quintum prædicit.

Bona gratia ſimonia ceſſabit.

B

C

D

Vulpinam figuraſti amicitiam, patienter ſenſum refrenans, ſicut multum ſenex, & canum habens ſenſum. Veniens autem dupliciter, voluptates, & ſpecies, voluptatem dimiſiſti confringendas ad inuicem, & in effuſionem vallis ſanguinũ E
effundendas. Tu pro victoria expandiſti manus bene, glorioſè brauium accepiſti in fine ſceptri. Hactenus vigeſimum quartũ Prodhetæ Ioachim Abbatis vaticinium, quo Nicolaum quintum Romanum Pontificem prædixit. Hic ante Pontificatum Thomas Parentucellus, natus in oppido Sarzano, Patre Bartholomæo Doctore Phiſico, & Medico, Lucẽſis agri, cum diceretur, adiutus benificentia optimi viri Nicolai Albergati, adoleſcentis Thomæ ingenio admodum delectati, Bononiæ humaniores litteras, mox Philoſophiam, & Theologiam didicit. Et Doctoris, ac Magiſterij gradum in Bononienſi Gymnaſio conſecutus cum eſſet, acerrimis diſputatio-

Vghell. Abb. in ſua Ital. Sac. tom. 1. verbo Romani Pontific. nu. 209.

A tationibus probatus, potiſſimum illis in diſputationibus,quæ cum Græcis Ferrariæ,& Florentiæ ſunt habitæ ſub quarti Eugenij Pontificatu, vnde Græca Eccleſia cum noſtra Latina coiuit; ab eodem Pontifice in Germaniam cum Ioanne Caruagial Hiſpano miſſus, vt de medio tolleret Baſilienſe Concilium, ac neutralitatem, quas ob res ſponſa Chriſti Eccleſia grauiſſimas, & maximas, cum imminutione Pontificiæ maieſtatis, incurrebat calamitates. Rediens ad Eugenium cum hac opinione, quod caſtigatis Germanorum poſtulatis, ſchiſma, neutralitatemque,rem quidem Romanæ Eccleſiæ perniciosiſſimam, ſuſtuliſſent, ſi ſtare promiſſis Germani voluiſſent, ſucclamantibus omnibus,Thomas Parentucellus,& Ioā-B nes Caruagial, Cardinales decernuntur, eiſque Eugenius ad Portam Flaminiam galeros obuiam mittit,vt inſigniores Romani ingrederentur. Vno itaque, eodemque anno Epiſcopus Bononienſis, Cardinalis tituli S. Suſannæ, ac Romanus Pontifex deſignatus Thomas Sarzenſis, in ſui benefactoris Nicolai Albergati Cardinalis memoriam, Pontificatu ſibi collato, Nicolaus quintus voluit nūcupari. *Vulpinam* ergo *figurauit amicitiam*, hoc eſt Baſilienſis Concilij vulpinas artes in concordiam reuocare conatus fuit; *patienter ſenſum refrenans, ſicut* ideſt nunquam *multum ſenex,& canum habens ſenſum*: nam pluribus in Conuentibus hac de re apud Fridericum tertium, Regem Romanorum, patientiſſimè diſcepta-C uit, Ænea Piccolomineo, Senenſi, qui deinceps ſub nomine Pij ſecundi Pontificium clauum tenuit, & qui tunc Regius Secretarius erat, ad tantam rem adeò neceſſariam, longis orationibus omnes adhortante. Difficile enim erat, Germanos remouere à falſa præſertim opinione ſua. Ideo Thomas è Germanina Romam *veniens dupliciter* Epiſcopatu ſcilicet Bononienſi, & Presbyteratu tituli S. Suſannæ fuit donatus. Et Romanus Pontifex tandem creatus pridie nonas Martij anno Dom. 1447. *voluptates,& ſpecies*, paruipendens, pacis,& quietis amator, cum vidiſſet Alfonſum Aragonum, Neapolitanorum Regem,Philippum Mediolani Ducem, Franciſcum Sfortiam, Venetos, & reliquos Italiæ Principes, quos per D ſuos Legatos monuerat, vt bellis tandem finem ponerent, irritam feciſſe petitionem, præceſque ſuas; omiſſa re toties fruſtra tentata, ad Deum conuerſus, opem ab ipſo ſtatuit implorare: decretiſque ſupplicationibus publicis, ad Dei iram placandam, præcandumque, vt pacem Chriſtiano populo daret, pedeſter à S. Petro vſque ad S.Marcum his Litanijs cum omni Clero profectus eſt, multam religionem, & pietatem præſeferens; quod & pluries iterauit. Tandem cum omnes Principes conueniſſent,ac Potentatus,& Dominicus Capranica Cardinalis tituli S. Crucis in Hieruſalem,ac maior pœnitentiarius, magnæ prudentiæ, & auctoritatis vir, Legatus à Pontifice miſſus, hortando,& monendo, pacis, & concordiæ, E ſequeſtrum ſe fore oſtenderet, ita ad fœdus poſt longas diſceptationes denique ventum eſt,vt firma,& ſtabilis ab omnibus pax haberetur. Data itaque per omnes fide, iureiurandoque adhibito, fœdus denique Neapoli firmatur, qua nulla memoria patrum noſtrorum pax maior, aut firmior eſt habita. Et ità *voluptatem dimiſit*, ideſt auctoritatem ſuam commiſit Legatis ſuis, quos diuerſa in loca miſit *ad confringendas ad inuicem* inimicitias; ideſt ad ſedandos Principum exacerbatos animos; *& in effuſionem vallis ſanguinum effundendas*, hoc eſt ad vlteriorem ſanguinis profuſionem impediendam. Nicolaus *pro victoria*, ideſt pro pace continuāda *expandit benè manus*, vt ſi quæ in futurum inter pacificatos Principes

Ciacon.& Platin. in eius vita.

P diſſen-

Alſonſus Ciaccon. in Vita Nicola Papæ quint, Tarcagn. ad ann. 1454. & 1455. Platin. in eius vita verſus fin. & alij.

diſſentio, vel diſcordia oriretur, eius tollendæ ius, & poteſtatem Romanus Pontifex haberet: & qui arma alteri inferret, cognitaâ Pontifice cauſa, is ſtatim communis omnium hoſtis haberetur: *glorioſè* ergo brauium de his omnibus *accepit* Nicolaus quintus *in fine ſceptri*, ideſt in fine ſui Pontificatus; nam anno Domini 1455. die 2. Martij, pax Italiæ tubarum clangore publicata fuit inter Papam, Alfonſum Aragonum Regem, Florentinos, Venetos, Ducem Mediolani in viginti quinque annos, & fœdus ictum contra Turcas, qui Conſtantinopolim cœperant, 4. Kal. Iunij anno Dom. 1453. die Martis: Nicolaus verò quintus, ſiuè tædio animi, quo maximè cruciabatur, poſt Conſtantinopolim captam, ſiue febri, & podagra, qua potiſſimum grauabatur, Pontificatus ſui anno octauo, die decimo nono, 9. Kal. Aprilis, hora inter quintam, & ſextam noctis ſequentis, anno Domini 1455. Romæ hominem exuit, ſepultuſque fuit in Baſilica Vaticana S.Petri cū Epitaphio, quod apud Ciaconium leges in eius vita. Præ cæteris eius animi dotibus, laudatur liberalitas, qua in omnes vſus eſt, maximè verò erga litteris præditos, virgines collocādas, pauperes ab inopia ſubleuandos, ſacraſque domos erigendas de nouo, & veteras inſtaurandas. Fridericum tertium Romanorum Regem, Romæ ſumptuoſa, & magnifica impenſa ſuſceptum, & Leonoram, Eduardi, Luſitaniæ Regis filiam, & Alfonſi Aragonis, Neapolitanorū Regis neptam, quā Senis Fridericus offenderat, intra S.Petri Baſilicam matrimonio copulauit die 9. Martij anno 1451. & decimo octauo die eiuſdem menſis Martij imperatoria corona donauit. Auaritiæ autem adeò expers fuit, vt neque officium vllum vendiderit vnquam, neque beneficium ſimoniaca prauitate ductus, vlli collocauerit. Gratus erga de ſe, & Eccleſia Dei meritos, amator iuſtitiæ, pacis auctor, & conſeruator, clemens in delinquētes, cæremoniarum diligentiſſimus obſeruator, nihil, quod ad diuinum cultum pertineret omittens. Rectè ergo prædixit noſter Propheta in hoc Pontifice Nicolao quinto, *bonam gratiam*, *& ſimoniam ceſſaſſe*. Ad Friderici tertij Romanorum Regis præces, Nicolao quinto inſtante, ſponte Fœlix quintus Antipapa Pſeudopontificatu ſe abdicauit, quod & ſignificat *Vulpes vexillum, & claues Pontifici deferens*, vt ex figura. Erga quem Nicolaus hac vſus eſt benignitate. Ad eum miſit galerum Cardinalatus, Sabinenſe Sacerdotium contulit, cum principatu ſacri Senatus, perpetuaque Germaniæ legatione anno Domini 1449. 14. Kal. Ianuarij. Fœlix Antipapa, aliàs Amædeus olim Dux Sabaudiæ, Allobrox, beatè vitam finiuit Lauſanæ anno Domini 1452. ibique in Cathedrali ſepultus ſub Pontificatu eiuſdem quinti Nicolai Pontificatu.

A

V A T. XXV.

Conſtantinopolitani Imperij excidium præoſtendit.

Poteſtas, & vnitas imminuetur.

B
C
D

Veh tibi Ciuitas ſeptem collis, quando K. littera laudabitur in manibus tuis. E *Tunc appropinquabit caſus, & deſtructio tuorum potentium, & iudicantium iniuſtitiam. Qui habet digitos ſuos falcatos, qui eſt falx deſertitudinis, & in altiſsimo blaſphemauit. Q. V. R. G. & in C. V. Tſacios, Citopam cadis ſanguinis. Ioannes bona gratia, Conſtantinus pauper. Vide tu, qui ſancta conſideras & ſancta fers ſuper humerum, ne puluis tuus fiat opprobrium, & barba profunda iuſte incides, & maximè vituperaberis ipſe conſiliarius in morte Pontificis, cuius nomen Io: Obi.* Hactenus Ioachim Vaticinium, quo Conſtantinopolitanæ Vrbis excidium lacrymabile præmonſtrauit. Conſtantinopolis enim (teſte Bellono apud Ioannem Antonium Maginum Patauinum in ſua Geographia) ſeptem montes murorum ambitu non minus claudit, quam *Bellonus apud Ioannem Anton. Magin. Patauinum in Geograph. verbo Thracia, nunc Romania.*

P 2 Ro-

Roma, triplicique muro cincta eſt. Minatur autem noſter Propheta A
Conſtātinopolitanæ Vrbi flagella peſſima, ex eo quod in Florentino Cō-
cilio anno Domini 1439. diſcuſſa Græcorum, & Latinorum contentione,
initaque deinde concordia, vt in Eugenij quarti vita eſt dictum, Græci

Tarcagn. lib. cit. ad ann. 1439. Platin. in Vit. Eug. 4. Alfonſus Ciaccon. ibid. §. verū.

omnes, maximè verò Conſtantinopolitani, Marcum Epheſinæ Eccleſiæ
Epiſcopum laudabant, & ad Cœlos vſque extollebant, pro eo quod cū
cæteris Grecis, qui Florentino Concilio interfuerant, vnioni cum Latinis
aſſentiri noluerat; immò in Græciam reuerſus, ne dum ſopitas Florentiæ
contentiones, Conſtantinopoli renouauit; ſed & in Aſia multos errores
diſſeminauit. Quare Conſtantinopolitani ad priſtinum vomitum redeun-

Michael Zappulla in Summario hiſtor. p. 2. cap. 14. & alij.

tes, non ceſſabant *laudare in mœnibus ſuis litteram* K. ideſt Catholicæ fidei B
defectionem, à Marco Epheſino Epiſcopo concitatam. Propterea Cō-
ſtantinopolitanæ Vrbi, à magno Conſtantino anno 332. fundatæ, *appro-
pinquauit caſus, & deſtructio ſuorum potentium, & iudicantium iniuſtitiam.*
Nam Mahometus ſecūdus Ottomanus, Amorathis filius, & primi Maho-
meti nepos, Cōſtantinopolitanis imperante Conſtantino decimo quinto
Paleologo, Emanuelis ſecundi filio, & Ioannis, qui Catholicam fidem in
Florentino Concilio faſſus erat, fratre, comparato exercitu hominum

Tarcagn.

300000. alij 200000. ſcribunt, repentè Vrbē inuaſit, & poſt arctam bime-
ſtrem obſidionem, magna ſuorum, & Chriſtianorum clade, atque ipſius
Vrbis præſtantiſſimorum ædificiorum ruina, eam ſibi regiam inſtituit C
4. Kal. Iunij, anno Domini 1453. die Martis, die Lunæ, Imperatore Con-
ſtantino 15. ſtrenuè dimicante occiſo, capiteque eius in opprobrium
per Vrbem deportato. Anno itaque Domini 1453. Imperium Chri-
ſtianorum in Oriente, nobile, & antiquiſſimum, quod ſub poteſtate Chri-
ſtianorum durauerat annis 1191. finitum eſt. Et quod mirabile extitit,
Conſtantinus Magnus, Helenæ filius, illud fundauit, & erexit; alter autem
Conſtantinus 15. filius item Helenæ amiſit, vt fini initium concordaret.
Conſtantinopolitanum Imperium, *quod habebat digitos ſuos falcatos*, ideſt
falcibus, ſiue armis iuſtructos, & *quod erat falx deſertitudinis*, ideſt quod
aduerſus Thurcam pro Chriſtiano nomine bellum gerebat, non credens D
quæ de catholica fide credenda erant, *in Altiſsimo blaſphemauit*, vt ſupra
dictum eſt poſt Florentinum Concilium; ideò Q. *V. R. G.* ideſt, Quot Vr-
bes Rex Græcorum poſſidebat, in Thurcarum poteſtatem deuenerunt, *&
in C. V.* ideſt etiam in Conſtantinopolitana Vrbe, quæ *Iſacios*, Comnenū
ſcilicet ab anno 1057. vſque ad ann. 1060. & Angelum ab ann. 1185.
vſque ad ann. 1195. in præſtantiſſimos, & glorioſiſſimos Reges habuerat,
& quæ dictis imperantibus, Conſtantinopolitani Turcarum impetum
reprimebant, *Citopam*, & vt in alijs opuſculis, alibi impreſſis, legitur, *Syn-
copa*, ideſt conciſio, *cædes, & ſanguinis* effuſio ineffabilis facta eſt. & *Con-
ſtantinus* frater *Ioannis* ſeptimi Imperatoris, cuius nomen *bona gratia* in- E
terpretatur *pauper fuit*, ideſt Imperio, & vita priuatus: quæ res Nicolao
quinto, Petri nauiculam regenti, mortem acciuit. Monet proinde S. Ab-
bas Romanam Vrbem, *quæ ſancta conſiderat*, ideſt quæ circa Sanctorum
Reliquias occupatur, *& ſancta fert ſuper humerum*, ideſt & quæ Apoſto-
lica decreta obſeruat, *ne pulus*, ideſt populus *ſuus fiat opprobrium*, æque

Paulus Iouius Nouocomenſis Nucerinus Epiſcop. lib. 25. ſuarum hiſtoriar. Ciaconius, & alij.

ac Conſtantinopolitanus, *& barba profunda iuſtè incidat*, hoc eſt in luctū
incurrat, *& maximè vituperetur. Ipſe conſiliarius in morte Pontificis, cuius
nomen Io. Obi.* In alijs, alibi impreſſis, opoſculis ità legitur. *Item conſilia-
rius mortis cuius nomen Ca. Bo.* Hoc fortaſſe innuit Sanctus Propheta Ioa-
chim

A chim, quod ſub Clemente ſeptimo Romana Vrbs ab exercitu Caroli
quinti Imperatoris ſexta die menſis Maij anno Domini 1527. ex impro-
uiſo capta fuit, vaſtata, & in decimum quintum vſque diem miſerabiliter
direpta. Et Pontifex ipſe cum aliquot Cardinalibus, & Epiſcopis in
Arce Sancti Angeli obſeſſus, vbi paruus, ac ferè vllus erat in arce com-
meatus, paucis diebus tanta fama vrgeri cœpit, vt aſinina carne, Car-
dinalibus, & Epiſcopis, qui aderant, quaſi ad ſuauiſſimas epulas inuita-
tis, paſtus fuit. Tandem poſt plurimas illuſiones, in manus Germano-
rum, Hiſpanorumque ſeſe totum dedere fuit coactus ea conditione,
vt omnia ſibi à quinto Carolo imperata facturum reciperet, à quo litte-
B ras ſpectabat, vt perſoluto militibus ſtipendio, ſacroſanctæ Romanæ
Vrbis Imperium penes Romanum Pontificem remaneret. Clemens de-
inde, vt militibus ſatisfaceret, omnia ornamenta ſacra, aurea, argentea-
que vaſa, quæ in hoſtium manus non deuenerant, conflari, ac pecuniam *Auctores cit.*
cudi iuſſit. Sed cum tantæ multitudini non ſufficeret, tres purpureos ga-
leros venales expoſuit, vt qui eam dignitatem ambirent, prolata vi auri,
licitando aſſequerentur. Quæ pecunia, ex diuendita dignitate collecta,
cum militum auaritiam explere non potuiſſet, obſides dare, quos milites
optaſſent, Clemens fuit coactus. Qui cum à barbaris Germanis, in
Campum Floræ cathenis alligati, more latronum ducerentur, vt aurum
C ſupplicij metu proderent, Pompeius Columna Presbyter Cardinalis tit.
Sanctorum duodecim Apoſtolorum, Sacerdotum periculum miſera- *Honufrius Pannin.*
tus, eos per vaporarium foci tubum, hoſtium manibus eripuit. Et *in Vita Clem. 7.*
eiuſdem Pompeij Cardinalis induſtria, Pontifex à diuitibus cupediarijs
mutuam pecuniam impetrauit, vt ampliore ſtipendio, furentes copias
mitigaret. Obſides præterea Cardinales quinque dedit. Sic poſt menſes
ſeptem, à die quo captus fuerat, pace confecta, Clemens mutato habitu
Orbitum Tuſciæ oppidum properauit, & cum Cæſare amicitiam reno-
uauit, cuius potentiam ipſe imminuere tentauerat. Miſerabilis tantæ
Romanæ cladis *Conſiliarius fuit Ca. Bo.* ideſt Carolus Barbonius Dux
D exercitus Cæſariani, qui ſtare nolens conſcriptis inter Ducem Lanonij,
& Pontificem renouati fœderis legibus, ſubitanea 40000. militum col-
lecta manu, altis ſuperatis fluminibus, & itinere imbribus luculento cō-
fecto, tanta celeritate rapiebatur; vt citius quàm opinione hominum *Paulus Iouius Nouo-*
expectari poſſet, ad Vaticana mœnia peruenerit. Ergo pridie nonas *comenſis Epiſc. Nu-*
Maij anno noſtræ ſalutis 1527. impreſſione facta, aliquot hoſtes conati *cerinus lib. 24.*
murum conſcendere, à veteranis militibus, & Heluetiorum prætoria
cohorte, fortiter repellebantur. Quo in tumultu Dux Carolus Barbo-
nius ipſe, ſcalam vetuſto muro admouens tormenti manuarij, vt inquit
Iouius eiuſdem temporis ſcriptor, ictu in latere, & ſub inguine vulnera-
E tus, è muro pariter, & à vita cecidit. Sed tandem per ignobiles caſas
etiam ſuccedentes hoſtes, Romanam plebem, quæ ſub Regionum ve-
xillis conuenerat, vndequaque interceptam, incredibili ſæuitia trucida-
runt. Atque adeò ſæuitum eſt in turba inermi, vt nec templo, nec ipſis
adytis habitantes, aut ad ſacroſanctam aram confugientes, vitam tueren- *Idem lib. 26.*
tur. Deinde tanta acerbitate Sancti Angeli arcem obſideri cæpit exer-
citus, vt pueros, qui olera funiculis extrahenda obſeſſis alligabant, im-
maniter transfigerent, & vetulam, lactucas Pōtifici expetitas deferentē,
crudeliter eliſis faucibus ſuſpēdari in conſpectu Pōtificis Mendanus Hi-
ſpanus peditū Dux, qui maledictus à Papa apud Monopolim occiſus fuit;
& plu-

& plurima olim petulantiſſimè militaris inſolentia deſignauit, acerba auditu ijs, qui Apoſtolicæ Sedi ſinceriter adhærent. Patet ergo qualiter *conſiliarius in morte*, ideſt in clade *Pontificiss*, *Ca. Bo.* Hoc eſt Carolus Borbonius, alteram dati vaticinij partem compleuerit. Ad figuram modò enucleandam veniamus. *Ciuitas*, Vrbs Conſtantinopolis eſt, antiquitus [Ligo, Agios, Aethuſa, Bizantium, noua Roma] dicta, quam duo amnes, nempe Cydarus] vulgò nunc [Macleuam] & [Barbyſes] nunc [Chartaricon] vocatus, in vnum concurrentes, alluunt. *Manus hinc inde abſciſſa*, Romanorum potentiam, poſt Conſtantinopolis captiuitatem, eſſe diminutam oſtendunt. *Tres autem manus ſunt alterutrimque depicta*, propter violatam fidem, qua Romani Græcis ſuccurrere tenebantur, idque in virtute Triadis, quam homouſion in Florentino Concilio confeſſi fuerant, vt dictum eſt ſupra in Eugenio quarto, B

Michael Zappulla in Summario hiſtor. p.2.c.1.& Io: Anton. Magin. ſuper Geographiam Ptolomei lib.3.cap.11.

C

D

E

VAT.

A

V A T. XXVI.

Caliſtum tertium præſignat.

Bona oratio, & vt alibi legitur, *operatio, theſaurum pauperibus erogabit.*

B

C

D

Et eleuabitur vnctus, qui habet pronomen Monachi, petram habitans, extrã venit, mihi alienæ luctas relinquens, & victum agreſtem vuæ, mortuus, & ge-
E *mebundus congregans bona, diſsipans omne præmium iniquitatis, qui totus iu-ſtificatus. Quando ſtella apparebit nigra, tunc eris nudus item valdè in inte-riora terræ.* Hactenus vigeſimum ſextum de ſummis Pontificibus noſtri B. Abbatis Ioachim vaticinium, quo Nicolai Papæ quinti ſucceſſorem præſignauit. Enim quinto Nicolao vita functo Alfonſus Borgia Hiſpanus ex oppido inſigni, & antiquo, Setabenſi, Valentinæ Diœceſis, 6. Idus Aprilis, die Martis Paſchalis, hora diei quarta, anno Dominicæ natiuitatis 1455. à ſacri Senatus Patribus ſub nomine Calliſti tertij ſuffectus eſt. Hic in omni vita integerrimus fuit, & eleemoſinas in ſinu pauperum, ſeruorumque Dei frequenter abſcondebat. Virgines pauperes, collata

dote

A dote, maritis collocabat. Nobiles ad inopiam redactos proprijs impenſis in vita retinebat. Et ideò *bonam operationem,& theſauri in pauperes erogationem* illi tribuit S. Vates. Et ſubdit *& eleuabitur*, ſupple ad Petri ſedẽ, *vnctus*, ideſt Epiſcopus conſecratus: iſte eſt Calliſtus tertius, de quo eſt ſermo, qui factus à Martino Papa quinto Valentinæ Eccleſiæ Archiepiſcopus,& ab Eugenio quarto, anno Domini 1444. 4 Idus Iulij, Presbyter Cardinalis tituli Sanctorum Quatuor Coronatorum, antequam ad ſummum Apoſtolatus apicem aſcendiſſet, beneficium aliquod in commendam nunquam habere voluit, dicens, ſe vna ſponſa,& quidem Virgine eſſe contentum, hoc eſt Eccleſia Valentina, vt ius Canonicum mandat. B *Pronomen* autem *Monachi habuit* Calliſtus, quia veri Monachi vitam, & mores ſemper obſeruauit. Nam etiam Summus Pontifex fuit in victu parcus, in ſermone modeſtiſſimus, auditu facilis, quantum ei per ætatem licebat: iam enim octuageſimum attigerat annum, nec tamen de ſtudijs ſuis quidquam remiſerat. Legebat ipſe, aut legentes audiebat, ſi quid in tanto rerum faſtigio ei temporis ſupererat. Officium Transfigurationis Domini noſtri Ieſu Chriſti ipſe compoſuit, feſtumque inſtituit,& iuſſit eo modo, atque his Indulgentijs haberi debere, quibus & ſolemnitas Corporis Chriſti. Edmundum Martyrem Angliæ Regem, ac Vincentium Ferrarienſem, Hiſpanum, conciuem ſuum, Ordinis Prædicatorum, in Sãctorum albo conſcripſit. C Tantæ denique fuit ſanctitatis, vt non dubitauerit Vſuncaſſanus Perſarum, & Armeniæ Princeps, ſuperatis perſæpe hoſtibus ad ipſum ſcribere, ſe quidem victoriam ex hoſte reportaſſe ob præces ab eo ad Deum habitas, eiuſque beneficij, diuini potius, quàm humani ſe aliquando memorem futurum *Petram* inſuper *habitauit* Calliſtus: quia in Eccleſia Dei, vera petra, firmus habitauit *extra* hoc eſt ex Hiſpania Romam *veniens*. Vix Apoſtolicæ dignitatis ſuſceptis inſignijs, in publico Conciſtorio, bellum ſacrum, quod Cruciatam appellant, Turcis infenſiſſimis fidei noſtræ hoſtibus; qui paulò ante Conſtantinopolim, & totum Orientale Imperium, pulſis Chriſtianis, occupauerant, indixit: id ſe ante Pontificatum vouiſſe oſtendit ſuo chirographo his verbis ſcri- D pto, quod in libro quodam extabat? [Ego Calliſtus Pontifex Deo omnipotenti, ſanctæ, ac indiuiduæ Trinitatis voueo me bello, maledictis; interdictis, execrationibus,& demum quibuſcunque rebus potuero, Turcas, Chriſti nominis hoſtes, ſæuiſſime perſecuturum.] Admirati ſunt vniuerſi, qui aderant, quod Pontificatus nomen ſibi aſſumpſiſſet ante adeptã dignitatem. Et quod homo ſenex, ac ferè decrepitus, quippe ſeptuageſimum ſeptimũ ſuæ ætatis annum agebat, tantum animi haberet. Vt autẽ quod promiſerat, re ipſa præſtare poſſet, prædicatores per totam Europã ſtatim miſit, qui omnes Chriſtianos in Turcas concitarent, quique facultatum aliquid, & opum ſuarum ad tantam expeditionem conferrent, E gratiam Dei,& Apoſtolicam lucrarentur. Ex his autem facultatibus ad ſexdecim triremes, Romæ ædificatas, in hoſtem miſit, Ludouico Scarampo, aliàs Media Rota, Patauino Patriarcha Aquileienſi, Presbytero Cardinali tit. S. Laurentij in Damaſo, præfecto, qui triennio maritima hoſtiũ Arianorum vexauit, Inſulas quaſdam cœpit, ac magnas calamitates hoſtibus intulit. Mandauit prætèrea, vt aſſiduo rogato Deus flecteretur, in meridie campanis ſignum fidelibus dari, vt orationibus eos iuuarent, qui contra Turcas continuo dimicabant. Creditum precibus communibus fidelium Chriſtianos ad Bellogradum contra Turcas dimicantes, Duce

Platin. in eius Vita.

Ioanne

A Ioanne Hunniade Vaiuoda, viro clariſſimo, aſtante etiam Ioanne Capiſtrano Ordinis Minorum, Crucemque pro vexillo hoſtibus inferente, cum Bellogradum impugnantes, ingenti clade ſuperaſſe: ſupra viginti enim millia hominum ex hoſtibus trucidata ſunt, cum parua noſtrorum manu, anno 1456.22.die Iulij, centum ſexaginta tormenta bellica capta, & abducta, & commeatus intercepti, vt ad Pontificem, & ad Dominicũ Capranicam Romanum, Firmanum Epiſcopum, Presbyterum Cardinalem S.Crucis in Hieruſalẽ, ſcripſit Ioannes Caruagial Hiſpanus V.I.D. Diaconus Cardinalis tituli S.Angeli in foro Piſcium, qui ſuas etiam manus contulit aduerſus Turcam. Qua clade perterritus Mahometus ſe-

Tarcagn. in hiſtorijs Mundi in hunc annum.

B cundus Turcarum Imperator in pectore ſaucius, Conſtantinopolim propere ſe recepit. Actum certè de crudeliſſimo genere tunc fuiſſet, ſi Chriſtiani Principes, odijs, & bellis inteſtinis omiſſis, terra, ac mari tantam victoriam fuiſſent proſecuti, quemadmodum Calliſtus prædicabat, & monebat, ipſeque ſuperuixiſſet diuturniori tempore. Ideoque *mihi*, (loquitur de Chriſtianorum vniuerſitate) *alienæ* ſupple religionis, *luctas reliquit, & victum agreſtem*, ad inſtar *vuæ*, quæ primò eſt peracerba guſtatu, deinde maturatu dulceſcit. *Mortuus*, ideſt valde ſenex, *& gemebundus, diſſipans omne præmium iniquitatis, congregauit bona*, nempe centum, & quindecim millia nummum aureorum, quos in vſus bellicos contra Tur-

C cas, Chriſtiani nominis hoſtes infenſiſſimos impenderet. Tandem *totus iuſtificatus, poſtquam ſtella apparuiſſet, nigra*, ideſt mala peſſima portendẽs, (apparuerat enim ante tertij Calliſti obitum ſtella crinita, rubra, & longa cauda, quam Mathematici ingentem peſtem, annonæ caritatem, magnamque aliquam cladem ſignificare dicebant: propterea Calliſtus ad Dei iram auertendam, aliquot dierum ſupplicationes decreuerat, vt ſi quid hominibus immineret, totum id in Turcas Chriſtianorum hoſtes conuerteret.) Pontifex morbo captus, & extremo ſenio confectus, anno Domini 1458. ætatis ſuæ 80. Pontificatus ſui 3. menſe 4. Romæ in Palatio Apoſtolico Vaticano 8.Idus Auguſti, hominem exuit, *& valde nudus*,

D vt vixerat, *iuit in interiora terræ* Eccleſiæ Vaticanæ, ad ſiniſtram Baſilicæ Principis Apoſtolorum. Propterea etiam *nudus ſupra ſaxum durum* depictus eſt *cui aſtat alius ſui Ordinis*, & hic denotat Dominicum Capranicã, Presbyterum Cardinalem tit.S.Crucis in Hieruſalem, ſummumq; Pœnitentiarium, grauitate, ſapientia, religione, & ſãctis ſemper operibus admirabilem, qui, relicto de ſe ſummo deſiderio, dum Calliſti funus celebraretur, è viuis exceſſit, ſepultus iacet in Baſilica S.Mariæ ſuper Mineruam, ſacello S.Catherinæ virginis marmoreo ſepulcro, muro affixo, cum inſignibus, & hoc elogio.

Dominici Cardinalis Capranici vitã, & geſta ſcripſit Ioãnes Baptiſta Poggius, egit etiam S. Antoninus 3.p. Hiſtoriar. tit. 22. c.16. in fin. Card. Papienſis in epiſt. & Garinbertus lib.1. cap.3.

E *Sedente Paulo ſecundo. Dominico Capracenſi TT.*
S. ✠ in Hieruſalem Presbytero Cardinali, Anti-
ſtiti Firmano, Maiori Pœnitentiario, 12. Apoſto-
licis Legationibus claro pacis Italicæ in annos 25.
conſtitutori, doctrina, religione, & ſanctis ſem-
per operibus admirabili, Angelus eiuſdem TT.
Cardinalis. Vnanimi Fratri, ac ſibi commune
monumentum hoc fecit.

Vixit idem D. An. LVIII.

Q VAT.

A

V A T. XXVII.

Pium ſecundum depingit.

Bona intentio.

B

C

D

Mortuus, & nunc oblitur aſpectus, norunt multi, quamuis nullus iſtum videat, à Deitate manifeſtatus, ex inſperato ſceptra tenebit iſtius imperij, ſimul enim manifeſtatus, in Cælo generatus præco inuiſibiliter clamabit maximè. Item cum feſtinantia ad concidentem ſeptem collis, inuenietis virum habitatorem E *amicum meum, fortem iſtum in Regias domos caluum, manſuetum, mitem, altæ mentis, acutiſſimum ad videndum futura præcipuè, & in te habebis ſeptemcollis imperium*, Hoc vaticinio depinxit S. Abbas Pium Papam, huius nominis ſecundum, Æneam Siluium Piccolomineum antea dictum, patria Senenſem, natum tamen ann. 1406. 8. Kal. Septembris in villa gentilitia Corſiniana Vallis Vrciæ, vbi pater eius Siluius, & Victoria Fortiguerra mater, à plebe Senenſi cum reliquâ nobilitate è Republica deiecti, ſe receperant. Parcè, ac duriter, ſtante temporum calamitate, vitam

Abb. Io: Ioachim de Summis Pontificib, vatic. 27. Gregorius Lollius ad Card. Papienſē epiſtola 47. apud Card, Papienſem.

ducens

A ducens, vt omnia ruris officia ob inopiam adire ſit coactus, ſingulari me-
moria, ac ſumma docilitate, grammaticam didicit. Idcircò de eo prædi-
xit Abbas ſanctus, *Mortuus*, ideſt laboribus, aſpera, & dura vita extenua-
tus. De longa illius ſeruitute, & ærumnis ità ſcripſit Iacobus Amanu-
tus, ab eodem Pio Papa Piccolominea familia donatus, atque inſignibus,
dictuſque eſt Cardinalis Papienſis, epiſt. 365. [Beatæ memoriæ Pio, vt
ex eo accepi, quinque ſupra viginti anni ſeruiendo erant conſumpti,
cum non dum erat cenſus, vnde parari ſoleæ poſſent: & tamen orbem,
ferè, Chriſtianum ærumnis ſuis impleuerat; agitatus marij, vexatus pro-
cellis, à latronibus ſpoliatus, & captus, carceri incluſus, ad limen propè
B primum mortis adductus, quorum patientia virtuti coniuncta non modò
Epiſcopatum, & Cardinalatum, ſed mox quoque vno ferè contextu,
Papatum Romanum parauit.] *& nunc oblitur aſpectus* Æneæ Siluij,
quem *cognouerunt multi, quamuis nullus ipſum videret*, ſupple ad S. Petri
ſolium promouendum fore, ad quod fuerat, *à Deitate manifeſtatus*. Tra-
dunt enim hiſtorici communiter, quod Mater eius Victoria Fortiguerra
per quietem viſa eſt ſibi infantem cum mitra parere, quæ verita eſt, ne *Platin. in Vita Pij 2.*
ſomnium illud puero, nobilique ſuæ familiæ ignominiam aliquam por- *Ciaccon. ibid. Tar-*
tenderet: neque antea huiuſmodi ſuſpicione leuari potuit, quàm intel- *cagnota, & alij.*
lexerit, filium ſuum à Nicolao Papa quinto Epiſcopum Tergeſtinũ fuiſſe
C creatum, *Ex inſperato* autem *ſceptra tenuit Pontificij imperij*: nam è villa
Corſiniana Æneas Siluius Senas profectus, à neceſſarijs, & cognatis ad-
iutus fuit, dum iuri ciuili operam nauabat: ſubortum eſt etiam bellum in-
ter Senenſes, & Florentinos, & caritatem annonæ veritus, & nobilitatem
plebi Senenſi ſuſpectam cernens, neque ſtudium diutiùs continuare va-
luit, ideoque voluntarium ſibi velut exilium adſciuit. Dominicum Ca-
pranicam virum ampliſſimum, qui tunc Senis iter agens ad Baſileæ Con-
cilium properabat, ſecutus eſt, cui ſecretarij munus exercuit. Verum,
quia Capranica denegante Papa Eugenio quarto, ne beneficiorum, pa- *Platina in eius vita.*
ternæque hæreditatis fructus colligeret, ægeſtate magna vexabatur, illum
D relinquere, & alteri inſeruire fuit coactus inuitus. Adhæſit propterea
Bartholomæo Nouarientium Epiſcopo, cum quo Florentiam, vbi Ponti-
fex erat, adijt. Et quia Epiſcopus fuit in criminali iudicio ab Eugenio
vocatus, etiam iſtum deſerere coactus eſt. Ideoque in clientelam ſe
commiſit Nicolai Albergati, Ciuis, Epiſcopique Bononienſis, Ordinis
Carthuſianorum, Presbyteri Cardinalis tituli S. Crucis in Hieruſalem,
patris certè optimi, pij, integerrimi, & omnium opinione ſanctiſſimi. At
dum Nicolaus Cardinalis ad Venetos Legationis Apoſtolicæ munus obi-
bat, dum toruis oculis à Põtifice Eugenio ſe aduertit intueri, ad Baſileam
redire ſtatuit. Cuius in Concilio factus eſt ſcriba, & litterarum Apoſto-
E licarum abbreuiator, magnoque in honore ſemper habitus apud omnes.
Et inter collatores beneficiorum bis electus. In eoque Concilio perſæ-
pe orauit. Et quoties aliquid per nationes erat agendum, Æneas Siluius
ſemper ex Italica deligebatur, qui rebus agendis præeſſet; tanta erat in
homine morum facilitas, & ingenij dexteritas. Legationes plures Con-
cilij cauſa obiuit, nempe ter ad Argentinenſes, ſemel ad Tridentinos, bis
ad Conſtantienſes, & ſemel ad Francofurtenenſes. Poſt Eugenij quarti
priuationem, in noui Pontificis electorem Italicum (octo enim ex qua-
libet natione deligebantur à Concilio Baſilienſi, quibus nouum Ponti-
ficem deſignare facultas eſſet) ipſe eſt deſtinatus, quod quidem munus

A

obire renuit. Electoque Fœlice Antipapa, ab iſto ad Fridericum tertium Imperatorem miſſus orator, tantum ingenij dexteritate apud hominem valuit, vt eum corona poetica donatum, in Amicum, & Prothonotarium receperit, ac tandem in Senatorium ordinem retulerit, & in intimum Cõſiliarium creauerit. Qui poſtea ad Eugenium nomine Imperatoris legationem obiuit, elegantiſſima oratione ſe prius iuſtificato de rebus à ſe dicto in Concilio geſtis, Mortuo autem eo tempore Eugenio, dum alter Pont.fex in locum demortui ſuffragijs Patrum deligitur, Æneas conclaui præfuit; nullus enim orator tum in Vrbe erat tanto munere dignior. Interea moritur Epiſcopus Tergeſtinus, cuius in locum Æneas, ſe quidem B inſcio, à Pontifice Nicolao quinto ſuffectus eſt. Poſtea mortuo Nicolao Papa, & in eius ſucceſſorem Calliſto tertio ſubrogato, ab Imperatore Orator ad eum mittitur, vt vice ſua Pontifici iuramentum de more exhiberet: tota eius oratio autem fuit potiſſimum de bello Turcis inferendo: adeò erat ad eam rem animatus. Inde in patriam iturus, Romæ à Calliſto detentus eſt, à quo etiam non multò poſt nempe 16. Kal. Ianuarij, ann. 1456. Cardinalium omnium conſenſu in purpuratorum numerum refertur tit. S. Euſtachii, & paulò poſt Presbyter Cardinalis S. Sabinæ. Apud Calliſtum verò tantæ gratiæ, & auctoritatis extitit, vt ipſum impulerit Oratores ad Senenſes mittere, qui tunc diſcordia ciuili laborabant, vt tumultuantem populum ad concordiam adhortarentur, & pacem. At C verò dum in balneis Viterbianis valetudinis cauſa eſſet, hiſtoriamq; Bohemicam inchoaſſet, mortuo Calliſto, Romam ſtatim redijt, cuius tanta fuit expectatio, vt magna pars populi Romani, officij cauſa, obuiam progreſſa, hominem, quaſi diuinarent, vt Pontificẽ ſalutant. Ad hunc enim omnium conſenſu Pontificatus deferebatur. Ingreſſus itaque conclaue, patrum omnium votis, 14. Kal. Septembris ann. Domini 1458. ſub nomine Pij ſecundi Pontifex maximus eſt renunciatus. Hinc patet qualiter Æneas Siluius Piccolomineus *ex inſperato ſceptra tenuit Romani Pontificatus*. Inſuper etiam patet, qualiter fuerit *manifeſtatus* Pontifex *in Cælo generatus*, hoc eſt antequam ipſe è matris ſuæ vulua exiret, Papa fuerat D à Deo deſignatus matrique tantùm manifeſtatus, *præco inuiſibiliter*, & vt in alijs opuſculis legitur, *inuiſibilis ter clamauit maximè*: ideſt vox Dei *ter clamauit maximè*. Primò per Calliſtum, qui omnium purpuratorum conſenſu Cardinalem, vt dictum eſt, declarauit. Secundo, mortuo Calliſto, per populum Romanum, qui illi ex thermis Viterbianis Romam properanti, obuiam tanquam Pontifici maximo facti ſunt. Tertiò denique per omnia ſuffragia Patrum, quibus Pontifex creatus eſt quorum ſingulorum clamor vtique maximus fuit. *Item*, & vt in alijs opuſculis, alibi impreſſis, legitur, *Ite cum feſtinantia ad concidentem ſeptemcollis*, & *inuenietis virum habitatorem amicum meum. &c.* Monet Cardinales vt *cum feſtinantia erant* ad Æneam Siluium, qui in Baſilienſi Concilio exiſtens, vt E diximus, multa *conciderat* ſcriptu, & dictu, quæ *ad ſeptemcollis*, ideſt ad Romani Pontificis auctoritatem, neceſſaria erant, vt tradit in ſua vita Platina, qui ſubdit, coram Eugenio quarto Æneam Siluium ſuam innocentiam depuraſſe, dicens, illorum auctoritatem fuiſſe ſecutum, qui Baſilienſe Concilium confirmarant. *Cum feſtinantia* ergo Cardinales promouerunt ad Petri ſolium Æneam Siluium, & *inuenerunt* vtique *virum habitatorem*, ideſt quem Pontificatu decorare debebant, Dei *Amicum*, ideſt pium, vnde re, & nomine Pius fuit. Appellat *fortem*, quia magni animi,

veluti

A veluti qui ſe totum, confirmata prius Eccleſiaſtica ditione, ad curã Reipublicæ Chriſtianæ conuertit. Aſſiſium,& Nuceriam enim ſtatim ab hoſte recepit. Bellum, ante eius Pontificatum in Vmbria exortum,omninò extinxit. Inter Ferdinandum Neapolitanorum Regem, & Sigiſmundum Malateſtam, quod difficillimum factu videbatur,compoſitæ induciæ,quo Mantuam omnibus, vbi communem Chriſtianorum conuentum indixerat, tutò proficiſci liceret. Media hyeme ab Vrbe diſceſſit,& per eas Ciuitates iter fecit, quæ ciuili diſcordia ad bellum magis, quàm ad pacem ſpectare videbantur, populos ad quietem,& concordiam adhortatus eſt.
B Mantuam poſtremò ventum eſt vndequaque; magnus aderat Principum numerus, magna Legatorum vis; ex tota enim Europa, nulla natio, gens nulla fuit,quæ non aut Principes,aut Legatos eò miſerit. Actum denique eſt, Pio ipſo dicente, vt bellum communi omnium decreto Turcis indiceretur. Nihil certè eſt ab eo prætermiſſum, quod ad mouendos Chriſtianorum animos pertineret. Magna quidem in dicendo Pij Papæ ſecundi laus fuit,quod cum ſæpius iiſdem de rebus loqueretur,diuerſa ſemper viſus eſt dicere, tanta erat in homine elegantia,& copia. Gallorum querimonias, & calumnias, tribus actionibus acerrimè confutauit. Totam ferè Europam, relicto externo bello,ad inteſtinum animos,& arma
C conuertentem, ad pacem redegit,& ſedauit,vt ſigillatim deſcribit eiuſdẽ temporis Auctor Platina. Tanta denique conſtantiæ,& fortitudinis fuit, vt tota ægritudine, graui quidem, & longa, occupationes intelligendi, diuerſarum gentium cauſas audiendi, inhibendi, decernendi, iudicandi, ſignandi, admonendi, caſtigandi, intermiſerit vnquam. Non Reges,non Duces, non Populos, non Tyrannos in ſe,aut Eccleſiaſticum quempiam delinquentes, bello,cenſuris, interdictis, execrationibus perſequi prius deſtitit,quàm eos ad ſanitatem rediiſſe cognouerit. Nihil Regibus, nil Ducibus,nil populis timore,& auaritia conceſſit vnquam. Quoſdam verò ſeueriſſimè arguit,quod ea peterent, quæ ſine Eccleſiæ detrimento, &
D eius ignominia, fieri vllo modo poſſent. Hunc ergo *fortem,caluum*, *manſuetum, mitem, altæ mentis, acutiſsimum ad videndum*, ideſt ad coniectandum *futura præcipuè*, vt patet ex eius oratione, quam habuit in Mantuano Concilio, contra Turcam, pericula, & calamitates præponendo, quæ Chriſtianorum ceruicibus imminebant,ni tantum hoſtem ſuperando ſupprimerent, collocauerunt Purpurati *in regias*, ideſt Pontificias *domos*. Et *in ſe habuit* Roma Vrbs *Septemcollis Imperium,& bonam intentionem*. Idcirco depingitur hic Pontifex, *coronam ſuam, à capite ſuo deponens,eamque ſibi commiſsis ouibus dans,& impertiens*. Vadens in bellum, quod Turcis indixerat, dum Anconæ expectat Venetorum Ducem Chriſtoforũ Mau-
E rum belli ſocium, ſanctiſſimus Pontifex diutina, & lenta febri afflictatus ann. 1464. 19. Kal. Septembris hora inter 2. & 3. ſequentis noctis virginalis Aſſumptionis die,vt ait Honufrius Panuinus in Chron. die profectò Reginæ Angelorum in Cœlum migrantis hora noctis circiter tertia, dũ ſacra legerẽtur, mente in Cœlo defixus tanta quiete(ait Card.Papienſis) ſpiritum Domino reddidit, vt conniuentem, non morientẽ diceres emigrare,& ſine ſenſu mortis excedere ſui verò Pontificatus anno ſexto, minus tribus diebus. Corpus eius Ancona Romam delatum die 24. Auguſti, peractis de more exequiis,in Baſilica S.Petri, ad altare S. Andreæ tumulatur, vbi eiuſdem Apoſtoli caput, ad ſe è Peloponneſo aduectum,

Card. Papiẽſis epiſt. 41. lib. 1. Comm.

collo-

Ioann.Gobelinus lib. 9. Commẽtariorum, de reb.geſtis Pij 2. Iacobus Gaddus in ſuis oratorijs elogijs.

collocari iuſſerat. Vixit annos 58. menſes 9. die 29. Pauca de tanti Pōtificis vita dedimus, quæ ad vaticinij conferebant comprobationem; plurima & quidam præclara tacuimus, quæ videri poſſunt apud Platinam teſtem oculatum, Gobelinum magnæ auctoritatis hiſtoricum, Ciacconum, Iacobum Gaddum Patritium Florentinum, & alios. Sororem Pius Papa habuit nomine Laudomiam, quæ in matrimonium data Nanno Tudeſchino, opulentiſſimo viro Senenſi, quatuor filios genuit. Franciſcus Piccolomineus ſecundus genitus ab Auunculo ſuo Pio, 3. Non. Martij, ann. 1460. Cardinalatu tituli S. Euſtachij decoratus eſt; & anno 1503. 10. Kal. Octobris ſub nomine Pij tertij totius Eccleſiæ Pontifex electus, Apoſtolicam Sedem conſcendit, vir ſanè inſignis eloquio, prudentia, B religione, innocentia, & grauitate. Dum de reſtituenda in priſtinam maieſtatem Chriſtiana Republica agit, mors inuida eum de medio abſtulit ſui Pontificatus die 26. anno Domini 1503. 15. Kal. Nouembris, & ſuæ ætatis anno 64. menſe 5. & die 10. Reliqui duo minores natu, eius gratia, & auctoritate ab Hiſpaniarum Rege equeſtri fuere aſcripti Ordini. Primogenitus verò, Antonius de Aragonia de Piccolominibus nuncupatus, in vxorem duxit Mariam de Aragonia, Neapolitanorum Regis Ferdinandi filiam, à quo Ducatu Amalphitano donatus fuit anno Domini 1461, die 23. Maij, vt ex expedito deſuper priuilegio, cuius exordium eſt. [Ferdinandus Dei gratia Rex Siciliæ, Hieruſalem, & Vngariæ. Vniuerſis, & ſingulis præſentium ſeriem inſpecturis tàm præſentibus, quàm C futuris. Maiorum noſtrorum more, & quaſi naturali iure vſitatum accepimus, illos dignitatum titulis illuſtratos fuiſſe, qui ad Reges, noſtroſque Principes augendos, conſeruandoſque ſtatum, fortunas, tempuſq; omne poſuerunt, nihilque omiſerunt ad id decens neceſſarium, aut quod vtile videretur. Sanè occurrente humanæ ſortis caſu immortalis memoriæ diui, & excelſi genitoris noſtri Regis Alfonſi, plerique Magnates, & Barones Regni, de quibus maximè confidendum erat, in noſtrum ſtatum inſurrexerunt rebellionem notoriam committendo, & antiquum hoſtem noſtrum Ioannem Lotharingiæ Ducem in hoc Regnum introduxerunt, exortis hinc inde guerris reipublicæ, Regni, ac noſtro pacifico ſtatu D fluctuante pro ipſa Regia noſtra celſitudine augenda, conſeruandaque, ac reſtituenda, fidem, ſpemq; non mediocrem in Ill. Antoniū de Aragonia de Piccolominibus huius Regni Magiſtrū Iuſtitiariū, gentium noſtrarum armorū Generalem Locumtenentē Collateralē, Conſiliariumq; noſtrorū, ac generum, filiumq; cariſſimum intimum, ob quæ multò maioribus eundem dignum reputamus, quàm ſunt gratiæ infraſcriptæ: nec non ſperantes ipſum quotidie maiora, laudabilioraque pro ſtatu noſtro facturum ad hoc reſpectum debitum habentes ad paterna, innumerabiliaque beneficia in nos, & à Sanctiſſimo, ac Beatiſſimo Domino noſtro Pio ſecundo Pontifice Maximo collata, & quæ quotidie magiſque confert, vnde E erga ipſum Antonium eius Nepotem meritò inducimur, vt ſimus liberaliores. Inſuper vt erga Ill. & cariſſimam filiam noſtram Mariam de Aragonia paternum affectum, charitatemque vt erga filiam benemeritam oſtendamus. Necnon contemplatione Matrimonij inter ipſos Antonium, & Mariam per verba de præſenti initi, & firmati ad obſeruationem Capitulorum de ipſo Matrimonio factorum, & firmatorum, quæ in omnibus, & per omnia ad vnguem ſeruari intendimus, & volumus tenore præſentiū de certa noſtra ſcientia, motu proprio, liberalitate mera, gratia ſpeciali,

& no-

A & noſtra Dominica, Regiaque poteſtate,& auctoritate eoſdem Antoniū, Mariamq; cum omni proſapia liberis, hæredibuſq; ſuis ex eorum corporibus legitimè deſcendentibus nobilitando, in Ducem, Duciſſamq; eligimus,promouemus, & extollimus,Ducatuſq;titulo, honore, & dignitate exornamus, decoramuſq; ipſiſq; Antonio,& Mariæ coniugibus, hæredibus, & ſucceſſoribus eorum vtriuſq; ſexus ex ambobus deſcendentibus in futurum. Damus, concedimus, & donamus Ciuitatem Amalphiæ de Prouincia Principatus Citra cum honore,& titulo Ducatus,cum omnibus Ciuitatibus, Terris,Caſtellis, Fortellitijs, Diſtrictibus, Caſalibus, Villiſq; ſubiectis eidem, vel eiſdem ad ipſum Ducatum Amalphiæ ſpectantibus, & pertinentibus, videlicet. Ciuitatem Scalarum, Ciuitatem
B Rauelli, Ciuitatem Minori, Terram Maiori, Terram Tramonti,Terram Ageruli, ad præſens in dominio, & poſſe noſtro exiſtentes, & partē dicti Ducatus, videlicet Ciuitatem Amalphiæ,Ciuitatem Scalarum,& Terram Ageruli à nobis recuperatas,& expugnatas,quæ à noſtra fide, & obediētia defecerant propter notoriam rebellionem, & crimen læſæ Maieſtatis Helionoræ de Aragonia, & aliorum rebellium noſtrorum notoriam adhærendo, parendo, fauendo, & aſſiſtendo Ioanni Duci Lotharingiæ hoſti noſtro notorio prædicto, & huius Regni noſtri publico inuaſori] vlterior priuilegij tenor videri poteſt in Magno Archinio Regiæ Cameræ in libro priuilegiorum ab anno 1444. vſque ad annum 1451. à fol.130.
C vſq; ad fol.144. vbi priuilegium terminat hiſce formalibus. [Datum in Caſtello nouo Ciuitatis noſtræ Neapolis per ſpectabilem, & magnificum virum Honoratum Gaetanum Fundorum Comitē, Regni huius Loghotetam,& Prothonotarium Collateralem Cōſiliarium, & fidelem noſtrum dilectum. Die vigeſimo tertio Maij nonæ Indict. anno Dom. milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo primo,Regnorum noſtrorū anno quarto.
Rex Ferdinandus.]

E

VAT.

V A T. XXVIII. A

Paulum ſecundum vaticinatur.

Pro honoratio.

B C D

Ecce item homo de primo genere abſcondito intrans primum ſingularis in numeroſos annos. Nudè venit de terra tenebroſa, & ſecundam ſplendentem incipit vitam. Imago ſecunda vita veteriſsima, tantùm ſolido, ſolidus duplicatorum annorum introibit mortuus petram. Hactenus Propheta Ioachim, Sanctiſſimi Papæ Pij 2. Tronum occupauit pridie Kal.Septembris, ann.Dom. 1464. Paulus ſecundus, patria Venetus, Petrus Barbo antea vocatus, ſuitque *homo de primo genere abſcondito*, ideſt ex ſorore Nepos Eugenij Papæ quarti, qui cum ann. 1446. 10.kal. Iulij, Cardinalem fecerat tituli S.Mariæ Nouæ, & Epiſcopum Ceruienſem; Nicolaus autē quintus deinde Presbyterum Cardinalem tituli S. Marci eūdem declarauerat. *Intrauit* verò *primum ſingularis in numeroſos annos*, nam in prima Patrum conuentione Romanus Pontifex eſt renunciatus, cuius quidem creationem admira- E

B. Ioannes Ioachim in opuſc. vatic. circa Apoſtolicos viros, vatic.28.

mira-

A mirabilem fuiſſe iudicatam, ſcribit Alfonſus Ciacconius, ſiquidem ſolitum eſt per complures dies diſceptari,& diſſentiri,& niſi labore,& dexteritate in vnum aliquem duas vocum partes colligi, & votum ferri,quod in ſola Papæ Pauli ſecundi creatione non contigit. *De terra tenebroſa*, ideſt de Vrbe Veneta, quæ tenebroſa eſt partim propter aquas Maris Adriatici, & partim propter mercaturas, quæ apud Venetos in pretio ſunt, *nudè*, ideſt nullis diſciplinis imbutus *venit*, ſupple Paulus ſecundus. Adoleſcēs enim prorſus indoctus in mercaturam ire ſtatuerat,& iam ſcrinium,& arma in triremes intulerat, cum eſt ei nunciatum, Gabrielem
B Condelmerium, auunculum ſuum in Pontificem maximum delectum eſſe. Paulo Barbo fratre itaque,& amicis adhortantibus, ſubſiſtit, ac litteris, licèt adultus eſſet, operam nauauit: nec tamen propter ætatem admodum profecit: & quoniam quietem potiùs, quàm negotia appetebat, opera Pauli fratris, apud Eugenium ſolicitantis, Petrus ab auunculo Eugenio vocatus, Archidiaconatu Bononienſi, ac non multò poſt Epiſcopatu Ceruiæ, atque Prothonotariatu participantium donatus eſt. His autem facultatibus aliquot annos vitā ducens, primò Diaconus Cardinalis tit,S.Mariæ Nouæ inſtantibus quibuſdam Eugenij quarti familiaribus, & demum Presbyter Cardinalis tituli S.Marci creatus eſt, vt ſupra-
C diximus. *Nudus* ergo bonis artibus,& virtutibus, Petrus Barbo *venit de terrá tenebroſa*, Vrbe ſcilicet Veneta. Factus tandem ſub nomine Pauli ſecundi Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus, & Pij ſecundi ſucceſſor, licèt moribus diſſimilis, mox *ſecundam*, hoc eſt pontificiam *vitam ſplendentem incæpit*, ideſt agere cœpit, *imaginem* tantùm *ſecundæ vitæ*,ideſt Pij ſecundi, non rem retinens. Pius enim viuendi rationem ità partitus erat, vt ocij,& deſidiæ accuſari nullo modo poſſet. Surgebat mane, aurora illuceſcente, & habita ratione valetudinis, ac re diuina caſtè,& piè facta ad negotia publica ſtatim egrediebatur: functus officio, ac per hortos recreandi animi gratia delatus, prandebat. Mediocri cibo vtebatur non exquiſito,& lauto, cibos raró ſibi apparari iuſſit, quod apponebatur, hoc
D edebat: vini parciſſimus, dilutique, ac lenis magis, quàm auſteri amator; ſumpto cibo dimidium horæ cum domeſticis, aut fabulabatur, aut diſputabat: cubiculum deinde ingreſſus, cum paululum quieuiſſet,horis canonicis de more repetitis, tandiù legebat, aut ſcribebat, donec ei per munera publica licuiſſet; idem faciebat noctu,quod die, poſt cœnam, nā & legebat,& dictabat vſque ad multam noctem in lecto iacens, nec amplius quàm horis quinque, aut ſex, quieſcebat. Litteratos muneribus,& beneficijs Eccleſiaſticis iuuabat: orantes, aut poemata recitantes libenter audiebat; eorumque iudicio, qui aliquod ſapere videbantur, ſua ſcripta committebat. Pij enim ſecundi tota voluptas,quando à munere
E publico vacabat, in lectione,& ſcriptione frequenti,repoſita erat: libros pluſquam ſaphyros,& ſmaragdos charos habebat,quibus Chryſolitorum magnam copiam ineſſe dicebat. Opera,& quidem præclara, egregiaque, ab ipſo compoſita, recenſet Platina. Paulus verò ſecundus è contra, nam teſte Tarcagnota,& alijs,noctu vigilabat,& die dormiebat, dum vigilabat,gemmas,& margaritas attrectabat, quarum erat ambitioſiſſimus. Nec niſi noctu poſt multas vigilias, ſi ſibi fores patuiſſent, audire hominem, non audiri ab homine, neceſſe erat,litteris præditos acriter eſt perſecutus: quinimmò,& eos qui Academiæ nomen, vel ſeriò, vel ioco cōmemorabant, pro hæreticis habebat; & Romanos hortabatur,vt tantùm

Plat.in Vita Pij 2.

R legendi

legendi, ſcribendique, filijs ſuis artem permitterent, & adeundi Academias aditum cohiberent. En iniuria *Pro honoratione* data eſt litteratis. Varia ciborum genera apponi ſibi volebat, & peiora ſemper deguſtabat. Clàmabat interdum, niſi quæ expetebat ex ſententia, ei appoſita fuiſſent. *Splendentem* autem *vitam* Paulum ſecundum *incæpiſſe*, duxiſſeque, non eſt Auctor, qui eius vitam ſcripſerit, quod hoc non teſtetur. Fuit enim in homine, quantum ad corpus pertinebat, maieſtas digna Pontifice, ſiquidem erat magni, ac vaſti corporis, adeò vt, dum ad rem diuinam proficiſceretur, ſolus emineret, elegantem vultum præſeferens. Circa corporis cultum, etſi nimis moroſus non erat; nequaquam tamen negligens habebatur. De apparatu Pontificio non eſt cur ambigas, maiores omnes ab hoc vno ſuperatos, Regno præſertim, ſiue Mitram velis appellare, in quam multas opes contulit, coemptis vndique, ac magnis pretijs, adamantibus, ſaphiris, ſmaragdis, chryſolitis, iaſpidibus, vnionibus, & quidquid gemmarum in pretio eſt; [cuius hodie (inquit Iacobus Amanatus vulgò Cardinalis Papienſis,, qui ſub ipſo Pontifice vixit) licitantium opinionibus amplius centum, & viginti millium eſt æſtimatio] quibus ornatus, tanquam alter Aaron in publicum forma humana auguſtiore prodibat. Inſpici tùm ab omnibus volebat, & admirari. Hanc ob rem nonnunquam peregrinos in Vrbe retinuit, intermiſſa oſtendendi ſacroſancti Sudarij conſuetudine, quo à pluribus eodem tempore cerneretur. Præterea publico decreto mandauit, propoſita pœna, ne quiſquam biretam coccineam (ità appellant capitis tegmen) præter Cardinales ferrent: quibus etiam primo ſui Pontificatus anno, eiuſdem coloris pannum dono dedit, quo equos, vel mulas ſternerent, dum equitarent. Voluit præterea in decretum referre, vt galeri Cardinalium, ſerico coccineo ferrent, ſed id quo minus decerneretur, vetuere illi, qui benè ſentientes, diminuendam Eccleſiæ pompam non augendam cum detrimento Chriſtianæ Religionis prædicabant. Ædificauit ſplendidè, ac magnificè palatium pontificium S.Marci. At dum hoc conſtruit, aliud equidem illuſtriſſimũ, & admirabile opus deſtruit, nempè Amphiteatrum, quod Imperatores Veſpeſianus, & Titus eius filius, tantis impenſis exædificarant, verſus partem dexteram euntibus Baſilicam Lateranenſem, ademptis lapidibus illud detruncans. Quod exemplum ſecuti Raphael Cardinalis Riarius, & Alexander Farneſius, poſtea Paulus tertius, ille Palatium Cancellariæ ad S.Laurentium in Damaſo, hic ad Campum Floræ ſuum pulcherrimum condidit. Ex his, & ex alijs à Platina, & ab alijs Auctoribus adnotatis, quæ breuitati ſtudens omiſi, ſatis liquidò apparet, quantum Paulus ſecundus fuerit mutatus à prædeceſſore ſuo Pio ſecundo, & auunculo ſuo Eugenio quarto, quorum non niſi fictam quandam imaginem, & externum vitæ ſplendorem præ ſe tulit. Ideoque ſubdit Propheta magnus Ioachim, *veteriſsima*, & in alijs opuſculis, alibi impreſſis, legitur, *veriſsimè tantùm ſolidè ſolidus duplicatorum annorum introibit mortuus petram*; ideſt putabat ad ſenectutem vſque ſe in vita permanſurum, & falſus opinione, cum firmaſſet Pontificatum, & omnia iam pro voto compoſuiſſet, *duplicatorum annorum petràm introiuit*, hoc eſt, ſex annis in Pontificatu elapſis mortuus, ſepultus eſt. Solidum enim dicitur, quod tres dimentiones habet; & hic dimentio pro anno accipitur; tria duplicata ſex conſtituunt. Et Paulus ſecundus ſexto anno, menſe decimo, & die vigeſimo ſexto ſui Pontificatus apo-

Card. Papienſis lib. 2.Comm.

A apoplexia vitam cum morte cõmutauit anno Domini 1471. quinto Kal. *Honufrius Panuin.*
Auguſti, & ſuæ ætatis aano 53.menſe 10. & die 26. Imaginis cæterùm *in ſua Chronologia.*
hic eſt ſenſus. ***Pontifex ſtans manibus iunctis,& digitis complicatis,quaſi mœrens,*** ſignificat Paulum ſecundum apoplexia oppreſſum,qui ſecunda hora noctis, ſolus in cubiculo nemine vidente, cum eo die 5. kal. Auguſti lætus Conciſtorium tenuiſſet,& cœnaſſet hilariter: pituitoſis humoribus, quos ex nimio eſu fructuum, præſertim melonum,duos enim prægrandes illo die ederat, ſuffocatus apoplexia fuiſſe creditur. ***Angelus vero alatus dextra manu mitram Pontificis ſuſtentans, ne à capite Pontificis cadat.*** Deno-
B tat Dei auxilium, quod fortaſſe Paulus implorauit, ne poſt eius obitum Pontificalis auctoritas detrimentum aliquod pateretur. Meritò laudandus eſt Paulus ſecundus ob perenne ſtudium pacis componendæ,belliq; deteſtandi. Boni enim Pontifices ſunt cenſendi,qui nullum inter Principes bellum ſerunt.

C

D

E

A

VAT. XXIX.

Sixtus quartus præſcribitur.

Occaſio bona.

B

C

D

Reſpice donum, ne pigriteris ſenex, ſed recipias potentiſsime, penſa, de fine, ad bonum dirige ſeptigena, alia quidem non metues, tempus etenim deſuper ſuper iſtud redemiſti, ſolum tribus auroris circundantur anni. Vno denario ſtellas comple, bene fini Sacramentum, quod amittes, admiratione recipis. Reliquiſti *placidè plantam à luctuatione, ſequere vocantem ad præſentem gloriam. Bene finiſti diem in principijs, bono fine comple vniuerſam creaturam, & ambulationes ambula cæleſtes, in te enim principium bonorum, & finis.* Hactenus S.Abbas. Paulo ſecundo ſubitanea, & improuiſa morte è viuis ſublato, Sixtus quartus clauum tenuit Romani Pontificatus, à quinto Idus Augusti anno Domini 1471. vſque ad pridie Idus Auguſti anno Dom. 1484. Hic Sixtus fuit genere Ligur, patria Sauonenſis, familia de Ruere nobili, E

& anti-

A & antiqua natus anno Domini 1414. 7. kal. Auguſti, ac Franciſcus nominatus, ex eo quod, videre per ſomnium Mater viſa eſt, ante partum editum, infantem à Beatis Franciſco, & Antonio, cucullam, ac cingulum piè, & ſanctè indui. Hunc habitum deinde aſſumpſit, & tandem Minoritarum Generalis Miniſter euaſit. Fuit vir certè non minus arte, quàm ingenio clariſſimus, politioribus litteris apprimè à teneris annis imbutus, labore incredibili ad diuinarum, humanarumque artium apicem aſcendit, vt Italos omnes litteris laceſcere, & vincere facilè potuerit: vt patet ex his, quæ de ipſo ſcripſere Ciacconius, & Panuinus. Et vt ante Pontifica- *Alfonſus Ciaccon. in vita Sixti 4. Honufrius Panuin. ibid.*
B tum adeptum, clemens, pius, & in omnes manſuetus extiterat, ità magiſtratu Pontificio inſignitus, omni virtute cæteros præcellere cœpit: ad vitia teſtudineus: ad virtutes, & bonarum artium ſtudia equis, veliſque ocyùs anhelabat. In pauperes pius, in religioſos munificus, & ad ius cuique reddendum vigilantiſſimus erat. Nemo ad eam vſque diem Pontificum omnium Sixto quarto, nec animo ad munificentiam, libertatemq; propentior, nec in dando hilarior, & nec in promerēdis hominibus proptior viſus eſt. Miſeros namque Principes militari clade à Turcis, vel aliàs, patria extorres, & Regnis, & Imperijs proprijs eiectos, præſertim Andreā Palæologum Moreæ, & Leonardum Toccum Epyri Regulos, honeſtis, &
C honorificis ſumptibus aluit. Sophiam, (alij Magdalenam ſcribunt) Thomæ Palæologi filiam ſpecioſiſſimam, ac neptem Conſtantini, vltimi Græcorum Imperatoris, Bonifacio, Regi Ruſciæ, in matrimonium collocauit, eidemque dotis nomine inter cætera munera, ſex millia aureorum dedit. Carlettam Cypri, & Catherinam Boſſinæ Reginas, Regnis, fortuniſque omnibus ſpoliatas, & ad ſe confugientes, benignè ſuſcepit, ſuaque munificentia ſubleuauit. Sicut etiam in complures alios à Turca infeſtatos Principes ſe liberaliſſimum oſtendit, ac ſumma opera eoſdem iuuare curauit. In publicis operibus conſtruendis, vel reparandis Sixtus quartus verè maximus fuit. Vrbem Romam ante omnia ſanè à ſitu, & cœno vindicauit, vijs Vrbis primùm munitis, & lateribus ſtratis, porticibuſque, &
D mœnianis diſiectis, quæ vias deformes, & inconcinnas redditas obſcurabant. Pontem veterem Ianiculenſem, quem Romani meritò Ruptum appellabant, publicè commoditati, & decori, à fundamentis, magna cura, & impenſa, ex Tiburtino lapipe, reſtituit, ſuoque de nomine Sixtum vocari iuſſit, cum antea ab Antonino pio conditore, vt fama eſt, nomen haberet; opus certè omni antiquo Principe dignum. Hic Sixti Pons fuit incœptus ann. Dom. 1472. die 29. Aprilis, & ſub anno Dom. 1479. fuit abſolutus. S. Spiritus Xenodochium obſoletum, ac ſordidum, & vetuſtate pœnæ collapſum totum, vſque ad ſolum diſiecit; & pulcherrimis ædificijs in meliorem, & ſplendidiorem formam ampliauit. Et cum
E puellos expoſitos, puellaſque ad pedes ſuos cum nutricibus proſtratos vidiſſet, locum habitandi ijs aſſignauit; mandauitque puellas nubiles, maritis cum honeſta dote locari, nonnullas verò religioſiores, infirmorum ſeruitio perpetuò dicauit. Nobilium quoque calamitate, & ægritudine motus, ſeorſum à promiſcua plebe, loca idonea, decenterque ornata his attribuit. Religione deinde, & ſingulari pietàte inflammatus, qua ſemper B. Virginem eſt proſecutus, nobilem Ædem, cum antiquo Cœnobio S. Mariæ de Populo Ordinis Auguſtinianorum à fundamentis erexit. Templum S. Mariæ de Pace, cum Monaſterij parte, Canonicis Regularibus S. Auguſtini, ex Congregatione Friſonaria, Laterano

terano pulſis, media Vrbe de nouo ædificauit: nam Oliuerius Carafa Neapolitanus ciuis, Archiepiſcopuſque, ac Presbyter Cardinalis tit. S. Euſebij Monaſterium ipſum poſtea totum à fundamentis extruxit. B.Petri in Vaticano Baſilicam ante repurgatam, marmoreis, & vitreis feneſtris templo accommodatis, dilucidiorem reddidit, & ruinam ſiniſtro latere minantem, additis lateritijs repagulis confirmauit. Baſilicæ quoque Conſtantinianæ, & in ampliorem formam reductæ, latera ſtrauit. Palatium vetus lateranenſe ruinoſum reſarciuit. Multas per Vrbem ſacras ædes, vetuſtate labefactas, in his Sanctorum Apoſtolorum abſidam, ſiuè tribunam, S. Petri ad Vincula, S. Suſannæ, S. Vitalis, SS. Nerei, B & Achilei, S. Balbinæ, SS. Quirici, & Iulitæ, S. Viti in Macello, S. Saluatoris Tranſtiberim, & alias multas ſua impenſa, vt ex eius inſignibus, & elogijs liquet, refecit. Muros Vrbis multis locis, temporum iniuria collapſos reſtaurauit. Vtilitati Vrbanæ conſulens, ductus aquæ Virginis, pœne confractos, climatos perpetuo fornice à monte Pincio ad Triuij fontem cum aqua perduxit. Clocas Vrbis, quà ſordes in Tiberim vehuntur, repurgatas firmauit. Marci Aurelij ſtatuam æneam, equeſtrem, humili, & ſordido loco iacentem in area Lateranenſi, auguſtiore loco expoſuit. Ædes Pontificias in Vaticano ampliſſimis porticibus deductis renouauit. Et nonnullis alijs varijs beneficijs ſibi adeò Romam aſtrinxit, vt non iniuria ipſius alter Romæ conditor vocandus ſit. A quarto C ſui Pontificatus anno Iubileum per totum Chriſtianitatis orbem honorificè celebrauit, vt quandiù vitia delituerant recondita, ſtatim corde contrito confeſſa Chriſti fidelibus abluerentur. Et licèt hic multos habuerit detractores (id quod viris ſanctis proprium eſt) optimus tamen Pontifex fuit. Summa enim alacritate, & animarum cuſtos extitit, & cupiditatem à ſe reſecauit; & iras compreſſit; & malitias extirpauit. Idcircò ait S. Propheta Ioachim, *Reſpice donum*, ideſt Summi Romani Pontificis officium, *ne pigriteris ſenex, ſed recipias potentiſſimè*, ideſt hilariter, ac prompto animo recipias. & non recuſes. Et in Pontificia dignitate cōſtitutus, *penſa de ſiue*, hoc eſt de corrigendis prauis Eccleſiaſticorum D moribus de pace componenda inter Chriſtianos Reges, & de bello Turcis inferendo, qui per Chriſtianorum prouincias graſſabantur; prout Sixtus penſauit. Siquidem coronatus anno 1471. 8. Kal. Septembris ad rem Eccleſiaſticam, Chriſtianamque componendam animum adiecit, atque ante omnia Concilium Laterani ſe indicturum oſtendit, in quo & res Eccleſiaſticæ corrigerentur, & de bello Turcis indicendo tractaretur, quemadmodum Pius Papa ſecundus inſtituerat. Quam ob rem Cardinalium conſenſu Legatos ſumma cum poteſtate creauit, nempe Beſſarionem Trapezuntium, Græcum, Conſtantinopolitanum, Monachum E S. Baſilij, Archiepiſcopum Nicænum; Epiſcopum Cardinalem Tuſculanum, ſacrique Collegij Decanum, in Galliam; Rodericum Borgiam, Valentinum, Hiſpanum, Diaconum Cardinalem S. Nicolai in carcere Tulliano, S. R. E. Archidiaconum, & Vicecancellarium, in Hiſpaniam; & Marcum Barbum, Venetum, Epiſcopum Vicentinum, Presbyterum Card. ſancti Marci, in Germaniam, & Pannoniam, qui deſidentes inter ſe Principes ad concordiam reuocarent. Etenim Ludouicus vndecimus Galliarum Rex Burgundiæ, & Britanniæ Ducibus bellum intulerat; Ferdinandus Aragoniæ, & Portugalliæ Reges ſuper Caſtellæ Regno armis certabant; Vngariæ, & Poloniæ Reges ſuper vacante Boemiæ Regno

ſimi-

A ſimiliter inter ſe bellum gerebant. Prioribus Legatis, quartum adiecit, nempe Oliuerium Cardinalem Carafam Neapolitanum, quem Claſſi maritimæ, in Turcas præparatæ, præfecit, magna cum impenſa: ſingulis etenim in ſingulos quoſque menſes quingentos nummos aureos aſſignauit. Verùm Legati, qui ad Reges profecti fuerant, rebus parum fœliciter gæſtis rediere. Oliuerius verò Cardinalis cum viginti quatuor triremibus Pontificijs, totidem triremibus Ferdinandi Neapolitanorum Regis, & quinquaginta Venetorum, bellum gerens, nihil præclare geſſit, nuſquam prodeuntibus ex Boſphoro in Ægeum hoſtibus. Smirna tan-
B tùm in Aſia capta, incolæque omnes abacti: oppugnare ſiquidem Sataliam adorti erant, occupato per vim portu, refractaque catena ferrea, cuius pars foribus Baſilicæ Vaticanæ præfixa ſpectanda propoſita, ſed defendentibus acriter, qui in præſidio erant Turcis, prælium omittunt; atque ita re infecta abeuntes, plus terroris, quam calamitatis hoſtibus intulere; cum ferè omnium conſtans fama eſſet, Chriſtianos eo anno Aſiæ partem occupaturos fuiſſe, ſi ipſi mari, quemadmodũ Vſuncaſſanus Perſarum Rex terra, Turcas vexare voluiſſent. *& ad bonum dirige ſeptigena*, alij *ſceptrigeram* ſcribunt, & hæc Apuliæ Regnum interpretatur, *alia quidem non metuens*. Nihil enim Italiæ magis exitio fuit, quàm contentiones,
C & bella pro Regno ſuſcepta Neapolitano, tùm à Chriſtianis Principibus, qui illud magnis calamitatibus afflixerunt, vt apud hiſtoricos eſt videri, tùm à Turca Mahomete, qui Conſtantinopolim cœperat, Paloponneſum, ſiue Moræam, & Boſnam expugnauerat; idemque de Rhodo Inſula effeciſſet, ni Magnus Magiſter Petrus Daubuſon acerrimè defendiſſet. verùm Inſulam deprædatus erat, & magnam metalli vim abſtulerat, ex quo ſexcenta ferè tormenta bellica craſſiora conflauerat; deinde furorem ſuum ad Regnũ conuertit Neapolitanum, & Hydrunte capto, anno Dom. 1480 ne dum Regnum, ſed & Italiam omnem incredibili terrore compleuit; ei etenim exterminium minabatur: & ni manus Domini potentiſſimi percuſſiſſet illum ann. Domin. 1481. die 3. Maij in monte Tau-
D ro; neſcio an fuiſſemus in libertate, qua ſumus; adeòque erat armis, ingenio, & viribus potens, vt vniuerſos Italiæ Principes præcipuè Sixtum Pontificem de fuga ſibi ſalutem querere, cogitare compulerit eodem anno, quo Hydruntum occupauerat vnica impreſſione. Quapropter Sixtus, audito infenſiſſimi Chriſtiani nominis hoſtis obitu, Romæ in Burgo triduanas ſupplicationes indixit ad S. Petrum 4. Iunij Dominica videlicet, & ſecunda, & tertia ferijs ſequentibus, quibus ipſe cum Cardinalibus interfuit; & potiores Deo gratias egit, quàm ante præces Domino effunderat ad hoſtis ſuperbiam elidendam, ſuamque ſponſam, & Chriſtianum populum ab omni Turcarum inuaſione liberandum. *Tem-*
E *pus etenim deſuper illud redemit*; ideſt Sixtus contra Turcarum imperium, Mahometi mortem à Domino implorauit, vt liberatus à tàm truculento hoſte, tempus, quod illi ſupererat, omninò ſereret pro Dei Eccleſia, & Neapolitano Regno, quod à Turcis etiam poſt eorum Imperatoris obitum infeſtàbatur, & noſtris Hydruntum reddere renuebant. Liberato tandem Sixti quarti, & Alfonſi Calabriæ Ducis, Ferdinandi Regis primogeniti, virtute, Neapolitano Regno; à tàm crudelis tyranni potentia; à diſceptantibus, & decertantibus Principibus liberari haud potuit, niſi poſt ſuſceptum à Carolo quinto Romanum Imperium. *ſolùm tribus auroris circundantur anni*, ideſt ſpatium penſitationis Romani Pon-

tificis

tificis Regno Neapolitano de perpetuam quietem inferendo, conſtat A
tribus Imperatoribus, Friderico tertio ſcilicet, qui imperauit à die prima Ianuarij 1440. vſque ad diem 19. Auguſti ann. Dom. 1493. Maximiliano, qui ab obitu Friderici Patris vſque ad diem 12. Ianuarij 1519. & Carolo quinto, qui à die 28. Iunij 1519. vſque ad diem 12. Martij 1558. quo ſponte per ſuum Procuratorem Imperio ſe abdicauit; nec non *vno denario ſtallas comple*, & vt in alijs opuſculis legitur, *& vndenario ſtellarum completum*; ideſt vndecim Pontificibus dumtaxat completur. Nempe Innocentio 8. de quo mox, Alexandro ſexto, ex Iberia Valentino, Roderico Borgia antea nuncupato, Sixti quarti ſucceſſore, qui ſedit à tertio B
Idus Auguſti 1492. & ex mirabili luſu fortunæ obijt 15. kal. Septembris ann. 1503. Pio tertio Senenſi, Franciſco Piccolomineo antea dicto, Pij ſecundi Nepote, qui Pontificatum tenuit à 10. kal. Septembris ann. 1503. & vitam morte commutauit 15. kal. Nouembris eiuſdem anni, Iulio ſecundo, Sauonenſi, Iuliano Roboreo appellato, Sixti 4. Nepote, qui fuit Papa renunciatus kal. Nouembris ann. 1503. & è viuis exceſſit 9. kal. Martij 1513. Leone 10. Florentino, Ioanne Mediceo antea nominato, qui ad ſummum Pontificatum fuit euectus Idibus Martij ann. 1513. & fato ceſſit kal. Decembris 1521. Hadriano ſexto, Traiectenſi, è Flandria, qui abſens præ nimia doctrina, & vitæ ſanctitate, ad Apoſtolicum thronum C
fuit vocatus 5. Idus Ianuarij ann. 1522. & è vita diſceſſit 8. kal. Octobris ann. 1523. Clemente ſeptimo Florentino, Iulio Mediceo antea nominato, decimi Leonis patrueli, qui ad ſummum Pontificatum fuit promotus 13. kal. Decembris ann. 1523. & vita functus eſt 7. kal. Octobris ann. 1534. Paulo tertio, Romano, Alexandro Franciſco antea dicto, qui Clementis ſeptimi fuit ſucceſſor 7. Idus Octobris ann. 1534. & deceſſit 4. Idus Nouembris ann. 1549. Iulio tertio, Hetruſco, è Monte S. Sabini, Ioanne Maria de Monte antea vocato, qui in ſummum Pontificem fuit cooptatus 6. Idus Februarij ann. 1550. & vitam cum morte permutauit 5. kal. Aprilis ann. 1555. Marcello ſecundo, Politiano, Hetruſco, Marcello Ceruino antea dicto, qui Pontifex fuit ſalutatus 5. Idus Aprilis ann. 1555. & Paulo quarto, Neapolitano, Ioanne Petro Carafa antea vocato, qui D
fuit euectus ad thronum Pontificium 10. kal. Iunij ann. 1555. & è vinculis corporis euolauit 15. kal. Septembris ann. Dom. 1559. Cæterùm quantas ſub quinto Carolo, tertiæ auroræ Imperatore, Roma, & Italia ob Regnū Neapolitanum paſſa ſit calamitates, nemo non nouit. *Bene ſini Sacramentum, quod amittes, admiratione recipis.* Et vt in alijs opuſculis legitur, *Vni tandem fini ſacratum, quod admiraris reliquiſti*. Hoc eſt cum tempus hoc vndecim Pontificum tranſactum fuerit, tunc ſcias ſacratorum, qui apud te ſunt, prophanationem adfuturam. Haud falſus Vates, nam ſub quinti Caroli Imperio, variæ hæreſes, & contentiones ſunt subortæ. Hæreſes E
autem, quarum Anteſignanus, & Princeps Martinus Lutherus, omnia ſacrata, & ſanctorum Martyrum reliquias, & ſanctos, & Præſules, & vniuerſum Clerum, & Eccleſiæ cæremonias, & venerabile, atque tremendum ſacrificium, & quidquid in Eccleſia ſacratum admiramur, euerterunt. Quin ne ſacrati quidem ſacratorum ratione habita, in ſacratos deſæuire omiſerunt, quod Caroli Carafæ Neapolitani, Pauli Papæ quarti Nepotis, Diaconi Cardinalis tituli SS. Viti, & Modeſti in Macello Martyrum, eo ipſo tempore, de quo hic agit noſter Abbas Ioachim, manifeſtè docet. Siquidem Carolus Carafa Diaconus Cardinalis exiſtens, iuſſu Romani

Ponti-

A Pontificis Pij Papæ quarti, qui duodecimus conſecratus poſt Sixtum quartum numeratur, exactis illis vndecim, in Hadriani molem coniectus, & honoribus omnibus exutus, in eadẽ Hadriani mole carnificis manu, nocte quæ nonas Martij præceſſit, ann. 1561. miſerè ſtrangulatus fuit, eam verò mortem non ſolùm religiosè, & piè, ſed etiam fortiſſimè, tanquam à Deo miſſam Cardinalem Carolũ excepiſſe dicitur. *Reliquiſti placidè plantam à luctuatione*. Ideſt compoſuiſti contentiones, & tumultus Italicos, *ſequere vocantem ad præſentem gloriam*, annos enim tredecim, & dies quindecim, & vocationi incubuit, & piè pontificatum geſſit. *Bene finiſti diem in principijs*, ideſt benè gubernaſti ſacrum Senatum, Populumq; Romanũ, *Alfonſus Ciacconius in vit. Pauli 4. §. Carolus Caraſa.*
B *bono fine comple vniuerſam creaturam*, & vt in alijs opuſculis legitur, *culturam, & ambulationes ambula cæleſtes*, ideſt fac Pontifex officium, & verbo Dei fidelium corda confirma: nam ſi ita curſum tuum conſumes, *in te* ſupple erit *principium bonorum, & finis*. Quaſi diceret, qui ità complet, & ſuum curſum conſumat, repoſitam gloriæ coronam, cui ineſt principium, & finis bonorum omnium, in Cœlis cum ſanctis, & electis Dei, quam omnibus legitimè hac in vita decertantibus Deus Pater Domini Ieſu Chriſti promiſit, certiſſimè accipiet. Sixtus tandem diem ſuum clauſit extremum in Vaticano palatio pridie Idus Auguſti, noctis hora inter quartam, & quintam, cui Idus Auguſti illuxerunt anno Domini 1484. ætatis ſuæ 70.
C die 22. adiecto horis 12. Pontificatus verò ſupra diem 4. anno 13. Multas Sixtus quartus ſacras edidit conſtitutiones, decreuitque inter cætera, vt Dominicani, & Franciſcani pacificè viuerent, poſſe quamlibet aduerſantium opinionum in materia de Conceptione Virginis, ſine peccato, & hæreſis vitio credi. Multas veteribus ſolemnitates adiunxit, vt Conceptionis, & Oblationis, quæ Præſentationis communiter dicitur, Beatiſſimæ Virginis Deiparæ, Sanctorum Annæ, Ioſephi, & Franciſci, quas in Eccleſia celebrari iuſſit. Hic obiter in memoriam duco reuocandum, Sanctiſſimæ Conceptionis Deiparæ feſtum ab anno Domini 1330. Pontificatus Ioannis Papæ vigeſimi ſecundi anno decimo quarto, Sacri noſtri Ciſter-
D cienſis Ordinis exordij anno 232. Generalatus Guillelmi quarti de Valcellis, Ciſtercij Abbatis, anno 15. in aliquibus noſtri Ordinis Monaſterijs fuiſſe ſolemniter celebratum, & officium cantatum, vt in eiuſdem Virginis Annunciatione. Patet hoc ex peruetuſto inſtrumento authentico manuſcripto, quod aſſeruatur in tabulario nobiliſſimi, & celeberrimi Monaſterij de Sacramœnia, eiuſdem noſtri Ordinis, Segouienſis Diœceſis, haud longe diſſiti à Fontidona, oppido inſigni, & Comitatus titulo decoratur; & ſuis annalibus inſeruit noſter Angelus Manrique tom. 1. ad ann. Chriſti 1140, cap. 8. n. 13. Verùm non de Conceptione Virginis paſſiua intelligendum eſt feſtum à nobis celebratum eſſe ab eo anno; ſed bene de
E Conceptione Virginis actiua, qua ſcilicet Virgo Deipara ſine macula, & labe filium Dei concepit in ſuis caſtis viſceribus. Neque hoc feſtum taliter intellectum fuit à Ciſtercienſibus primò celebratum, cum à prædicatione S. Iacobi Apoſtoli in Hiſpania ſolemnizatum teſtetur Flauius Lucius Dexter in ſuo Chronicon ad ann. Chriſti 308. cuius ſub num. 9. iſta ſunt verba. [A Iacobi prædicatione celebratur in Hiſpania feſtum immaculatæ, & illibatæ Conceptionis Dei Genitricis Mariæ] Vide quæ ſcripſit hoc loco noſter Franciſcus Biuarius. Inſuper Mellifluum Doctorem S. Abbatem Bernardum, Virginis deuotiſſimum, immaculatam Virginis Conceptionem, ideſt, præſeruationem animæ ab originali peccato, non ne- *S. Bernard. in epiſt. 174.*

S gaſſe

Matth. Palmerius Florent. in Chron. Euſebij Cæſarienſis ad ann. 1257.

S.Thom. 1.2. qu.83. art. 2.

S.Thom. 1. 2. qu.83. artic.1. S. Anſelmus lib. de Conceptu Virginal.& pecc.origin. cap. 3.

gaſſe in epiſtola, quam ſcripſit ad Canonicos Lugdunenſes ſub finem anni 1134. ſed benè negaſſe B. Virginem fuiſſe ſanctificatam ante animationem. Quantum autem in Eccleſia pondus habuerit ſcriptum Doctoris ſanctiſſimi ea in epiſtola, ex eò facilè valet conijcitari, quod conſtet Pariſienſis Scholæ Theologos, ea viſa, ſtatim condemnaſſe errorem contrarium, vt memoriæ tradidit Albertus Magnus S.Thomæ Aquinatis Didaſcolus, qui Pariſijs in re Theologica inſignis habitus eſt ſub Pontificatu Alexandri Papæ quarti, in 3. ſententiarum, diſt.8. art.3. & 4. [Dicimus] inquit Magnus Albertus loc. cit. [quod Beata Virgo non fuit ſanctificata ante animationem, & qui oppoſitum dicunt, eſt hæreſis damnata à Beato Bernardo in epiſtola ad Lugdunenſes, & à Magiſtris omnibus Pariſienſibus] Hactenus Albertus; quippe à Bernardo Abbate Claræuallenſi primo reprobatum, damnatumque, non dubitarunt ipſi condemnare: & meritò, nam cum ſubiectum peccati originalis primariò quidem ſit ipſa eſſentia animæ; ſecundariò verò potentiæ illæ, quæ voluntatis imperio ſubſunt, & ad obſequium diuinum, atq; adeò ad ſubiectionem mentis erga Deum conferunt, vt docuit S.Thomas, ſicut quoque iuſtitia originalis fuit primariò in eſſentia animæ, ſecundariò in eiuſmodi potentijs: ſequitur, vt antequam corpus formetur, & recipiat animam, quæ ſubiectum eſt primarium originalis peccati, nulla dari poſſit ſanctificatio antequam corpus formetur, & animā recipiat, alioqui cogeremur C aſſerere, Virginem habuiſſe ſanctitatem antequam animam, quod eſt abſurdum. Et Lutherani tantùm, ignorantes ea de quibus loquuntur, aſſeuerant peccatum originis in toto prorſus homine tanquam in ſubiecto eſſe, ità vt [à planta pedis] ſic enim loqui conſueuerunt [vſque ad verticem capitis non ſit particula immunis à peccato originis.] Quinimmò contendit ineptiſſimus Martinus Kemnitius in examine ſeſſionis 5. ſacroſancti Cócilij Tridentini, ipſam etiam maſſam embryonis, antequam corpus formetur, & animam recipiat, originis ſubeſſe peccato. Merè commentitia iſthæc ſunt, & puerilia. Nam ſolùm poteſt eſſe originis peccatum in ea parte hominis, quæ ad oppoſitam iuſtitiam confert; cuiuſmodi D eſt anima, & eæ potentiæ, quæ voluntatis imperio reguntur. In ſemine verò, vel in embryone, vel in carne eſſe non poteſt, niſi cauſaliter; vt docet etiam S. Thomas loc.cit. art. 1. & S. Anſelmus, quem Bernardus iuuenis ſenem videre potuit, libro de Conceptu virginali, & peccato originali cap.3. Negauit itaque Bernardus Virginem fuiſſe ſanctificatam ante eius animationem, ſumendo Conceptionem, in vſu Doctorum illius temporis, nempe pro ipſa prima ſusceptione ſeminis. Quæ Conceptio, ne dum partui naturali, ſed etiam abortiuo præſupponitur, & plerumque abortus contigit ante animatum fœtum. Animatio igitur conceptionem præſupponit, & inter ſe diſtinguuntur; vt apertis verbis docuit S. Anſelmus, qui cum diffiniſſet loco citato, nullum peccatum etiam originale E ineſſe ſemini ante animationem, vt explicet qualiter conceptio, quæ animationem præcedit, in peccatis dicatur, & immunda, capiti ſeptimo hunc titulum præfigit? [Quod ſemen hominis dicatur immundum, & concipi in peccatis, quamuis in eo non ſit peccatum] In corpore capitis hæc habet. [Videtur itaque ſequi, quod aut infans ſtatim ab ipſa Conceptione habeat animam rationalem, aut quod in eo non eſt originale peccatum, ſtatim ac conceptus eſt. Quod autem mox ab ipſa Conceptione rationalem animam habeat, nullus humanus ſuſcipit ſenſus] & tandè reſpondet,

A det, hominem dici concipi in peccatis, non quia in ipſa conceptione pec-
catum contrahat, cuius adhuc eſt incapax: ſed quia in ea incurrit debi-
tum peccati. Ad eum modum, quo verè dictum Adæ, [In quacunque
die comederis, morte morieris,] nec tamen ea die morituro, ſed eadem
contracturo debitum mortis. Hæc pluribus Anſelmus in eo capite, qui-
bus & conceptionem ab animatione diſtinguit, & ſolam ſeminis ſuſcep-
tionem ſignificare, ipſo, quem conficit, diſcurſu, manifeſtat. Eodem etiam
ſenſu loquitur ipſe Doctor Mellifluus in libro de anima cap. 2. dum hu-
manam miſeriam perpendit in hunc modum? [Fui enim] inquit, [in mo-
mento Conceptionis de humano ſemine conceptus; deinde ſpuma illa
B coagulata, modicũ creſcendo, caro facta eſt.] Sicut Anſelmo Bernar-
dus, ità Bernardo Doctores ætate poſteriores conſonant, in primis Ale-
xander de Ales Minorita in 3. ſentent. diſt. 3. art. 4. Albertus Magnus Or-
dinis Prædicatorum 3. ſent. diſt. 3. art. 3. S. Bonauentura Minorita quæſt. 1.
art. 1. Doctor Angelicus eodem loco quæſtiuncula 2. & 3. par. quæſt. 27.
art. 2. & omnes alij vtriuſque Scholæ Doctores. Hæc ergo quæ noſtro
hoc ſæculo certa ſunt, & fixa, S. P. N. Bernardi tempore in dubium ver-
tebantur: nec defuerunt, qui affirmatiuam partem tuerentur, nempe
Virginem fuiſſe ſanctificatam ante eius animationem, hoc eſt in ipſa cõ-
ceptione, ſeù ſeminis, ex quo concepta fuit, ſuſceptione. Adeoq; præ-
C ualuit horum ſententia in ea controuerſia, vt Lugdunenſes Canonici de
dicta Conceptione (aliter maritalis copula dicenda erat) abſque S. Se-
dis indultu, feſtum ſolemne inſtituerint. Quod cum percepiſſet Abbas
Clareuallis Bernardus, exerto calamo, ad eos præfatam, equidem doctiſ-
ſimam, ſcripſit epiſtolam, feſtiuitatem redarguens, quæ tunc de nouo ab
eis celebraretur. Bernardum autem negaſſe tantùm in Maria Concep-
tionem ſanctificatam, ſumendo Conceptionem pro ſeminis ſuſceptione,
ex eadem epiſtola patet. Nam in ea hæc ipſiſſima verba leguntur. [An S.Bern.epiſt.174.
fortè inter amplexus maritales ſanctitas ſe ipſi Conceptioni immiſcuit, vt
ſimul, & ſanctificata fuerit, & concepta? Nec hoc quidem admittit ratio.
D Quomodo namque aut ſanctitas abſque ſpiritu ſanctificante: aut Sancto
Spiritui ſocietas cum peccato fuit, aut certè peccatum quomodo non
fuit, vbi libido non defuit? Niſi fortè quis dicat, de Spiritu Sancto eam, &
non de viro conceptum fuiſſe. Sed id hactenus inauditum. Lego deniq;
Spiritum Sanctum in eam, non cum ea veniſſe, dicente Angelo, Spiritus
Sãctus ſuperueniet in te.] Et poſt pauca ſequitur? [Si igitur ante concep-
tum ſui ſanctificari minimè potuit, quoniam non erat, ſed nec in ipſo qui-
dem conceptu propter peccatum qood inerat; reſtat, vt poſt conceptam
in vtero iam exiſtens, ſanctificationem accepiſſe credatur; quæ, excluſo
peccato, ſanctam fecerit natiuitatem, non tamen, & conceptionem?] Ex
E adductis, & ex tota epiſtola liquidò conſtat Bernardum nullum feciſſe
verbum de Virginis Conceptione, ſecundum illam ſignificationem, quã
in Cathredis explicant Recentiores Theologi, dum probare quiſque co-
natur, Virginem ſacratiſſimam ab originalis peccati labe ab æterno fuiſ-
ſe à Deo præſeruatam; ſed tantùm de illa Conceptione, prout ſuſceptio-
nem ſeminis in vulua matris ſignificat. Secundumque hanc ſignificatio-
nem locuti ſunt etiam quatuordecim illi Doctores noſtri Ciſtercienſis
Ordinis, quos refert Vincentius Bandellus, atque ex Medina: dum do- *Vincẽt. Bandellus in tractatu de Concept.*
cuerint Virginem in peccato eſſe conceptam, non vt animationem à pec- *cap. 22. Medina 3. p.*
cato immunem impugnarent, quod Bernardus Pater non docuit: ſed vt *q. 27. art. 2.*

primam illam, rigoroſam, & propriam conceptionem impugnatam à Bernardo, cum ipſo peccato, ideſt debito peccati obnoxiam profiterentur. Cæterum, licet, priori quæſtione obliterata, aliter à recentioribus diſputetur: non defuere tamen, qui S. Bernardi Abbatis mentem callerent. Nouiſſimè Franciſcus Biuarius Mantuæcarpetanus, Monachus noſtri Ordinis Ciſtercienſis, ſpeciali de illa libello, edito Lugduni ann. Domini 1624. typis Iacobi Cardon, & Petri Cauellat, ſub titulo [Sancti Patres vindicati in cauſa immaculatæ Conceptionis.] & alij multi ex noſtris. Ex alterius Inſtituti Patribus primus certè extitit R.P. Don Henriques de Haſſia, iunior, Monachus Carthuſianus, qui circa ann. Domini 1330. ferè ducentis annis poſt ſcriptam epiſtolam, cum iam inciperet pati ab interpretibus, ſcripto, publicatoque libello, cui hic titulus [Contra diſceptationes, & contrarias prædicationes fratrum Mendicantium, ſuper Cõceptione S. Mariæ Virginis, & contra maculã S. Bernardo mendaciter impoſitã.] Meminit libelli huius Anton. Poſſeuin. Societ. Ieſu in Apparatu ſacro, tom. 1. littera H. Videtur autem huiuſce libelli titulus ad impoſturã adludere illam, qua dicitur, Bernardum apparuiſſe poſt mortem in magna gloria: macula tamen in pectore notatum, ob Deiparæ impugnatã conceptionem. Huius impoſturæ Auctor extitit Nicolaus quidam, qui ex Monaſterio Arremarenſi ad Clareuallenſes tranſiens, ob probos inſpeciem mores, ingenium acre, & viuidum, ſtylum dulcem, atque ſuauem, Notarius euaſit Doctoris Melliflui. At dum ſe deinde multis criminibus deprehenſum nouit: nempe ſuper falſitatis reatum in duobus ſigillis S. P. Bernardi Abbatis, & in altero Prioris, præter plures epiſtolas ſcriptas ad diuerſos vtriuſque nomine; violatorum votorum caſtitatis, paupertatiſque, atque aliorum non inferioris notæ criminum, poſt ſexennium inter Clareuallenſes peractum, hoc eſt ann. Domini 1151. è Monaſterio Clareuallen. & è tota Gallia, in Angliam in Monaſterio S. Albani ſe recepit. Eſt S. Abbatis ad Eugenium Papam contra ipſum epiſtola, digna quidem, quæ ante prælatorum oculos, & præ manibus ſemper circũferatur. Eſt in ordine epiſtolarum 298. Hæcque ſunt formalia. [Nicolaus ille exijt à nobis, quia non erat ex nobis. Exijt autem fœda poſt ſe relinquens veſtigia. Et ego longè ante hominem noueram, ſed expectabam, vt aut Deus eum conuerteret, aut inſtar Iudæ ipſe ſe proderet. Quod & factum eſt. Præter libros, denarios, & aureos multos, in ipſo exitu eius inuenta ſunt ſuper eum ſigilla tria: vnum eius proprium, alterum Prioris, tertium noſtrum: ipſumque non antiquum, ſed nouellum: quod ob ipſius dolos, & furtiuas ſubreptiones mutare nuper coactus fueram. Hoc enim eſt, quod vobis tacito nomine ſcripſiſſe me memini, quia videlicet periclitati ſumus in falſis fratribus. Quis poſſit dicere, ad quam multas perſonas ſub nomine meo, me ignorante, quæ voluit, ſcripſit? Quis mihi det, vt ipſa Curia veſtra ad purum purgetur fœce mendaciorum eius? Quis mihi det, vt vel eorum innocentia, qui mecum ſunt, ſatis valeat excuſari, apud circumuentos, & præuentos imprudentiſſimis eius mendacijs. Vobis quoque aliquoties in eadem falſitate ſcripſiſſe, & non ſemel, partim & confeſſus eſt. De turpidinibus eius, quibus terra ſordet, & factæ ſunt omnibus in parabolam ſuperſedeo polluere labia mea, & veſtras aures. Si ad vos venerit (nam hoc gloriatur, & amicos ſe habere confidit in Curia) mementote Arnaldi de Brixia; quia ecce pluſquam Arnaldus hic: nullus perpetua dignior incluſione, nihil ei perpetuo

Franciſcus Biuarius in Bernardo vendicato.

Henriques de Haſſia, Carthuſianus.

A B C D E

A tuo ſilentio iuſtius?] Hactenus Bernardi epiſtola, cuius vltima verba ſunt valdè notanda [Nullus] inquit [perpetua dignior incluſione] ad indicandam flagitiorum Nicolai multitudinem, & grauitatem, pœna enim perpetui carceris peruerſi, decoctique homines puniri ſolent, & addit. [Nihil ei perpetuo ſilentio iuſtius.] Ad oſtendendum magnas blaſphemias, quas cor ſuum eructaturum erat in Sanctum Domini: quas non auſus erat dicere Arnoldus Brixianus, tanquam hæreticus in Lateranenſi Concilio ann. 1139. ab Innocentio ſecundo damnatus, & ab Italia pulſus: pro eo quod dicendi facultate præualens, nouitatis ſtudioſus, prauas ſerere in Eccleſia opiniones, de Sacramentis Altaris, & Baptiſmi, *Otho Friſingenſis de rebus geſtis Friderici lib.2.cap.20.*
B vt refert Otho Friſingenſis in lib.2. de rebus geſtis Friderici; ſed de Eccleſiaſticis omni dominio, & poſſeſſione abdicandis plauſibiliora dogmata, quibus & Principes, & vulgus (vtrumque auidum genus) ſolicitauerat; adeò vt Romanum Populum aduerſus Innocentium concitauerat abijciendo Pontificis Imperio, & priſtino Senatui reuocando: & cuius verbis, & concionibus adeò aliquando plebs fuit irritata, vt Guidonem Cardinalem, ad Pontificem proficiſcentem, media ſacra via, nefarij aliquot ciues aggreſſi, vno, atque alio vulnere illato, ad necem pœnè confecerint ſub Pontificatu Hadriani Papæ quarti, ſub quo debito ſupplicio affectus, Arnoldus vitam finiuit ann. Domini 1155. De Arnoldo hæc in- *S. Bernard. in epiſt. 195.*
C ter cætera Bernardus in epiſtola ad Epiſcopum Conſtantienſem. [Arnoldum loquor de Brixia, qui vtinam tam ſanæ eſſet doctrinæ, quam diſtrictæ eſt vitæ. Et ſi vultis ſcire, homo neque manducans, neq; bibens, ſolo cum Diabolo eſuriens, & ſitiens ſanguinem animarum. Vnus de numero illorum, quos Apoſtolica vigilantia notat, habentes formam pietatis, virtutem illius penitus abnegantes. Et ipſe Dominus: venient (inquiens) ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. Is ergo vſque ad hanc ætatem vbicunque conuerſatus eſt, tam fœda poſt ſe, & tàm ſæua reliquit veſtigia; vt vbi ſemel fixerit pedem, illuc vltra redire omninò non audeat. Denique ipſam, in qua natus eſt,
D valde atrociter commouit terram, & conturbauit eam. Vnde & accuſatus apud Dominum Papam ſchiſmate peſſimo, natali ſolo pulſus eſt, etiã & abiurare compulſus reuerſionem, niſi ad ipſius Apoſtolici permiſſionem. Pro ſimili deinde cauſa, & à Regno Francorum exturbatus eſt ſchiſmaticus inſignis. &c.] & ad Guidonem Legatum ſcribens, inquit. [Arnaldus de Brixia, cuius conuerſatio mel, & doctrina venenum, cui caput columbæ, cauda ſcorpionis eſt, quem Brixia euomuit, Roma exhorruit, Francia repulit, Germania abhominatur, Italia non vult recipere, fertur eſſe vobiſcum.] Hæc ex S. Bernardo ideo adiecimus, vt coniectetur malignitas Nicolai, quem [pluſquam Arnaldum ſchiſmaticum] fecit dicta *Idem epiſt. 196.*
E in epiſtola ad Eugenium Papam. Quæ, & quanta diſſeminauerit poſt fugam vilis Apoſtata Nicolaus, argumento ſunt epiſtolæ detrahentes Bernardo à tertio Alexandro in terris Sanctorum Cathalogo tunc aſcripto & in Cœlis glorioſo, quas ex Anglia, & Monaſterio S.Albani; in Galliã ad Petrum Abbatem de Cella, dum Monaſterij S.Remigij clauum tenebat, miſit; & niſi fortè fortuna inter alias eiuſdem Abbatis Petri Cellenſis inuentæ fuiſſent, neque de ſuis dictis, aut ſcriptis notitia aliqua haberetur, tantæ erat prauæ opinionis, & famæ. Sopitam ergo iàm de Immaculatæ Virginis Conceptione controuerſiã ſuſcitauit, tractatumq; edidit, non tàm pro Maria, quàm in Bernardũ, & in Ciſterciũ: huius nugas, & næ-

nia,

nia, (nam ſic vocabat); illius verò ſanctitatem, & doctrinam carpens. A
Immò in totam Gallicanam nationem audacter arietizans, nulli parcens
S. Bernar. epiſt. 293. conuitio, aut detractioni. Nicolao reſcripſit Petrus Abbas Cellenſis, ad
Monaſterium S. Remigij translatus, Bernardi Sancti familiariſſimus, & ad
quem directa legitur Sancti epiſtola 293. Reſcriptum Petri eſt.

Petrus Abbas Cellenſis lib. 6. epiſt. 28. [Petrus Sancti Remigij, Nicolao Monacho S. Albani. Vacui, aut vacātis animi eſſet, ſingulis, quæ in litteris tuis ſunt, recapitulatis, ſigillatim ad verbum reſpondere. Summam itaque reſponſionum mearum conſtringens, & potioribus epiſtolæ tuæ dictis adſtringens, pacis, & bonæ patiētiæ pactum prius hinc, inde interpono; ne quis noſtrum cuiuslibet commotionis ſcintilla, pro quolibet verbo aduratur, vel inflammetur. Sola mihi S. Bernardi iniuria donatur, & quæcunque, & vndecunque vis, iacula conglomera, ſiue vt meam ruſticitatem confundas, ſiuè vt de ſenſu meo viliſſimas ſententiarum quiſquilias excutias; ſiue vt teſauros tuos homini pauperi aperias, ſiue vt neſcientem doceas, & ſenſus tuos fortiſſimis aſſertionum repagulis ſtabilias. Aggredior itaque phantaſmata tua, lenocinantia quidem pulchritudinis ſpecie, ſed titubantia ſtabilis fundamenti egeſtate. Quidquid enim ſcripturæ vaſibus authoritatum non ſupportatur, nullius roboris ſtabilitate fulcitur] Hactenus velut de ſubiecto totius operis contra Bernardū magis, quā pro Maria: de quo vt apparet, ante hanc epiſtolā, vltrò, citròq; miſſæ aliæ crebuerant. Quæ pro ſua natione Gallicana Petrus Abbas Cellēſis reſpōderit audiamus. [Nec indignetur Anglicana leuitas, ſi ea ſolidior ſit Gallica maturitas. Inſula enim eſt, circumfuſa aqua, vnde huius elementi propria qualitate eius incolæ non immeritò afficiuntur; & nimia mobilitate in tenuiſſimas, & ſubtiles phantaſias frequenter transferuntur, ſomnia ſua viſionibus comparantes, ne dicam præferentes. Et quæ culpa naturæ, ſi talis eſt natura terræ? Certè expertus ſum ſomniatores plus eſſe Anglos, quàm Gallos. Cerebrum namq; humidius, fumicitate ſtomachi, citius inuoluitur; & quaslibet imagines in ſeipſo depingit, quæ animali virtute, vtcunque ſpirituali deferuntur, & ex occupatione omnium, tàm naturalium, quàm animalium, ſeù ſpiritualium virtutum, infra iudicij veritatem confinguntur, vt phantaſmata, ſeù ſomnia appellentur. Non ſic cauernoſa, non ſic aquatica Gallia, vbi ſunt montes lapidei, vbi ferrum naſcitur, vbi terra ſuo pondere grauatur. Quid ergo? non citò à ſuo ſenſu mouetur, & veritatis auctoritatibus tenacius innititur.] Hæc pro Gallica natione Petrus. Pro Bernardo Sancto autem audi quæ ſcripſit. [Petra (inquit) ſcandali eſt, quod Beatiſſimum Bernardum debita exuis veneratione: & verborū iacula poſt eum emittis, tanquam famam eius poſſis extenuare, vel gloriam euacuare. Bona fide, qua te diligo, & fideliſſima charitate laudo, conſulo, & rogo, ne amplius in Cœlum ponas os tuum: quia niſi caueris tibi, in caput tuum recaſurus eſt lapis, quo ferreum vis penetrare Cœlū. An excidit à mente tua omni Sancto competere: flagellum non appro-
Pſalmo 90. pinquabit tabernaculo tuo? Super quē certè ceciderit lapis iſte incautè miſſus, conteret eum. Subrides, & fortè non dum correctus labia mordes; quæ inquiens, huius Bernardi ſanctitas, quæ religio, quæ meritorum prærogatiua? Nullus ſum ego ad illius ſancta præconia referenda. Vita eius, fama eius, opera ſcripta, miracula, fides, ſpes, charitas, caſtitas, abſtinentia, mortificatio demum in membris eius, ſermo, vultus, habitus, & geſtus eius, & his ſimilia, ipſa ſunt, quæ teſtimonium perhibent de eo.

Præ-

A Præmitto iſta omnia: ſi non dum emolliri cor tuum potuit, vnum eſt, in quo, clauis in altum defixis, arbitror me, te apprehenſurum, & in amorem Sancti Bernardi liqueſacturum. Alumnus enim familiariſſimus fuit Dominæ noſtræ, cui non vnam tantum Baſilicam dedicauit; ad cuius laudẽ politiſſimos tractatus, & facundos compoſuit. Si ergo potes tangere pupillam oculi Dominæ noſtræ, ſcribe contra Bernardum ſuum, cui loquitur ipſa, Qui tangit te, quaſi qui tangit pupillum oculi mei.] Pro Ciſtercio vero ſubiunxit inquiens? [Ciſtercientium quoque nugas neſcio; quo præ alijs mortalibus, ſerijs, & ſine fine manſuris intendere video. Hi ſunt, qui regulam B. Benedicti penè combuſtam, ſicut Eſdras veterem legem,
B reſtaurarunt. Hi, qui cum Apoſtolo Corinthijs, ideſt agricolis, & ruſticis ſæcularibus, oneroſi: ſed proprijs manibus laborantes, ſe, & alios pauperes pro poſſe exhibent. Clauſtra illorum caſtra Dei ſunt, vbi nocte in pſalmis, & orationibus, parati ſunt ſuſcitare Leuiatam, qui ſub vmbra dormit in locis humentibus; & in die in agro Hiericho Principi militiæ occurrunt, qui tenet gladium bis acutum; vt ſuperflua reſecet cogitationũ, & operationum. Quærunt ergo cum Ioſue dicentes: Noſter es, an aduerſariorum? vtilis quæſtio, & ineffabilis ſolutio, vtrum Deus pro nobis, an contra nos. Si autem contra nos, quis pro nobis? Ampliorem prouocat amorem, ſi pro nobis; ſolicitudinem, & timorem, ſi contra nos. Po-
C namus itaque animum noſtrum in manibus noſtris, ſi contra nos: quia & ſi horrendum incidere in manus Dei poſt ſæculum; melius eſt tamen incidere in hoc ſæculo propitiabili, quàm in manus Dœmonum: dicamus itaque cum Iob: Etiam ſi occiderit me, in ipſo ſperabo. Hæ ſunt nugæ Ciſtercientium] Tandem inter cætera ad ſuſcitatam Conceptionis controuerſiam pertinentia, ait [vtinam ſalua veritatis auctoritate; lance communis Concilij hæc Domina, & moderatrix totius Chriſtianitatis Conceptionem Virginis libraſſet, & approbaſſet, & à mari vſque ad mare hanc propagaſſet; Sole ideſt Apoſtolico, ac Luna, ideſt Curia Romana præeunte, tam ſecurè, quàm expeditè, in lumine vultus eorum, greſſos
D meos ponerem, & diſponerem, ex hoc videns vitare lubricum, & ſequi ſolidum, & ſecurum.] Non deſtitit propter hoc Apoſtatæ audacia, procacitas, petulantiaque; immò cum ſe à Petro retuſum vidiſſet, nouum alium tractatum, in modum Apologiæ compoſuit ex nugis, & ſomnijs: quo præfatum de Bernardi macula publicauit figmentum inſigne, ob impugnatam Mariæ Virginis Conceptionem, & Bernardum, & Ordinem Ciſtercienſem deturpans; eamque ad eundem Petrum S. Remigij direxit. [Inuentionis palliatæ ſaturatus opprobrio, & ironico crapulatus à vino, *Lib. 9. epiſt. 9.* verè putabam me miſſionem accepiſſe, & fœdus iàm cum ſilentio pepigiſſe. Quid ſenſerim ſanè de priuilegio ſingularis integritatis in Virginum
E Virgine, ſcripſeram, & metam ibi fixeram, & ecce meus Petrus de noua materia, nouum ſuſcitat ex inſperato bellum; & omnes Virginis domeſticos prouocat ad indignationem, & doctos in lege Domini ad præſumptionis minus Catholicæ contradictionem?] Hæc Nicolaus in exordio ad Petrum, cuius reſcripto reſpondebat. At in Beatiſſimum Bernardum paulò infra ſic. [Ad petram verò ſcandali de corde veſtro tollendam, pluſculum eſt immorandum; quia res exigit, vt palam faciam, quod clarè propoſueram. Sanctus ille Bernardus, quem dicitis me debita exuere veneratione, & poſt eum verborum iacula emittere, quondam Sãctorum Cathalogo adſcriptus, nuper eſt in Eccleſia canonizatus, & ab humano

iudicio

iudicio exemptus ?] & poſt pauca]ſequitur ? [ſed ne putes me magis pertinaci, quàm bona conſcientia dicere, quæ dico; audi quid ab ipſis Ciſtercienſibus vera religione præditis, & Virginem in veritate diligentibus, acceperim de S.Bernardo; quorum nomina abſcondi ſub modio,ne odioſos faciam fratrum ſuorum Collegio. In Clareuallenſi Collegio quidam Cõuerſus bene Religioſus in viſione noctis vidit Abbatem Bernardum niueis indutum veſtibus, quaſi ad mamillam pectoris ſuluam habere maculam. Quem ex admiratione triſtior alloquens. Quid eſt, inquit, Pater, quod nigram in te maculam. Quem ex admiratione triſtior alloquens. Quid eſt, inquit, Pater, quod nigram in te maculam video ? Et ille. Quod de Dominæ noſtræ Conceptione ſcripſi non ſcribenda, ſignum purgationis meæ, maculam in pectore porto. Frater viſa Conuẽtui innotuit, & aliquis fratrum in ſcriptum redegit. Relatum eſt in Generali Ciſtercienſi Capitulo, & de communi conſilio ſcriptum perijt incendio; maluitque Abbatum vniuerſitas Virginis periclitari gloriam, quàm S.Bernardi opinionem.] Hæc Apoſtata Nicolaus contra Sanctum Doctorem Bernardum, ac contra vniuerſum ſacrum Ciſtercienſem Ordinem. Ad omnia iterum reſpondit Petrus S.Remigij: verum Nicolaum deridens, quod tale mendacium, figmentum, ſomniumque ſcripſerit, ne mendacio pretium aliquod ex ſuo reſponſo daret,tantùm inquit. [Euangelio, non ſomnijs, de ipſa credo;] hoc eſt de Virgine ſacratiſſima, ob quam Bernardus ſigno pectorali maculatus oſtendebatur.Plura qui velit, Petri Cellenſis opera legat, & inueniet tum Nicolai, tum eiuſdem Petri ſcripta. Aduerſus Nicolaum ſcripſit etiam B.Gualterus Daniel, noſtri Ciſtercienſis Ordinis Monachus, Anglus, B.Ailredi Riuallenſis Abbatis Diaconus, qui, regnante in Anglia Rege Henrico huius nominis ſecundo ad ſuperos euolauit ann.Dom.1170. vt ex Lelando notauit Ioannes Pitſæus. Cæterum Virginem ſacratiſſimam, à labe originis præſeruatam Bernardus ipſe prædicauit ſerm.13. de Cœna Domini, apertèq; docuit hiſce formalibus, *Non eſt in filijs hominum magnus,vel paruus tanta præditus ſanctitate, nec tanto priuilegiatus honore, qui in peccatis non fuerit conceptus,præter matrem immaculati,peccatum non facientis,ſed peccata mundi tollentis, de qua cũ de peccatis agitur nullã prorſus volo habere quæſtionẽ.* Et ab ipſo ſui ortus exordio Ciſterc.familia ſemper coluit Conceptionẽ Mariæ in hiſce Calabriæ, & Lucaniæ partibus præcipuè, antiphona ſingulo quoq;Sabato ab immemorabili tẽpore decãtata [Tota pulchra es Maria, & macula originalis nõ eſt in te &c.] Hæc pro Mellifluo Doctore,Ordineque Ciſtercienſi dicta ſint occaſione ſolemnitatis Immaculatæ Conceptionis à Sixto quarto inſtitutæ. Figuram modò Vaticinij expono. *Pontifex ſedens infulis indutus, librumque manibus tenens,* Sixtum quartum Doctorem, verbiq; Dei concionatorem egregium ſignificat. *Cidaris, à duobus Angelis tenta expanſa poſt caput Pontificis,* denotat eundem Pontificem re vera fuiſſe optimum maximum, & dignum vt ab omnibus veneretur, laudeturque.

Ioannes Pitſæus tomo 2. ad ann. 1117.

VAT.

A

VAT. XXX. ET VLTIM.

Innocentium octauum prædicit.

Reuerentia,

B

C

D

Bonam vitam inueniſti: ab inglariatione, ac virtute autem accepiſti, pluſquam à fortuna; ſed nequaquam virtuoſam lucraberis gratiam. Inuidia enim contingens indicia ſibi nocentia: non priuaberis à fonte deſuper; Veh Ciuitas ſanguinum vniuerſa mendacij dilaceratione plena; non recedet à te rapina, vox impetus rotæ, & equi frementis. Hoc vltimo noſtri Prophetæ Ioachim de Summis Pontificibus vaticinio, Innocentius Papa octauus, quarti Sixti ſucceſſor, deſcribitur. Innocentius itaque Patria Ianuenſis, è nobiliſſima Cibò familia, Ioannes Baptiſta antea vocabatur. Hic inter miniſtros tum Alfonſi, tum Ferdinandi Neapolitanorum Regum exiſtens, rem habuit quadam cum muliere nobili, vt Auctor eſt Panuinus, quam ſibi matrimonio iunctam aſſerit Ciaconus, ex qua legitimè Franciſcum, Theodorinamque ſuſcepit: vnde ea mortua, Neapoli, parua Regis Ferdinandi

E

Honufrius Panuin. in eius Vita.

T ſatisfa-

ſatisfactione, ſecedens, Patauium conceſſit, vbi litteras didicit. Inde Romam pergens, longo tempore contubernalis extitit Philippi Calandrini, Sergianenſis, Nicolai Papæ quinti ex Matre fratris, Cardinalis, Epiſcopique Bononienſis. Tantam autem gratiam inuenit coram oculis Philippi Calandrini, vt ne dùm proprij corporis, rerumque ſuarum curam crediderit; ſed & per omnes gradus ad Epiſcopatum vſque prouexerit. Factus ergo à Paulo ſecundo Sauonenſis Epiſcopus, & mox à Sixto quarto in domeſticum, & Datarium adſcitus, vſque adeo induſtrium, fidum, vigilantemque, ac integrum ſe oſtendit, vt à Sauonenſi ad Melphitenſem Epiſcopatum ab eodem Sixto translatus, etiam ſummo Purpuratorum omnium conſenſu, nec minori gratulatione, anno Dom. 1473. nonis Maij Presbyter Cardinalis tituli S. Balbinæ fuerit renunciatus, & poſt S. Cæciliæ, ac S. Laurentij in Lucina. Tandem Sixto quarto è viuis exacto, ſub nomine Innocentij octaui ad Principis Apoſtolorum ſedem conſcendit 4. kal. Septembris ann. Dom. 1484. *Bonam* (itaque) *vitam* (Innocentius octauus) *inuenit*; quam *ab ingloriatione*, idest humili ſeruitute facta Cardinali Calandrino, *ac virtute* propria *accepit* potius *quàm à fortuna*. Pontifex factus inauditam, ipſique innatam humilitatem, quæ non minus in eodem iam Pontifice, quàm in omni anteacta vita excellenter emicuit, viſus eſt retinuiſſe. Homo affabilis, manſuetus, eloquio facundus, humanus, facilis, & ſuauis erat. Quanta autem ſermonis dulcedine, & elegantia, quanta peſpicacia, atque memoria, quàm aptis rationibus, & poſtulata colligeret, & repetentibus reſponderet, nemo inquam ſine admiratione potuit audire. Sui perſpicacitas ingenij tanta erat, vt altiora rimanti facillime innoteſcerent. Nec defuit illi verborum lepor, non iniucundus, multis ſalibus cultus, cum tempeſtiuum erat. Siue in concedendo, ſiue in negando, illud obſeruabat, quod Principis eſt proprium, ſcilicet vt neminem à ſe triſtem dimitteret. Ad ſubditorum commoda, ad tuendam Eccleſiæ dignitatem, ad rebelliones delendas, ad religionem propagandam, mentem, curam, ac diligentiam conuerterat. Singulos Chriſtianorom Principum oratores, cum in ſui Pontificatus principio eum de more ſalutatum venirent, de pace, communique concordia diligenter agebat; ſuadens armis Templa profanari, funditus demoliri, Dei cultum intermitti, Vrbes diripi, puellas incœſtari, fruges, & bonorum quodcunque genus populari. Hæc & ſimilia ſæpè repetebat etiam ſuauiſſimo litterarum genere; & veteres factiones inter Vrſinos, & Columnenſes totis viribus nitebatur extinguere. *Sed nequaquam virtuoſam lucratus eſt gratiam*; ideſt pro eo tunc pax inter eos inita non fuit. *Inuidia enim contingerunt iudicia ſibi nocentia*. Nam ſpretis Pontificis monitis, cũ graui morbo ipſe in lecto aliquando detineretur, Vrſini Proceres, Virgilio, & Paulo auctoribus, ſuſcitatis veteribus factionibus, arma Columnenſibus, quorum principes erant, Proſper, & Fabritius, arma intulerunt. Quapropter Romana *Ciuitas ſanguinam vniuerſa mendacij dilaceratione plena, rapinam, flagellum, rota*, ideſt ignis, *& equi frementis impetum ſubiit*. Siquidem inteſtinis bellis, & ſeditionibus, neglectis Pontificis Innocentij, qui conualuerat hortationibus, lacerabant Proceres antedicti non ſine maximo, & lacrymabili Vrbis, & finitimarum Vrbi regionum damno, & clade. Adeòque in mutuam perniciem exarſerant, vt omnia non ſine cædibus, rapinis, incendijſque tranſigerent, Romanorum ciuium bonis vbique direptis, Innocentio fruſtra reclamante. Eo etiam bello, Inſula,

Alfonſus Ciacconius in Vit. Innocentij 8.

Ciaccon. in Vita Innoc. 8.

A B C D E

Cam-

A Campagnanum, Gallerea, Braccianum, Cæreuetus, & aliquot alia Vrſinorum oppida à Columnenſibus direpta. Verum tandem aliquando Innocentius *non fuit priuatus à ſorte deſuper*, ideſt non fuit eſcluſus à Deo, quin Vrſinorum, & Columnentium, ac omnium Regum, Principumque Chriſtiani Orbis animos conciliaret, quod certe videbatur difficillimum. Adeò namque ſumma ſua diligentia, zelo, virtuteque præualuit; vt ne dũ Vrſinos, & Columnenſes conciliauerit; ſed & fœdus inijt inter Ferdinãdum Neapolitanorum Regem, (cum hoc enim acriter propugnauerat Pontifex, pro eo quod cenſus Eccleſiæ ſoluere renuebat, de rebus Eccleſiaſticis ad libitum diſponebat, & in Regni Proceres ſæuiebat) Venetos, B Florentinos, Ducemque Mediolanum, & Papam ipſum. Pacem itẽ conciliauit inter Iacobum Regem Scotiæ, & filium eius, & Regna Hiſpaniæ, cum magna diſcordia eſſet inter eos. Ad pacem redegit Sigiſmundum Auſtriæ Ducem, & Venetos, qui bellum diù geſſerant ad confinia Comitatus Tyrolis. Res ſane admirabilis fuit, tot diſcordes animos in vnam concordiam copulare. At dum ſiſteſtat *reuerentia* obedire non poterant recuſare. Pro totali Vaticinij explicatione, & comprobatione ſubiungimus, Zizimum (ab aliquibus Giemes appellatur) Baiazethis ſecundi Turcarum Imperatoris fratrem, & Mahometi ſecundi, qui orientale noſtrum Imperium extinxit, filium, apud Pruſſiam, Bithiniæ Vrbem de Im- C perio certantem, victum, & profugum, ſubſidium Chriſtianorum imploraturum, Rhodum primò, deinde Romam ad Pontificem Innocentium deueniſſe. Nec multò poſt Baiazethem, Legatis ad Pontificem miſſis, Vrbem Hieroſolymitanam, quatenus fratrem Zizimum ſibi dedat, vltrò obtuliſſe. Innocentiumque, ne datam Zizimo fidem violaret, Baiazethis, & munera, & amicitiam repudiaſſe. Quis autem fuerit Zizimi acceſſus in Vrbem, Matthæus Boſſus Veronenſis tunc præſens tradidit hiſce verbis, quæ leguntur apud Ciacconum in huius ſanctiſſimi Pontificis vita. [Solemni] inquit Boſſus [prompta, (Zizimus) exceptus, tota Vrbe ſpectãte. Inceſſit enim per ſpecioſiores vias, inſigni inſidens equo, mediuſque D inter Franciſcum, Pontificis filium, & Magni Magiſtri Rhodiorum Equitum fratrem: denique in palatium Vaticanum deductus eſt, ibique honorificè habitus. Non multos poſt dies, publicum in Conciſtorium deductus, ad Pontificis Maximi conſpectum, conſpicuo in throno ſedentis, neque flecti ante illum, neque deoſculari ex more pedes, vt, qui præſunt ſacris ritibus, & cæremonijs, illum edocebant, nullo paſſus eſt modo ille, qui ſub patre Mahomete, tantum Chriſtiani ſanguinis effuderit ſæuus, & impius, quantum riuus egeret. Aſpectus Barbari Zizimi, fœuus, & truculentus, corpus compreſſum, & corpulentum, ceruix lata, pectus vaſtum, & prominens, ſtatura vltra quam mediocris, habens, & oculorum E alterum luſcum, ac toruum, naſum aquilinum, caput inquietum ſemper, omnia colluſtrans, & tanquam minax inſpectans, ætas illi, vt videbatur anno quadrageſimo proxima. Patrem (cuius imago cœlata ære ſæpè videtur) ad vnguem referens, & vt indole, ſic & moribus peſſimis, inſigni atrocitate, atque ſæuitia æquans.] Hæc Boſſus. Vixit Zizimus toto deinceps Innocentij octaui Pontificatu Romæ in palatio Vaticano honeſta cuſtodia. Cuius ad ſubſtentationem Baiazethes, Conſtantinopolitanus Imperator, frater eius, quadraginta aureorum millia annuatim ſuppeditare non deſtitit. Dum aduerſus Turcam tres formidabiles exercitus diſponebantur à Pontifice, quorum primus ducebatur à Friderico, & Maſſi-

Matth. Boſſus Canonicus Veronenſis.

Maſſimiliano Imperatoribus, ſecundus conduceretur à Rege Hungariæ, A
& tertius maritimus regeretur ab ipſomet, cum claſſe potente, aſſociato vno trium Regum Galliæ, vel Caſtellæ, vel Angliæ, cum parte Collegij Cardinalium, quæ annum vnum integrum exigebant: grauis morbus, & inuida mors, impediuit digniorem expeditionem; quæ vnquam in Chriſtiano Orbe fuit tentata; & Sanctiſſimum Pontificem è medio ſuſtulit 8. kal. Auguſti, hora noctis 5. Anno Domini 1492. ſuæ ætatis 60. ſui vero Pontificatus anno 7. menſe 10. die 27. ſepultus iacet Innocentius octauus in S. Petri Vaticana Baſilica. Patet ex dictis, figura quid ſignificet. *Papa offerens mitram ſuam vulpi, profuga, cornuta, & coronata, ſtans ante Pontificem verſa facie.* Eſt Innocentius octauus, qui Zizimo profugo B
totis viribus aduerſus Baiazethem ſe auxiliaturum, ſpopondit. Vtinam tam immani, & truculenti hoſtis repreſſa fuiſſet audacia in tempore opportuno, & facta fuiſſet reconciliatio in tempore iracundiæ Chriſticolarum Principum. Quod vtrunque nobis concedendo indulgeat ille qui ſolus poteſt. Amen. Amen. Fiat. Fiat.

F I N I S. C

D

E